

PhD értekezés

dr. Széles Nóra

Miskolc, 2008

Miskolci Egyetem
Állam-és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi
Doktori Iskola

dr. Széles Nóra:

A szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az
Európai Unióban

- PhD értekezés –

Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi
Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: prof. Dr. Bragyova András

Tudományos vezető: prof Dr. Lévay Miklós
Egyetemi tanár

Miskolc, 2008

Tartalomjegyzék

Bevezetés

I. fejezet: A szervezett bűnözés ontológiája körül kialakult viták nemzetközi kitekintéssel **11**

A) A szervezett bűnözés földrajzi szintű megjelenése

1.) Olaszország 12

2.) Amerikai Egyesült Államok 16

3.) Ázsia 18

A.) Kína 18

B.) Korea 20

C.) Japán 20

D.) India 21

4.) Oroszország, Kelet-Európa 21

5.) Dél-Amerika, Kolumbia 24

6.) Nyugat-Afrika 25

B.) A szervezett bűnözés ontológiájának kriminológiai megítélése **26**

1.) A szervezett bűnözés és Amerika 26

a.) Az 1920-as évektől a '60-as évek végéig 27

b.) A maffia és a konspirációs elmélet újragondolása (1970-es évektől) 29

2.) A szervezett bűnözés paradigmája Európában 32

II. A szervezett bűnözés fogalmának kriminológia megközelítése és a fogalom meghatározásával kapcsolatos kérdések **34**

A szervezett bűnözés definiálásának metodológiája körül kialakult viták 34

1.) A szervezett bűnözés kategóriájának megjelenése egy fogalomban 36

2.) A szervezett bűnözés fogalmának megközelítése jellemző ismérveken keresztül 40

A.) Pozitív ismérvek	43
B.) Negatív ismérvek	44
B.1. Maffia bűnözés	45
B.2. Bűnöző szindikátusok	47
B.3. Terrorizmus, terrorszervezet	48
B.4. Bandabűnözés	51
B.5. Bűnszövetség	54
B.6. Bűnszervezet	57

III. fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés elhelyezkedése az EU politikájában

1.) Az EU. III. pillérének fejlődése	66
2.) A szervezett bűnözés problematikájának megjelenése az EU politikájában	73
Bűnügyi együttműködés	79
Bűnmegelőzés és a szervezett bűnözés elleni küzdelem	82
Korrupció és a csalás elleni küzdelem nemzetközi dimenziója	85
Büntetőügyekben történő együttműködés	86

IV. fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az EU-ban:

A.) intézmények-szervezetek	90
1. EUROPOL	90
2. OLAF	99
3. CTSE	105
4. COCOLAF	106
5. EU Ügyészi Hivatala	108
6. EU Bűnmegelőzési hálózata	111
7. ENISA	113

8.	<i>EUROJUST</i>	115
9.	<i>EU Igazságügyi Hálózata</i>	120
10.	<i>CEPOL</i>	123
B.)	<i>Intézkedések-jogintézmények:</i>	124
1.)	<i>Bűnmegelőzéssel kapcsolatos intézkedések</i>	124
	<i>1.1. Hágai program</i>	124
	<i>1.2. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos preventív stratégia</i>	127
	<i>a.) A szervezett bűnözés megelőzése és ellenőrzése</i>	129
	<i>b.) Bűnmegelőzés az EU-ban</i>	131
	<i>1.3. A határokon átnyúló szervezett bűnözéssel kapcsolatos ENSZ egyezmény</i>	135
	<i>1.4. Összekötőtisztekkel kapcsolatos közös irányítás</i>	143
	<i>1.5. A szervezett bűnözéssel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségek</i>	145
	<i>1.6. A határokon átnyúló bűnözéssel kapcsolatos megelőzés gépjárműveket illetően</i>	146
	<i>1.7. Bűnözés elleni megelőzési program</i>	148
	<i>1.8. Falcone- program</i>	150
	<i>1.9 Emberkereskedelemmel kapcsolatos szakértőcsoport létrehozása</i>	152
	<i>1.10. Fegyvertartással kapcsolatos prevenció</i>	154
	<i>1.11. Pénzmosással kapcsolatos megelőzés</i>	156
	<i>1.12. Vámügyi együttműködés szerepe</i>	160
	<i>1.13. Megelőzés a pénzügyi szektorban</i>	162
	<i>1.14. EU csalás megelőzésével kapcsolatos akcióterve</i>	166
2.)	<i>Büntetőjoggal kapcsolatos intézmények</i>	170
	<i>2.1. Csalással kapcsolatos rendelkezések</i>	170
	<i>2.2. Adócsalás elleni küzdelem</i>	189
	<i>2.3 Hamisítással kapcsolatos szabályozás</i>	190

A.) Az euróval és készpénz-helyettesítő fizetőeszközzel kapcsolatos szabályozás	190
A.1. Euró védelme büntetőjogi keretek között	190
A.2. Euró védelme pénzhamisítással szemben	193
A.3. Eszközrendszer	195
A.4. Hamis fizetőeszközök elleni küzdelem	197
A.5. Euró pénzértékhez hasonló zsetonokkal kapcsolatos szabályozás	200
B.) Hamisítás és kalózfelvételekkel kapcsolatos fellépés	202
B.1. Hamisítás elleni fellépés a belső piacon	202
2.4. Vesztegetéssel kapcsolatos szabályozás	207
A.) Európai és nemzeti tisztviselők vesztegetése	207
B.) Privát szektorban elkövetett vesztegetés	212
C.) ENSZ vesztegetéssel kapcsolatos egyezménye	215
D.) Európa Tanács és az OECD keretei között született egyezmények	219
2.5. Hűtlen kezeléssel kapcsolatos fellépés	221
2.6. Számítógépes információs rendszer védelme	227
2.7. Környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezések	230
2.8. Kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos szabályozás	234
3.) Büntető-eljárásjoggal kapcsolatos intézmények	238
3.1. Tagállamok közötti egyszerűsített kiadatás	238
3.2. Tagállamok közötti kiadatási együttműködés	241
3.3. Európai elfogatóparancs	243
3.4. Az igazságszolgáltatással együttműködő személyek	248
3.5. Bűncselekményből származó javak felkutatása és elkobzása	251

V. fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés megvalósulása a gyakorlatban néhány tagállam példáján keresztül	255
1.) <i>Hatékonyság paradoxonja: fejlődés, intézményesítés és anti maffia politika Olaszországban</i>	256
2.) <i>Szervezett bűnözéssel kapcsolatos fellépés politikája Németországban</i>	265
3.) <i>A szervezett bűnözés elleni fellépés Franciaországban</i>	271
4.) <i>Szervezett bűnözés elleni fellépés Magyarországon</i>	277
Konklúzió	282
Felhasznált irodalom jegyzéke	285
Összefoglaló magyar nyelven	297
Résumé de la thèse en français	302

Bevezetés

A 90-es évek elejétől került fokozatosan előtérbe a szervezett bűnözés problémája, valamint a jelenség elleni fellépés kérdései nemzetközi és hazai szakmai konferenciák témájaként. A téma felvetését, időszerűségét: a politikai tényezők (pl: rendszerváltás hazánkban, volt Jugoszlávia területén kialakult válság), gazdasági tényezők (a folyamatos piaci fejlődés, illetve a piac krízis helyzetei és az azt kísérő jogszabályi változások) és a szociális tényezők alakulása (a társadalom rétegeinek változása, marginalizáció) rendkívül erősen befolyásolták és befolyásolják mind a mai napig.

Míg Európa nyugati felében 1990-es években nem volt vitatott kérdés a szervezett bűnözésnek a létezése, addig a rendszerváltást megelőzően a volt „keleti-blokk” országaiban erőteljes tiltakozás volt a hivatalos válasz a szervezett bűnözés létével kapcsolatban. Ám ez a fajta reagálás a rendszerváltást követően jelentősen változott. A változás köszönhető azoknak a hazai kriminológusoknak és büntetőjogászoknak, akik a témát folyamatosan az érdeklődés középpontjában tartották cikkeikkel, tanulmányaikkal. Mindezt alátámasztja a politikai, gazdasági élet változását nyomon követni próbáló büntetőpolitika változása is. Miután Európában mindenhol vitathatatlanná vált a szervezett bűnözés létezése, - a jelenség káros tevékenységeinek érződésén keresztül is - egyre erőteljesebbé vált az igény az ellene történő fellépés tekintetében.

Bár az Európai Unió elsősorban gazdasági céllal lett létrehozva, 1990-es évek eleje-közepe tájékán világossá vált, hogy az áruk, személyek, szolgáltatások szabad áramlása a bűnözők és tevékenységeik szabad „áramlását” is lehetővé teszi. Arról nem is beszélve, hogy az EU. költségvetéséből létrehozott alapok, tagállamoknak nyújtandó szubvenciókban igen gyakran a szervezett bűnözés is részesül, ügyes, legálisnak álcázott tevékenységein keresztül.

Mindezek után joggal állíthatjuk, hogy a szervezett bűnözés és az ellene történő fellépés problematikája jelenleg is időszerű. A téma jelentőségét nem csak a számtalan nemzetközi és hazai szakmai konferencia, hanem az EU szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikájának fejlődése is mutatja. Éppen ezért is választottam a kutatási területemnek a szervezett bűnözés elleni fellépés eszközeinek bemutatását az Európai Unióra fókuszálva.

A kutatás során számos olyan fontos tényezővel találkoztam, amit elengedhetetlennek tartottam beépíteni a dolgozatomba. A téma sokrétűségére figyelemmel a dolgozat kiindulási pontjaként a jelentősebb szervezett bűnözői csoportok földrajzi elhelyezkedését mutatom be. Majd ezen csoportok kialakulását, fejlődését segítő tényezőket összegzem. Végül a fejezet végén a szervezett bűnözés kriminológiai fogadtatását elemzem röviden.

Második fejezetben, a szervezett bűnözés kriminológiai fogalma körül kialakult nemzetközi vitát mutatom be, egészen a fogalom a hazai büntetőjogban történő megjelenéséig.

A harmadik fejezetben, az Európai Unió szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikájának alakulásával, fejlődésével foglalkozom. E fejezet elengedhetetlen – annak ellenére, hogy a kutatásom nem európai jogra irányul-, hiszen az uniós eszközök konkrét bemutatásánál már nem fogom elemezni, hogy mely eszköznek, milyen jogformáló hatása, kötelezettsége van.

Negyedik fejezetben térek rá az Európai Unió által elfogadott, vagy az Európa Tanácstól, illetve az ENSZ-től átvett és uniós jog részévé tett eszközökkel. Az eszközök vizsgálatakor, a strukturáltság szem előtt tartása végett fontosnak tartottam azokat csoportosítani. Az első kategóriába említem meg a szervezett bűnözéssel kapcsolatban létrehozott intézményeket, második kategóriába mutatom be az intézkedéseket, jogintézményeket. Ez utóbbiakat 3 nagy csoportra osztottam, az első csoportba soroltam a preventív jellegű intézkedéseket, a második a büntető anyagi jog jellegű intézkedéseket, míg a harmadik az eljárásjog területén született jogintézményeket tartalmazza.

Ötödik fejezetben a szervezett bűnözés elleni fellépés gyakorlatban történő megvalósulására fókuszáltam néhány uniós ország büntetőjogi politikájának bemutatásán keresztül. E bemutatáshoz négy országot választottam ki, mely országok szervezett bűnözés elleni politikájának elemei, mind kriminológiai, mind büntetőjogi szempontból érdekesek. Az országok kiválasztásánál szerepet játszott a szervezett bűnözés szempontjából „történelmi háttérrel” rendelkező országok kiemelése.

Bár a téma rendkívül összetett, elődleges célom a bemutatás, elemzés volt kettős aspektusból, mely az egész dolgozaton végig vonul. Ez a kettős aspektus a kriminológia és a büntetőjog. Véleményem szerint, a szervezett bűnözés, mint kriminológiai jelenség elleni fellépés büntetőjogi eszközeinek bemutatásához elengedhetetlen a kriminológiai háttér ismertetése, akárcsak a hatékony büntetőjogi politika kialakításához a kriminológia tényezők figyelembe vétele.

I. fejezet

A szervezett bűnözés ontológiai kérdése körül kialakult viták áttekintése nemzetközi kitekintéssel

A szervezett bűnözés jelenléte ma már a hazai és külföldi bűnözésben egyaránt nem kétséges és ezt a hatóságok is elismerik. A vita tárgyát már csak az képezheti, hogy a bűnözés e formájának megjelenése mikorra tehető. Természetesen a szervezett bűnözés megjelenését nem lehet napra pontosan meghatározni a világ egyik országában sem. Az elkövetkezőkben megkísérlem röviden felvázolni a jelenleg rendelkezésünkre álló ismeretek alapján a szervezett bűnözés megjelenésével kapcsolatos álláspontokat.

Elsőként vázlatosan szeretném bemutatni a szervezett bűnözés kialakulását néhány nagyobb földrajzi területen nem csak országban, így Olaszországban, az USA-ban, Ázsiában (Kínában, Koreában, Japánban és Indiában), Afrikában és Kolumbiában. Ezen a földrajzi területeken kialakult és jelenleg is létező szervezett bűnözői csoportok mind-mind valamilyen "területi jellegzetességet", sajátosságot hordoztak és hordoznak.

Majd a fejezet második felében elengedhetetlennek tartom a szervezett bűnözés ontológiájának kriminológiai megítélésének bemutatását, az amerikai és európai kriminológiai kutatások rövid ismertetésén keresztül.

A szervezett bűnözésről hallva önkéntelenül a maffiára asszociálunk. S ez az asszociáció annyiban helyes is, hogy történelmileg valószínűleg a maffia minden modern bűnöző szervezet előfutára, példaképe.¹ Manapság a "maffia" szó jelképes erővel sűríti magába valamennyi szervezett bűnözőcsoportot, akár Szicíliában és Olaszország többi részében, akár Ázsiában vagy Dél-Amerikában

¹ Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése, Belügyi Szemle 1989/1. 46. old.

tevékenykednek, sőt a szó a köznyelvbe is átment bármilyen zárt, öntörvényű csoport jellemzéseként használt.²

A.) A Szervezett bűnözés megjelenése

1. A szervezett bűnözés Olaszországban

A szervezett bűnözés első formájának megjelenése egyes szerzők szerint - Dr. Pusztai László, Antonio Nicaso - a "Szicíliai vecsernye", Szicília népének Anjou Károly elleni 1282-es felkelésének idejére vezethető vissza, mások ezt inkább csak a folklór kedvelőinek tetszetős magyarázataként tartják számon.³ De olvashatunk arról is, hogy a szervezett bűnözés első formájának megjelenése sokkal régebbi keletű, tulajdonképpen a primitív emberi társadalom egy formájának tekinthető, amely fennmaradt a modern világban - ezt a véleményt képviseli Giuseppe Fava -. Kegyetlen törvényei - a törzsszervezet törvényei - olyan emberek életszabályai, akik állandó veszedelmek között élnek, és csak úgy maradhatnak fenn, ha alávetik magukat a törzs fegyelmének. Ismeretes olyan álláspont, mely szerint a szervezett bűnözés első megjelenési formája - a szicíliai maffia konkrét személy, Giuseppe Mazzini nevéhez köthető. Eszerint ez a formátum csak 1860 óta létezik.⁴

Ha a maffia szó eredetét tekintjük, akkor megállapítható, hogy még nincs közmegegyezéssel elfogadott etimológiai magyarázata. Az idő múlása, a mítoszok és a legendák fogalomhoz tapadó egyvelege elhomályosítják a szó igazi gyökerét.

Joseph E. Ritch szerint a maffia szó arab eredetű és Szicília IX. századi arab megszállásakor született, a szigetlakók egy titkos társaságot hoztak létre a megszállókkal szemben. A társaság célja az volt, hogy Szicília lakosait egyesítsék

² Nicaso A. - Lamothe, L.: A maffia, Saxum Kiadó 1996. 79. old.

³ Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése - Belügyi Szemle, 1989/1. 46. old.

⁴ Giuseppe, F: Szicíliai maffia, Kossuth Könyvkiadó, 1985, 32.old.

az örökségükön alapuló „családba tartozás” érzésére támaszkodva. Ekkor a szó jelentése az arab eredetű „menedék” volt.⁵

Egy másik legenda szerint Szicília 1282-ben bekövetkezett, franciák általi, lerohanásakor született meg a jelszó: "Morte alla Francia Italia Anela!" (Halál a franciákra, hörgi Olaszország) azaz MAFIA. (Szicilai vecsernye néven maradt fenn.)⁶ Egy későbbi legenda szerint egy francia katona megbecstelenített, majd megölt egy szicíliai lányt, s a kétségbeesett anyja azt sikoltozta: "Ma fia, ma fia"! Leányom, leányom!⁷

Szintén egy történelmi eseményre vezethető vissza egy másik álláspont, mely szerint e kifejezés 1860 nyarán született, amikor is Garibaldi partra szállt ezer vörös ingesével a nyugat-szicíliai Marsalában, és a következő jelszót tűzte zászlajára: "Mazzini Autorizza Furti Incendi Annelenamenti!" Mazzini megengedi a lopást, a gyújtogatást, a mérgezést". Később ezt a magyarázatot a történelem a XIX. század nagy olasz polgári forradalom bemocskolásának minősítette.⁸

De olvashatunk arról is, hogy a maffia sokkal régebbi keletű, tulajdonképpen a primitív emberi társadalom egy formájának tekinthető, amely fennmaradt a modern világban. Ezt a formát a kegyetlen törzsszervezet törvényei és a törzsi fegyelemnek való alávetés jellemezte. A maffiát napjainkban - tévesen - az "egyetlen szervezet" elméletének megfelelően egy mindenható, mindenütt jelenlévő társaságnak tekintik.⁹ Ezen állítás téves voltát alátámasztja az a tény is,

⁵ Joseph E. Ritch: They'll make you an offer you can't refuse: A comparative analysis of international organized crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law Spring 2002, 593. old.

⁶ Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia - Saxum Kiadó 1996. 79. old.

Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése - Belügyi Szemle, 1989/1. 48-49. old

Gellért, Gábor : Maffia - Kossuth Könyvkiadó Bp. 1978. 11. old.

Dr. Dános Valér: A szervezett bűnözés néhány elméleti kérdése, a szervezett bűnözés egyes jegyeinek megjelenése a hazai bűnözésben, Magyar Jog, 1988/1. 19. old.

Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek- Bűnözés, bűnözéskontroll Corvina Kiadó, 1999, 212. old.

⁷ Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia - Saxum Kiadó 1996. 79. old.

⁸ Gellért Gábor : Maffia - Kossuth Könyvkiadó Bp. 1978. 10-15. old.

⁹ Gellért Gábor : Maffia - Kossuth Könyvkiadó Bp. 1978. 10-15. old.

mely szerint Olaszországban a tágon értelmezett "maffia" megjelölés alatt mindmáig több bűnelkövetői csoport működik:

1. Szicíliai maffia (Cosa Nostra) - amely amerikai változatát nevezik La Cosa Nostra-nak (LCN) -,
2. 'Ndrangheta,
3. Camorra,
4. Stidda,
5. Sacra Corona Unita (SCU)¹⁰

Zárójelben szeretnék ezen felsoroláshoz néhány megjegyzést fűzni:

- A Balogh Endre véleménye szerinti felsorolásban nincs benne a Stidda és a LCN.¹¹ Azonban „La Cosa Nostra” e felsorolásba tartozásának oka, hogy többek szerint – Sam Giancana, David Levinson, Antonio Nicaso és Lee Lamothe - a szicíliai maffia bábáskodott az amerikai "változat" megszületésénél¹²
- 'Ndrangheta tiszteletre méltó társaság, Fibbia és Calabriai maffia néven illetik,¹³ nápolyi bűnszervezet, eredete a XVI. századi spanyol királyok uralkodása alatt létrejött Garduna nevű bűnszövetségben gyökerezik¹⁴
- A Stidda azaz "csillag" elnevezésű szintisztán bűnözői jellegű alakulat az olasz rendőrségi adatok szerint 30-35 éve jelent meg¹⁵

¹⁰ Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia -Saxum Kiadó 1996. 81. old.

¹¹ Balogh Endre: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban - 1993/8 Rendészeti Szemle 110. old.

¹² Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia Saxum Kiadó 1996. 85. old., David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1114. old., Sam Giancana: Mafia- United States Treasury Departement Bureau of narcotics – The governement’s secret file on organized crime, Collins. 2007, Foreword 12-90 old.

Erre a tényre világítottak rá amerikai kriminológusok, szenátusi bizottságok tagjai, akárcsak a későbbi büntetőperek (amerikai és olasz) együttműködő vádlottjai, tanújai az 1970-es évektől.

¹³ Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia - Saxum Kiadó 1996. 92. old.

¹⁴ Idem 98. old.

¹⁵ Idem 103. old.

- Sacra Corona Unita (Egyesült Szent Korona) szintén nem több évszázad óta létező jelenség, egyes források szerint 1983 óta létezik¹⁶

A fentiekben felsorolt szervezeteket maffiának lehet nevezni, ha a módszerüket vizsgáljuk, mivel az hasonló: erőszak, megfélemlítés, uralkodás a helyi lakosokon, összefonódás a hatóságokkal, anyagi haszonszerzésre törekednek és a szervezettségi szintjük is magas, azonban nem egyforma.

A legendákon túlmenően megállapítható, hogy maffia szó először 1865-ben lelhető fel hivatalos olasz dokumentumokban, amikor is egy Palermo melletti faluban, Cariniben egy letartóztatást foganatosított a hatóság „egy maffia bűncselekménnyel” kapcsolatban.¹⁷

Giovanni Falcone 1992-ben tragikus körülmények között elhunyt bíró szerint: a maffia olyan veszélyes jelenség, amelyet nem szabad alábecsülnünk, hiszen egy olyan bűnszervezetről van szó, amely kiépült gazdasági rendszerrel tiltott tevékenységet folytat, "államot alakított, ahol az állam tragikus módon nincs jelen."¹⁸

A másik olasz bűnszervezet eredete ugyancsak vitatott. Ismeretes olyan álláspont, mely szerint a *Camorra* előfutára, már Nápoly 1504-től 1707-ig tartó spanyol igazgatása alatt fellelhető volt „garduria” néven. Melyből a XVIII-XIX. században a Camorra vált Olaszország leghatalmasabb bűnbandájává. Persze itt is akadnak olyan vélemények – **Dr. Pusztai László** álláspontja -, melyek szerint a Camorra csak 1820 körül jött létre Nápolyban. Tény, hogy a „Camorra” kifejezés 1865-ben fordult elő hivatalos iratokban először.¹⁹

¹⁶ Idem 101. old.

¹⁷ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Organized Crime in European Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and beyond- Spinger- Volume 4. 2006, 51 old.

¹⁸ Bólyai Imréné: Cosa di Cosa Nostra.- Belügyi Szemle 1996/10. sz. 121. old.

¹⁹ Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése, Belügyi Szemle, 1989/1. 46. old.
Cyrill Fijnaut-L. Paoli: Idem, 48 old.

Az olasz hatóságok 1982 óta²⁰ említik hivatalosan is maffia típusú bűnszervezeteknek a Cosa Nostrát, az 'Ndraghentát és a Camorrát.²¹ Ennek ellenére **L. Paoli** viszont csak a Cosa Nostrát és az 'Ndraghentát tekinti maffia típusú bűnszervezetnek, hiszen a szervezet felépítése és a tagjainak „maffia testvériség” jellegű kapcsolata miatt.²²

A szervezett bűnözés létrejöttének okai Olaszországban egy sajátos fejlődési folyamaton mentek keresztül: hiszen azzal a céllal jött létre a szicíliai maffia, hogy megdöntse a sziget idegen hódítóinak uralmát - saracénok, normannok, spanyolok - és megvédje a sziget lakosságát az állandó fosztogatásoktól, ám gyakran a sziget vezetőségével is együttműködött, így sikerült fenntartania saját magát és egyúttal jelentős anyagi haszonra is szert tett. (Antonio Nicoso, Lee Lamothe, Dr. Pusztai László, L. Paoli, Gianluca Fulvetti).

Ez az elsősorban magántulajdon védelmére létrejött titkos társaságok, kormányzatukat kiterjesztették előbb a gazdasági életre – azon belül is a mezőgazdaságra: citrus termesztésen keresztül, majd az iparra-, a későbbiekben az országgyűlési képviselők választásán keresztül a politikai élet közvetlen irányításáig meg sem álltak.²³

Az olasz szervezett bűnözéssel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy **Peter Luphsa** szervezett bűnözés fejlődési fokozataival kapcsolatos megállapítása teljes mértékig igaz. A megállapítás szerint az első fokozatban a szervezett bűnözés a zsákmányoló fázisban van, melyet az adott terület ellenőrzése céljából alkalmazott erőszak jellemez. A második „korrumpáló” fázisban, a bűnöző csoportok kapcsolatokat alakítanak ki a hatóság tagjaival. A harmadik

²⁰ Ugyanis ekkor indultak meg azoka jelentősebb parlamenti vizsgálódások, melyek tárgyát a maffia típusú szervezetek képezték és azok jogi megítélése. Nem szabad elfelejteni, azonban azt sem, hogy a palermói parlament 1962-óta folytatott parlamenti vizsgálatokat a maffia típusú szervezetekkel kapcsolatban, ám mindez jelentősebb eredmény nélkül maradt.

²¹ CarrieLyn Donigan Guymon: International legal mechanisms for combating transnational organized crime: The need for a multilateral convention, Berkeley Journal of International Law 2000 59.old.

²² Cyrill Fijnaut-L. Paoli: idem 48 old.

²³ Giuseppe Fava: Maffia - 16-17. old.

„szimbiotikus” fázisban a bűnözői csoportok a hatóságok tagjai közé férkőznek, mely elengedhetetlen mozzanat a társadalmi legitimáció elérése érdekében.²⁴

2. A szervezett bűnözés az USA-ban.

Az olasz eredetnél is nagyobb hírnévre tett szert a szervezett bűnözés amerikai változata. Bár csírái már a XIX. század végén megjelentek, igazi nagyhatalommá a prohibíció, a szesztilalom idején vált (1920-1933). Természetesen a szesztilalom mellé, mint kedvező körülmény mellé társult a tiltott szerencsejáték, a prostitúció és később a kábítószer, de számos más jelentős bevételt hozó, illegális tevékenység és szolgáltatás is. Tévedés lenne azonban azt hinnünk, hogy a szervezett bűnözés csak olasz "importból" keletkezett és keletkezik.²⁵ Antonio Nicaso és Lee Lamothe szerint az amerikai szervezett bűnözést nem az olaszok találták ki. A régi vadnyugat szervezett bűnbandái már úgy működtek, mint a mai törvényen kívüli motoros bandák. A városokat és körzeteket "cowboy-bandák" tartották hatalmukban. Ugyanazokat a bűncselekményeket követték el, amelyeket későbbi utódaik: zsarolás, prostituáltakkal kereskedés. A kocsmákat úgy ellenőrizték, mint utódaik a szerencsejáték-klubokat. Továbbá valamennyi gyilkos, csempész, útonálló ugyanolyan szervezeti egységekbe tömörült, mint jelenkori utódaik.

Mindazonáltal a szervezett bűnözés igazából az egyre terebélyesedő keleti nagyvárosokban vetette meg a lábát és onnan intézett átfogó támadást egész Amerika ellen. Az ottani, részint lakóterületi, részint etnikai alapon szerveződő bandák önvédelmi-társadalmi célokat is szolgáltak, ám elsősorban a szervezett bűnözői tevékenység fogta őket össze. Elsőnek a századforduló tájékán az írek jelentek meg és verődtek bandákba. Kezdetben utcasarkokon vagy a negyed

²⁴ Cyrill Fijnaut – L. Paoli: idem 47. old.

²⁵ Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése, Belügyi Szemle 1989/1. 47. old.

valamely jellegzetes pontján tömörültek, később már egész körzeteket ellenőriztek. Aztán, ahogy az írek lassan feljebb léptek a társadalmi ranglétrán, helyüket egy-kettőre zsidó bandák foglalták el. Őket követték az olaszok és fellépésük nyomán Amerika megismerte a "maffia" szót.²⁶

Az olasz felmenőkkel rendelkező bűnözők etnikai alapon szerveződtek, ám kapcsolatokat építettek ki más bűnözőkkel, bűnbandákkal is. Igazából a La Cosa Nostra „sikere” külső és belső tényezők együttes hatásából áll. Külső tényezőként vehető figyelembe a prostitúció kriminalizálása (1909), a szesztilalom, a szerencsejátékok szabályozása, illegális migráció, esetleges idegengyűlölet, kábítószer fogyasztásának, kereskedelmének kriminalizálása stb. Belső tényezőként említhető a szervezet erős felépítése és a külső viszonyokhoz történő adaptációs készsége sorolható. E tényezők együttes kombinációja vezetett oda hogy maga szervezet hosszú ideig titokban tudta tartani létezését és mind a mai napig tevékenykedik.²⁷

3. Ázsiai szervezett bűnözés

a. Kínai szervezett bűnözés²⁸

²⁶ Antonio Nicaso - Lee Laothe: A maffia, Saxum Kiadó 1996. 106-107. old.,
David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1114. old.
CarrieLyn Donigan Guymon: International legal mechanisms for combating transnational organized crime: The need for a multilateral convention, Berkeley Journal of International Law 2000, 59 old.

Craig M. Bradley: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006, 671-689 old.

²⁷ Michael A. Moon: Outlawing the outlaws: Importing RICO notion of “criminal enterprise” into Canada to combat organized crime Queen's Law Journal Spring, 1999, 487. old.

Brian Goodwin: Civil versus criminal RICO and the “Eradication” of La Cosa Nostra, New England Journal on Criminal and Civil Confinement Summer, 2002, 279-306 old.

James B. Jacobs and Lauryn P. Gouldin: Cosa Nostra: the final chapter? Crime and Justice 1999, 136-139 old.

Joseph E. Ritch: They'll make you an offer you can't refuse: Comparative analysis of international organized crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law Spring 2002, 593-598 old.

²⁸ CarrieLyn Donigan Guymon: Idem, 60-61 old.

Joseph E. Ritch: They'll make you an offer you can't refuse: Comparative analysis of international organized crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law Spring 2002, 590-593

Kína története a titkos társaságok története. Mivel a kínaiak korrupció és zsarnok uralkodók igája alatt éltek, országukat állandó külső támadások fenyegették, s már viszonylag korán létrejöttek különböző páholyok és társaságok. Ezek nem mind bűnöző jellegűek voltak, akadt köztük politikai mozgalom, pénzügyi vagy kulturális egyesület is, mások rokoni kapcsolatok széles hálózatává épültek.

A triádok Kína legtitkosabb és leginkább nemzetközi jellegű valamennyi ázsiai bűnszervezete közül. A triádok Fucsien tartományban jöttek létre a XVII. század második felében, mivel Kínát mandzsuk foglalták el. A mandzsúriak ellen a gyűlöleten és lázadáson alapuló helyi lakosság ellenállását 1674-ben a tartománybeli Fucson melletti kolostorban szerzetesek kezdték el szervezni. A társaságot titkos szertartások, rítusok tartották össze. A szertartásokat az ősi kultúrák, a taoizmus, a konfucionizmus, a buddhizmus és a mitológia elegyéből merítették. Mindez rendkívül sokakat vonzott. A triádok, mint afféle nemkívánatos kormányzervek segítették a lakosokat, képviselték az ellenállást. Azonban a XIX. század közepén menekülniük kellett az elszánt mandzsuk elől, így kerültek Észak-Amerikába és Hongkongba. Mind hevesebb üldözések hatására az anyagi eszközökben a triádok is szűkölködtek, így "rákényszerültek" a csempészésre, zsarolásra, kalózkodásra, minden olyan tevékenységre, melyből jelentősebb bevételük származott.

A XIX. század végére a mozgalom kriminalizálódott, bár szociális tevékenységüket főként Ázsiában folytatták, de felismerték, hogy hálózatuk nemzetközivé válása, könyörtelensége és fegyelme óriási előnyhöz juttatja őket, és nem utolsó sorban hatalomhoz is.

Azonban téves lenne azt feltételezni, hogy csak a triádok léteznek a szervezett bűnözés palettáján, hiszen mellettük léteznek a „thongok” és az utcai bandák is. A thongok olyan bűnözői szindikátusok, amelyek családi kapcsolatokon alapuló jótékonyági egyesületként jöttek létre. Míg az utcai bandák az ifjabb bűnözők kiképző-központjának szerepét töltik be.

b. Kórei bűnbandák²⁹

Az ázsiai szervezett bűnözés nem korlátozódott a kínai vagy vietnami szervezett bűnözésre. De a szervezett bűnözés megfoghatatlan összefonódásai miatt a koreai közösségen belül nem sokat hallani bűnözésről, csak egy-egy elég titkon napvilágra kerülő ügyből lehet következtetni létezésére.

c. Japán³⁰

Akárcsak a triádok története, a Jakuzáé is a régmúltban gyökerezik. Az 1600-as évek elején egy kis csoport fellázadt a kegyetlen szamuráj hadvezérek zsarnoksága ellen, de csúfosan rajtavesztett. Az 1700-as évek közepén aztán megjelentek a szervezett Jakuzá bandák. A "családokba" tömörült csoportok az „Ojabun-Kobun” rendszer alapján működtek, amely a hagyományos japán apa-gyermek viszonyt tükrözte. Az "apának" nevezett tekintélyes, erős akaratú vezér vak, gyermeki engedelmisséget követelt híveitől.

A 1800-as évektől a szerencsejáték, szeszkereskedelem, prostitúció és a felnőtt szórakoztató ipar felügyeletét megkaparintva jelentős fejlődésnek indult a japán szervezett bűnözés. Az 1860-as évektől az országot magával ragadó ipari forradalom a jakuzára is pozitív hatással volt és igyekezett kihasználni annak előnyeit. A következő jelentős állomás a II. világháború utáni időszak volt, amikor a térségben állomásozó amerikai katonák tárgyai ellepték a fekete piacot, mindez olyan hatással volt a jakuzá fejlődésére mint a szesztilalom a La Cosa Nostra fejlődésére. Az 1980-as években megfigyelhető gazdasági fejlődés lehetővé tette, hogy a jakuzák a befektetéseken és egyéb üzleti vállalkozásain

²⁹ Antonio Nicaso - Lee Laothe: A maffia Saxum Kiadó 1996. 130. old.

³⁰ Antonio Nicaso-Lee Lamothe : A maffia Saxum Kiadó 1996. 113.old
CarrieLyn Donigan Guymon: Idem, 61.old.
Joseph E. Ritch:Idem, 581-587 old.

keresztül fejlődjenek. A '80-as évek közepén a befektetésein keresztül a legnagyobb pénzügyi tranzakciókat kötötte, pénzügyi súlyával talán csak az orosz maffia versenyezhetett.

Azonban tevékenységeik között megtalálható a szerepvállalás a munka és a munkakapcsolatok világában, számos üzleti tevékenységet ellenőriztek, és a szerencsejáték-piacot is meghódították. Később a politikai életben is feltűntek, mivel felismerték, hogy hosszú távon a pártoktól függenek, így a jobboldali pártokkal szövetkeztek. A 70-es évektől a jakuza tevékenysége túllépte a japán határokat, először csak más ázsiai bűnszervezetekkel létesített kapcsolatot, majd Amerikát, azon belül New Yorkot vette célba. Napjainkban már 90 ezer taggal, azon belül is 3300 csoporttal rendelkezik.³¹

d. India

A teljesség kedvéért megjegyzendő, hogy indiai szerzők - *Bhattacharys, B. K. és Sangar, S. P* - szervezett bűnözés körébe sorolják az egyes észak-nyugat-indiai, még ma is lényegében nomád életmódot folytató törzsek részben vallási okokra visszavezethető rablóhadjáratait. Bár Dr. Pusztai szerint e jelenség a szervezett bűnözés körébe vonása erőltetett. Ennél közelebb áll Schneider által leírt bűnbandák tevékenységéhez.³²

4.) A szervezett bűnözés Oroszországban, Kelet-Európában³³

A szervezett bűnözés gyökerei már a XVIII-XIX. század fordulóján megtalálhatóak Oroszországban. Kezdetben a tolvajok csoportokba szerveződtek

³¹ Idem 585 old.

³² Dr. Pusztai László: A szervezett bűnözés néhány kérdése, *Belügyi Szemle* 1989/1. 48-49. old.

³³ CarrieLyn Donigan Guymon: Idem, 57-59 old.

és egyre magasabb szintű szervezettségi fokot elérve megszületett a *Tolvajok Törvénykönyve*.

Azonban nem beszélhetünk csak egy bűnözői csoportról hiszen, százával éltek -és élnek- az ún. *Vori v. zakone*, azaz azok a törvényes vagy törvény szerinti tolvajok, akik az alvilágot a „*Vorovszkoj mirt*” irányítják. A tolvajok, zárkózott már-már szerzetes módjára élő aszketikus emberek, akik erőszakkal tartják fenn, és adják tovább a tolvajmesterség ősi hagyományait.³⁴

Ezek a bűnözők hagyományosan az orosz alvilág elitjének minősülnek, és mindent meg is tesznek azért, hogy ettől az "elit" minősítéstől ne kelljen megválniuk.

Ennek eszközei :

- évszázados kódex előírásainak szigorú betartása,
- 6-9 fős vezető szerve van (*Bratszkiy Krug*),
- közös pénzalap (*Obscsak*),
- irányító felügyelők (*Szmotrjascsii*),
- harcosok (*Bojcek*),³⁵
- tolvaj bíróságuk saját tagjainak vétségeit bírálja el.

Ez a bűnözői csoport egyértelműen tagadja a tulajdon fogalmát és gyakorlatát, elutasít minden kapcsolatot a törvénytisztelő, konvenciók szerint élő társadalommal. Olyannyira zárt ez a közösség, hogy saját törvényeik, saját szlengjük és értékrendszerük szerint éltek.³⁶ Mindezek egy igen jól szervezett konspiratív hierarchikusan felépülő bűnözői csoportok jelenlétére utalnak. Míg kezdetben tolvajlást, zsarolásokat, emberöléseket úgymond mindennapi akciókat hajtottak végre, későbbiekben ezen a téren is fejlődés figyelhető meg.

Az orosz térségben is megjelentek azok a kriminogén tényezők, amelyek következtében az 1960-as években a bűnözés helyzetében változás jöhetett létre

³⁴ Mike Cormaney: RICO in Russia: Effective control of organized crime or an other empty promise, *Transnational Law and Contemporary Problems* Spring, 1997, 264-265, 269-270. old.

³⁵ Antonio Nicaso-Lee Lamothe: *A maffia Saxum* Kiadó 1996 63.old.

³⁶ Antonio Nicaso-Lee Lamothe : *A maffia Saxum* Kiadó 1996 64.old.

pl: urbanizáció, motorizáció, hiánygazdálkodás, politikai és fegyveres konfliktusok. Azonban ez a negatív értékű tendencia a párt politikai programjával nem volt összeegyeztethető, ezért a kriminálstatisztika alapjául szolgáló adatokat hamisították meg hivatalos szinten. Minderre azért volt szükség, hogy azon hivatalos állítást, miszerint a szervezett bűnözés mint olyan Oroszországban nem létezik, alá tudják támasztani.³⁷

A 80-as évek közepére a kriminálstatisztika helyzete javult. A bűnözői csoportok kihasználták a rendszerváltás körüli politikai, jogi, társadalmi és gazdasági zavaros helyzetet, melynek eredményeként ezek a csoportok az ásványkincsek kereskedésébe, privatizációba, bankügyletekbe és a külkereskedelembé is eredményesen kapcsolódtak be. Ennek eredményeként ma már közel 5000-8000 szervezett bűnözői csoport létezik Oroszországban, melyek tagjainak létszáma meghaladja a 100.000-t is.³⁸ A tagok és vezetők közt megjelentek a különböző gazdasági és tudományágazatok szakemberei, és ezen szakemberek /pl:KGB-től, BM-ből elbocsátottak/ szaktudása segíti a bűnözői csoportokat mind a saját területükön, mind a nemzetközi szinten az érvényesüléshez.³⁹ Az orosz belügy adataira támaszkodva a becslések szerint ezek a csoportok a GNP 25-40 százalékát kontrollálják, a magánszféra 40 %-át, az állami tulajdonú üzletek 60%-ában és az országban található bankok 50-80 %-ába vannak jelen.

³⁷ Dr.Vajda Alajos: A bűnözés a Szovjetunióban *Ügyészeti Értesítő* 1988/3,176-178.old.
Aszlambek Aszlahanov: A szovjet maffia születése *Belügyi Szemle* 1997/7, 7-8 old.
Mike Cormaney: RICO in Russia: Effective control of organized crime or an other empty promise, *Transnational Law and Contemporary Problems* Spring, 1997, 263 old.

Alexandra V. Orlova: Missing the mark: The Russian experience with defining “organized crime”, *Columbia Journal of East European Law*, 2007, 208-209 .old.

³⁸ Marina Artova:Az Oroszországi bűnözés egyes jellemzői a Szovjetunió felbomlása után *Rendészeti Szemle* 1994/4 114.old., David Levinson edit: *Encyclopedia of crime and punishment*, Sage Publications 2002, 1114. old.

Dr. Pusztai László :Bűnözés az Oroszországi föderációban *Rendészeti Szemle* 1993/7 121.old.

Lapszemle *Rendészeti Szemle* 1994/7 118.old.

Vladimir G . Grib :A szervezett bűnözés Oroszországban *Belügyi Szemle* 1998/9 88.old.

Bedő Csaba : Szervezett bűnözés a megtorlás politikája *Belügyi Szemle* 1997/7-8 131-133.old.

³⁹ Vladimir G .Grib : A szervezett bűnözés Oroszországban *Belügyi Szemle* 1998/9 88.old.

Volt keleti blokk országaiból elsősorban jugoszláv, szerb, ukrán, albán és horvát származású bűnözők irányítják a Balkánon keresztül menő, csempészhálózatokat, fegyver és kábítószer tekintetében. Szintén orosz belbiztonsági források szerint közel 300 bűnöző szervezet tevékenykedik a fent nevezett kulcsterületeken.⁴⁰

5. Kolumbiai bűnszövetkezetek⁴¹ - dél-amerikai kartellek.⁴²

A szervezett bűnözés csírái már a XX. század elején jelentkeznek, ám amíg az Egyesül Államok lakossága körében nem vált tömegessé a kokain-fogyasztás, a kolumbiai szervezett bűnözés színpadán csupán az Isten háta mögötti banditák tevékenykedtek. A szervezett bűnözés melegágyának számító Kolumbiában a megjelenést elősegítette a kedvező éghajlat, a korrupció és a hagyomány szentesítette erőszak. Kezdetben csak a saját ország határai között működött, de mivel a világ kokain-termelésének csupán 10%-át mondhatta magáénak, a forgalmazás legfontosabb területét, a szállítást kaparinthatta meg és kartellekbe tömörültek. Későbbiekben Bolívia, Peru és Kolumbia együttesen a világ kokain termelésének 70-80-át adta. A 70-es évekre a csempészek kiépítették szervezetüket két legjelentősebb kartellen keresztül: Cali és Medellín. A 80-as évekre a Cali kartell vált az egyik legjobban működő kartellé a világon., nemzetközi üzletekbe vett részt, akárcsak a terrorista csoportok fegyverrel történő ellátásában is fontos szerepet játszott. Ez volt az egyik legjobban működő szervezet, mely a termeléstől a finomítás, szállítás, tárolás és terítésben a tengeren túl is eredményesen tevékenykedett. Jelenleg a mexicói bűnszervezetek veszik át a vezető szerepet a nemzetközi kábítószer-kereskedelemben.⁴³

⁴⁰ David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1114. old.

⁴¹ Antonia Nicaso - Lee Lamothe: A maffia Saxum Kiadó 1996. 136-138. old.

⁴² CarrieLyn Donigan Guymon: Idem, 60 old.

⁴³ David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1114-1115. old.

6. Nyugat-afrikai bűnözőcsoportok

A főleg nigériai szervezett bűnözői csoportok elsősorban kábítószer-kereskedelemre és nemzetközi szintű hitelkártya-, csekk- csalásokra, vízum, útlevel hamisításra és gépjármű lopásokra szakosodtak, megcélozva Észak-Amerikát, Európát és Ausztráliát. Az USA-ban az ázsiai heroin terítésével foglalkoznak, soraikba nemzetiségtől függetlenül vesznek be jelentkezőket, akiket kiképeznek arra, hogy a határokon hogyan kerülhetik el a lebukást.⁴⁴

Ebből a vázlatos jellegű földrajzi alapú ismertetésből megállapítható, hogy területileg igen tisztán ma már nem választhatóak el a fentiekben ismertetett bűnözői csoportok, hiszen mindenhol jelen van szinte mindegyik, de ha nincsenek is jelen, akkor fellelhetőek a kapcsolataik. Hazánkba erről hozzáférhető adatok nincsenek, csak egyes esetekből tudunk következtetni pl: a kínaiak, oroszok, olaszok jelenlétére. A magyarországi adatok hiányával ellentétes példaként említhető a németországi és olaszországi szervezett bűnözéssel kapcsolatos adatfeldolgozás. Németországban 1998-ban az elemzett eljárások közül 112 eljárás vizsgálata során merültek fel olyan adatok, melyek a fent meghatározott külföldi szervezetek valamelyikével való kapcsolatot igazoltak.

Rodrigo Labardini: Mexico's federal organized crime act, United States-Mexico Law Journal Spring, 2003, 134-135. old.

⁴⁴ David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1115. old. CarrieLyn Donigan Guymon: Idem, 61.old.

Maureen Walterbach: International illicit convergence: The growing problem of transnational organized crime groups' involvement in intellectual property rights violations, Florida State University Law Review Winter, 2007, 592 old.

B.) A Szervezett bűnözés ontológiájának kriminológiai megítélése

A szervezett bűnözés földrajzi alapú elhelyezkedésének bemutatását követően szeretnék e bűnözési forma létezésének elfogadásával és az ezzel kapcsolatos reakciókkal foglalkozni. Rendkívül érdekes a fentiek ismeretén túl rávilágítani arra tényre, hogy a szervezett bűnözés igaz már több évszázada létezik, azonban az ellene történő fellépés alapkövét jelentő kriminológiai kutatások témájaként csak a XX. század második felétől kezdett megjelenni. Az elkövetkezőekben röviden szeretném bemutatni a szervezett bűnözés kriminológiai megítélésének alakulását természetesen nemzetközi kitekintéssel. Teljesen egyértelmű, hogy e kitekintésből nem hagyhatom ki az Egyesült Államokat sem, hiszen történelemmel rendelkezik a szervezett bűnözés tekintetében.

1. A szervezett bűnözés és Amerika

Az Egyesült Államokban a szervezett bűnözéssel kapcsolatos megítélés három nagy korszakra osztható. Az első korszak az 1920-as évektől az 1960-as évek végéig terjed és a bandabűnözéstől egészen a La Cosa Nostráig és a konspirációs teóriákig jut. A második korszak az 1970-es évektől kezdődött el és 1990-es évek végéig tart, melyet a konspirációs teória átformálása és az illegális társaságok elméletéhez jut.⁴⁵ A harmadik korszakban (1990-es évek végétől) a szervezett bűnözés megítélése egyre jobban eltolódott a határokon átnyúló jelleg kihangsúlyozásával nemzetközi szintésre. Mindezt alátámasztja a témában született ENSZ egyezményben található meghatározás is (2000), mellyel később kívánok foglalkozni.

⁴⁵ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Organized Crime in European Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and beyond- Spinger- Volume 4. 2006, 24-34 old.

a) 1920-tól 1960-as évek végéig terjedő korszak⁴⁶

Az első hivatkozás, vagyis a szervezett bűnözés kifejezése már egy a bűnmegelőzéssel kapcsolatban készített 1896-os éves jelentésben fellelhető New Yorkban (annual report of the New York Society for the crime prevention), mely jelentés a hivatalos tisztségviselők védelmét élvező prostitúcióval és szerencsejátékokkal kapcsolatos tevékenységek tekintetében említi. Noha vitathatatlanul léteztek már korábban is utcai bandabűnözés, bankrablásra specializálódott bandák (Dillinger banda) és a Fekete Kéz nevű bűnözői csoport.⁴⁷

Azonban a kutatások még váratnak magukra, hiszen akadémiai szinten is csak a 20-as, 30-as évektől kezdve indul meg a tényleges érdeklődés a téma iránt. Ennek oka, hogy a kormány szesztilalommal kapcsolatos rendelkezései teret engedtek Észak-Amerikában a szervezett bűnözés fejlődésének, az illegális marketeken keresztül folytatott üzletelésekkel. Ez időtájt a szervezett bűnözés alatt különböző jelentősebb gengszter csoportosulásokat értettek, melyek valamely illegális tevékenységgel foglalkoztak.⁴⁸ E tekintetben *Even Frederick Thrasher* 1927-es könyvében rámutat, hogy a szervezett bűnözés ekkor még nem azonosították egy olyan szervezett csoporttal, melynek jelentős kapcsolatai vannak a politikusokkal, ügyvédekkel, orvosokkal.⁴⁹ Nem sokkal később *John Landesco* egy tanulmányában (Organized Crime in Chicago, 1929), mely a

⁴⁶ Idem: 25-28 old.

⁴⁷ Susan W. Brenner: Organized cybercrime? How cyberspace may affect the structure of criminal relationships -North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 1-3 old.

Craig M. Bradley: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006, 675-676.old.

B. Beisel : 'Class, Culture, and Campaigns against Vice in Three American Cities', American Sociological Review, 1990, 55: 44-62.

Woodiwiss: Organized Crime and American Power: A History. Toronto: University of Toronto Press (2001), 172.old.

⁴⁸ Ezen tevékenységekben nem csak a szeszsempészet hanem zsarolás, emberrablás, szerencsejátékok és illegális javak és szolgáltatások kereskedelme is beleillet.

⁴⁹ Even Frederick Thrasher: The Gang, A Study of 1,313 Gangs in Chicago, The University of Chicago Press (1927) 1963, 286.old

szervezett bűnözés szociológiai gyökereivel foglalkozik, így a bűnözőket a társadalom valamennyi szelvényével szorosan kapcsolatban állóként jellemzi.⁵⁰

Az első e témakörben született és a szövetségi kormány megbízásából készült tanulmány 1929-31 között George Wickersham vezetésével. A szervezett bűnözés megközelítése és vizsgálata ekkor szigorúan büntetőjogi alapú volt, vagyis a „mi” került előtérben, nem pedig a „kik”, mint ahogy ezt később láthatjuk. A szervezett bűnözés bűnözői vállalkozások tevékenységeként lett körül határolva, mely kapcsolatokat ápol a legális világgal és az állami hivatalnokokkal.⁵¹ Ám ez utóbbi a II. vh után már nem képezte részét e megközelítésnek.

1940-es évektől a bűncselekményekről áttolódik a hangsúly az elkövetőire, azon belül is a külföldi elkövetőkre, akik karrierként tekintenek a bűnözésre, jól szervezett, erős bűnözői csoportosulásokba tömörülnek, ezáltal jelentős veszélyt képezve Amerika politikai és társadalmi integritására.

E megközelítés már a „szervezetre” koncentrál, azon alapszik, majd az '50-es évekre már „idegenek összeesküvéséig” fejlődik a Kefauver Szenátusi Bizottság vizsgálódása nyomán, mely az államok közötti kereskedelmi kapcsolatok és a szervezett bűnözés közötti viszonyt vizsgálta⁵². Ekkor kerül elsőként a figyelem középpontjában az „olasz maffia”, melyre a legjövedelmezőbb piacokat kezében tartó, központosított, országos szintű bűnöző szervezetként tekintettek, szoros párhuzamot húzva a szicíliai maffiával. A bizottság harmadik jelentésében (1951) már szindikátusként definiálják a „Maffiát”, mely nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik a kábítószer-kereskedelem terén. Ez a bizottság állította először a szervezett bűnözés, azon belül is a maffia létezését az USA-ban. Ezzel ellentétben

⁵⁰ John Landesco, *Organized Crime in Chicago* (1929; rept., Chicago: University of Chicago Press, 1968) 189-221. old.

⁵¹ Records of the Wickersham Commission on law observance and enforcement- General Editor: Kermit Hall, 4, 7-9 old., http://www.lexisnexis.com/documents/academic/upa_cis/1968_WickershamCommPt2.pdf

⁵² Craig M. Bradley: *Idem* 678-679.old.

Brian Goodwin: *Civil versus Criminal RICO and the “Eradication” of La Cosa Nostra*, *New England Journal on Criminal and Civil Confinement* Summer, 2002, 290.old.

az FBI azon belül is a szervezet igazgatója még 1963-ban egy kongresszusi jelentésben visszautasította az olasz származású bűnözőkből álló maffia létezését, akárcsak a bűnözői szindikátusok létezését és dominanciáját a bűnözésben. Joe Valachi szenátusi bizottság előtt tett tanúvallomása óta rendelkezünk bővebb információval a La Cosa Nostra felépítését illetően. Ennek a fejlődésnek köszönhetően a 1970-es években született meg a RICO, mely befejezté tette a La Cosa Nostra létezésével kapcsolatos vitákat.

1967-ben *Cressey* mint a szervezett bűnözéssel kapcsolatos munkacsoport tanácsadója akkori jelentésében és későbbi könyvében is (*The Theft of the Nation*, 1969) etnikai alapú álláspontot alakított ki az olasz-amerikai bűnözői konföderációval kapcsolatban. Álláspontja szerint ez az etnikai alapú szervezett bűnözői csoport tagjai olasz, azon belül is szicíliai származásúak, a régi kulturális hagyományait szigorúan őrző hierarchikus, rendkívül logikusan felépített szervezet volt minden amit a szervezet bűnözés ekkor az USA-ban megtestesített.⁵³ E fogalom közel áll a Max Weber racionális, legális bürokrácia ideál típusához.

b.) a maffia és konspirációs elmélet újragondolása (1970-1990)⁵⁴

A '60-as évek végétől azonban a maffia szervezett bűnözéskénti asszociációját a az amerikai társadalomtudománnyal foglalkozó akademikusok nagy része visszautasította (pl: *Smith, Jacobs és Moore*), mondván hogy a megközelítés ideológiai jellegű, személyes politikai érdekeket szolgál és hitelességgel valamint empirikus bizonyítékokkal nem alátámasztott⁵⁵. Ez a reakció egészen odáig terjedt, hogy néhány akademikus az 1980-as években

⁵³ D. Cressey: *Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*. New York: Harper & Row. (1969), 8-21 old.

James B. Jacobs and Lauryn P. Gouldin: *Cosa Nostra: The final chapter?*, *Crime and Justice* 1999, 133.old.

⁵⁴ Fijnaut- Paoli: *Idem*, 28-34 old.

⁵⁵ J. Jacobs.-*Gotham Unbound- How New York Was Liberated from the Grip of Organized Crime*. New York: New York University Press. (1999), 9 old.

egyenesen visszautasította az olasz-amerikai maffia létezését, mint egy strukturált régóta jelenlévő bűnöző szervezetet.

Azonban ha önként nem is jelentkeztek a bűnöző szervezet tagjai részletes leírással a szervezet felépítését működését illetően, a piacon jelenlévő nagy mennyiségű már-már feleslegként jelentkező illegális áruk és szolgáltatások ismét a szervezett bűnözés jelenlétére irányították a figyelmet. Ekkor kerül a köztudatba az „illegális vállalkozások” megnevezés, melynek egyik jeles képviselője **Dwight Smith**, aki rávilágít arra tényre, hogy ezek az illegális vállalkozások a legális piaci tevékenységek kibővítése, olyan legális területek felé, melyek profit orientáltak és válaszul jelentkeznek a latens illegális keresletre.⁵⁶

A '80-as évekre az amerikai kriminológusok (**Alan Block**, **William Chambliss**, **Frank Hagan**) között egyöntetű álláspontként szerepel a szervezett bűnözés azonosítása az illegális vállalkozással és annak szinonímiájaként használata. Mind az új megközelítés hívei mind az azt kritizálók (**Cressey**) elismerték, hogy az olasz bűnözői szervezet létezik, hiszen ez a szervezet biztosítja az állampolgárok jelentős részétől származó illegális javak és szolgáltatások keresletének kielégítését. Ennek a megközelítésnek a következménye, hogy mind az illegális tevékenységek, mind az azokkal foglalkozó emberekkel azonosították a szervezett bűnözést. Ennek ellenére **Block** és **Chambliss** egyértelműen csak a tevékenységekre használta ezt a fajta megközelítést.

Peter Reuter a New York-i illegális szerencsejátékokat vizsgálva empirikus bizonyítékokkal támasztotta alá azon állítását, mi szerint a szervezett bűnözés részt vett illegális piacokon ám nem irányította azt.⁵⁷

Azonban egészen 1983-ig kellett várni, amíg a Reagen adminisztráció Elnöki Bizottsága szervezett bűnözéssel kapcsolatban összeállított egy listát,

⁵⁶ E megközelítés híve volt Haller is. Dwight Smith, *The Mafia Mystique* (New York: Basic Books, 1975) 27-61 old.

⁵⁷ Peter Reuter: *Disorganized Crime: The Economics of the Visible Hand*. Cambridge, MA: The MIT Press. (1983) 3-13 old.

melyen nem csak a La Cosa Nostra, hanem törvényen kívüli motoros bandák, börtönben lévő bűnözői csoportok⁵⁸, kolumbiai kartellek, a japán jakuza, orosz csoportok is szervezett bűnözésként lettek feltüntetve. Így kialakult egy pluralista revíziója az „idegen összeesküvésnek”⁵⁹.

A későbbiekben a törvényen kívüli motoros bandák és a börtön gangok a perifériára szorultak, így jóval nagyobb figyelmet biztosítva az ázsiai és európai bűnözői csoportoknak. Így 2001-től az amerikai IM három nagy csoportosulásra koncentrál: 1.) La Cosa Nostra és az olasz szervezett bűnözés, 2) ázsiai szervezett bűnözés, - ezalatt a kínai triádok, tongok és japán jakuzát értik -, 3.) eurázsiai előzőleg volt szovjet blokk szervezett bűnözése.

A '80-as évektől a kriminológusok egyik része (*M. Moore, Naylor, Reuter*) azon az állásponton volt, hogy az illegális piaci tevékenységek szervezetlen úton nyernek teret, mely szerint nem lehet azonosítani a szervezett bűnözést az illegális termékek szolgáltatásával. Ezzel rámutatva arra, hogy valószínűtlen egy széles, hierarchizáltan szervezett csoport túlságosan feltűnő lenne a gazdasági tranzakciók összekapcsolása az illegális piacon.

A kriminológusok másik része a szerint (pl: *Nikos Passas*), akik ellenkezőleg a gazdasági jelentőségét hangsúlyozzák a szervezett bűnözésnek teljesen ellentmondó álláspontra jutottak. Ugyanis analógiát vonnak a legális vállalkozásokkal, társaságokkal, hiszen az illegális javak iránti kereslet kielégítése tekintetében egy legális és egy bűnözői vállalkozás között nincsen különbség, mivel ha illegális üzletről beszélünk akkor esetleg több „hozzáigazításra” van szükség a technológiát és a szociális kapcsolathálózatot illetően, ezáltal kifelé legálisnak tűnhet maga a szolgáltatás. Ez utóbbi álláspont nem áll messze Cressey álláspontjától.

⁵⁸ Dorean Marguerite Koenig: The criminal justice system facing the challenge of organized crime, XVI International Congress of Penal Law Report Submitted by the American National Section, AIDP, Topic II: Special Part, Wayne Law Review Fall, 1998, 1358.old.

⁵⁹ Gary Potter: Criminal organizations: Vice, Racketeering and Politics in an American City. Prospect Heights, IL: Waveland Press. (1994) 7.old.

A harmadik fázisban, a '90-es évekre azonban a szervezett bűnözés nemzetközi kapcsolatai révén annak határokon átnyúló jellege került előtérben⁶⁰ a korábbi „Illegális vállalat” szinonimájának kiterjesztésképpen mint ahogy azt *Phil Williams* és *Carl Florez* is képviselik álláspontjukkal.

2.) A szervezett bűnözés paradigmája Európában⁶¹

A legelső szervezett bűnözés jelenlétére utaló hivatalos utalások Olaszországban már 1865-ös dokumentumokban fellelhetőek azonban ezek a dokumentumok általában a nyomozó hatóság tagjai által készítettek és kizárólag a maffia típusú szervezetre koncentrálnak.⁶²

Mivel Európában a '70-es '80-as évekre kezdett problémát jelenteni a szervezett bűnözés a kábítószer-kereskedelem térhódítása folytán, így az ezzel kapcsolatos kutatások is ekkor tájt kezdtek elindulni.⁶³

Az 1970-es évek közepe óta az „illegális vállalkozás” megközelítése nyert teret az európai tudományos viták során befolyásolva egyaránt azokat a tanulmányokat melyek azokban az országokban születtek, ahol a létezése nem vitatott és azokat a tanulmányokat is, melyek azokban az országokból származnak, melyek magukat immúnisnak tekintetik a szervezett bűnözéssel kapcsolatban.⁶⁴

A '80-as '90-es években a kriminológusok nagy része a szervezett bűnözés gazdasági dimenziójára és a nemzetközi és hazai szintéren betöltött szerepére fókuszált, mint ahogy *Umberto Santino*, *Franchetti* és *Sonnino* is tette. Ez

⁶⁰ Susan W. Brenner: Idem 22-23 old.

⁶¹ Fijnaut-Paoli: idem, 31-34 old.

⁶² Idem 50-51 old.

⁶³ Edward R. Kleemans: Organized crime, transit crime and racketeering, Crime and Justice, 2007, 163-164 old.

⁶⁴ Ezek között az országok között a volt kommunista országok találhatók, így hazánk is a 80'-as évekig ide tartozott. Azonban hazánkban már a az 1980-as években Dános Valér, Dr. Pusztai László, Katona Géza írásai már foglalkoztak a szervezett bűnözéssel.

időtájt a kriminológusok a szervezettebb maffia jellegű bűnözői csoportokra koncentráltak, amikor a szervezett bűnözést vizsgálták. Vitára inkább az adhatott okot közöttük, hogy amíg egyik csoport (*Henner Hess, Anton Blok, Jane és Peter Schneider*) a régi hagyományokon alapuló megközelítésben hitt és vitatta a formális csoport jelleget. Addig a másik csoport (*Pino Arlacchi, Schumpeter, Raimondo Catanzaro, Diego Gambetta*), - figyelemmel az '50-es '60-as években bekövetkezett gazdasági, kulturális változásokra – inkább a maffia „vállalati” jellegére a szervezettségére helyezte a hangsúlyt. Csak a maffia típusú szervezetekre koncentrálna a szervezett bűnözéssel foglalkozók látóköréből kikerültek a többi nem elég strukturált bűnözői csoportok, mely negatív eredményként értékelhető.

Európában nem vált éles viták tárgya, hogy vajon a szervezettség a nagyobb hangsúly vagy az illegális javak szolgáltatásán, mint Amerikában. Jelenleg is a legális és illegális piacok közötti hasonlóságon alapuló álláspont vezeti a kriminológusok álláspontját, figyelemmel arra, hogy az illegális javak iránti igény kielégítése hasonló szervezeti formában történik mint egy legális vállalatnál. Ezen álláspontot nem csak olasz kriminológusok képviselik hanem pl: *Petrus Van Duyne, Ulrich Sieber, Jürgen Kerner, John Mack.*⁶⁵

⁶⁵ Cyrill Fijnault-Letizia Paoli: idem.

II. fejezet

A szervezett bűnözés fogalmának kriminológia megközelítése a fogalom meghatározásával kapcsolatos kérdések

Az első fejezetben bemutattam a szervezett bűnözői csoportok földrajzi elhelyezkedését és kriminológiai megítélésük fejlődését, ezért a második fejezet a kriminológia vonalat folytatva a szervezett bűnözés fogalmának meghatározására koncentrálok. A korábbi fejezet kriminológia megközelítését folytatva, ez a fejezet azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy lehet-e egy egységes fogalomként meghatározni pontosan a szervezett bűnözést, és ha igen, melyek a fogalom elemei.

Mivel a fogalom problematikája sokkal inkább kriminológiai kérdés⁶⁶, ezért a kriminológiai megközelítés folytatása, hiszen a büntetőjog, mint szankcionáló jogterület előszeretettel használja fel a kriminológiai kutatások eredményeit a sikeres fellépés érdekében. Majd ezt követően térek rá a szervezet bűnözés fogalmának megjelenésére és változására a magyar büntető törvénykönyvben.

A szervezett bűnözés definiálásának metodológiája körül kialakult viták

A szervezett bűnözés ontológiájának kérdése körül kialakult viták eredményeként megállapítható, hogy bár országonként, régióként, történelmi időszakonként eltérő formációkban, de jelen van nem csak Olaszországban,

⁶⁶ Jean Pradel: Les systemes penaux a l'epreuve du crime organisé, Le rapport general de section III.- procedure penale aux congres XVI. de l'A.I.D.P. p.2.

Amerikában, Ázsiában, Nyugat-és Kelet-Európában, hanem hazánkban is a szervezett bűnözés.⁶⁷

Ebből a megállapításból adódik az a probléma, hogy hogyan határozhatjuk meg a szervezett bűnözés kategóriáját. A fogalom definiálásának módszertana körül kialakult elméleti konfliktusok miatt elég nehéz a szervezett bűnözés fogalmát tökéletesen definiálni.⁶⁸

Egyes kriminológusok az elméleti rendezetlenség feloldása céljából sürgetik egy *egységes definíció* megalkotását, "mivel nem lehet az ellen küzdeni, amit nem definiálunk kielégítően".⁶⁹ Mindemellett megfigyelhető, hogy különböző jogrendszerekben használják a szervezett bűnözés fogalmát a jogban, különböző összefüggésekben. Az 1990-es években egy Büntetőjogi Kerekasztal ülésen a szakemberek hangsúlyozták, hogy nincs tudomásuk arról, hogy eddig bármelyik országban sikerült volna legalább egy "értelmező rendelkezés formájában" definícióval szolgálni.⁷⁰ Annak ellenére, hogy például Németországban külön törvény létezett már 1992-től a szervezett bűnözésről (az OrgKG 1992.junius 15.), nem szerepelt e törvényben a szervezett bűnözés fogalma.

A szervezett bűnözéssel foglalkozó szakemberek álláspontja e kategória megragadásának metodológiája körül kialakult viták tekintetében két részre osztható: egy része egy konkrét fogalomban gondolkodik, a másik rész viszont a szervezett bűnözés ismérvein keresztül kívánja azt meghatározni.

⁶⁷ Dr. Katona Géza: A magyarországi szervezett bűnözés kutatásairól Rendészeti Szemle 1993/9. 35. old

Horváth András: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata Rendészeti Szemle 1994/10. 3. old.

⁶⁸ Anita TrinkfaB: Szervezett bűnözés Rendészeti Szemle 1993/6. 97. old.

⁶⁹ Lindlau Dagobert: Der mob Recherchen zum organisierten Verbrechen Hamburg 1988.343.old.

⁷⁰ Dr. Györgyi Dóra: Büntetőjogi kerekasztal megbeszélések Magyar Jog 1997/5.312.old
Jean Pradel:idem. 3. p.

1.) A szervezett bűnözés kategóriájának megjelenése egy konkrét fogalomban

A szakemberek egyik fele szerint a szervezett bűnözést, mint *fogalmat definiálni kell és lehet*, de egyelőre még nincs szó törvényi szintű definiálásról napjainkig⁷¹, ezáltal egy bizonytalan úrt hagyva maga után ahhoz, hogy az országok eredményesen tudjanak fellépni a szervezett bűnözés ellen saját jogszabályaikkal.

Bár már 1988-ban felmerült a bűnözés e szelvényének definiálási kérdése, melyek eredményeként a következő definíciók születtek az Interpol kezdeményezésére:

"bármely önkéntes alapon szerveződő személyek csoportosulása vagy vállalkozása, ami egy folyamatos illegális tevékenység végzésében nyilvánul meg, melynek fő célja a haszonszerzés országhatároktól függetlenül" (Premier symposium international de l'Interpol sur la criminalité organisée Saint-Claud, France, mai 1988)⁷²

Olaszország, Spanyolország és Németország hiányolta a fogalomból a szervezet vezetési rendszerére történő bárminemű utalást.

A BKA egy csoportja (német rendőrség) a következőképpen határozta meg a szervezett bűnözést: *" olyan személyek csoportja, akik egy meghatározott időszakon túl szándékosan működnek együtt illegális tevékenységek végzésében, feladatmegosztás alapján, előszeretettel használva a modern infrastrukturális rendszereket, azzal a céllal, hogy lényeges profitot halmozzanak fel olyan gyorsan, ahogyan csak lehetséges "*. Az amerikaiak és kanadaiak szerint, ez a definíció nélkülözi az "erőszak alkalmazásának" fogalmi elemként történő

⁷¹ Balogh Endre: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban Rendészeti Szemle 1993/8. 103.old.

Várad Erika: Szervezett bűnözés hétköznapi erőszak megelőzése Belügyi Szemle 1997/3.118.old J.Pradel:idem. 3.p.

⁷² Rapport general:Les systemes de justice criminelle face au défi du crime organisé, rédigé par Christopher L. Blakesley, Revue International de droit penal 1998, p,39. Pradel:idem. p.3.

feltüntetését, melyet igen gyakran eszközként használnak a profit realizálására vagy annak biztosítására.

Ennek a hiányosságnak a kiküszöbölésére született meg a következő definíció, amit az Interpol szervezett bűnözés elleni osztálya használt az 1990-es években: *"szervezett struktúrával rendelkező olyan csoport, amelynek elsődleges célja a félelem és a korrupció felhasználásával, az illegális tevékenységeken keresztüli pénzszerzés"*⁷³

Az amerikai szövetségi nyomozó iroda által 1980 óta használt definíció⁷⁴ (melyet a Pennsylvania Crime Commission határozott meg), szerint a szervezett bűnözés nem más, mint *„saját magukat állandósító, strukturált, fegyelmezett egyénekből álló szervezet vagy csoport, mely együtt szövetkezik anyagi haszonszerzés céljából, vagyis egészben vagy részben illegális anyagi források megszerzése a céljából. Mialatt a tevékenységeiket korrupció és vesztegetés révén védik.”*⁷⁵

Az időmúlásával az Interpol is változtatott az általa korábban használt szervezett bűnözés meghatározásával kapcsolatos fogalmon még pedig úgy, hogy szélesítette a korábbi fogalmat: *„bármely csoport vagy szervezet mely illegális tevékenységet folytat profit szerzése céljából, nemzeti határoktól függetlenül”*⁷⁶.

⁷³ Le rapport general de Section II. idem. p.39.

Notes below abstracted from book " Interpol " by Fenton Bresler Pengium, London, 1992.ISBN0-670-84070-x.

Luz Estella Nagle: The challenge of fighting global organized crime in Latin America , Fordham International Law Journal, June, 2003, 1685. old.

⁷⁴ Amerikában a '60-as '70-es években a szervezett bűnözést eltérően értelmezték a hatóságok, két véglet létezett: az egyik szerint a szervezett bűnözés alatt La Cosa Nostra értendő, míg a másik véglet szerint a szervezett bűnözés magába foglalja a kettőnél több egyénből álló csoportot, mely bűncselekmény elkövetésére jött létre. Erre a veszélyes visszasságra a Genarl Accounting Office 1977-es jelentése mutatott rá először. (General Accounting Office 1977: War on Organized Crime Faltering, Washington DC, US Government Printing Office)

⁷⁵ Rick Linden: Criminology, Harcourt Canada Ltd. 2000, 431-432 old.

Craig M. Bradley: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006, 678-679 old.

⁷⁶ Gwen McClure, The Role of Interpol in Fighting Organized Crime, 481 Int'l Crim. Police Review (2000), Interpol, at http://www.interpol.int/Public/Publications/ICPR/ICPR481_1.asp,

Susan W. Brenner: Organized crime/ How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 8-9 old.

Egy kanadai tanulmányban *Samuel D. Porteous* (L'étude d'impact du crime organisé points saillants) rávilágít arra a tényre, hogy egyesek szívesebben határoznák meg a szervezett bűnözés fogalmát röviden, mégpedig úgy, hogy csak egy olyan szervezeti modellre alkalmazzák, amely a szervezeti strukturáltság egy specifikus típusával rendelkezik, és amely egy előre meghatározott bűncselekmények csoportját követi el.

Ezzel a felfogással *S.D.Porteous* nem értvén egyet, egy másik megközelítést vesz át. Mivel egyre jobban nyilvánvaló, hogy némely szervezett bűnözői csoport, köztük a legismertebbek és sok "kiemelkedőnek" titulált csoport makacsul visszautasítják, hogy tevékenységi körük egy előre meghatározott "szabvány listán" szereplő tevékenységekből álljon, úgyszintén nem alkalmazkodnak bármilyen "előírt" szervezeti struktúrához.

Következésképpen a tanulmány szerzője azoknak az oldalára áll, akik azon a véleményen vannak, hogy jobb lenne egy sokkal általánosabb definíciót választani. Ezek alapján a következő definíciót tarja fenn a tanulmányában *Porteous*⁷⁷:

" illegális tevékenységben megnyilvánuló haszonszerzés által motivált olyan csoportok, társaságok, szervezetek, amelyek két vagy több személyből állnak, meghatározott vagy meg nem határozott struktúrával rendelkeznek és amely szervezetek tevékenységei magukba foglalják az erőszakot, melyek negatív következményei rendkívül jelentősek a társadalomra, gazdaságra."

E definíció kulcseleme a "haszontól vezérelt", ami jelenti, hogy tevékenységüket az illegális anyagi javak megszerzése motiválja. Más bűnös tevékenységből, ami a "szervezettség" által lehet minősített, de ami főképpen más objektumokat vesz célba (pl: politikai célpontok) nem képezi - nagyon helyesen - a szervezett bűnözés definíciójának alkotóelemét.

⁷⁷ Samuel D. Porteous, Porteous Consulting. Étude d'impact de la criminalité organisée : points saillants. Solliciteur général du Canada, 1998. Les points saillants sont affichés à l'adresse suivante : www.sgc.gc.ca/Publications/Policing/1998orgcrim_f.asp

Ez mindenesetre egy tágabb definíció a tekintetben, hogy csak 2 személy jelenléte szükséges, a definíció szerint, akik egy bűnös vállalkozásba társulnak. Az ok, amiért a szerző átvette a szervezett bűnözés ugyanolyan széles körű definícióját az az, hogy bele szeretne volna foglalni az illegális tevékenységek széles körű listáját, kiküszöbölve a vita lehetőségét, amely az elemi kérdésektől a lényegi kérdésekig terjedt volna.

S.D. Porteous véleménye szerint, ebben a kérdésben úgy kellene dönteni, hogy lépünk túl a szervezettség kérdésén, hiszen a szervezett bűnözés nem mindenek előtt szervezett, gondolva itt arra a felismerésre, hogy sok csoport nem rendelkezik szilárd szerkezeti struktúrával és egy központosított székhellyel, továbbá előfordulhat az is, hogy változó csoportkeretek közt tevékenykednek.⁷⁸

Jean-Pierre Charbonneau azon az állásponton van, hogy az alvilág nem egy szervezet, hanem egy környezet, mely környezet banditákból dealerekből és a bűnözők bármely típusából áll. Ezen a millión belül többféle csoport, klán szervezett létezik, néhányan hatalmasak, jól szervezettek és stabil felépítésűek, míg mások véletlenül szerveződő csoportok, néhány csoportosulás pedig rendelkezik ideiglenes szövetséggel is.

Margaret Beare úgy foglalja mindezt össze, hogy a szervezett bűnözés a bűncselekmények elkövetési módja, nem egy tipikus vagy önálló bűncselekmény.⁷⁹

Az e témában született egyik legfontosabb nemzetközi egyezmény az ENSZ Határokon átnyúló szervezett bűnözésről szóló 2000. december 12.-ei egyezménye, mely szerint a „szervezett bűnözői csoport egy olyan három vagy

⁷⁸ L'etude d'impact du crime organisé points saillants, rédigé par Samuel D. Porteous, <http://www.sgc.gc.ca>

⁷⁹ Rick Linden: Criminology, Harcourt Canada Ltd. 2000, 431.

több személyből álló strukturált csoport⁸⁰, melyet határozatlan időre hoztak létre, összehangolt tevékenységgel, továbbá azzal a szándékkal, hogy egy vagy több súlyos bűncselekményt kövessenek el - az egyezményben felsorolt bűncselekmények közül - abból a célból, hogy közvetve vagy közvetlenül pénzügyi vagy más anyagi haszonhoz jussanak’’⁸¹.

A másik álláspont szerint, a szervezett bűnözés kategóriájának megragadása célszerűbb jellemző ismérveken keresztül, hiszen a pontos definiálásnak éppen az az akadálya, hogy a bűnözés e szelvénye az éppen fennálló gazdasági, társadalmi és politikai körülményekhez idomul, ezáltal állandóan változik, de bizonyos fő ismérvei megmaradnak.

2.) A szervezett bűnözés fogalmának megközelítése jellemző ismérveken keresztül

A szervezett bűnözéssel foglalkozó szakemberek másik része (*Cyrille Fijnault, Anatoli Volobuev, Michael D Maltz, Vincenzo Ruggiero, Frank Pearce, Michael Woodiwiss, Donald Lavey, Klaus von Lapme*)⁸² szerint a szervezett bűnözés fogalmát nem lehet precízen definiálni,⁸³ inkább

⁸⁰ Az egyezmény szerint a strukturált csoport nem más, mint egy olyan csoport amely nem véletlenszerűen jött létre azonnali bűnelkövetésre és nincs szükség formálisan meghatározott szerepekre a csoporton belül, valamint nincs szükség a tagság folytonosságára és a fejlett strukturáltságra sem.

⁸¹ Súlyos bűncselekmény a legalább szabadságelvonás járó intézkedéssel, vagy minimum négyévi szabadságvesztéssel sújtott bűncselekmények.

http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_eng.pdf

⁸² CarrieLyn Donigan Guymon: International legal mechanisms for combating transnational organized crime: the need for a multilateral convention, Berkeley Journal of International Law 2000,55-56 old.

Luz Estella Nagle: The challenges of fighting global organized crime in Latin America, Fordham International Law Journal June, 2003, 1654-1655 old.

⁸³ Anita TrinkfaB: Szervezett bűnözés, Rendészeti Szemle 1993/6. 97.old.,

meghatározzák a szervezett bűnözésre jellemző *néhány felismerhető, jellemző vonását*, amelyek e bűnelkövetési alakzat bármely fajtájánál jelentkeznek. Ezek az ismérvek a következők⁸⁴:

1. *Több személy tartós összefonódása,*
2. *Hierarchikus szervezeti struktúra, amely lehet :*

Két lépcsős:

- vezetők, akik az utasításokat adják,
- végrehajtók,

Több lépcsős:

- legfelsőbb vezetés, " szindikátus modell ",
- hierarchia szintjén alacsonyabb fokon álló főnökök - " kapitányok ",
- végrehajtók, " katonák ",

3. *Tervszerű eljárás munkamegosztással,*

Bűncselekmények felderítése, elkövetése és a zsákmány értékesítését is jellemzi.

4. *Illegális üzletek folytatása legális üzletek mellett,*
5. *Rugalmas bűnözési technológia, a bűnözési módszerek megválasztásának sokoldalúsága,*
6. *Modern infrastruktúra tudatos felhasználása,*
7. *Nemzetközi kapcsolatok mobilitása,*
8. *Nyereségre, haszonszerzésre való törekvés.*
9. *Nem eseti jelleggel történő elkövetések, hanem huzamosabb ideig létezik a bűnözői csoport.*

James C. Hackler: Canadian Criminology, Prentice-Hall Canada Inc. 2000. 268. old.,
Jay Livingston: Crime & Criminology, Prentice Hall, Inc. 1992, 265. old.

⁸⁴ Dr. Borai Ákos: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései, Rendészeti Szemle 1992/5. 13.old.
Rapport general: Les systemes de justice criminelle au défi du crime organisé, rédigé par
Christopher L. Blakesley, Revue International de droit pénal 1999, de section II.

Michael Maltz: Defining Organized Crime in Handbook of Organized Crime in the U.S.A., edc.
Kelly, Ko-Lin Chin and Schatzberg 1994, p. 26.

Victor E. Kappeler-Gary W. Potter: The mythology of crime and criminal justice, Waveland
Press, Inc 2005. 118-119. old.

Rick Linden: Criminology, Harcourt Canada Ltd. 2000, 430-432. old

Jay Livingston kriminológus szerint ez az utóbbi kritérium különbözteti meg a szervezett bűnözést a bűnözés más formáitól.⁸⁵

A szervezett bűnözés kritériumainak meghatározása terén vannak ellentétes álláspontok is természetesen, de azt, hogy a szervezett bűnözés a bűnözés minőségileg veszélyesebb fokát igazolja, egyetlen kriminológiai irányzat sem vitatja.⁸⁶

Néhányan a fent említett kritériumok mellé még más jellemzőket is szükségesnek tartanak.

Ilyen ismérvek a következők:

1. Konspiráció,(Dr. Cserei Gyula, Vidékiné Farkas Anikó),
2. Kultivált bűnözési területek,(Dr. Katona Géza),⁸⁷
3. Az elkövetői kör jellemzése (Dr. Katona Géza),
4. Az esetleges lebukásra az ellenintézkedéseket kidolgozzák, sőt jogi védelemről is gondoskodnak,(Vidékiné Farkas Anikó),
5. Tagoktól nagymértékben önállósult struktúra⁸⁸, (Dr. Fülöp Sándor),
6. Korrupció és erőszak alkalmazása (Tom Naylor)⁸⁹

Ez utóbbi ismérvvvel kapcsolatban **Jay Livingston** megjegyzi, hogy a szervezett bűnözés nagyon gyakran jár kéz a kézben a korrupcióval, ám létezik olyan szervezett bűnözői csoport is, mint például a törvényen kívüli motoros bandák, akik körében még nem igazán elterjedt a korrupció alkalmazása (legalábbis a '80-as évek végén még nem volt jellemző).⁹⁰

Érdekes megközelítés **Klaus von Lampe** fogalom meghatározása aki a szervezett bűnözés fogalmát háromféleképpen közelíti meg a fenti ismérvek

⁸⁵ Jay Livingston: Crime & Criminology, Prentice Hall, Inc. 1992, 265.-267. old.

⁸⁶ Dr.Cserei Gyula: A magyarországi szervezett bűnözés és főbb jellemzői egy ügyészégi vizsgálat tükrében Magyar Jog 1989/7-8. 665. old.

⁸⁷ Katona Géza: A magyarországi szervezett bűnözés kutatásának módszertani kérdéseiről, Rendészeti Szemle 1993/9.35. old.

⁸⁸ Dr. Fülöp Sándor: A szervezett bűnözés ismérvei - Ügyészeti Értesítő 1993/2. 37.old.

⁸⁹ James C. Hackler: Canadian Criminology, Prentice-Hall Canada Inc. 2000. 268. old.

⁹⁰ Jay Livingston: Crime & Criminology, Prentice Hall, Inc. 1992, 267. old.

csoportosításán keresztül: 1.) a szervezett bűnözés tevékenységi köre felől, 2) szervezetiség felőli megközelítés és a 3) felépítés felőli megközelítés, mely a második megközelítéstől annyiban különbözik, hogy a szociális és politikai tényezőkre koncentrálnak.⁹¹

Érdekességként említhető meg az utóbbi évtized kutatásainak eredményeként született brit megközelítés (SOCA), mely a szervezett bűnözést az általa „támadott” területeken keresztül határozza meg. Ez a megközelítés 4 területre koncentrálnak: 1.) a kormány és a gazdaság megkárosítása, a bevételek kisebb mértékű bevallásán és a társasági adók fogyasztókra történő áthárításán keresztül, 2.) egyének történő közvetlen vagy közvetett károkozása, mint kábítószer használók és kábítószer függők általi bűnelkövetés. 3.) a szervezett bűnözés erőszakos, antiszociális magatartásától megbénult közösségek, (kábitószer fogyasztás, alkohol csempészés). 4.) észlelt kapcsolat és közös jellemzők a szervezett bűnözés és a terrorizmus között.⁹²

A szervezett bűnözés fogalmának ismérvekkel történő meghatározásánál az ismérveket véleményem szerint két nagy részre oszthatjuk.

A, Pozitív ismérvek-ezen belül is két csoport van:

1) A feltétlen érvényesülést kívánó ismérvek, melyek a már felsorolt szakemberek ún. ismérvcsoportosításában mind jelen vannak. Pl:

- Munkamegosztás,
- Hierarchikus felépítés, sajátos belső struktúra,
- Önbiztosító védekezési mechanizmusok kiépítése,
- Haszonszerzésre, nyereségre törekvés,

⁹¹ Luz Estella Nagle: The challenges of fighting global organized crime in Latin America, Fordham International Law Journal June, 2003, 1654 old.

⁹² Clive Harfield: A Paradigm Shift in British Policing, British Journal of Criminology July, 2006, 744. old.

- Foglalkozásszerűség,
- Legális gazdasági vállalkozásokba való részvétel,
- Nemzetközi kapcsolatok léte,
- Erőszak és/vagy korrupció alkalmazása
- Nem ad hoc alkalom szerű szerveződés, elkövetés.

2) Az *esetleges ismérvek*, melyek meglétének szükségessége vitatott a szervezett bűnözés megállapításánál, hiszen nem feltétlenül minden szervezett bűnözői csoportra jellemző. Pl.: etnikai alapokon szerveződés, tagokból nagymértékben önállósult struktúra, a szervezettségi fok eltérő és részletes meghatározása, nemzetközi kapcsolatok stb.

B) Negatív ismérvek

Itt elsősorban olyan csoportos bűnelkövetői alakzatokat kell említeni, amelyek esetenként szervezett bűnözés ismérveinek megfelelnek, de nem mindig, vagy egyáltalán nem azonosítható a szervezett bűnözéssel (bár a közvélemény és a média gyakran azonosítják, szinonim fogalomként használják). Mint:

- Maffia bűnözés (határokon átnyúló szervezett bűnözés, nemzetközi szervezett bűnös),
- Bűnözői szindikátusok,
- Terrorszervezetek,
- Bandabűnözés,
- Bűnszövetség,
- Bűnszervezet.

Ezen kategóriák ún." negatív ismérvként " említése természetesen vitára adhat okot, de ezen megjelöléssel csak azt szerettem volna kiemelni és aláhúzni,

hogy ha szervezett bűnözésről beszélünk, akkor semmiképpen sem használhatjuk szinonim fogalomként – az alábbiakban részletezett okok miatt - ezen kategóriákat önállóan.

A szervezett bűnözés fogalmi kritériumai nem is az egyes kritériumok megalapozottsága, mint inkább azon kérdés vitatható, hogy vajon a szervezettség megállapításához valamennyi kritérium együttes jelenléte szükséges-e, vagy ezek egy részének kimutathatósága már elegendő.⁹³

A következőkben ezen ún. "*negatív ismérveket*" szeretném vázlatosan elemezni, rávilágítva azon sajátosságokra, amelyek csak és kizárólag ezeket a csoportokat jellemzik és nem általában a szervezett bűnözést.

B.1. A maffia bűnözés

A maffia szó jelentésétől, illetve történetének elemzésétől e fejezet keretei közt eltekintek, mivel ezt már az első fejezetben meg tettem.

Az első fejezetben már elemzett Cosa Nostra, Ndraghenta (Olaszország), La Cosa Nostra (USA), Triádok (Kína), Jakuzza (Japán) mindenki által ismert bűnszervezetekben a közös, hogy maffiának lehet nevezni, mivel sok közös ismervük van: etnikai alapokon szerveződnek, módszerük az erőszak, a megfélemlítés, uralkodás a helyi lakosokon, összefonódás a hatóságokkal, mindenkinek felett elsősorban az anyagi haszonszerzés által motiváltak, huzamosabb időn keresztül bűncselekmények elkövetése, rendkívül jól szervezettek, a bűncselekményekből származó bevételt a legális gazdaságon keresztül próbálják újraforgatni, nem kevés sikerrel, gyakran nemzetközi kapcsolatokkal és magas szervezettségi szinttel rendelkeznek⁹⁴.

⁹³ Dr. Katona Géza : A magyarországi szervezett bűnözés kutatásának módszertani kérdéseiről Rendészeti Szemle 1993/9. 35.old.

⁹⁴ Jay Livingston: Crime & Criminology, Prentice Hall, Inc. 1992, 271-277. old.
James C. Hackler: Canadian Criminology Strategies and perspectives, 2000 Prentice-Hall Canada Inc. 274-275.old.

Rick Linden: Criminology, 2000. Harcourt Canada Ltd. 436. old.

Észak-Amerikában két álláspont létezik ezzel kapcsolatban, az egyik álláspont képviselője *Cressey, Smith, Chandler, Cook, Demaris, Bequai kriminológusok*, akik szerint a szervezett bűnözés nem más mint olyan bűnöző családok monolitikus szövetsége, amely tagjai olasz felmenővel rendelkezik.

Míg a másik oldalt képviselő kutatók szerint nincsen centralizált vezetésről szó (*Reuter, Haller*), inkább a szervezetek egymással partnerkapcsolatban működnek, mintsem egy komplex bürokráciában⁹⁵.

Giovanni Falcone 1992-ben tragikus körülmények között elhunyt vizsgálóbíró szerint: " a maffia olyan veszélyes jelenség..., egy olyan bűnszövetkezet, amely kiépült gazdasági rendszerrel tiltott tevékenységet folytat, **államot alakít ott, ahol az állam tragikus módon nincs jelen.**"⁹⁶

Viszont a szervezett bűnözés és a maffia közé nem tehetünk egyenlőségjelet, ezt a tényt támasztja alá *Dagobet Lindlau* megállapítása is: "Bár a maffia szervezett bűnözés, de nem minden szervezett bűnözés maffia."⁹⁷ És ez azért is igaz, hiszen a maffiának jól szervezett felépítése és széles körű a tevékenységi köre van, mely segítségével nagy területeket fog át, gyakran több országot is. Azonban hibás lenne az a manapság gyakran hangoztatott kijelentés, mely szerint a szervezett bűnözés egyenlő lenne a maffia jellegű szervezetekkel. Hiszen a fogalom jóval tágabb körű, mintsem hogy csak a maffiára asszociáljunk.

Szintén a maffia jellegű szervezetek tekintetében megállapíthatjuk, hogy az utóbbi évtized nemzetközi szintű jogalkotói tevékenysége (ENSZ egyezmény a

CarrieLyn Donigan Guymon: International legal mechanisms for combating transnational organized crime: the need for a multilateral convention, Berkeley Journal of International Law 2000,56 old.

Scott Zambo: Digital LA Cosa Nostra: The computer fraud and abuse act's failure to punish and deter organized crime, New England Journal on Criminal and Civil Confinement Summer, 2007, 558 old.

⁹⁵ Rick Linden: Criminology, 2000. Harcourt Canada Ltd. 432. old.

Victor E. Kappeler- Gary W. Potter: The Methodology of Crime and Criminal Justice, 2005 Waveland Press Inc. 118-119. old.

Susan W. Brenner: Organized crime/ How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 5-7., 8-11. old.

⁹⁶ Bolyai Imréné: Cosa di Cosa Nostra Belügyi Szemle 1996/10. 121. old.

⁹⁷ Lindlau Dagobert: Der mob Recherchen zum organisierten Verbrechen Hamburg, 1988. 343. old.

határokon átnyúló szervezett bűnözésről) és az ehhez kapcsolódó felfogás a szervezett bűnözés fogalmát mindinkább a magas szervezettségi fokkal rendelkező bünszervezetek felé tolja el, melyek nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeznek⁹⁸. Azonban ez a fajta megközelítés nem vezet célra több okból kifolyólag sem. A maffia jellegű szervezeteket nem szabad túlértékelni, mert akkor az kevésbé szervezettebb csoportok kisiklanak a bűnüldöző hatóságok látó köréből, és arra hibás megállapításra jutnak, hogy szervezett bűnözés tulajdonképpen nem is létezik. Ami igen meglepő, azonban jó néhány országban gondolkodik így számos kriminológus és büntetőjogász is. De lebecsülni sem szabad az ilyen jellegű szervezeteket, mert óriási károkat képesek okozni a társadalomnak, mind anyagi, mint erkölcsi tekintetben.

B.2. Bűnözői szindikátusok

Az Egyesült Államokban éles vita alakult ki az 1967-ben megjelent Katzenbach Bizottság jelentése nyomán, mégpedig azért mert e bizottsági jelentés - "A bűnözés változása egy szabad társadalomban " címmel jelent meg - szerint a szervezett bűnözés alapvetően egy nagy bűnözői korporáció, amely arra rendelkezett be, hogy illegális javakkal és szolgáltatásokkal lássa el az állampolgárokat, s ez által teljesen kijátssza az állam ellenőrzési mechanizmusát.

Manapság már ezt a megközelítést egyre inkább elavultnak tekintik,⁹⁹ mivel az 1980-as évek elején készült empirikus kutatás eredményeként az a megállapítás született, hogy a szervezett bűnözés nem egy óriási, egységes testként van jelen a társadalomban, hanem különböző szervezetek egymás mellett, egymástól többé-kevésbé függetlenül létező sokasága.¹⁰⁰ Az említett vita

⁹⁸ David Levinson edit: Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002, 1116. old.

⁹⁹ Fijnaut Cyrille: Szervezett bűnözés az U.S.A. és Nyugat-Európa összehasonlításában, Magyar Jog 1991/2 119.old.

¹⁰⁰ H.W.Halmacher: Tatort Bundesrepublik: Organisierte kriminalitat. Hilden, 1986.239.old

érintette a szindikátusok létének kérdését is, hiszen *Ester Kefauer*, Katzenbach Bizottság és a Nemzeti Tanácsadó Bizottság azon a véleményen voltak, hogy egyetlen bűnözői szindikátus létezik, míg *Pearce* a bűnözői szindikátusok létezését cáfolta, mondván, hogy ez nem más, mint mítosz.

Ám kétségtelen tény, az a megállapítása *Dános Valérnak*, *Bell Janui-nak*, *Chambliss-nak* és *Gardiner*-nek, hogy a bűnözői szindikátusok jelensége sokkal inkább amerikai mintsem európai.¹⁰¹

Érdekes példa erre egy amerikai ítélet (*Catalano vs. US*¹⁰²), melyben a bíró úgy definiálta a szervezett bűnözést, mint egy szindikátust, mely bűnözői múlttal rendelkező egyénekből áll, akik jogsértéseket hivatásszerűen követnek el.¹⁰³

Szintén nem vitatható tény, hogy ezek a szervezetek jóval magasabb fejlettségi, szervezeti szinten állnak, mint a szervezett bűnözés kevésbé szervezettebb formái (például a banda bűnözés), éppen ezért nem tekinthető egy és ugyanannak a két fogalom.¹⁰⁴ A bűnözői szindikátusok, tulajdonképpen egy alacsonyabb szintű fejlettségű bűnözői csoportokat foglalnak magukban, amely lehet akár egy szervezet fejlődésének egy stádiuma is, mint például a *la Cosa Nostra* az U.S.A.-ban az 1950-es 1960-as években.¹⁰⁵

B.3. Terrorizmus, terrorszervezet

A terrorizmus szervezett bűnözés keretei belül történő tárgyalása igen érdekes, mégpedig azért, mert sem a gyakorlati szakemberek sem a törvényhozók

¹⁰¹ Fijnaut Cyrille: idem.120.old.

Dr. Dános Valér: A szervezett bűnözés néhány elméleti kérdése, a szervezett bűnözés egyes jegyeinek megjelenése a hazai bűnözésben Magyar Jog, 1988/1. 19.old.

¹⁰² Catalano v. United States, 383 F. Supp. 346, 350-51 (D. Conn. 1974).

¹⁰³ Joseph E. Ritch: They 'll make you an offer you can't refuse: comparative analysis of international organized crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law Spring 2002, 573-574. old.

¹⁰⁴ Dános véleménye szerint ez a formája a szervezett bűnözésnek csak az U.S.A.-ban, Hong-Kongban, illetve Olaszországban található meg.

¹⁰⁵ 1967-es Katzenbach-Bizottság jelentése szerint

nem tudják ketté választani időnként e két igen különböző bűnözési formát.¹⁰⁶ Jó példa erre a belga törvényhozás 1997-es munkájának eredménye is, mely szerint a szervezett bűnözés magába foglalja a terrorizmust.¹⁰⁷

A két fogalom azonosként használatának egyik oka, hogy a szervezett bűnözés kihasznál olyan szituációkat, élethelyzeteket, melyeket nemzetközi vagy nemzeti fegyveres konfliktusok jellemeznek, azáltal, hogy együttműködik a terrorszervezetekkel.¹⁰⁸ Mindez megkönnyíti a két fogalom összemosását és annak a kérdésnek a felvetését eredményezi, hogy vajon a szervezett bűnözői csoportok által uralt városokban, területeken az általuk alkalmazott fegyveres összetűzésekre figyelemmel, nem kellene-e a nemzetközi humanitárius jogot alkalmazni.¹⁰⁹ A hozzáértők számára ez nem képezheti kérdés tárgyát, azonban maga a kérdés felvetés is bizonyítja, hogy nem csak a közvélemény keveri össze a két fogalmat. Bár már nemzetközi szinten is jelentkezett már a terrorizmus fogalmának definiálási törekvései de mindez idáig nem vezetett eredményre.¹¹⁰

Hazánkban *Vidékiné Farkas Anikó* ad egy elég világos definíciót egy 1996-os cikkében a terrorizmusról: "A közrend megzavarása, a kollektív vagy az egyéni vállalkozás eszközével történik. A terrorizmus hatalom, illetve ellen

¹⁰⁶ A szerző személyes tapasztalatai, amelyeket a XVI. A.I.D.P. konferencián észlelt a felszólalásokból.

Gönczöl K.-Kerezi K.- Korinek L.-Lévay M.: Kriminológia- Szakkriminológia, Complex Kiadó, 2006, 245.old.

Luz Estella Nagle: The challenges of fighting global organized crime in Latin America, Latin America: Views on Contemporary Issues in the Region, Fordham International Law Journal June, 2003, 1651-1652 old.

¹⁰⁷ Pradel: idem. 3.p., Pradel ugyanitt utal a spanyol Btk-ban szereplő bűnszervezet fogalmában megjelenő terrorizmusra.

¹⁰⁸ Erre ideális példa a drog kartellek és a columbiai FARC gerilla csoport együttműködése, ezzel kapcsolatban a "narko-terrorizmus" fogalma. Illetve ha az afrikai térséget nézzük, nagyon sok fegyveres konfliktus gócpontja körül volt és jelenleg is található a szervezett bűnözői csoportok tevékenysége.

Report of the African Regional Preparatory Meeting for the Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, A/CONF.203/RPM.3, 4. P.

Luz Estella Nagle: The challenges of fighting global organized crime in Latin America, Fordham International Law Journal June, 2003, 1663-1664 old.

¹⁰⁹ 2008. június-ban az Ottawai Egyetem jogi karán tartott nemzetközi humanitárius jogi kurzuson való részvétel során szervezett személyes tapasztalat.

¹¹⁰ Alexandra V. Orlova-James W. Moore: "Umbrellas" or "Building blocks"?: Defining international terrorism and transnational organized crime in international law, Houston Journal of International Law Winter 2005, 275-277 old.

There is no UN definition of terrorism : <http://www.eyeontheun.org/facts.asp?1=1&p=61>

hatalom megszerzésére törekszik, a terrorista szervezet olyan bűnszervezet, amely **nem pénzközpontú**, mint az olasz maffiák.”¹¹¹ (Megjegyzés képen hozzátenném, hogy a fogalomban szereplő bűnszervezet alatt nem a Btk.138§. 8. pontja értendő, hiszen e fogalom 1996-os, a Btk-beli meghatározás pedig 1998-as.)

Viszont *Máramarosi* használja a szuper terrorizmus fogalmát, amely a szervezett bűnözés elemeit is magába foglalja.¹¹²

Az Európai Unióban a terrorizmussal kapcsolatban létező fogalom, melyet a 2002/475/IB kerethatározat fogalmaz meg, és a bűnszervezet 1998/733/IB kerethatározatban foglalt fogalmára építi. E szerint a kerethatározat szerint a terrorista csoport nem más, mint egy kettőnél több személyből álló, meghatározott időn túlra létrehozott strukturált szervezet, mely összehangolt fellépésével terrorcselekményeket követ el. A strukturált szervezet egy olyan szervezetet jelent, mely nem véletlenszerűen lett létrehozva egy bűncselekmény azonnali elkövetése céljából, nincs szükségszerűen formális szerepmegosztás a tagjai között, illetve folytonosság a létrehozásában, valamint nem szükségszerű a szervezet összetételében a folytonosság és a kiépített strukturáltság.¹¹³

Mivel a terrorizmus fogalma nem tisztázott, egyetlen dolog látszik bizonyosnak: a terrorizmus nem mosható össze a szervezett bűnözéssel.¹¹⁴ (Hatályos Btk-nk helyesen elválasztja a kettőt, így a terrorcselekményt, mint különös részi tényállást a 261.§ alatt szabályozza, addig a szervezett bűnözéssel kapcsolatos fogalmat a bűnszervezetet a 137.§ 8. pontja alatt az általános részben szabályozza.) Ennek az okai nemcsak a terrorizmus kialakulási okaira,

¹¹¹ Vidékiné Farkas Anikó : A francia rendőrség szervezett bűnözés és pénzmosás elleni fellépése *Ügyészek Lapja* 1996/6. 105.old.

¹¹² Máramarosi Zoltán: A századvég terrorizmusának természetrajza *Rendészeti szemle* 1992/2. 20-21.old.

¹¹³ 2002. június 13.-ai (2002/475/IB) kerethatározat, <http://www.eur-lex.europa.eu>. Ezt a határozatot a 2008/919/IB módosította 2008. november 28-án elfogadott tanácsi határozat, azonban a terrorizmus fogalmát nem érintette.

¹¹⁴ Dr. Balla Péter: Adalékok a terrorizmus fogalmához, *Belügyi Szemle* 1995/10. 36.old.

ismérveire, hanem megjelenési formáira is visszavezethetőek, hiába fonódik össze a szervezett bűnözéssel pl: Franciaországban, Spanyolországban¹¹⁵

Tehát a lényeges különbség a két kategória között a *haszonszerzésre való törekvés* megléte vagy meg nem léte, továbbá hogy a terrorcselekmények rendszerint *politikai objektumok ellen irányulnak politikai vagy vallási céltat által vezérelve*.¹¹⁶ Így csak az az állítás igaz, hogy a terrorizmust csak akkor nevezhetjük szervezett bűnözésnek, ha a kifejezést nyelvtani értelemben vizsgáljuk. Bár vitathatatlan a szervezett bűnözés és a terrorszervezetek kapcsolata.¹¹⁷

B.4. Bandabűnözés

A kriminológusok azon része, amely tagadja a bűnözői szindikátusok létezését nem vitatja azt a tényt, hogy léteznek a szervezettség alacsonyabb fokán álló bűnözői "tömegek, bandák" Nyugat-Európában is, akárcsak Észak-Amerikában¹¹⁸. Melyek tekintetében a legjellemzőbb eltérés a szindikátustól, hogy:

¹¹⁵ Vidékiné Farkas Anikó: A francia rendőrség szervezett bűnözés és pénzmosás elleni fellépése Ügyészek lapja 1996/6. 105.old.

A szerző megjegyzése, hogy nemcsak Franciaországban, hanem Spanyolországban, illetve Görögországban is megfigyelhető ez a fajta összefonódás. Lsd: General rapport de section II. de congres de l'A.I.D.P. XVI. Redigé par Ch.L.Blakesley. Revue International de droit penal p.49.

¹¹⁶ Legislative Guide to the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols, Prepared by the United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations New York, 2003, http://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/explanatory_english2.pdf, à la p. 14. Voir aussi :BEN GOLDER AND GEORGE WILLIAMS : What is terrorism? Problems of legal definition, UNSW Law Journal, Volume 27(2), à la p. 270-274, http://www.tamilnation.org/terrorism/terrorism_definition.pdf.

G.De.Vericourt: A maffia, Alexandra Kiadó (Budapest),1999., 22-36 old.

Susan W. Brenner: Organized crime? How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 9 old,

W. Michael Reisman, Symposium Legal Responses to International Terrorism: International Legal Responses to Terrorism, Houston International Law Journal (1999).10-11 old.

¹¹⁷ G.De.Vericourt: A maffia, Alexandra Kiadó,1999. 22-36.old

Susan W. Brenner: Organized crime/ How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 9 old.

W. Michael Reisman, Symposium Legal Responses to International Terrorism: International Legal

Responses to Terrorism, 22 Hous. J. Int'l L. (1999). 3, 10-11 old.

¹¹⁸ Susan W. Brenner: Organized crime? How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002, 5-8 old.

- Nem rendelkeznek politikai kapcsolatokkal,
- Nem áll rendelkezésükre a hivatalnokok megvesztegetésének lehetősége,
- Nincsen vagy csak kevés befolyásuk van a legális kereskedelemre vagy iparra,
- Minőségileg kevesebb, mint a szindikátus.¹¹⁹

Halmacher a " banda " jellemzésére a következő kategóriákat használja:

1. a banda vezetője valamelyik tag,
2. a bűncselekmények egy meghatározott körzetre, időbeli vagy tárgyi összefüggésre korlátozódnak - tehát a banda rendszerint megmarad a meghatározott alkalmak és lehetőségek kihasználásánál,
3. a tagok minden további nélkül kiválhatnak, más bandákhoz csatlakozhatnak¹²⁰

Némiképp ezzel ellentmondásosak az észak-amerikai, azon belül is a kanadai meghatározások. Kanadában is létezik ez a fogalom a törvényen kívüli motoros bandák tekintetében (*des bandes de motards en hors-la-loi*), amelyeket először jelentésekben és bírósági ítéletekben találhatunk meg. Ilyen például a következő fogalom is :

*" egy meglehetősen egyforma életstílust folytató motorosokból álló csoport, akiket az "erényes törvényen-kívüliség tart össze" a törvényen kívüli elnevezés arra szolgál, hogy megkülönböztessék őket azoktól a motorosoktól, akik tiszteletben tartják a törvényt. "*¹²¹

Egy 1996-os bírósági ítéletben, Ontario bíróságának bírása D.S.Ferguson a következő meghatározást adta a motoros bandák tekintetében:

" testvériség által összetartozottak, akik közt a lojalitás kötelező halálbüntetés terhe mellett, egy paramilitáris struktúrában megjelenő, búvóhelyen megszálló csoport, akik fontos biztonsági intézkedésekkel körül bástyázzák magukat, melyek

¹¹⁹ Anita TrinkfaB:idem 41.old.

¹²⁰ Halmacher:idem.343.old.

¹²¹ Rapport de Comité sur le crime organisé, le service canadien de renseignements et de criminels 1992, p.7. Lavigne, Yves, : Hell's Angels, le clan de terreur Toronto, Deneau&Wayne, 1987.p.22

révén megteszik azokat az óvintézkedéseket, amelyekkel jobban megvédik magukat a rendőrségtől, polgároktól és a rivális bandáktól. ¹²²

Egy másik ügyben, Őfelsége a Királynő c. Donald Robert Brown et coll. Ügyében, egy másik viszonylag hasonló definíció született - egy nem publikus aktában -:

"Minden fanatikus motoros csoport, akik szándékosan tömörülnek olyan bandákba, ahol az erőszak által pontosan szabályozott törvények szerint élnek, és olyan cselekményeket követnek el, amelyeket magukért vagy a csoporttért tesznek, állandó konfliktusban a törvénnyel és a társadalommal. ¹²³

A kanadai nyomozószervek által az utcai *bandabűnözésre* használják az alábbi definíciót, mely szerint ez „*egy olyan szervezett bűnözői csoport, amely azonos etnikai háttérrel rendelkező fiatal férfiakból áll, mely csoportnévvel azonosítja magát, melyet közös csoportra jellemző, felszerelés, tetoválások, ruházat és bevezetési rituálé jellemez*”. Akárcsak az is jellemzi őket, hogy gyakran alacsonyabb szintű szervezettségi fokot igénylő bűncselekmények elkövetésében vesznek részt, vagy egy speciális földrajzi térségben találhatóak meg, különösen nagyobb városközpontokban, fő működési területük a kábítószer-kereskedelem, prostitúció. ¹²⁴

Ezek a jelentések és ítéletek rámutatnak ugyanakkor arra is, hogy ezeknek a csoportoknak nemzetközi kapcsolataik is lehetnek többek közt más szervezett bűnözői csoportokkal Európában is, így a jelentőségük, veszélyességük a társadalomra nem elhanyagolható, de még nem állnak azonos szervezettségi fokon mint a maffia.

¹²² Cour de justice de l'Ontario, Lorne Brown et al.,and 689571 Ontario limited,operating as Sovereign, Property Corporation vs. Durham Regional Police Force, fevrier 1996,no de greffe 45646 192,p.11.

¹²³ Jugement de la cour provinciale de l'Alberta, Calgary. 26 aout 1988,p.42.

¹²⁴ Criminal Intelligence Service Canada 2006-os éves jelentésének 21. old., www.cisc.ca

Mindezeket összegezve megállapíthatjuk, hogy a szervezett bűnözés fogalmába bele tartoznak, de nem merítik ki a fogalmat, pontosan a szervezettségi fokuk miatt.

B.5. Bűnszövetség

Egyes hazai nézetek szerint a szervezett bűnözés értékmérője a büntetőjogilag megfogalmazást nyert bűnszövetségben elkövettség mennyiségi, halmozott előfordulása.

Valóban tagadhatatlan, hogy a szervezett bűnözés lényegi elemeit képezik a bűnszövetséget fémjelző szervezettség büntetőjogi ismérvei – pl. szerepek elosztása, elkövetés előzetes eltervezése, precizitás, végrehajtás következetes véghezvitele stb. - azonban e redukció eredménye a szervezett bűnözést jellemző még számtalan összefüggés figyelmen kívül hagyása lenne.¹²⁵

Hamacher három fő csoportját különíti el a bűnszövetségnek:

- Ideológiai indíttatású bűnszövetségek, amelyek tagadják a törvényt, pl. politikai bűnözői tevékenységük terrorizmusba torkollhat.
- Gazdasági bűnszövetségek: megkerülik és kihasználják a törvényt ez a fehér galléros bűnözés¹²⁶
- Közönséges bűnszövetség: általában hétköznapi bűncselekmények szervezett elkövetése.

A bűnszövetség, melynek fogalma a 2001-es Btk módosítás előtt a következő volt: "két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben meg állapodik " volt- az akkori hatályos Btk. 137§. 7. pontja szerint. - Vitéra okot csak az adhatott, hogy a bűnszövetség fogalmába szereplő

¹²⁵ Dr. Borai Ákos : A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései Rendészeti Szemle 1992/5. 15.old.

¹²⁶ Dr. Pusztai László: Szervezett bűnözés az NSZK-ban, Ügyészeti Értesítő1989/2. 36.old

"szervezettség" hogyan jelent meg, mert ha munkamegosztással, alá-fölérendeltséggel például, akkor máris nem bűnszövetségről, hanem bűnszervezetről volt szó. Azonban nem sokat kellett várni az újabb fogalomra, melyet a 2001: CXXI. tv. 19. § (4) bekezdése vezetett be a hatályos Btk-ba. Így a jelenleg hatályos Btk. 137. § 7. pontja szerint a „*bűnszövetség akkor létesül, ha 2 vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet*”.

A hatályos magyar büntetőtörvénykönyv a *bűnszövetség* fogalmában¹²⁷ a bűncselekmények *szervezett elkövetését* értékeli, ezáltal a magasabb fokú társadalomra veszélyességet, mivel az elkövetők nem csak a bűncselekményt követik el, hanem a bűnözést szervezik meg. A *bűnszövetség* létrejöttének nem csak az a feltétele, hogy *két vagy több személy* – akár tettesként, akár részesként – vegyen részt, hanem az is, hogy az *elkövetők megállapodása* – amely természetesen az elkövetést időben megelőzi - a szervezett bűnelkövetésre, illetve több bűncselekmény elkövetésére irányuljon. Természetesen az előzetes megállapodás alapján legalább egy bűncselekményt kell elkövetniük, vagy megkísérelniük az elkövetőknek ahhoz, hogy a bűnszövetség megállapítható legyen.

Az elkövetkezendőkben a fogalom egyes fontosabb elemeit emelem ki, egy rövidke elemzésen keresztül:

1. A „*bűncselekmények*” törvényi szóhasználata alatt több szándékosan elkövetett bűncselekményt kell érteni, éppen ezért az előzetes megállapodásnak is több bűncselekmény elkövetésre kell irányulnia. Viszont nem zárja ki a *bűnszövetség* minősítését az a tény, ha az elkövetők két vagy több bűncselekmény elkövetését határozzák el, kezdik el, fejezik be, de cselekmények törvényi egységet alkotnak. A

¹²⁷ Btk. 137. § 7. pont.

bűncselekmények tekintetében, nincs egyfajta törvényi, taxatív felsorolás, sem a védett jogtárgy azonossága, sem pedig egy adott bűncselekményi körre nézve.

2. A „szervezett elkövetés” fogalmi eleme a definíciónak magába foglalja a bűncselekmények elkövetésére irányuló előzetes megállapodást, annak ellenére, hogy a törvényi fogalomban külön fordulatként szerepel. Ám az előzetes megállapodás törvényi kiemelése arra a célra szolgál, hogy e körülményből eredő magasabb társadalomra veszélyesség kellőképpen kihangsúlyozva és értékelve legyen.

3. Az „előzetes megállapodás”, mint a szervezett elkövetés egyik eleme, időbélileg megelőzi a bűncselekmények elkövetését, az nem fontos mennyi idővel a bűncselekmények elkövetése előtt születik meg az elkövetők között, mint ahogy az sem, hogy milyen formájú (hallgatólagos, szóbeli) maga ez a megállapodás, a lényeg az, hogy több bűncselekmény elkövetésére irányuljon, vagyis magára a bűnözésre.

A *bűnszövetségben* való elkövetés tekintetében is alkalmazni kell a Btk. tettességre, részesekre vonatkozó szabályanyagát. Ám el kell különíteni a tettesek általi elkövetést a *bűnszövetségben* történő elkövetéstől. Az elkülönítés alapjául az szolgálhat, hogy a tettesek egymás tevékenységéről tudva közösen követnek el bűncselekményt, de nem kell hozzá a szervezettség az elkövetés tekintetében, sem pedig az, hogy az elkövetésre vonatkozó megállapodás – ami esetleg nem is előzetes - több bűncselekmény elkövetésére vonatkozzon. Összességében nézve a törvény nem értékeli a társtettesi minőségben történő elkövetést nagyobb – a

minősítésre kiható súllyal -társadalomra veszélyességgel, szemben a *bűnszövetségben* történő elkövetés esetével.¹²⁸

Mindezek után megállapíthatjuk, hogy azért szerepel ez a fogalom a szervezett bűnözés negatív ismérvei között, mert a bűnszövetség nem teljesen azonos a szervezett bűnözéssel, mivel a szervezett bűnözés fogalmilag egy tágabb kategóriát alkot.

B.6. Bűnszervezet

A bűnszervezet fogalmának definiálására az Európai Unión belül már a 90-es évek óta voltak törekvések, így 1998. december 21. napján az Európai Unió Tanácsa együttes fellépésében az alábbiakként definiálta a bűnszervezetet: „olyan strukturált szervezetet jelent, amelyet adott időszakra kettőnél több személy összehangoltan hoz létre olyan bűncselekmények elkövetése céljából, amelyeket a törvény legalább négy évig tartó szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel, illetve ennél súlyosabb büntetéssel sújt, akár a bűncselekmény elkövetése maga a fő cél, akár ez az anyagi haszonszerzés és –adott esetben – az állami hatóságok törvényellenes befolyásolásának eszköze.”¹²⁹

Majd az EU is átvette és a joganyaga részévé tette a 2000. december 12.-én létrejött Határokon Átnyúló Szervezett bűnözésről szóló ENSZ egyezményt és az abban szereplő „szervezett bűnöző csoport” fogalmat amit már korábban említettem.

A szintén korábban említett - és e kategóriába nem tartozó - terrorista csoport fogalmát az EU a bűnszervezet 1998-as fogalmára építve alkotta meg 2002-ben. Ezt követően 2005. január 19. napján a Tanács által meghozott kerethatározat javaslata szerint a bűnszervezet:

¹²⁸ Legfelső Bíróság IV. Büntető Elvi döntése

¹²⁹ 98/733/JAI, <http://www.europa.eu.int/eur-lex/lex>

„A strukturált szervezet egy olyan szervezetet jelent, mely nem véletlenszerűen lett létrehozva egy azonnali bűncselekmény elkövetése céljából, nincs szükségszerűen formális szerepmegosztás a tagjai között, illetve folytonosság a létrehozásában.”

Az Európai Unió Tanácsa 2008. október 24.-én elfogadta a **2008/841/IB kerethatározatot**, mely a korábbi (98/733/JAI) kerethatározat helyébe lépve a következőképpen határozza meg a bűnszervezetet: *”olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében”*. A fogalomban használt szervezett csoport alatt kell érteni: “olyan csoportot, amelyet nem véletlenszerűen hoztak létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére, és amelyben nem szükségszerű, hogy a tagoknak formálisan meghatározott szerepe legyen, hogy a tagság összetétele állandó legyen vagy hogy a csoport kidolgozott szervezeti felépítéssel rendelkezzen.¹³⁰ (Ezzel a fogalommal kapcsolatban a tagállamoknak 2010. májusáig van jogharmonizációs kötelezettségük.)

A *bűnszervezet* fogalmi meghatározása több szempontból is jelentős. Egyrészt, mivel fontos szerepe van a társas bűnelkövetési alakzatok fejlődése szempontjából, hiszen az elkövetők közötti szervezettség – mely *munkamegosztásban, alá-fölérendeltségben nyilvánul meg* többek közt – révén a társas bűnelkövetési alakzatok közt a legfelsőbb szintet képezi, ha egy képzeletbeli „ranglétrát” készítenénk. Másrészt viszont a bűnözés minőségbeli változásának következtében - mely alatt a szervezett elkövetések elszaporodását

¹³⁰ 2008/841/IB kerethatározat 1. cikke. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0042:0045:HU:PDF>

értem -, fontos szerepe lenne a szervezett bűnözés elleni büntetőjogi fellépésben, hiszen a szervezett bűnözés kriminológiai fogalmának büntetőjogi „leképezése” ez a Btk.-beli fogalom.

Az elkövetkezőkben a *bűnszervezet* büntetőjogi érdekességeire szeretnék rátérni, e fogalom tekintetében. A *bűnszervezet* fogalmának legelső definiálást – **1997:LXXIII. tv.9.§-a**¹³¹ - követően, alig egy év elteltével – az **1998:LXXXVII.tv. 35.§-a** módosította-, majd a **2001: CXXI. tv 19.§ (5)** bek módosította a jelenleg hatályos definícióra (Btk.137§. 8. pontja).

Az első *bűnszervezet* fogalom, mely szerint: *bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan – munkamegosztáson alapuló – bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés.*¹³² A szervezett bűnözés kriminológiai ismérvei közül hármát emel ki és olvasztja bele e törvényi fogalomba a jogalkotó. A törvényalkotó abból indult ki, hogy valamennyi *bűnszervezet* egyben bűnszövetség is, olyan bűnszövetség, amely nem néhány bűncselekmény elkövetésre jött létre, hanem mintegy bűnöző vállalkozásként folyamatosan folytatja ezt a tevékenységet, tagjai között – előre meghatározott munkamegosztás van – és tevékenységük célja a minél nagyobb haszon elérése.¹³³

Az 1998-as módosítás óta¹³⁴ számos kriminológiai ismérv jelent meg e fogalomban, a büntető bírák és nem utolsósorban a vádhatóság képviselőinek nem túl nagy öröme. A módosítással a célja az volt a törvényalkotónak, hogy hangsúlyt helyezzen a szervezeti kereteken belüli elkövetésre, hiszen ez a társas bűnelkövetési forma minőségileg más, mint pusztán egyének együtt cselekvése. Másrészt a törvényi fogalomban megjelenik a személyes kapcsolatok szerepe,

¹³¹ 1997. szeptember 15-i hatállyal került a Btk.137§.ba, annak 7. pontjaként szerepelt.

¹³² 1997. évi LXXIII. Tv. 9.§.-a.

¹³³ Az 1997. évi LXXIII. Tv. részletes indoklása szerint.

¹³⁴ 1998:LXXXVII. tv. 35. § a Btk. 137. § 8. pontjában helyezi el a módosított bűnszervezet fogalmát, mely: “bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölrendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.”

illetve *bűnszervezetben* való léttel szükségképpen együtt járó (akár absztrakt) személyi szerepvállalás jelentősége. A törvény e módosítással azt kívánta elérni, hogy a *bűnszervezet* ne pusztán egy önmagában definiálható fogalom legyen, hanem a *bűnszervezetiség* megállapíthatóságában a mechanizmus ismérvei egyértelmű támpontot adjanak.¹³⁵

A jogszabály szerint a *bűnszervezet*, a *bűnszövetség speciális változata*, fogalmi elemei két csoportra oszthatók: a *külsőleg felismerhető jegyekre* és a *belső tulajdonságokra*.

- *Külsőleg felismerhető jegyek*, a szervezet azon tulajdonságai, hogy a bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzésre jött létre.
- *Belső tulajdonságok*, a feladatmegosztáson, alá-fölrendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállalás jelenti a fogalomban.

Figyelembe véve, hogy a *bűnszervezet* fogalma a bűnszövetség fogalmából indul ki, így elengedhetetlen a Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető Elvi Döntésében írtakra utalni. A bűnszövetség elemeinek megvalósulása elengedhetetlen, de nem feltétlenül elégséges, mivel a *bűnszervezet* fejlettebb szintű szervezet, mint a bűnszövetség. A *bűnszervezet* kapcsán a törvény a *bűncselekmények rendszeres elkövetését* követeli meg, a „rendszeresség” fogalmát pedig nyilvánvalóan nem meríti ki a bűnszövetségnél írt két vagy csupán néhány szándékos bűncselekmény. Ugyanígy nehezen lehet elképzelni a jelen pontban megkövetelt *személyi kapcsolatokon nyugvó alá-fölrendeltséget* két vagy azt alig meghaladó elkövető esetén. A *bűnszervezet* általában – nem feltétlenül – azonos vagy hasonló, előre nem tervezett és nem is tervezhető számú, helyhez és időhöz nem köthető eredendően tehát sokkal kevésbé konkretizálható bűncselekmények folyamatát jelenti.

¹³⁵

Az 1998. évi LXXXVII. Tv. részletes indokolása szerint.

A *bűnszervezet* további fogalmi eleme a bűncselekmények rendszeres elkövetése révén való *haszonszerzés célzata*. E tekintetben jól felismerhetőek az „üzletszerűség” (Btk.137.§. 9. pont) ismérvei két lényeges eltéréssel. Az egyik, hogy nem szó szerint kell érteni a bűncselekmények „hasonló jellegét”, mégis összességében véve a fogalmi elemeket, a hierarchia, ezen belül a feladatmegosztás, a szervezettség, a rendszeresség nyilvánvalóan valamilyen irányultságot követel meg, nem csak a tagoktól, hanem a szervezettől is. A másik eltérés, amíg az üzletszerűségnél feltétel, hogy az elkövető a saját anyagi haszna elérése érdekében valósítja meg a bűncselekményt, addig ebben az esetben az érdekelttség nem a konkrét elkövetői személyhez, hanem magához a *bűnszervezethez* kapcsolódik. Viszont maga a *haszonszerzés* elengedhetetlen feltétel, mert ennek hiánya esetén már nem *bűnszervezetről*, hanem *terroriszervezetről* beszélhetünk.

A belső tulajdonságok tekintetében a törvény hangsúlyozza a szerepvállalást, ami erősen kötődik a személyi kapcsolatokhoz, melyeket leginkább az jellemez, hogy az minden tekintetben igen korlátozott, az adott alá-és fölérendelt személyen túl a konkrét elkövető számára a kapcsolatrendszer további részei nem ismertek. A feladatmegosztás lényege a teljes tevékenységi kör konspirációs célt szolgáló részfeladatokra osztása. A szervezet valamennyi résztvevője, így vezetője vagy a tagja, támogatója tisztába van azzal, hogy saját elkülönült és jól körül határolható tevékenysége része az egésznek. Hisz a részfeladat elengedhetetlenül része a szervezet egészének.

Jelenleg hatályos bűnszervezet fogalom a 2001. évi CXXI. tv. 19. § (5). bekezdése iktatta be a Btk.-ba – 2002. április 1. napjától lépett hatályba -mely szerint, a *bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt*

*meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.*¹³⁶

E fogalommal kapcsolatban megjegyezhető, hogy a nemzetközi fogalom alkotás eredményei felismerhetőek benne¹³⁷, akárcsak a kriminológia ismérvek. Maga a fogalom a csoportos elkövetésen és a bűnszövetség fogalmán túl mutat. Az alábbi érdekességeket kell kiemelni a fogalommal kapcsolatban:

- Az elkövetőknek nem kell pontosan ismerniük a tervbe vett bűncselekmények büntetési tételeit, elégséges ha annak tudatában vannak, hogy „súlyos megítélésű” bűncselekmények elkövetésére jött létre a szerveződés.
- Ha valamely bűncselekmény a bűnszövetségben elkövetésre tekintettel éri el az öt évi szabadságvesztés kiszabását lehetővé tevő büntetési tételt, a bűnszervezet nem állapítható meg.
- A bűnszervezet létrejöhet úgy is, hogy a keretében elkövetett cselekményeket irányító vagy vezető személy hangolja össze az elkövetők magatartását, akik egymás tevékenységéről esetleg nem is tudnak.
- A bűnszervezet a bűnszövetséghez és a csoportos elkövetéshez képest nem minősítő körülmény, hanem külön paragrafus (Btk. 98.§) szabályozza.
- Hosszabb időre szervezettség jelenti, hogy a közreműködők meghatározatlan időre vagy legalább néhány hónapra tervezik azt az időszakot, amely alatt az említett bűncselekményeket kívánják elkövetni.
- Összehangoltság jelenti, hogy ha a tagok a bűncselekményekkel kapcsolatos feladatokat megosztják, ez nyilvánvalóan előzetes tervezést,

¹³⁶ 1978:IV. tv. 137.§ 8 pont.

¹³⁷ Pl az ENSZ Határokon Átnyúló szervezett bűnözésről szóló egyezményének a szervezett bűnözői csoport meghatározása. (Egyezmény 2. cikke)

bizonyos fokú irányítást, szervezést feltételez.¹³⁸ Egy bírósági ítélet¹³⁹ rámutatott e tekintetben, hogy az összehangolt működés jelenti a bűnszervezetben cselekvő személyek tevékenységének egymást erősítő hatása. E tekintetben nem szükséges hogy az elkövetők személyesen ismerjék egymást, illetve az egymás közötti személyes kapcsolat sem bír relevanciával. Azonban nem egységes e kérdés megítélése.

- A bűnszervezet tagjaként elkövetett magatartás csak annak az elkövetőnek róható fel, aki a bűnszervezet feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségre épített módon kialakított szervezetében a szervezetet ismerve, annak tagjaival állandó kapcsolatban együttműködve fejtett ki a tevékenységet.¹⁴⁰
- A bűnszervezet által a szervezeten kívülálló személynek adott megbízással e megbízott nem vált a bűnszervezet tagjává, mivel ehhez a szervezetbe történő tényleges betagozódás a szervezet belső működésének ismerete és az abban való aktív részvétel szükséges. Az ettől eltérő értelmezés a bűnszervezet fogalmának fellazításával indokolatlanul tágítaná a büntetőjogi felelősség körét: a bűnszervezetben tényleges részvétellel járó súlyosabb fenyegetettség kiterjedne mindenkire, aki valamilyen módon

¹³⁸ 2001:CXXI. tv. indokolása

¹³⁹ Vas Megyei Bíróság 18-H-BJ-2008-1 (B.417/2005/447, bírósági számú) számú elsőfokú határozata, <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>, 287. old.

Vas Megyei Bíróság B. 306/2006/68 számú ítélet, 82-85. old. <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>.

Azonban a Győri Ítéltábla mindkét ügyben fellebviteli forumként eljárva, megállapította, hogy a szervezettség az adott ügyben nem volt elégséges ahhoz ücsoportok egy egy tagja ismerte a másik csoport tagját akikkel -, hogy a bűnszövetség megállapításra kerülhessen, így a minősítésen változtatott bűnszövetségben történt elkövetésre. Az Ítéltábla álláspontja szerint a bűnszervezetre nézve a nyomozó hatóság nem folytatott le eljárást, így arra csak következtetni lehetett, ennek következtében a bűnszervezet ítéleti bizonyossággal nem állapítható meg. (GYIT-H-BJ-2007-44 sz. Határozat., bírósági szám: Bf.60/2007/81. Szám, Bf.114/2007/49. Szám <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>).

¹⁴⁰ Vas Megyei Bíróság 18-H-BJ-2008-1 számú elsőfokú határozata, <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>, 287.old. E határozatban a bíróság kiemeli, hogy “elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy egy bűnszervezet a törvényi feltételek szerint létrejött, hanem arra, hogy a bűnszervezet tárgyi sajátosságai ismeretében annak működéséhez csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik. E tudattartalomnak még csak szándékosnak sem kell lennie, elégséges, ha eshetőlegesen szándékú”.

közvetlen vagy közvetett kapcsolatba kerülne a bűnszervezet valamely tagjával.

- Határozott különbséget kell tenni a bűnszervezet tagjaként, illetve a bűnszervezet (vagy annak bármely tagja) megbízásából elkövetett bűncselekmény anyagi jogi megítélése között, a korábbi pontban foglaltak miatt.
- A bűnszervezet tagjaként elkövetés csak akkor állapítható meg, ha a terhelt cselekményei az értelmező rendelkezés szerinti ismérveknek hiánytalanul megfelelnek és ezen ismérvek megállapíthatóságához szükséges tényeket a tényállás maradéktalanul tartalmazza.¹⁴¹

Figyelemmel a bűnszervezetnek a törvényben szereplő meghatározására, a bűnszervezetben elkövetés megállapítható akkor, ha három vagy több személy, hosszabb időre abból a célból szerveződött, hogy öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett büntetteket összehangoltan kövessen el, és egy személy egy büntettet (vagy annak a kísérletét) elkövet. A csoport azon tagjai, akik más büntettet nem követtek el, bűnszervezetben részvétel (a törvény 52. §-a) miatt lesznek büntetendőek (Btk. 263/C. §)

A törvénynek a bűnszervezetre vonatkozó szabályai között ekként egymással összefüggenek a bűnszervezet meghatározására, a bűnszervezetben elkövetett büntettek miatt a büntetés kiszabására és a bűnszervezetben részvételre vonatkozó rendelkezések (a törvény 17. és 52. §-ai).

¹⁴¹ 4/2005 Legfelső Bíróság Büntető jogegységi Határozata

A fentiekre figyelemmel is megállapítható, hogy a bűnszervezet fogalma áll a legközelebb a szervezett bűnözés kriminológiai fogalmához, de még sem fedi le azt teljesen, hiszen ezek a szervezett bűnözői csoportok haszonszerzési céllal jönnek létre, nem pedig több éves börtönbüntetéssel fenyegetett bűncselekmények elkövetése céljából.

III.) Fejezet.

A szervezett bűnözés elleni fellépés elhelyezkedése az Európai Unió politikájában

Az I. és II. fejezetben bemutatott kriminológiai és büntetőjogi tényezők ismertetését követően szeretném röviden ismertetni az Európai Unió III. pillérének a fejlődését, hiszen a szervezett bűnözés elleni fellépés eszközei az Unión belül itt találhatóak meg. Mindezt a harmadik pillér rövid történeti fejlődésének bemutatásával kezdem- mivel ez elengedhetetlen -, hiszen a IV. fejezetben az eszközök elemzése kapcsán már nem fogok arra kitérni, hogy melyik jogi eszköz, milyen hatással rendelkezik. A fejezet második részében a szervezett bűnözéssel kapcsolatos EU politika fejlődését mutatom be röviden.

1. Az Európai Unió III. pillérének fejlődése

Az európai népek uniójának megteremtése célkitűzésként már a *Római Szerződés* Preambulumában helyet kapott. Azonban e célkitűzés politikai realitása hosszú évtizedeken keresztül nem valósult meg. Míg nem a 80-as évekre az európai integráció szorosabbra fűzésének gondolata konkretizálódott a Közösségek Európai Unióvá alakítása révén, amely a tagállamok állam-és kormányfőinek 1983. június 19-ei stuttgarti un. *Ünnepélyes Nyilatkozatban* jelent meg először. Ez az okmány a Spinelli-féle európai uniós szerződés tervezetével már az *Egységes Európai Okmány* elkészítéséhez alapul szolgált. Azonban ebből az *Egyezés Európai Okmányból* hiányzott az intézményi átalakítás, ami az unió elnevezést indokolta volna. A probléma a politikai integrációban rejlett, mivel a tagállamok számára jóval nehezebb volt közös álláspontra jutni, amikor a 80-as 90-es évek fordulóján az EU létrehozásáról tárgyaltak.

Míg a viszonylagos gazdaságpolitikai függetlenség feladása a tagállamok nagy többsége számára elfogadható volt, addig a nemzeti szuverenitás szempontjából fontosabbnak tekintett politikai - mindenek előtt külpolitikai és védelmi - önállóság korlátozásától már vonakodtak. Ez az alapállás határozta meg az EU Szerződés kidolgozását és ennek következményeként jött létre a sajátos három pilléres szerkezet.¹⁴²

A kiszélesített kompetenciájú Európai Közösségeket definiálták első pilléreként, így a Közösségek korábbi intézményi, döntéshozatali és jogrendszerét az EU-ba integrálták, meghagyva a szupranacionális jelleget. Ezzel szemben a politikai integráció terén a közösségi intézményektől lényegében függetlenül tisztán kormányközi alapokon jött létre a második és a harmadik pillér, a közös kül - és biztonságpolitika, illetve a bel- és igazságügyi együttműködés.¹⁴³

Tehát egyértelműen látható, hogy a közösségi szintű bel - és igazságügyi együttműködést az EK eredeti szerződése nem tartalmazzák. Mivel a Közös Piac egyik alapelve a munkaerő szabad áramlása a tagállamok közt¹⁴⁴, ezzel összefüggésben a belső határok fizikai és technikai felszámolására törekedtek. De a határok korlátlan átjárhatósága a tagállamok között maga után vonta az illegális migráció, a szervezett bűnözés terjedését, illetve annak veszélyét. Éppen ezért a tagállamok az EU-s szerződés kidolgozásakor a bel-és igazságügyi együttműködést az EU egyik új elemévé tették, a korábbiakban már említett kormányközi szintű együttműködés keretében. Ennek eredményeként jött létre az un. Bel-és igazságügyi együttműködés (angolul JHA, franciául JAI.) vagyis a harmadik pillér, de fontos megjegyezni, hogy a másik két pillértől függetlenül.¹⁴⁵

¹⁴² Horváth Zoltán: Kézikönyv az EU-ról, Magyar Országgyűlés 1998. 95-96.old.

¹⁴³ Idem 96-97.old.

¹⁴⁴ A személyek szabad mozgása az Európai Unió egyik tartópillére, az Európai Gazdasági Közösségek alapításáról szóló 1957. március 25-i Római szerződés 3. cikk c. pontja és az 1986-os Egységes Európai Okmány óta szerves része az integrációs folyamatnak.

¹⁴⁵ Idem 106-107.old.

John Lambert: Az EU egységes piacának sikere gondokat is okoz, Európa Dialógus 1998/3. 2.old.

a) 1985. június 14-ikén a Közösség keretein kívül létrejött *Schengeni megállapodás* a személyeknek az EK Szerződés 7. a cikke szerinti szabad mozgása közösségi szintű megvalósításának előfutárává vált.¹⁴⁶ Ez a megállapodás, amelyet 1990. június 19.-én kibővítettek és meghatározták a megvalósítás folyamatát, 1995. március 26.-án hatályba léptették. A Szerződés lényege, hogy a belső határellenőrzés megszüntetésével a részes államok megerősítették külső határellenőrzésüket. Ennek hatékonyabbá tételére létre hoztak egy közös rendőrségi, bírósági és vízumügyi információs rendszert, az un. Schengeni Információs Rendszert (S.I.S.)¹⁴⁷

b) Az 1992. évi *Maastrichti Szerződés* (1992. február 7.) VI. címbe foglalt K cikkcsoport nem tartalmaz definíciót a bel- és igazságügyi együttműködés fogalmára nézve. Viszont a szerződés VI. címének K.1. cikke sorolja fel azokat a területeket - az együttműködés öt szaktárgyát -, amelyeket a bel- és igazságügyi együttműködés körébe utaltak. Ezek részletes felsorolásától eltekintek, csak azokat a területeket említem, amelyek a szervezett bűnözéssel kapcsolatosak:

- Tagállamok külső határainak ellenőrzése,
- Kábítószer elleni küzdelem,
- Nemzetközi csalások elleni küzdelem,
- Igazságszolgáltatási együttműködés a büntetőjog területén,
- Vámügyi együttműködés,
- Rendőrségi együttműködés a terrorizmus, kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb formái ellen, illetve ezek megelőzése céljából.¹⁴⁸

c) Az *Amszterdami szerződés a Maastrichti szerződés* a K.1. cikk 1.-6. pontjában felsorolt ügyeket beviszi az első pillérbe. Ennek alapján az *Amszterdami Szerződés* új alapokra helyezte az Unió bel- és igazságügyi

¹⁴⁶ Masika Edit - Harmati Gergely: Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában ISM Budapest, 1999, 138.old.

¹⁴⁷ ua. 109.old.

¹⁴⁸ ua.107-108.old, Masika - Harmati : ua.176-178.old.

F. Boucher-J.Echekenazi: A 15.-ök Európájának kézikönyve 34., 114.old.

együttműködését, amelyet sokan a Szerződés legnagyobb eredményeként értékelnek.

Az *Amszterdami Szerződés* (1997.okt.2. az aláírás időpontja, a hatályba lépésé pedig 1999. május 1.) az Unió számára a " szabadság, biztonság és igazság " övezetének fokozatos megteremtését célozza, amely a személyek szabad áramlásán alapul. Ez utóbbi megvalósítása érdekében a szerződés a bel-és igazságügyi kérdések egy részét (vízum, menekült- és bevándorlási politika, külső és belső határok ellenőrzése) közösségiesíti, azaz a közösségi intézmények hatáskörébe utalva átemeli az első pillérbe. A szerződés egy 5 éves határidőt ír elő az egységes közösségi jog kidolgozására ezeken a területeken.¹⁴⁹

Egyesek szerint jelentős lépésnek minősül a határellenőrzés közösségiesítése - a belső határellenőrzés felszámolása, s a külső határellenőrzés egységesítése¹⁵⁰.

Az *Amszterdami Szerződés* a Tanács 1999. júniusi döntése¹⁵¹ alapján meghatározta azokat az elemeket, amelyeket beépített a harmadik pillérbe, ezek értelemszerűen a korábban is ideiglenesen harmadik pillérbe tartozó bel-és igazságügyi együttműködéssel összefüggő rendelkezések.¹⁵² Mindezen változások után a harmadik pillér vagyis a módosított K.1. cikk ezentúl csak a rendőrségi, büntetőjogi, és igazságügyi együttműködés területét foglalja magába.¹⁵³

Ennek a folyamatnak az áttekintése során arra a következtetésre lehet jutni, hogy egyre nagyobb szerepet kap a bűnözés elleni küzdelem az EU-ban, melyen belül prioritást élvez a szervezett bűnözés, és az azzal szoros összefüggésben álló

¹⁴⁹ Petró Rita: Magyarország csatlakozása az EU-hoz az átalakulás bel-és igazságügyi együttműködés tekintetében, 3.old., megjelenés alatt.

¹⁵⁰ E lépés jelentősége megkérdőjelezhető, hiszen Anglia és Írország egyáltalán nem csatlakozott a Schengeni rendszerhez, Dánia pedig csupán bizonyos rendelkezések hatályát fogadta.

¹⁵¹ A Szerződés jegyzőkönyvének 2. Cikkelye alapján, amely korábban úgy rendelkezett, hogy ha vitatott az adott rendelkezés 1. vagy 3. pillérbe kerül-e akkor a Tanács döntéséig a 3. pillérbe tartozik. Ez a döntés már megszületett (JOL 176, 10.07.1999)

¹⁵² L'acquis de Schengen et son integration dans l'union,p 3. <http://europa.eu.int>.

¹⁵³ EU. Szerződés VI. új címe " A büntető ügyekben való rendőrségi és bírósági együttműködésre vonatkozó előírások " - La cooperation dans les domaines de la justice et des affaires interieures dans le processus d'elargissement. <Http://europa.eu.int>.

bűncselekmények mint az emberkereskedelem, kábítószer-kereskedelem, fegyver-kereskedelem, csalás és a korrupció elleni küzdelem.

A Szerződés megjelöli azokat az eszközöket, amelyeket a tagállamoknak ezek érdekében kötelezően alkalmaznia kell: szorgalmazza a rendőri erők, a vámhatóságok és egyéb hatóságok szorosabb együttműködését, valamint az EUROPOL - hágai székhelyű, európai központú bűnügyi rendőrségi szervezet - szerepének fokozását jelenti.

Az Amszterdami Szerződés új jogforrási rendet vezet be a harmadik pillér területén, amely által a harmadik pillér területén hozható döntési normák pontosabb meghatározásra kerültek.

A döntési formák a következők lehetnek:

- 1) Közös intézkedés,
- 2) Közös álláspont,
- 3) Keretdöntés,
- 4) Döntés,
- 5) Egyezmény.

Mivel az eszközök többségének jogi státusza meghatározásra került, a korábbi bizonytalanságokat eloszlatták és ezek alapján a keretdöntés - framework decision -, a közös álláspont - common position - és az egyezmény - convention - kötelező erővel bírnak.

A keretdöntés az elérni kívánt cél tekintetében kötelező a tagállamokra, de annak megjelenítése a belső jogrendben a nemzeti hatóságok által megválasztott eszközökkel és módon történik. Ez a meghatározás az első pilléres irányelv¹⁵⁴ definícióján alapul, de mivel annak bizonyos esetekben közvetlen hatálya van, a szerződés szövegezői ezt a keretdöntés tekintetében kizárták, nehogy analógia alkalmazásával esetleg ez felmerülhessen.

¹⁵⁴ Római Szerződés 189. cikkely

A döntés minden körülmények között - azaz ha ezt az eszközt a renDELETEH hasonlíthatjuk - kötelező erővel bír.¹⁵⁵

Az *egyezmények* tekintetében viszont fontos kiemelni, hogy végre lesz határidő a tervezet elfogadására vonatkozó belső jogi eljárás megindítására, ezenkívül mivel elegendő ha a tagállamok fele elfogadja, a ratifikáló ország tekintetében hatályba is lép így a hatályba lépést nem késlelteti a korábbi, valamennyi tagállam elfogadásához kötés. Erre azonban a *Maastrichti Szerződés* semmilyen határidőt nem írt elő, ezért egy-egy egyezmény hatályba lépése nagyon sokáig elhúzódhat.¹⁵⁶

A *közös álláspont* és a *közös intézkedés* továbbra sincs definiálva. A *közös álláspont* a nemzetközi jog alapján az ajánlásokhoz illetve nyilatkozatokhoz hasonlítható, tehát ezek nem kötelezőek a tagállamokra¹⁵⁷.

A *közös intézkedés* eddig is a legvitatottabb tartalmú jogalkotási forma volt a harmadik pillér területén. Tulajdonképpen a második pillérből lett kölcsönvéve¹⁵⁸, de figyelembe véve a szerződés pillérekre bontását, nem valószínű, hogy ugyanolyan jogi hatással bír, mint azon a területen - azaz politikailag kötelező lenne.¹⁵⁹

A harmadik pillér vonatkozásában a döntéshozatal leegyszerűsítésének reformját tartalmazza a Lisszaboni szerződés, mely hatálybalépése után egyszerűbbé teszi a szervezett bűnözés tárgykörébe tartozó büntetőjogi harmonizáció lehetőségét.¹⁶⁰

¹⁵⁵ Római Szerződés 189.cikkely

¹⁵⁶ Petro Rita: ua.6.old.

Seiber Edit: Az EU bel-és igazságügyi együttműködést szabályozó "acquis communautaire "(1) , Európa Tükör 1.évf.1.sz. (1996.okt.sz.)

¹⁵⁷ Lsd. : Római Szerződés ide vonatkozó cikkelyeit,

¹⁵⁸ John Adrian Fortescue: First experiences with the implementation of the Third Pillar provisions (in:JHA in the EU: The development of the Third pillar, The Bruges Conferences No.9.1995,21-23.old.

Petró Rita:ua.6.old.

¹⁵⁹ Jan Niessen: The EU.'s migration and asylum policies (in:The developing in migration and asylum policies of the EU. Kluwer Law International,1996.53.old.

¹⁶⁰ Steve Peers: EU Criminal Law and the Treaty of Lisbon, European Law Review,2008, 507-508.old.

Mindezek rövid bemutatására azért volt szükség, hogy képet alkothassunk a IV. fejezetben szereplő - általam fontosnak tartott - jogforrás felsorolása és értékelése tekintetében, persze mindezt a szervezett bűnözés vonatkozásában. Azonban még mielőtt erre rátérnék, fontosnak tartom az Európai Unió szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikájának rövid ismertetését.

2. *A szervezett bűnözés problematikájának megjelenése az Európai Unióban*

Az egységes piac, amely az EU lényegéhez tartozik, saját sikerének áldozata lett. A növekvő kereskedelem, a határok átjárhatósága egyre inkább kedvezett és kedvez ma is a szervezett bűnözői csoportoknak, amelyek nem kifejezetten azért jöttek létre, hogy az E U.-ból és annak szabályaiból hasznot húzzanak, de mivel az EU. számos rendelkezése révén az Európán belüli határok átívelése révén a szervezett bűnözői csoportok nem csak e tevékenysége segítségével, de többek közt ezt is felhasználva, olyan magas szintre jutottak, illetve az ilyen szervezetek elszaporodtak, hogy a 80-as évekre az EU tagállamok kormányaiban is végre tudatosult a probléma. Ezt tükrözi a *Maastrichti Szerződés* harmadik pillérének több rendelkezése is, és az *Amszterdami Szerződés* is kitér erre.¹⁶¹

Mindezek eredményeként az igazságügy - és belügyminiszterek által 1993. május 6.-án és 7.-én, Koldingban (Dánia) tartott ülésén elfogadott ajánlásban nagyobb és hatékonyabb együttműködésre szólítják fel az EU-t a nemzetközi szervezett bűnözés leküzdésére.

Ezt követően a Tanács 1993. november 29.-én és 30.-án (ajánlásában) jóváhagyta a nemzetközi szervezett bűnözéssel foglalkozó ad hoc munkacsoport jelentését, majd 1994. november 30.-án és december 1.-jén döntéseket hozott e tárgykörben.

Az Európai Tanács 1994. június 24.-25.-ei ülésén megbízta a német elnökséget egy a kábítószer és szervezett bűnözéssel kapcsolatos, közép- és kelet-európai országokkal (Bulgária, Lengyelország, Románia, Cseh Köztársaság, Szlovákia és Magyarország) közös konferencia megszervezésére. E megbízás végrehajtása céljából 1994. szeptember 8-án Berlinben találkoztak az EU és a csatlakozott országok - Finnország, Norvégia, Ausztria, Svédország, igazságügyi

¹⁶¹ Maastrichti Szerződés K.1.cikkely,
Amsterdami Szerződés 29.cikkely,

és belügyminiszterei az Európai Bizottság részvételével, valamint Közép - és Kelet-Európa országainak kábítószer és szervezett bűnözés elleni harcban illetékes miniszterei.¹⁶² Az említett *Berlini Nyilatkozat mély aggodalmát fejezi ki* a pszichotróp anyagok és kábítószer meg nem engedett előállítására és kereskedelmére növekvő mértéke miatt Európában, így veszélyeztetve látja az állampolgárok egészségét és növelte a bűnözést. Az EU. felismeri továbbá, hogy a határokat átlépő szervezett bűnözés az EU. valamennyi tagállamának kormánya számára kihívást jelent, valamint a polgárok biztonságát növekvő mértékben veszélyezteti, a radioaktív anyagok illegális kereskedelmére. Így abból a célból, hogy az EU-ban a szervezett bűnözés leküzdése érdekében folytatott együttműködés bővüljön - természetesen figyelembe véve az 1950. november 4.-ei *Európai Egyezmény az emberi jogokról és alapvető szabadságjogokról és az 1951. július 28.-ai, a menekültek jogállásáról szóló Egyezményt*- a miniszterek a következő nyilatkozatot tették - csak a lényeges pontokat emelném ki -:

1. A szervezett bűnözés elleni fellépésnél az együttműködést ki kell terjeszteni különösen:

- Kábítószer és pszichotróp anyagok illegális előállítására és kereskedelmére,
- Radioaktív anyagokkal kapcsolatos bűnözésre,
- Ember-kereskedeleme,
- Embercsempészésre,
- Gépkocsi csempészésre,
- Pénzmosásra

vonatkozólag.

2. Az együttműködés terén a következő pontokat kell vizsgálni a nemzeti jogrendeknek:

- Helyzetfelmérés pontosítása,

¹⁶² Berlini Nyilatkozat Európában a kábítószer és szervezett bűnözés elleni harc terén való fokozott együttműködésről, 1994

- Operatív együttműködés fokozása,
- Munkatársak, szakemberek és tapasztalatok cseréje,
- Felszerelési képzési segítség nyújtás koordinálása.

3. Az együttműködés javítását különösen a következő területeken kell vizsgálni:

A.) Illegális kábítószer-kereskedelem:

- 1988-as Kábítószer Egyezmény (ENSZ) ratifikálása,
- határokon átnyúló megfigyelések könnyítése,
- együttműködés a bizalmi személyek és titkos nyomozók bevetése esetén,
- ENSZ kábítószer - ellenőrző program koordináló funkciójának igénybevétele.

B.) Radioaktív anyagokkal kapcsolatos bűncselekmények:

- helyzet felderítés (potenciális elkövetői csoportok, módszerek, helyek)
- együttműködés e tekintetben,
- összeköttetési csatornák,
- bűnüldöző hatóságok kölcsönös támogatása,
- határellenőrzés fokozása,
- büntető intézkedések,
- ebből származó jövedelem elkobzása.

C.) Emberkereskedelem, embercsempészés területén:

- együttműködés (vízumpolitika),
- határellenőrzés,
- statisztikai felmérés, ez alapján büntetőjogi szankciók megtétele,
- bejövő jövedelem elkobzása,
- becsempészett idegenek eredeti országba történő visszaszállítása.

Majd megszületett az 1995.november 23.-ai Tanácsi állásfoglalás a tanúk védelméről, amit követ az 1995. december 15-ei és 16-án Madridban Európai Tanács állásfoglalása, mely a nemzetközi szervezett bűnözés által okozott veszély

leküzdése érdekében elfogadandó szükséges gyakorlati intézkedések megtételére szólít fel.¹⁶³

Ezt követte az 1996-os dublini európai csúcstalálkozó, ahol az EU. tagállamok vezetői megállapodtak, hogy a bűnözés elleni küzdelem érdekében össze kell fogni. Ezt az elkötelezettséget hat hónappal később az amszterdami találkozón konkrét akcióterv alakították. A program egy sor konkrét intézkedést tartalmaz, amelyeket a tagállamoknak meghatározott időpontig ajánlott bevezetniük. Ezek közt vannak általános alapelvek, melyek a partnerek közti együttműködést irányítják, de megjelölnek konkrét projekteket is. (Pl: csúcstechnológiával összekapcsolódó bűnözés elemzése, továbbá annak felhasználása és kapcsolata a szervezett bűnözéssel).

Az akcióterv egyik fejezetét teljes egészében a szervezett bűnözés pénzügyi vonatkozásainak szentelték. Ez javasolja például, hogy az Uniónak olyan jogszabályokat kellene bevezetnie, amelyek lehetővé teszik a bűncselekményből származó bevételek elkobzását, tekintet nélkül arra, hogy az elkövető él-e, vagy nyoma veszett. Ez a dokumentum sürgeti a 10 tagjelölt ország kormányait, hogy ratifikálják azokat a különböző nemzetközi egyezményeket, melyek az effajta illegális tevékenység felszámolását célozzák. (1997. júniusában Amszterdamban hagyta jóvá az ET.)

Az EU. saját akciótervét 1998. végén követte az az egyezmény, melyet az Unió és a tagjelölt országok írtak alá arról, miképpen működnek együtt a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.¹⁶⁴

Az Egyezmény - Közép-és Kelet-Európa csatlakozni kívánó országaival, valamint Ciprussal megkötött *szervezett bűnözésről szóló csatlakozás előtti megállapodás*, 1998. május 29. Brüsszel.) hat alapfeltételt rögzít, amelyek nélkül

¹⁶³ 1996.dec.20-ai, 97/C 10/01 állásfoglalása. Council Resolution of 20. Dec. 1996. On individuals who cooperate with the judicial process in the fight against international organized crime (97/C 10/01)

¹⁶⁴ Rory Watson: A bűncselekmények fenyegetése cselekvésre készíti az Uniót , Európai Dialógus 1999/1. 23.old.

nem jöhet létre egy hatékony bűnüldözési és igazságügyi együttműködés sem nemzeti, sem nemzetközi szinten. A hat alapfeltétel a következő:

- hatékony strukturált rendőri szervezet,
- megfelelő hatáskörrel felruházott igazságügyi rendszer,
- korrupció elleni küzdelem céljainak megfelelő jogi alap megteremtése,
- a rendőri hatóságok azon gyakorlati képessége, hogy sikerrel lépjenek fel a szervezett bűnözés ellen,
- a kábítószer- ellenes küzdelem terén megfelelő anyagi eszközök a megelőzésre,
- az engedélyezett fegyvertartás szigorú ellenőrzése.

Az említett Egyezmény aláírói - Ciprus és Kelet-Közép-Európa országai - megegyeztek abban, hogy 1998. végére az EU. korábban említett szervezett bűnözésről szóló akciótervének 13. ajánlásában szereplő egyezményeket mindannyian ratifikálják. Ezek a következők voltak:

- A kiadatásról szóló Európai Egyezmény Párizs (1957),
- A kiadatásról szóló Európai Egyezményhez fűzött Második jegyzőkönyv, Strasbourg (1978),
- A büntető ügyekben történő kölcsönös segítségnyújtásról szóló Európai Egyezmény Jegyzőkönyve (1978),
- A bűncselekményekből származó jövedelmek tisztára mosásáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló Egyezmény, (Strasbourg 1990),
- A vámhatóságok közötti kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény és annak Jegyzőkönyve, (1967 Nápoly),
- Kábítószer- és pszichotróp anyagok illegális kereskedelme elleni ENSZ Egyezmény 17.cikkelyét végrehajtó illegális kereskedelemről szóló Megállapodás (Strasbourg 1995),
- A kábítószer- és pszichotróp anyagok illegális kereskedelme elleni küzdelemről szóló Európai Egyezmény (Bécs 1988),

- A terrorizmus visszaszorításáról szóló Európai Egyezmény (Strasbourg 1977).¹⁶⁵

(Bár ez utóbbi egyezmény aláírása tekintetében nem egyértelmű, hogy a terrorizmus miért is tartozna a szervezett bűnözés kategóriájába.¹⁶⁶)

Mint ahogy az előzőekben az uniós jogforrások rövid elemzésekor már említettem, ezek a nemzetközi szerződések kötelező erővel bírnak. De nem csak ezek a nemzetközi egyezmények születtek a szervezett bűnözés tárgykörében, hanem a következők is:

- Egyezmény az EU tagállamok közti egyszerűsített kiadatási eljárásról,
- EUROPOL Egyezmény,
- Egyezmény az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről,
- Egyezmény az információtechnológia felhasználásáról vámügyi célokra,
- Egyezmény az EU tagállamai közti kiadatással kapcsolatban,
- Jegyzőkönyv az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló Egyezményhez.¹⁶⁷

Az Európai Unióban a személyek szabad mozgásának alapelveivel egy időben fejlődött a rendőri, vámügyi és igazságügyi együttműködés, mely megalapozta a helyét európai szinten a célból, hogy eltörölje a határokon az ellenőrzést, de ne legyen szinonimája a bűnözés növekedésének. Éppen ebből a célból egy bizonyos számú szabályozás - melyet kiegyenlítő jellegűnek nevezhetünk – át lett véve. Másrészt a globalizációs jelenség, mint például a kábítószer-kereskedelem vagy az emberkereskedelem ösztönözték a tagállamokat

¹⁶⁵ Brüsszeli Nyilatkozat 2.elv, J.O.C 220 du 15.7.1998,p,1,

¹⁶⁶ Erről egy korábbi munkámban részletesen kifejtettem a véleményemet, büntetőjogászok érveléseivel alátámasztva.

¹⁶⁷ Rory Watson:ua.27.old.

arra, hogy keressék a közös megoldásokat saját nemzeti jogalkotásuk ösztönzésére.

Az Amszterdami Szerződés - mely 1999. május elsején lépett hatályba – kifejtette a megelőzést és a szervezett bűnözés elleni küzdelmet de az Európai Unióról szóló szerződés új VI. Cím „Bűnügyi és igazságügyi együttműködés” konzerválta a lényegét a hasonló kormányközi eljárásoknak, melyek az 1993-as Maastrichti Szerződésben nyertek formát.

Nevezetesen a Bizottság és a Tanács 1998. decemberi akcióterve különböző mértékeket jelölt meg, melyeket egy rövid- két éves- periódusra és amiket közepes periódusra – 5 éves – kellene átvinni, a biztonság, szabadság és igazságügy területét. Ezek között az eszközök között kiemelkedik az EUROPOL szerepének fejlődése, nevezetesen a kapcsolatok szervezése az iroda és a tagállamok jogi hatóságai között, a Schengeni acquis integrálása és a szükséges információk begyűjtése és szervezése a határokon átnyúló bűnözéssel kapcsolatban.

A Tameperei Európai Tanács -1999. október 15.-16.- tárgyalta azokat a problémákat, melyek a bűnmegelőzéshez, a bűnözés elleni küzdelemben történő együttműködés felerősítéséhez és a pénzmosással kapcsolatos speciális tevékenységhez kapcsolódnak.

Bűnügyi együttműködés

A formális rendőri együttműködés a tagállamok képviseli között 1976-ban kezdődött, amikor is munka csoportokat hoztak létre ,melyet TREVI-nek neveztek el. Az együttműködés nevezetesen a terrorizmus problémájával foglalkozott, valamint a rendőri állomány képzésével és a rendvédelmi szervekkel. 1989-ben négy munkacsoport működött, melyek a terrorizmussal, a rendőri együttműködéssel, szervezett bűnözéssel és a személyek szabad mozgásával

foglalkoztak. Ezeket a csoportok a Miniszterek Tanácsa által elfogadott határozatok előkészítésével megbízott csoport ellenőrzése alatt állt.¹⁶⁸

1995-ben a Schengeni rendszer életbelépésekor a szerződést aláíró tagállamokba összekötő tisztek látták el a kábítószer-kereskedelemmel, szervezett bűnözéssel, terrorizmussal és az illegális bevándorlókkal kapcsolatos információcserét. Mobil-egységeket hoztak létre különböző nemzetiségű rendőrökből.

A Maastrichti Szerződés¹⁶⁹ pontosan meghatározta a közös érdekű kérdéseket, melyek tekintetében a szorosabb együttműködést szorgalmazta, ezek a problémák a következők voltak:

- Terrorizmus,
- Kábítószer-kereskedelem,
- A nemzetközi bűnözés minden más formája.

Már ekkor előrelátható volt egy Európai Rendőri Hivatal (EUROPOL) létrehozása, akárcsak az egész unió területét lefedő információk cseréjével foglalkozó rendszer és szervezet létrehozása.

Az Amszterdami Szerződés hatálybalépését követően az európai rendőri együttműködés újra lefedi az adminisztrációs és operációs együttműködést a tagállamok rendőri szervei között vagy az EUROPOL-on keresztül.¹⁷⁰ Ezek azok az eszközök, melyek nem csak a szervezett bűnözés elleni küzdelemben tárgyaltak, hanem ezeken keresztül próbálja meg az unió biztosítani egy magasabb közbiztonsági szintet mindenki számára.

A Tamperei Európai tanács (1999. októberében) ülését követően, a tagállamok tanulmányozták a lehetőségét a közös nyomozócsoportok

¹⁶⁸ EU Counter Terrorism efforts in JHA field, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/04/59&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

¹⁶⁹ A Maastrichti Szerződés, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>

¹⁷⁰ Az EU-ról szóló új szerződés új 29 és 30. Cikkelye.

létrehozásának, történetesen az EUROPOL támogatásával a kábítószer-kereskedelem, ember-kereskedelem és a terrorizmus elleni küzdelemben. Ezen keretek között jöhetett létre egy operációs összekötő rendszer, mely a tapasztalatok, a helyes gyakorlat és információk cseréjét szorgalmazta. A fent említett tanácskozást követően, az államfők, a tagállamok kormányai és az Európai Bizottság elnöke figyelembe vette, hogy a kölcsönös elismerés elvének kellene az egyik sarokkövének lenni nemcsak a polgári ügyekben történő együttműködések, hanem a büntetőügyekben történő együttműködésben is. Majd a közös intézkedések programját a Tanács és a Bizottság is elfogadta 2000. novemberében, egyúttal leszögezte a fent említett alapelv prioritását.¹⁷¹

2000. decemberében a Tanács határozatával létrehozta a rendvédelmi szervek vezetőinek a képzését az Európai Rendőri Főiskola keretén belül.¹⁷²

Az Európai Rendőri Hivatal (EUROPOL)¹⁷³

Az 1995-ben aláírt EUROPOL Egyezmény 1998. október 1. napján lépett csak hatályba, mivel a szerződés ratifikálása a tagállamok között igen nehézkesen ment. A hivatal végül is 1999. július 1. napjától lépett elődje helyébe, mely az 1994-ben létrehozott EUROPOL drogosztálya volt.

Az Amszterdami Szerződés is előrevetítette, hogy az EUROPOL-nak kell a fő koordináló eszköznek lennie a nemzeti rendőri szervek között az Unióban. A Tanács az Amszterdami Szerződés hatálybalépését követő öt évben elfogadta azokat az intézkedéseket, melyek szükségesek voltak az EUROPOL számára, hogy :

- Nemzeti hatóságok által vezetett nyomozási tevékenységek összehangolása,
- Közös nyomozó csoportokban való részvétel,

¹⁷¹ Presidency conclusions, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en9.htm

¹⁷² Ez a képzés nem csak az akkori tagországoknak, hanem 2 tagjelölt ország előtt is nyitva állt.

¹⁷³ Europol: European Police Office, <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14005b.htm>

- A hatáskörrel rendelkező hatóságok megkeresése nyomozások lefolytatására.

Ezen intézkedésekkel az EUROPOL hatáskörrel rendelkezik a kábítószer-kereskedelem, nukleáris anyagokkal való kereskedelem, lopott gépjárművek kereskedelme, emberkereskedelem, ezen tevékenységhez kapcsolódó pénzmosás, illetve az illegális bevándorlókhoz kapcsolódó bűnözés, ez euró hamisítása és a terrorizmus. 1999. októberében a Tamperei Európai Tanács az EUROPOL hatáskörének növelését kezdeményezte, minden pénzmosási tevékenységre, akár csak magára a pénzmosásra is. Így az EUROPOL feladata az információk felhalmozása, nyomozások könnyítése, különleges hatáskörök vizsgálata, elősegíteni a kapcsolattartást a nyomozószervek és a bíróságok között.

Ugyanígy kérdés tárgyát képezte egy európai DNS mintákat nyilvántartó adatbázis létrehozása az EUROPOL-on belül, mely 1997-et követően lehetővé is vált.¹⁷⁴ Majd 2001-re a DNS minták elemzési eredményének cseréje is lehetővé vált a Tanács 2001. június 25. határozata folytán.¹⁷⁵

Bűnmegelőzés és a szervezett bűnözés elleni küzdelem

Az EUROPOL-on kívül az Európai Unió különböző eszközöket hozott létre a szervezett bűnözés elleni küzdelemben. 1997. júniusában az Európai Tanács elfogadta azt az akció programot, ami 30 ajánlást foglalt magában 1997 decemberétől egészen 1999-ig. Úgy mint egyezmények elfogadása, speciális jogi eszközök elfogadása, a pénzügyi bűncselekményekkel szembeni harcban a nemzeti vámügyi, rendőri és igazságügyi szervek együttműködése céljából egy szervezet létrehozása. Azért, hogy megkönnyítse ennek az akciótervnek a munkába állítását létrehozta a Falcone-programot 1998-2000-ig.

¹⁷⁴ 1997. június 9-én elfogadott Európai Tanács határozatával vált lehetővé.

¹⁷⁵ [Http://www.europa.eu/scadplus/leg](http://www.europa.eu/scadplus/leg)

Közép- és Kelet- Európai országok akárcsak néhány független új állam részese volt az Európa Tanács és a Európai Bizottság által finanszírozott első OCTOPUS (1996-1998) programnak, majd a program folytatódott OCTOPUS II. (1999-2000) néven. Ezen programok elsődleges célja az volt, hogy megkönnyítse a Kelet-és Közép- Európai országoknak a új alkotmányos és törvényhozási mértékek átvételét, melyek a már működő uniós normák voltak, mindez a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő személyek képzését érintette.

Mi több 1998. májusában a tagállamok és jelölt államok igazságügyi és belügyminiszterei aláírtak egy előcsatlakozási paktumot a szervezett bűnözéssel kapcsolatban. A paktum a jelölt országok törvényhozásainak félkészítését célozták a bűnözéssel szembeni közös tervek megvalósítása céljából.

A Tamperei Európai Tanács ülésén is szorgalmazták a hatékonyabb fellépést a pénzmosással szemben, hiszen ez képezi a szervezett bűnözés szívéét. Mégpedig úgy, hogy a tagállamok alkalmazzák – még a hozzájuk tartozó területeken is, mint az angol - normand szigetek, a holland Antillák- az 1991-es pénzmosásról szóló határozat rendelkezéseit, úgy mint más nemzetközi jogintézményeket, mint az 1990-es Strasbourgi Egyezményben foglaltakat, úgy mint a pénzmosással foglalkozó pénzügyi akciócsoport ajánlásait. Mi több a Tanács el akarta fogadni azokat a határozatokat, melyek lehetővé teszik az igazságügyi hatóságok számára, hogy hozzáférhessenek a minden olyan információhoz, mely a banki vagy kereskedelmi szférából származik, melyek szükségesek a pénzmosási ügyekben folytatott nyomozásoknál. Az off-shore központokkal kötött egyezményekben mindezen eszközöknek szerepelniük kell, hogy a büntetőügyekben történő együttműködés biztosítva legyen.

A Bizottság készített egy jelentést, mely tartalmazza azokat a nemzeti törvényhozás rendelkezéseit, melyek a bank, a gazdasági és a társasági szektorban a nemzetközi együttműködés területén akadályt képeznek.

Az Európai Tanács ugyancsak forszírozta a bűnmegelőzési területen, hogy a nemzeti szinten is létrehozott programokat fejlesszék a tagállamok, és hozzanak létre egy olyan programot, mely támogatja jó gyakorlati tapasztalatok cseréjét és az ehhez kapcsolódó hatóságok rendszerének létrehozását. Ez a megelőzés az első időkben a fiatalok bűnelkövetőire, a városi bűnözésre és a kábítószerhez kapcsolódó problémákra koncentrált. Másrészt elmondható az is, hogy az Unió egyre nagyobb hangsúlyt kezdett fektetni a bűnözés új formái elleni küzdelemre: a számítógépes bűnözésre, környezetvédelmi bűncselekményekre és az internetes pornográfiára.

Más, együttműködéssel foglalkozó programok is születtek, melyeknek a Maastrichti Szerződés képezte alapját. Ilyen programok:

- OISIN (1997-2000) és OISIN II. (2001-2002), mely programok a tagállamok bűnüldöző nyomozó hatóságai közötti együttműködést szorgalmazta és erősítette. A program 4 évre 8 millió Eurós költségvetéssel rendelkezett, 51 projektet finanszírozott, melyek a kábítószer-kereskedelemmel és a terrorizmussal volt összefüggésben, a bűnözés elleni küzdelem terén pedig a technika alkalmazását szorgalmazta.
- STOP (1996-2000) és a STOP II (2001-2002) programok az emberkereskedelemmel és a gyerekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelem volt a fő feladata.
- HIPPOCRATES (2001-2002) a bűnmegelőzéssel foglalkozó program.

Ezen programok lejáratát határideje 2002. december 31. volt. Az új keretprogram 2003. január 1-től- 2007. december 31.-ig tartott.

Az új keret-program a büntetőügyekben történő rendőri és igazságügyi együttműködést érinti (AGIS)¹⁷⁶. Az újdonság az új keretprogramban az volt, hogy a büntetőügyekben történő együttműködés területén kialakításra kerülő

¹⁷⁶ 2002/630/IB, a Tanács 2002. július. 22. napján született döntése alapján.
<http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33177.htm>

programokat a kezdeményező tagállamok és a jelölt államok együttesen finanszírozzák.

A korrupció és a csalás elleni küzdelem nemzetközi dimenziója

Az európai költségvetés kárára okozott csalás elleni küzdelem már 1988-ban fontos szerepet kapott, amikor a Bizottság létrehozta a csalás elleni koordinációs egységet (UCLAF), melyet 1999. május 31.-én a Csalás elleni küzdelem Európai Hivatala (OLAF), -egy sokkal függetlenebb- rendszer váltott fel. Ezen szervezet dupla szerepet lát el: nem csak a törvényhozás tekintetében van szerepe, hanem operációs szereppel is rendelkezik. Így nem csak a tagállamokban lát el fontos feladatot, hanem:

- Együttműködik a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal,
- Együttműködik az EU hatóságaival és szervezeteivel,
- Nyomozásokat folytat le,
- A törvényhozásban – természetesen azon jogszabályok esetén, mely jogszabályok a csalást érintik- is előkészítő szerepe van.

E tárgykörben két fontos egyezmény lett elfogadva:

- Az 1995-ös Közösségek Pénzügyi Érdekeinek Védelméről szóló Egyezmény,
- Az 1997-es Európai Közösségek Tisztviselőit és az Európai Unió Tagállamait érintő korrupció elleni küzdelemről szóló Egyezmény.¹⁷⁷

Mindkét egyezmény azt követően lép hatályban amikor, 15 tagállam már ratifikálta. Ezek az egyezmények az Európa Tanács és az OECD keretein belül születtek, melyeket az unió átvett.

¹⁷⁷ 97/C 195/01, 1997. május 26.- ai Tanácsi döntés.

A család és más kézpénzt-helyettesítő fizetőeszközök hamisítása elleni küzdelem területén a Bizottság 1999. szeptemberében egy jogszabály-javaslatot terjesztett a tanács elé, mely végső formáját 2001. május 28.-án elfogadott kerethatározatban öltött testet.

Büntetőügyekben történő együttműködés

Az Európai Unió létrehozása óta fontos szerepet játszik „a biztonság a határok nélküli Európában”. Az alapköveket az Európa Tanács hozta létre, hogy megkönnyítse az együttműködést az európai államok számára. Ezt követően 1993-ban a Maastrichti Szerződés a VI. Cikkében helyezte el a polgári és büntetőügyekben történő együttműködést, mint az európai unió tagállamainak egy közös érdekét.

Majd az Amszterdami Szerződés konzerválta a büntetőügyekben történő együttműködést a harmadik pillér keretein belül¹⁷⁸ és pontosította a célokat, nevezetesen a bűnözés elleni küzdelemhez kapcsolódva.

Az első joganyag a büntetőügyekben történő együttműködés tekintetében az Európa Tanács keretein belül 1957-ben jött létre, mely az 1957-es Kiadatási egyezmény volt, majd ezt követte az 1959-es Büntető Kölcsönös jogsegély Egyezmény.

A Maastrichti Szerződés is foglalkozott már ezzel a területtel, mely jogintézmények csak a kiadatási eljárás egyszerűsítéséről szóló 1995-ös egyezményben és a tagállamok közötti kiadatási eljárásról szóló egyezményben teljesedtek ki. Ezek az egyezmények kiegészítik az 1957-es kiadatási egyezményt és az 1977-es terrorizmus megtorlásáról szóló egyezményt, azzal hogy kiterjesztik a kiadatási eljárás alkalmazási területét.

¹⁷⁸ EU Szerződés 29- 42 cikke foglalkozik a harmadik pillérrel.

A Tamperei Európai Tanácsi tanácskozás 1999. októberében szorgalmazta, hogy a kiadatási eljárást egyszerűsítsék le egyszerű átszállításra a tagállamok közötti elítéltek tekintetében. Végül a Schengeni Egyezmény keretei között célozta meg a kiadatási eljárás felgyorsítását.

A Tamperei Európai Tanácsi ülés során a tagállamok megerősítették azon álláspontot, hogy a kölcsönös elismerés elvének kellene lenni a III. pillér alapjának.

Másrészt a Laekeni Európai Tanács ülése során – melyet 2001. decemberében tartottak - a tagállamok sok fontos és kulcskérdésként értékelhető ügyet tárgyaltak meg, többek között az európai elfogatóparancsot is.

1995. novemberében a Tanács elfogadta a tanúvédelemről szóló határozatot a szervezett bűnözés elleni küzdelem tekintetében, majd 1996. decemberében a Tanács újabb határozatot fogadott el az igazságszolgáltatással együttműködő személyekkel kapcsolatban.

1999. áprilisában a Tanács közös intézkedésében lehetővé tette a összekötő bírák cseréjének lehetőségét, azzal a céllal, hogy az uniós tagállamok közötti igazságügyi együttműködést előrébb vigye, javítsa.

2000. május 29.-én a Tanács az EU szerződés 34. cikkelyének megfelelően, fogadta el azt a határozatát, mely a nyomozó hatóságok kölcsönös segítségnyújtását teszi lehetővé a tagállamok között azért, hogy az Európa Tanács 1959-es egyezményét kiegészítse, kiterjesztve a közös segítségnyújtást az igazságügyi hatóságok között és a létező módszereket modernizálja.

Ezenkívül a jogintézményeken kívül az amszterdami ülésén az Európai Tanács 1997. júniusában elfogadott egy a szervezett bűnözés elleni küzdelmet célzó programot, mely harminc ajánlást tartalmaz lényegileg egy gyakorlati együttműködést célozva, valamint a nemzeti szinten a jogszabályok

egységesítését. Ugyanúgy az Amszterdami Szerződés előrevetítette a nemzeti jogszabályok közelítését bűncselekmények tekintetében, a szervezett bűnözés tekintetében alkalmazandó szankciók területén, a terrorizmussal és a kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatban.

Ezt az akciótervet követően, különböző határozatok, jogszabályok születtek az uniós tagállamokban, többek között a magánszférában elkövetett vesztegetés bűncselekménnyé nyilvánítása, valamint bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánítása tekintetében. Majd 1998. júniusban létrehozta az unió az Európai Igazságügyi Hálózatot.

A fentiekén kívül képzési és csereprogramokat hozott létre az Unió mint:

- GROTIUS (1996-2000) és a GROTIUS II. (2001-2002) mely az igazságszolgáltatásban tevékenykedőkre vonatkozott,
- FALCONE (1998-2002) a szervezett bűnözés elleni fellépésben résztvevőket érintette.

Ezen programoknál az elsődleges cél az volt, hogy más tagállamok igazságügyi rendszeréről jobb ismerettel rendelkezzenek a programban résztvevők, valamint az információ-áramlás úgy mint egy jobb együttműködés jöjjön létre.

Az Európai Tanács és a Bizottság 1998. decemberében létrejött akcióterve már előrevetítette a büntetőügyekben történő együttműködést, a büntető jogszabályok közelítését, mint egy új szerződés és a fellépés szükségességét néhány a látókörben került problémával szemben, mint pl:

- Adatvédelem,
- Pénzügyi paradicsomok
- Bűnmegelőzés,

- Áldozatok segítése,
- A csatlakozásra váró kelet és közép-európai országokkal egy szervezett bűnözés tárgyában készített előcsatlakozási paktum.

A Tamperében üléselő Európai Tanács (1999. október) döntött az Eurojust és egy az ügyészekből, rendőrökből és bírákból összeállított egység létrehozásáról, azzal a céllal, hogy a szervezett bűnözéssel összefüggő nyomozásokban és eljárásokban a koordinációt megkönnyítsék az Európai Unióban.

A 2000. december 7. és 8. napján megrendezésre került Nizzában tartott kormányközi konferencián, a tagállamok már utaltak az Eurojustra az EU szerződés 31 cikkelye szerint, meghatározva ennek az egységnek a feladatait. Az igazságszolgáltatási hatóságoktól származó határozatokat – ideértve a bizonyítékok beszerzését, lefoglalásokat – az igazságügyi együttműködés alapelve szerint el kell fogadni valamennyi tagállamnak. Éppúgy, mint azokat a bizonyítékokat, melyeket valamely tagállamban szereztek be, így valamennyi tagállamban el kell fogadni őket – nem csak polgári, hanem büntetőügyekben is -.

2002. február 28. napján, a Tanács elfogadta a határozatot az Eurojust intézményéről, ami többek között szoros együttműködésben kell, hogy dolgozzon az Európai Igazságügyi Hálózattal.

A bűncselekmények áldozatival kapcsolatban, az Európai Tanács ajánlotta nemzeti programok elfogadását azzal a céllal, hogy megkönnyítsék az ügyek bíróság elé kerülését.

IV. Fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az Európai Unióban

Az előbbieken röviden bemutatam az Európai Unió harmadik pillérének fejlődését, illetve a szervezett bűnözés problematikájának megjelenését, valamint az uniós politika alakulását néhány eszköz rövid megemlítésén keresztül. Az elkövetkezőekben szeretném, a szervezett bűnözés elleni küzdelemben szerepet játszott és játszó fontosabb eszközöket bemutatni.

Mivel e téma igen szerteágazó, ezért az eszközök bemutatását két nagy csoportba soroltam: az intézmények és intézkedésekre. Majd az intézkedések tekintetében további 3 csoportra tagoltam a bemutatást: a megelőző (preventív) jellegű, a büntető anyagi jogi és végül a büntető-eljárásjogi tartalmú eszközökre az áttekinthetőség kedvéért.

A.) Intézmények

1.) Az Európai Rendőri Hivatal (EUROPOL)¹⁷⁹

Mint ahogy korábban már említettem az 1995-ben aláírt EUROPOL Egyezmény 1998. október 1. napján lépett csak hatályba, mivel a szerződés ratifikálása a tagállamok között igen nehézkesen ment. A hivatal végül is 1999. július 1. napjától lépett elődje helyébe, mely az 1994-ben létrehozott EUROPOL drogosztálya volt (EDU).

¹⁷⁹ http://europa.eu/scadplus/glossary/europol_en.htm
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14005b.htm>

EUROPOL hágai székhellyel Hollandiában található, jogi személy. A szervezet elsődleges feladata, hogy javítsa a hatékonyságot és az együttműködést a tagállamok rendőri szervei között, azért hogy a nemzetközi szervezett bűnözés kialakulását megelőzze, illetve hogy hatékonyan küzdjön ellene.

Az EUROPOL szerepe a tagállamok rendőri szerveinek együttműködésének hatékonyá tételében:

Az EUROPOL nem rendelkezik végrehajtói hatáskörrel, mint a tagállamok rendőri szervei:

- Nem igazoltathat,
- Nem nyomozhat lakóhelyeken.

EUROPOL feladata az információ áramlás megkönnyítése, azok elemzése és a tagállamok közötti műveletek összehangolása.

Rendőri együttműködés keretében a tagállamok között az EUROPOL:

- Megkönnyíti a tagállamok közötti információcserét,
- Összehasonlítja és elemzi az információkat és tájékoztatásokat,
- Kapcsolatot tartja és információkat továbbít nemzeti egységeken keresztül a tagállamok hatáskörrel rendelkező szerveinek, azonnal informálja őket a már elkövetett bűncselekményekről.
- Tagállamokban segíti a nyomozást,
- Tárolja és nyilvántartja a már összegyűjtött információkat.
- A tagállamok rendőri állományának képzésében részt vesz.
- Technikai támogatást elősegíti a tagállamok között.
- Euro hamisítással kapcsolatos nyomozások tekintetében kontakt pont.

EUROPOL akkor kezd el cselekedni, ha egy vagy két tagállam érintett a nemzetközi szervezett bűnözés egy súlyos formájának tevékenysége által. E tekintetben a hatásköre egyre jobban szélesedik ki:

- Megelőzés és a terrorizmus elleni küzdelem.
- Kábítószer-kereskedelem.
- Ember-kereskedelem.
- Illegális bevándorlás.
- Rádióaktív és nukleáris anyagok illegális kereskedelme.
- Lopott gépjárművek kereskedelme.
- Pénzhamisítás és más készpénz-helyettesítő fizetőeszközök hamisítása.
- Pénzmosás (kivéve az elsődleges bűncselekményeket)

Az EUROPOL hatáskörébe tartoznak azok a bűncselekmények, melyek a bűnözés fent felsorolt formáihoz tartoznak.

A tagállamokban kontakt pontokat hozott létre, melyek nemzeti egységként működnek.

Minden tagállam létrehozott egy nemzeti EUROPOL egységet (ENU). Ez az egység az összekötő szervezet az EUROPOL és a nemzeti nyomozó hatóságok között. Minden nemzeti egység egy összekötő tisztet küld az EUROPOL-ba, hogy a nemzeti érdekeket képviselje. A nemzeti egységek vezetői rendszeresen üléseznek.

A nemzeti egységek többek között a következőkkel foglalkoznak:

- Az EUROPOL-nak szállítja azokat az információkat és szükséges tájékoztatást, melyek ahhoz kellenek, hogy a tevékenységét végezni tudja, vagyis az EUROPOL információs rendszerét utánpótlással látja el,
- Válaszol és információs kérelmekkel fordul az EUROPOL felé.
- Az EUROPOL által szállított információkat továbbítja a hatáskörrel rendelkező szervekhez.

A nemzeti egység az az egyedüli pontja az EUROPOL-nak, mely a tagállamokban van, mindenesetre a 2003. novemberi EUROPOL Egyezményt

kiegészítő jegyzőkönyv által bevezetett módosítások lehetővé teszik, hogy közvetlen kapcsolat legyen a hatáskörrel rendelkező szervek és az EUROPOL között, a nemzeti egységek egyidejű informálásával.¹⁸⁰

Az EUROPOL felépítése és felügyelete:

Ebben a kategóriában több szervezet is szerepet kap:

Az *Adminisztrációs Tanács*, mely a tagállamok és a Bizottság egy-egy küldöttjéből áll, akik mint megfigyelők vesznek részt az EUROPOL munkájában. Az Adminisztrációs Tanács többek között az EUROPOL prioritásainak, az összekötőtisztek kötelezettségeinek és jogainak meghatározásában, meghatározza az adatkezelés feltételeit, biztosítja azoknak a szabályoknak az előkészítését, melyek a munkafájlok nyilvántartásokra vonatkoznak, megvizsgálja azokat a problémákat, melyek az ellenőrző hatóság figyelmét magára vonják.

A tanács kétszer egy évben ülésezik. Minden évben elfogadja: az EUROPOL tevékenységéről készült éves jelentést, a tagállamok operációs szükségletei tekintetében és az EUROPOL költségvetésének éves előrejelzést.

Ezek a jelentések a Európai Unió Tanácsához kerülnek annak jóváhagyására várva. Minderről természetesen a Parlament is tájékoztatva van. Az adminisztrációs tanács elnöksége annak a tagállamnak a képviselőjéből áll, mely a Tanács elnökségét ellátja.

Információgyűjtés: információ gyűjtő elektronikai rendszer.

Ez az információs rendszer semmilyen esetben nem lehet kapcsolatban, más automatikus nyilvántartórendszerrel, különálló a nemzeti egységek rendszerétől is. A nemzeti egység felelős azokért a biztonsági feltételek megteremtésért, melyek a az adatok ellenőrzésével, nyilvántartásával és megőrzésével

¹⁸⁰ A Tanács jogi aktusa 2003. november 27. [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0106\(01\):HU:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0106(01):HU:HTML)

kapcsolatosak. A rendszer három lényeges elemből áll: az információs rendszer informatizálásból, munkafájlokból és az index rendszerből.

Az EUROPOL felhalmozhatja, módosíthatja önállóan a szükséges adatokat a feladatainak elvégzése során egy információs rendszerben. A bűncselekményekhez kapcsolódó adatok nem jelennek meg ebben a rendszerben. Viszont azok a büntetőeljárásban résztvevők adatai, akik egy tagállam nemzeti joga szerinti bűncselekményt követtek el vagy ilyen bűncselekmény miatt már elítélték őket, vagy részt vettek olyan bűncselekmény elkövetésében, mely az EUROPOL hatáskörébe tartozik szerepelnek a rendszerben.¹⁸¹

Ez az információs rendszer elérhető a nemzeti egységek és az összekötőtisztek, az igazgató, az igazgató-helyettesek számára is akárcsak az EUROPOL ügynökök számára. A hatáskörrel rendelkező nemzeti nyomozóhatóságoknak limitált hozzáférése van ehhez a rendszerhez. Csakis a nemzeti egységek segítségével lehet ezeket az információkat elérni. Csak az a nemzeti egység módosíthatja, vagy adhat az adatok felhasználásához engedélyt, mely az adatokat a rendszerbe vitte.

¹⁸¹ Az alábbi adatokat tárolja a rendszer: a személyes adatok közé az alábbi adatokat sorolja a rendszer:

- Kereszt, vezetéknev, becenév, felvett név
 - Születési hely és idő,
 - Nemzetiség,
 - Nem
 - Bármely más olyan adat, amely lehetővé teszi a személyazonosság megállapítását, ideértve fizikai jellegzetességet is.
- Az alábbi adatokat is tárolja a rendszer:
- Bűncselekmények, tények az elkövetési helyet és idejét illetően,
 - Elkövetés módszere, vagy feltételezett módszere,
 - A nyomozóhatóság megnevezése, ügyszáma,
 - Feltételezést a bünszervezetben való részvételnek,
 - Korábbi ítéleteket, melyek az EUROPOL hatáskörébe tartozó bűncselekményekhez kapcsolódnak.
 - Az adatot bevezető hatóság (EUROPOL vagy nemzeti egység) megnevezését.

EUROPOL tárolhatja, nyilvántarthatja módosíthatja más munkafájlokban azokat az adatokat, melyek a hatáskörébe tartozó bűncselekményekhez kapcsolódnak, ideértve az egymással összefüggő bűncselekmények adatait is. Azok munkafájlok, melyekkel az elemzés végével büntető-eljárást kezdeményeznek a következők:

- Azok a személyek, melyek a tagállam nemzeti joga szerinti bűncselekményt követtek el, vagy ilyen bűncselekmény miatt ítélték el, vagy az EUROPOL hatáskörébe tartozó bűncselekmény elkövetésében részt vett,
- Azok a személyekkel kapcsolatban, melyek feltételezhetően néhány súlyos cselekményt követtek el ami miatt a nemzeti nyomozós hatóság látókörébe kerültek vagy az EUROPOL hatáskörébe tartozó bűncselekmények elkövetésével gyanúsíthatók,
- A büntető-eljárás során a bűncselekménnyel kapcsolatban tanúként felmerült személyek,
- Feltételezhet és tényleges áldozatok,
- Kísérő vagy kapcsolattartó személyek,
- A bűncselekményt bejelentő vagy arról bármilyen információval szolgáló személyt.

Minden analízálási projekt magával hozza egy elemző csoport létrehozását is, mely elemzőkből áll, EUROPOL ügynökökből, összekötő tisztekből és/vagy tagállamok szakértőiből áll. Csakis az elemzőknek van jogosultságuk az adatok egy-egy munkadossziéba bevinni, de minden résztvevőnek van adatokra keresési jogosultsága. A gyűjtés, tárolás és az adatok kezelése a személyes adatok szigorú védelme mellett történik különös figyelemmel a személyes adatok automatizált kezelésénél.

Az adatokat nem lehet három évnél tovább tárolni egy munkafájlban. Minden esetben még mielőtt lejárna ez a határidő az EUROPOL ellenőrzi az adatok megőrzésének szükségességét figyelemmel a munkafájl befejezésére.

Arra az esetre, ha mégis szükségessé válik az adatok tovább kezelése az EUROPOL igazgatója ad engedélyt egy újabb hároméves periódusra.

Az EUROPOL, a kezelt adatokat illetően létrehozott egy *index* rendszert.

Adatvédelem: információkezelés

EUROPOL információt továbbít a nemzeti egységekhez és a nemzeti egységek kérelmére az összekötő tisztekhez is, olyan információt ami a saját tagállamukhoz kapcsolódik. A tagállamok biztosítják a saját nemzeti jogrendszerükben az adatok védelmét az 1981. január 28-ai Európa Tanácsi Egyezményrel összhangban.

A tagállam felelős az intézkedés érvényességi feltételeiért, a naprakészségért, a pontosságért az adatok megőrzésének ellenőrzését azokkal az adatokkal kapcsolatban, melyeket az EUROPOL-nak továbbít. Az EUROPOL felelős azokkal az adatokkal kapcsolatban, melyet tagállamok továbbítanak harmadik félen keresztül, és azokért az adatokért is, melyek az EUROPOL analízáló munkájának eredményeképpen születnek.

Minden tagállam felelős minden olyan kárért, melyet az okoz hogy jogi vagy ténybeli tévedés következtében kerülnek adatok bevitelre a rendszerbe, majd nyilvántartva és kezelve az EUROPOL-nál.

Hatékonyaság biztosítása: európai intézményekkel történő együttműködés, nemzetközi együttműködés és harmadik állammal történő együttműködés.

Az adminisztrációs tanács egy határozata alapján¹⁸² az EUROPOL a következő európai szervezetekkel működik együtt:

- Európai Központi Bank (BCE)
- Eurojust,
- Európai Bizottság
- Toxikomán és kábítószer tartalmazó anyagok Európai Megfigyelő Intézete,
- Csalás elleni küzdelem európai Hivatala (OLAF)

Az EUROPOL egyezmény ugyanakkor előre látta annak lehetőségét, hogy stratégiai és operációs jellegű megállapodások szülessenek az EUROPOL és harmadik ország között - természetesen csak abban az esetben, ha operációs megállapodás lehetővé teszi személyes adatok továbbítását -, valamint nemzetközi szervezetek között is.

A tagállamok az EUROPOL Egyezményt nemzeti alkotmányos szabályanyagukra figyelemmel ratifikálták. Ezt követően pedig az egyezmény hatálybalépésével az Európai Rendőri Hivatal végre elkezdhetette működését. Az működéshez kapcsolódó szabályanyag mely az összekötő tisztek jogait kötelességeit tartalmazza, valamint a munkafájlokkal kapcsolatban alkalmazandó szabályokat, illetve a közös ellenőrző hatóság belső szabályanyagát többek között. Az egyezmény az újonnan csatlakozó tagállamok felé nyitott.

Két kiegészítő jegyzőkönyv született az egyezménynek 2002 novemberében és 2003 novemberében.¹⁸³ Mindkét kiegészítő-jegyzőkönyv megerősítette az EUROPOL hatáskörét a tagállamokat támogató tevékenysége tekintetében, melyek nevezetesen lehetővé teszik: a közös nyomozó csoportok koordinálását,

¹⁸² Journal officiel C 26 du 30.01.1999

¹⁸³ A Tanács jogi aktusa 2002. november 28 és 2003 november 27.

nyomozás kezdeményezését, harmadik állam részvételét az elemző csoportokban – természetesen, mely államokkal az EUROPOL operációs jellegű megállapodást kötött-.

Egyezményt módosító határozatok:

- 2005. július 12. a Tanács határozata az euró védelmével kapcsolatban¹⁸⁴,
- 2003. november 27.-ei tanácsi határozat¹⁸⁵
- 2002. november 28.-ai Tanács határozata, kiegészítő-jegyzőkönyv a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatban¹⁸⁶
- 2001. december 6. napján született Tanácsi határozat a a nemzetközi bűnözés súlyos formáival szembeni küzdelemmel kapcsolatban.¹⁸⁷
- 2000. november 30. napján született Tanácsi határozat a pénzmosással kapcsolatban.¹⁸⁸
- 1999. április 29. napján született Tanácsi határozat a pénzhamisítás és egyéb készpénz-helyettesítő fizetési eszközök hamisítása.¹⁸⁹
- 1998. december 3. napján született Tanácsi határozat emberkereskedelemmel kapcsolatban¹⁹⁰
- 1998. december 3. napján született Tanácsi határozat a terrorizmussal kapcsolatban.¹⁹¹

¹⁸⁴ 2005. július 16. lépett hatályba. JO L 185 du 16.07.2005

¹⁸⁵ 2007. április 18-án lépett hatályba, JO C 2 du 06.01.2004

¹⁸⁶ 2007. március 29. napján lépett hatályba, JO C 312 du 16.12.2002

¹⁸⁷ 2002. január 1. napján lépett hatályba, JO C 362 du 18.12.2001

¹⁸⁸ 2007. március 29. napján lépett hatályba. JO C 358 du 13.12.2000

¹⁸⁹ 1999. április 30. napján lépett hatályba. JO C 149 du 28.5.1999

¹⁹⁰ 1999. január 1. napján lépett hatályba. JO C 26 du 30.01.1999

- 2000. március 27. napján született Tanácsi határozat, mely felhatalmazza az EUROPOL igazgatóját, hogy tárgyaljon harmadik állammal történő együttműködések tekintetében, mely országok az Unióhoz nem tartoznak.¹⁹²

2.) *Európai Csalás elleni Hivatala- OLAF*¹⁹³

Az 1999-ben létrehozott szervezett azt a célt szolgálja, hogy a csalás és más közösségi érdekeket veszélyeztető illegális cselekményekkel szembeni fellépést tegye hatékonyá.

Az Európai Tanács által 1988-ban létre hozott Csalás elleni küzdelem koordináló egységét (UCLAF) váltotta fel az OLAF 1999. május 31. napjától immár nem egységként hanem hivatalként működve, de ugyanazon célok által vezérelve.

1999. április 28-ai 1999/352/EK határozatával hozta létre a bizottság a Hivatalt¹⁹⁴, majd ezt követően a Parlament és a Bizottság 1999. május 25. napján született 1073/1999 számú rendeletével, valamint a Tanács ugyanezen a napon született 10754/1999 számú rendeletével szabályozta az OLAF által lefolytatott nyomozásokat.

Az OLAF működését két szabályzat és egy a szervezetek közötti megállapodás szabályozza.

OLAF hatásköre:

- Külső adminisztratív nyomozásokat hajt végre, a csalás elleni küzdelem keretei között: vesztegetés, mindenféle illegális tevékenység tekintetében mely veszélyezteti a Közösségek gazdasági érdekeit. Vagyis a csalás elleni

¹⁹¹ 1999. január 1. napján lepett hatályba. JO C 26 du 30.01.1999

¹⁹² Journal officiel C 106 du 13.04.2000

¹⁹³ http://ec.europa.eu/dgs/olaf/mission/mission/index_en.html

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l34008.htm>

¹⁹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:136:0020:004:HU:HTML>

küzdelem, mely minden olyan tényhez, tevékenységhez kapcsolódik, mely a Közösség rendelkezéseit sérti.

- Belső adminisztratív nyomozásokat folytat le, melyek kapcsolódnak:
 - a csalás elleni, a vesztegetés elleni, illetve minden a Közösségek gazdasági érdekeit sértő illegális cselekményhez.
 - nyomoznak azok után a súlyos cselekmények után, melyek professzionális tevékenységek gyakorlásához kapcsolódnak és melyeknek alapja a tevékenységhez fűződő kötelezettségek be nem tartása az Európai Közösségek hivatali rendszerében dolgozó alkalmazottak tekintetében.
 - más területekhez kapcsolódó nyomozati tevékenységek végrehajtása közösségi szervek, intézmények megkeresésére,
 - Hozzájárul a tagállamokkal folytatott együttműködés erősítéséhez a csalás elleni küzdelemben.
 - jogszabályanyag előkészítése a Hivatal tevékenységi körével kapcsolatban, ideértve azokat a jogintézményeket, melyek az Amszterdami Szerződés VI címéhez kapcsolódnak.
 - felhasznál minden operációs tevékenységet a csalás elleni küzdelem területén, mint például infrastrukturális fejlesztést, információgyűjtést annak felhasználását, technikai fejlesztések kiaknázását.
 - igazságügyi és nyomozóhatóságok szerveivel közvetlen tárgyalófeleként tevékenykedik. A nyomozások terén önállósággal rendelkezik.
 - a Bizottságot képviseli a csalás elleni küzdelem területén.

Az OLAF hatásköre a csalás elleni küzdelem területén a Bizottság tevékenységéhez kapcsolódik, figyelemmel az 2185/96 és a 2988/95. számú szabályanyagra, melyek az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről és a Bizottság által végrehajtott kontrolláló tevékenységhez kapcsolódnak, ez utóbbi az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme érdekében a csalásokkal szemben és más jogellenes tevékenységgel szemben irányul.

Az OLAF által végrehajtott nyomozások módozatai:

A két szabályanyag, mely az OLAF által lefolytatott nyomozásokat érinti, egyike az Európai Közösségeket létrehozó szerződés, a másik az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés. Ez az a két szerződés, mely az OLAF működési alapelveit érinti és meghatározza Hivatal által végrehajtott adminisztratív tevékenységek módozatait.

A külső ellenőrzés – a tagállamokban és azokban a nem tagállami országokban, amelyekkel a Bizottság együttműködési szerződést kötött – és belső ellenőrzés – szerződések által szabályozott belső szervezetek, intézmények – nem érintik a tagállamok hatáskörét a büntetőügyek tekintetében.

Az OLAF igazgatója az aki elindítja és irányítja a saját kezdeményezésű vagy érdekelt tagállam kérelmére – külső nyomozások esetében -, illetve belső nyomozásokat – ez utóbbi az uniós szervezetek, intézményeket érinti -.

Külső nyomozások esetén, a Hivatal ellenőrző tevékenységet lát el, melyek a Bizottságra lettek rábízva a 2988/95 és a 2185/96 szabályzat alapján.

Belső nyomozások tekintetében, a Hivatal minden írásos információhoz hozzáférhet -melyet a közösségi szervezetek intézmények visszatartottak – előzetes bejelentés nélkül. Ugyanígy kérhet a Hivatal szóbeli tájékoztatást is, minden olyan személytől akinek tevékenysége kapcsolódik vagy ellenőrzi a gazdasági műveleteket.

Belső nyomozások esetén, amikor a Hivatal felfed egy lehetséges ellentmondást egy taggal, hivatalnokkal vagy ügynökkel kapcsolatban, értesíti az intézményt, szervezetet ahova ez a személy tartozik. Kivéve, ha ez az információ nem veszélyezteti a nyomozás befejezését vagy az esetleges nemzeti nyomozás lefolytatását.

A tagállamok akárcsak az intézmények, szervezetek minden olyan információt, dokumentumot továbbít a Hivatalnak kérelemre vagy saját kezdeményezésre, amit visszatartanak a folyamatban lévő nyomozás miatt.

A nyomozás végén a Hivatal készít egy jelentést, melyben ajánlásokat is tesz. Ezt a jelentést megküldi a tagállamoknak abban az esetben ha külső nyomozásról van szó, ha belső nyomozásról van szó akkor a szervezeteknek, intézményeknek küldi meg a Hivatal.

Az információk ugyanúgy továbbíthatóak a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai, intézmények szervezetek felé, amikor a nyomozás még folyamatban van. A Hivatal közvetlenül kapcsolatban áll nemzeti nyomozó és igazságszolgáltatási hatóságokkal.

A Parlament, a Tanács és a Bizottság közötti intézményi megállapodás.

Ez a megállapodás elsősorban azt célozza, hogy garantálni kell, hogy mind a három intézményben azonos feltételek mellett lehessen lefolytatni egy belső nyomozást, ugyanúgy mint más közösségi szerveknél, szervezeteknél: Ideértve az Európai Befektetési Bankot és az Európai Központi Bankot is.

Ebből a célból a három intézmény együttesen elfogadott egy belső határozatot, követve a modell típust, amit mellékeltek a megállapodáshoz és más közösségi szervek szervezetek számára is nyitva áll a csatlakozásra.

Ez a típusú döntés egy kötelezettség is a főtitkár és valamennyi szervezet, intézmény tagjai és alkalmazottai számára, hiszen a Hivatal ügynökeivel együtt kell működniük mindenben, egyúttal jelenti az információ általános kötelezettségét is.

Tehát amikor egy csalás, vesztegetés vagy egyéb más bűncselekmény - mely a Közösségek gazdasági érdekeit sérti – gyanúja felmerül:

- Bármely alkalmazott köteles haladéktalanul tájékoztatni a vezetőjét vagy az igazgatót vagy ha jobbnak látja közvetlenül a Hivatalt.

- A főtitkárság és a főtitkárok, a hivatalok vezetői és az igazgatók haladéktalanul továbbítják az információt a Hivatal számára a feltételezett szabálytalanságról.
- A szervezetek, intézmények és szervek tagjai tájékoztatják a vezetőjüket vagy közvetlenül a Hivatalt.

Ha úgy tűnik, hogy egy belső nyomozásba egy tag, igazgató, tisztviselő vagy egy ügynökkel szemben folyik az érdekeltet erről sürgősen tájékoztatják. Illetve felhívják, hogy mihamarabb adjon magyarázatot a nyomozás tárgyát képező tényekkel kapcsolatban. Természetesen ez a fajta tájékoztatást nem azonnal történik meg, amennyiben a nyomozás érdekei vagy az esetleges nemzeti nyomozás lefolytatása úgy kívánja meg.

A Hivatal állást foglal minden olyan esetben, amikor egy tagállam nyomozóhatósága vagy igazságszolgáltatási szerve kérelmezi az immunitás feloldását, ha ez a kérelem egy igazgatóhoz, tisztviselőhöz vagy egy szervezet, szerv ügynökéhez kapcsolódik. Amennyiben ez a kérelem egy szerv vagy egy intézmény tagját érinti a Hivatalt erről informálják.

OLAF-hoz kapcsolódó joganyag:

- 1999. május 31.-ei 1999/352/EK, ÉSZAK, EUROATOM határozat¹⁹⁵
- 1999. május 31. napján kelt a Tanács 1074/1999 Euroatom rendelete és a Tanács és a Parlament 1073/1999 rendelete, valamint a Tanács 0329/1998/0329 rendelete¹⁹⁶
- 1999. május 31. napján kelt Intézmények közötti megállapodás¹⁹⁷

A Parlament és a Bizottság javaslata, mely a 1073/1999 jogszabályt módosítaná az alábbi lényeges elemeket tartalmazza:

¹⁹⁵ JO L 136, mely 1999. június 1. napján lépett hatályba.

¹⁹⁶ JO L 136, mely szintén 1999. június 1. napján lépett hatályba.

¹⁹⁷ JO L 136, mely szintén 1999. június 1. napján lépett hatályba.

- Irányítás, együttműködés az intézmények között és a felügyeleti bizottság közötti kérdésben a Bizottság felveti a közös tanácskozások szükségességét a már lefolytatott nyomozásokkal kapcsolatban.
- A nyomozással érintett személy jogainak garantálása, mind a külső mind a belső nyomozások terén.
- Nyomozások felügyeletének erősítése. A felügyelet szolgálná a nyomozás során az alapvető garanciális szabályok betartásának ellenőrzését, esetlegesen egy revizor tanácsadó posztjának létrehozása.
- Információáramlás rendszerének fejlesztése. Ez az információ áramlás az OLAF és az uniós szervek, szervezetek, az OLAF és az informátorok közötti információkat, valamint az OLAF és a tagállamok közötti információk továbbítását érintené.
- OLAF operációs hatékonyságának növelése terén a Bizottság javasolja egy olyan rendelkezés megalkotását, mely lehetővé tenné az OLAF számára, hogy a prioritást élvező tevékenységére koncentráljon. Valamint egyszerűsítsen a nyomozások megkezdését és lezárásának folyamatát.
- A nyomozások tekintetében a Bizottság javasolja az OLAF hatáskörének a szűrését a külső nyomozások tekintetében
- Az OLAF igazgatójának posztjával kapcsolatban támogatja ennek függetlenségét azáltal, hogy a kinevezése ne legyen megújítható.

3.) *Európai Tudományos és Technikai Központ (CTSE)*¹⁹⁸

Az euró védelmére 2004. október 29. napján kelt 2005/37/EK számú Bizottsági határozattal létrehozott CTSE, szorosan kapcsolódik az OLAF-hoz. E célból, a központ feladata a hamis euró pénzermék elemzése és a nemzeti hatóságokkal történő együttműködés. A központ székhelye Brüsszelben található.

Hamis eurók új típusának elemzése:

A központ e tekintetben:

- Elemzi és osztályozza bármilyen új típusú hamisított eurót,
- Periklész program céljainak megvalósításában részt vesz,
- Együttműködik a Hamis Pénzelemző Nemzeti Központokkal (CNAP) és a nemzeti nyomozóhatóságokkal,
- Hamis eurók tekintetében együttműködik a megelőzés kidolgozásában is.

A központ mindemellett irányítja nemzeti szinten is a hatáskörével összefüggő feladatokat. Úgy mint a pénzhamisítással foglalkozó szakértők csoportját időnkénti találkozójának megszervezése és lebonyolításával is foglalkozik. Ez a csoport - melyet a Bizottság elnököl – elsősorban a tagállamok szakértőiből áll, ezáltal lehetővé válik, hogy a különböző nemzeti szakértői tapasztalatokat a pénzhamisítással kapcsolatban, megismerhessék valamennyien. Ezen túlmenően az euró hatékonyabb technikai védelmét is fejlesztik.

A központ tevékenységéről a Gazdasági és Pénzügyi Tanács, az Európai Központi Bank, az EUROPOL és a nemzeti hatáskörrel rendelkező hatóságok folyamatosan informálódnak.¹⁹⁹

¹⁹⁸ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33314.htm>

¹⁹⁹ 2005/37/CE határozat szerint, mely 2005. január 21. napján lépett hatályba.

**4.) A csalás elleni küzdelem összehangolására létrehozott konzultatív
testület. (COCOLAF)²⁰⁰**

A Bizottság 1993. február 23. napján meghozott 94/140/EK számú határozatával hozta létre ezt a testületet.

A Közösségek pénzügyeinek megfelelő irányításához elengedhetetlen a csalás elleni hatékony fellépés. A tagállamok a Bizottsággal szorosán együttműködve, felelősséggel tartoznak a Közösség pénzügyi és nem pénzügyi érdekeinek hatékony védelméhez szükséges konkrét jogszabályok megalkotásában. E témakörben a Bizottságnak igen jelentős szerepe van, hiszen az unió költségvetésének végrehajtását biztosítani kell.

A testületet egy Bizottság egy képviselője vezeti, ezenkívül valamennyi tagállam 2-2 fővel képviselteti magát, akik a nemzeti hatáskörrel rendelkező hatóságok képviselői is lehetnek. A Bizottság egyetértésével munkacsoportokat hozhat létre a testület.

A testület az alábbi tárgykörökben konzultatív jogkörrel rendelkezik a Bizottsággal:

- csalás és más törvénybe ütköző tevékenység - ami a Közösségek pénzügyi érdekeit sérti - elleni megelőzés és felelősségre vonás tekintetében,
- a Közösség pénzügyi érdekeinek a védelmében a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaival, valamint a tagállamok hatóságai és a Bizottság közötti együttműködés tekintetében,

²⁰⁰ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33161.htm>

- a Közösség pénzügyi érdekeinek védelme tárgyában, ideértve az euró védelmét – papír és fémpénz tekintetében – a pénzhamisítással szemben is.
- A Közösségek pénzügyi érdekeinek jogi védelme, ideértve a nyomozati és az igazságügyi kérdések tárgyában.

A testület a Bizottság összehívása alapján ülészik.²⁰¹

²⁰¹ 94/140/EK határozat szerint, mely 1994. március 1. napján lépett hatályba. Valmint a 2005/223/EK határozat szerint, mely 2005. március 17. napján lépett hatályba.

5.) *Európai Ügyészi Hivatal*²⁰²

A Nizzában 2000. december 7 és 9. között megrendezett kormányközi konferencia alkalmával a Bizottság javaslatot terjesztett elő az Európai Közösségeket létrehozó szerződés 280 cikkének módosítására, abból a célból, hogy a Közösség pénzügyi érdekeinek a védelmének hatékonyabb ellátása érdekében.

Azonban a hivatal létrehozásának gyökerei messzebbre nyúlnak, hiszen már 1998-ban a Bizottság megállapította, hogy kétséget kizáróan a fő akadálya a csalásokkal szembeni hatékony fellépésnek: az európai büntetőjog nemzeti megoszlása. Akkor még az 1995. július 26.-ai Európai Közösségek gazdasági érdekeinek védelméről szóló egyezmény²⁰³ és a hozzá kapcsolódó kiegészítő jegyzőkönyvek, nem voltak még ratifikálva valamennyi tagállam által. Amikor az egyezmény és a kiegészítő-jegyzőkönyvek valamennyi eleme hatályba lép és a nemzeti jogban is át lesz véve, akkor a Közösség fog rendelkezni egy olyan nyomozati hatáskörrel, hogy szembeszálljon a pénzügyi érdekeket sértő csalásokkal.

Anélkül, hogy elhanyagolnánk a nemzeti rendelkezések fontosságát a csalás ezen formájával szemben, a klasszikus kölcsönösen támogató jogintézmények nem alkalmazkodnak a bűnözés ezen formájával szemben, melyek speciálisan az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit célozzák. A Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűnelkövetők jóval hatékonyabb felelőségre vonása *a fortiori* egy kibővült Európa keretében arra ösztökélte a Bizottságot, hogy a Nizzai kormányközi konferenciát követően javasolja egy európai ügyészi hivatal létrehozását. Elsősorban azért, hogy megoldja az ezzel a területtel kapcsolatos európai büntetőjog megosztottságát. Így a Bizottság javasolta tehát egy független

²⁰² <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33159.htm>

²⁰³ Mely az EU Szerződés VI. Cikkével összhangban lett létrehozva.

európai ügyészi szervezet létrehozását, mely támaszkodna nemzeti szinten a delegált európai ügyészekre. Elsődleges célja az lenne, hogy garantálja a nemzeti jogrendszerek és a közösségi rendelkezések taglalását.

A Bizottság 2000. szeptember 29.-ei hivatalos közlése javasolja egy új 280. cikkely beillesztését az EK szerződésbe, mely meghatározná a kinevezési és lemondási feltételeit a független európai ügyésznek, ugyanúgy akárcsak a hatáskörének alapvető kérdéseit is. Eszerint az Európai Ügyésznek kellene fellépnie a fent említett, közvadra üldözendő büntetőügyekben a tagállamok nemzeti igazságszolgáltatás hatóságai előtt, valamint ellenőrizné a Közösség területén lévő kutatási tevékenységeket. A szabályok és a szükséges módosítások az EU ügyész posztját illetően a későbbi jogalkotástól függene.

Az EU ügyészt a Tanács minősített többséggel nevezné ki a Parlamenttel történt egyeztetést követően. A Parlament elé egy a Bizottság által összeállított lista kerülhet a jelöltekkel illetően. Az EU ügyész kinevezése hat évre szólna és nem megújítható. A tisztség fő jellemzője a függetlenség lenne, valamint az, hogy az ügyész feladatát képezné a Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények felkutatása és az elkövetők felelősségre vonása.

Az ügyészi feladatok gyakorlásának a feltételei a Tanács által lennének megállapítva az EK szerződés 251 Cikke értelmében, a következőket illetően:

- a közösségek pénzügyi érdekeit sértő különböző bűncselekmények tekintetében (csalás, vesztegetés, pénzmosás stb.) akárcsak a büntetéseket és a bűncselekménnyé nyilvánított magatartásokat illetően.
- Az ügyész tevékenységét az eljárásokban (nyomozati hatáskör, nyomozás elindítása és lezárása stb) ugyanúgy, mint a bizonyítékok felhasználhatóságát érintő szabályozás.
- Az ügyész tevékenységének igazságszolgáltatási kontrollja.

Párhuzamosan az Európai Ügyészi Hivatal létrehozásával együtt elengedhetetlen megemlíteni az összefüggést a 2004. október 29.-én a tagállamok államfői által aláírt Európai Alkotmánnyal. Az alkotmány szerint az Európai Ügyész az Eurojust-ből kiindulva a Bizottság egyhangú határozata alapján hozná létre, hogy az EU pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények tekintetében határokon átnyúló bűnözéssel szemben büntetőeljárást megindítsa. Azonban a Bizottság javaslatát az Alkotmány kibővíti, az Ügyész szerepét és hatáskörét tekintve, amikor is azt mondja, hogy az Ügyész olyan bűncselekményekben járhat el, melyeknek határokon átnyúló karaktere van.²⁰⁴

Azonban az Ügyészi Hivatal létrehozásán és szerepén a Bizottság még fáradozik, különösen az EU pénzügyi érdekeinek hatásosabb védelme megvalósítása érdekében. A Bizottság ezzel kapcsolatban elkészítette a tervezetét a Fehér Könyvnek, mely az Európai Ügyész által kezdeményezett büntetőeljárásokra vonatkozna a 2004-2005 évi akcióterv szerint.

Zöld könyv

2001. év végén a Bizottság elfogadta a Zöld Könyvet, mely a közösségek pénzügyi érdekeinek büntetőjogi védelmével és az Európai Ügyészi hivatal létrehozásával is foglalkozik. A könyv nem csak a bűncselekményé nyilvánítandó magatartásokkal, az Ügyészi Hivatal megszervezésének módjával, az Ügyész jogi helyzetével, az eljárásokkal, hanem az Ügyész hatáskörével és az igazságszolgáltatás ellenőrző szerepével is foglalkozik.

E könyv szerint az Európai Ügyész egy független jogi szerv lenne, egy erősen decentralizált szervezettel, vagyis az Ügyésznek képviselői lennének minden tagállamban.

Feladata lenne:

²⁰⁴ Az EU Alkotmány III-274. cikke

- nyomozások lefolytatása, irányítása, kutatási tevékenységek összehangolása olyan ügyekben, ahol a keresni kell a hatáskörrel rendelkező nyomozó hatóságot a nyomozás lefolytatása végett.
- Egész Európa területén büntetőeljárások megindítása olyan bűnelkövetőkkel szemben, akik a Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményt követtek el.

Természetesen a keresés módszere összhangban lenne az európai jogi együttműködés keretében már kifejlesztett jogintézményekkel²⁰⁵. Természetesen mindez a már nemzeti jogban létező nyomozási cselekmények kölcsönös elismerés alapelvéből indulna ki.

A nyomozás tekintetében az Ügyésznek hatásköre lenne nem csak a nyomozásokat illetően, hanem a tagállamok hatáskörrel rendelkező joghatósága előtt a közvérdát is képviselné. Az elbírálás maradna természetesen nemzeti szinten. A nyomozás során a szabadság elvonással, korlátozással járó intézkedések, valamint a személyi szabadságjog érvényesülését a hatáskörrel rendelkező nemzeti nyomozási bíró felügyelné²⁰⁶.

6.) Európai Bűnmegelőzési Hálózat²⁰⁷ (REPC/EUCPN)

Az 1996-os Stockholmban megrendezett konferenciát követően sok konferencia, szeminárium tűzte napirendjére a bűnözés elleni európai fellépés stratégiai meghatározását. A Tamperei Európai Tanácskozáson alapulva a tagállamok is felismerték a szükségességét egy információcserét lehetővé tevő rendszer létrehozását felhasználva a különböző tapasztalatokat és a bűnmegelőzés tárgyában készült tanulmányokat, kutatásokat.

²⁰⁵ Mint például az európai elfogatóparancs.

²⁰⁶ 2001. december 11. (COM) 2001. 715 tájékoztató

²⁰⁷ 2001/427 sz. Tanács határozata.

A Tanács 2001. május 28. –ai döntéssel hozta létre a Bűnmegelőzési Európai Hálózatot.²⁰⁸ Ide minden olyan tevékenységet kell sorolni, mely a bűnözés csökkentését szolgálja. A Hálózatnak működik egy titkársága is és tagállamonként maximum 3 kontakt személy vesz részt a munkájában, valamint a Bizottság egy összekötő embere. Természetesen a tagállamok képviselőinek a kommunikáció gördülékenységét biztosítva egy uniós hivatalos nyelvet kell beszélniük anyanyelvükön kívül. A Hálózat együttműködik az EUROPOL-al illetve a Mérgező és kábítószer tartalmú anyagok Európai Megfigyelőintézetével is.

A Hálózat tevékenysége kapcsolódik elsősorban a fiatalok bűnözéséhez, a városi bűnözéshez és a kábítószerhez kapcsolódó bármilyen bűncselekményhez. Ezek azok a pontok, melyeket még a Tampereben folytatott tanácskozás alkalmával tisztán ki lettek jelölve.

A Hálózat céljai:

- Könnyíteni az együttműködést az információ áramlással kapcsolatban és a szakmai tapasztalatok cseréjében.
- A már létező bűnmegelőző tevékenységek elemzése.
- Meghatározni a fő területeit az együttműködésnek és megszervezni minden évben az Európai Bűnmegelőzési Díjat.
- Szemináriumok, konferenciák és találkozók szervezése.
- Jelölt országokkal az együttműködés erősítése.
- Minden évben jelentés készítése a hálózat tevékenységéről a Tanács számára.

A Hálózat a tevékenységeit más megelőző szervekkel, intézményekkel, nem kormányzati szervezetekkel együttműködve végzi.

Félévente legalább egyszer ülésezik annak a tagállamnak a vezetése alatt, mely a Tanács elnökségét is ellátja 2001. augusztus 28. óta.

²⁰⁸ 2001/427 sz. Tanács határozata

A Bizottság biztosítja a Hálózat a számára titkárságot, melynek feladata a mindennapi teendők és az internetes tájékoztatás elkészítése.

A Tanács 2001. június 28. napján hozott határozatával létrehozott egy programot a bűnmegelőzéssel kapcsolatos együttműködést, információcserét, képzések megismerését elősegítő céllal ez volt a Hippokrates program²⁰⁹. Majd a Tanács 2002. július 22.-ei határozatával²¹⁰ egy keretprogramot a büntetőügyekben történő rendőri és igazságügyi együttműködés elősegítése céljából (AGIS).

A Hálózat minden évben készít egy jelentést a munkájáról a Tanács számára megjelölve a következő évben prioritást élvező tevékenységet a munkaprogramjában.

7.) *Az információs hálózat biztonságáért felelős európai ügynökség (ENISA)²¹¹*

Az informatika és a különböző hálózatok az európai állampolgárok mindennapi életének fontos részét képezik. A kommunikációs hálózatok és az informatikai rendszerek kivételes fejlődése elkerülhetetlenül felveti a kérdést a biztonságukkal kapcsolatban.

Néhány adminisztratív hálózaton kívül nem létezik még határokon átnyúló informatikai együttműködés a tagállamok között e témában.

2004. március 10. napjával a Tanács és a Parlament által elfogadott rendelet értelmében²¹² lett létrehozva ez a szerv. Az ENISA elsősorban a Európai Községek, a tagállamok és a társasági szféra kapacitásának növelését támogatja az információs rendszerek biztonságához kapcsolódó megelőzés és a probléma kezelés megoldását illetően. Mindemellett részt vesz tanácskozásokon a

²⁰⁹ A Tanács 2001/515 határozata.

²¹⁰ A Tanács 2002/630 határozata

²¹¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l24153.htm>

²¹² 460/2004/EK rendelet.

Bizottságban és a tagállamokban is. Másfelől az Ügynökség feladata, hogy könnyítse és elősegítse az együttműködést a magán és a közsféra résztvevői között akárcsak egy kielégítő színvonalú biztonsági szint megteremtését illetően a tagállamokban.

Az Ügynökség feladata:

- Az éppen aktuális veszélyforrások elemzéséhez szükséges információk összegyűjtése, elemzése és ezen elemzések eredményeinek megküldése a tagállamoknak és a Bizottságnak is.
- Ellátja tanácsokkal a Parlamentet, a Bizottságot és az európai szervezeteket és nemzeti szerveket.
- Elősegíti az együttműködést a különböző szektorok résztvevői között konzultációk formájában.
- Megkönnyíti az együttműködést a Bizottság és a tagállamok között a közös metodológiai együttműködést tekintve, hogy a biztonsági problémákat megelőzze.
- Hozzájárul a használók érzékeny tételeiben, gyors elrendezést hoz létre, azáltal, hogy minden felhasználó számára egységes célinformációkat ad az információról és a hálózat biztonságáról.
- Részt vesz a Bizottság és a tagállamok dialógusában, melyet vállalatokkal folynak, azért, hogy kezelje a biztonsági problémákat.
- Követi a normák kidolgozását azokkal a szolgáltatásokkal és termékekkel kapcsolatban, melyek biztonságot segítik elő és fellendíti a veszélyt kiértékelő tevékenységeket és a veszélyhelyzeteket kezeli.
- Részt vesz a harmadik országgal, illetve nemzetközi szervezettel történő együttműködésben a biztonság problematikával kapcsolatban mégpedig egy közös globális megközelítéssel.
- Elkészíti és bemutatja a saját megállapításait és tanácsait is.

Az Ügynökséghez az igazgatón keresztül lehet fordulni a szükséges háttérinformációk megadásával. Az ügynökség által adott vélemény mindenkire ugyanúgy vonatkozik és azt köteles elfogadni. Az Ügynökség mint független szervezet működik.

Az Ügynökség a görögországi Heraklionban található helyileg. 2004. március 14. óta működik. Eredetileg egy ötéves időtartamra lett létrehozva, a tényleges működésének megkezdésétől számított 3 év elteltével a Bizottság egy értékelést készít az Ügynökség munkáját illetően, majd ezt követően dönt az intézmény fennállásának hosszabbításáról²¹³.

8.)EUROJUST²¹⁴

2002. február 28.-ai határozatával hozta létre a Tanács ezt az intézményt. Elsősorban a bűnözés elleni küzdelem intenzívebbé tétele céljából, került ennek a szervnek a létrehozására sor.

A bűnözéssel szembeni fellépés tekintetében folytatott együttműködés fokozására már a Tampere-i Európai Tanács ülése során döntés született, még pedig az Eurojust létrehozását célozva. Ekkor az elsődleges feladata ennek a szervnek a nyomozási hatáskörrel rendelkező nemzeti szervek tevékenységének a koordinálása lett volna²¹⁵. E tárgykörben a 2000-es év folyamán több dokumentum is született.

²¹³ 460/2004, JO L 77 du 13.03.2004

²¹⁴ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33278.htm>
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33188.htm>

²¹⁵ Dr. Farkas Ákos: Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban, Osiris Kiadó, 2002, 102. old

Majd a 2000. decemberében Nizzában megrendezésre került kormányközi konferenciát követően, állam-és kormányfők döntését követően módosításra került az EU szerződés 31. cikke, lehetővé téve ezzel az Eurojust létrehozását, az intézmény és a feladatainak meghatározása folytán. A 2001. decemberi Laeken-i Európai Tanács ülésének során a tagállamok határoztak a körben, hogy az Eurojust székhelye előreláthatólag Hágában legyen, melyről végleges döntés 2003-ban született.

Szervezet felépítése, hatásköre és működése :

Az Eurojust az unió jogi személyiséggel rendelkező szervezete, minden tagállam ki kell hogy nevezzen egy nemzeti tagot az Eurojust-be, aki vagy ügyész, bíró vagy rendőrtiszt ez utóbbi félnek a bírói vagy ügyészi tisztség betöltéséhez szükséges végzettséggel kell rendelkeznie. Ezek a nemzeti tagoknak természetesen a tagállamok jogszabályi rendelkezései szerint kell a fent említett feltételeket teljesíteniük a tagsághoz.

Minden tagállam meghatározza a kinevezett tagok mandátumának időtartamát.

Az Eurojust hatáskörét tekintve, minden olyan nyomozás illetve bírósági eljárásban hatáskörrel rendelkezik, melyek tárgyát olyan súlyos bűncselekmények elkövetése képezi, mely legalább két tagállamot érint, különösen:

- Elősegíti a különböző tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságainak együttműködését.
- Megkönnyíti a használatát a kiadatási kérelmeknek és a kölcsönös nemzetközi jogsegélynek.

Többek között az Eurojust hatásköre kiterjed minden olyan bűncselekményre és jogsértésre, melyek tekintetében az Europol-nak is hatásköre van. Így például:

- a terrorizmus,
- a kábítószer-kereskedelem,
- ember-kereskedelem,
- pénzhamisítás,
- a pénzmosás,
- számítógéppel elkövetett bűncselekmények,
- csalás,
- vesztegetés,
- bűnszervezetben való részvétel.

Eurojust ezeket a feladatait elvégzi egy vagy több tagállami képviselő közreműködésével testületben. Eurojust kéréssel fordulhat a tagállamokhoz az alábbiak tekintetében:

- nyomozás és bírósági eljárások lefolytatására,
- közös nyomozócsoportok létrehozására.

A Bizottság teljes mértékig részt vesz az Eurojust munkájában egyetértésben az együttműködés gyakorlatának körülményivel.

Minden tagállam kinevezhet egy vagy több nemzeti összekötőt, akik az európai jogi hálózat kontakt pontját alkotják.

Adatkezelés

A tevékenysége során az Eurojust hatáskörrel rendelkezik minden az ügghöz kapcsolódó információk cseréjére a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal. E tekintetben az 1981.-es Európa Tanácsi személyes adatok védelméről szóló egyezmény alapelveit köteles alkalmazni az adatok automatizált kezelésénél.

Az Eurojust csak azokkal a személyekkel kapcsolatban kezelhet adatokat akik a nyomozás alanyai, áldozatok és tanúk. Ezeket a típusú adatokat használhatja többek között, személyazonosításra (név, születési hely és idő, nemzetiség cím és foglalkozás stb). A fent említett adatokat csak a tagállamok által kinevezett tagoknak van lehetőségük megismerni, illetve a munkatársuknak, valamint az Eurojust által feljogosított személyeknek. Összhangban e tekintetben annak fontosságával, hogy a tagok mandátumának lejártát követően is titoktartási kötelezettség áll fenn.

Az Eurojust-ön belül egy személy van kijelölve a személyes adatok védelmének ellátására. Ez biztosítja többek között a jogszerű adatkezelést, a továbbításról is írásos nyom megőrzését ugyanúgy, mint a megkapott adatok megérkezésének rögzítéséről is. Minden adat csak szigorúan addig a szükséges ideig tárolják, amíg az Eurojust tevékenységét e tekintetben be nem fejezte és három évente általános ellenőrzést tartanak e körben. Természetesen ezek az adatok védettek a megsemmisítés, módosítás, kicserélés és bármilyen nem jogszerű tevékenységgel szemben.

Eurojust a feladatainak ellátása során kapcsolatban áll:

- az Európai jogi hálózattal,
- OLAF-al,
- tagállamok összekötőtisztjeivel.

Ezen kívül az Eurojust együttműködési megállapodásokat köthet harmadik állammal, nemzetközi szervezetekkel a Tanács segítségével.

A Tanács éves jelentés formájában, a Parlament pedig meghatározott időnként informálódik az Eurojust tevékenységéről és a bűnözés állapotáról az Unióban²¹⁶.

²¹⁶ 2002/187 határozat döntés szerint, mely 2002. március 3. napján lépett hatályba. A módosító 2003/659 határozat 2003. október 10. napján lépett hatályba.

9.) Európai Igazságügyi Hálózat²¹⁷ (RJE)

A Tanács 1998. június 29. napján 98/428/JAI számú közös cselekvés formájában fogadta el az Európai Unióról szóló szerződés K 3 cikkelye alapján. A Hálózat a tagállamok összekötő pontjaiból áll, bővebben pedig:

- Minden tagállam nemzetközi igazságügyi együttműködésében központi szerepet vállaló hatóságok tagjából,
- Egy vagy több összekötő személy tagállamonként, (valamennyi összekötő személynek a nemzeti nyelvismeretén kívül egy másik uniós nyelv ismeretével kell rendelkeznie.)
- A tagállamok által kijelölt összekötő bírák, ügyészek a 96/277/JAI közös cselekvés által is meghatározott mértékben vesznek részt az Európai Igazságügyi Hálózat tevékenységében.
- A Bizottság által kijelölt összekötő személyből (azokra a területekre, amelyek kikerültek a hatásköréből).

Európai Igazságügyi Hálózat tevékenysége:

- Elősegíti a kapcsolatok létrehozását a különböző tagállamok kontaktpontjai között,
- Időközönként megszervezi a tagállamok képviselőjének ülését,
- Állandó jellegű naprakész információs bázist hoz létre, különösen a teljes telekommunikációs hálózattal kapcsolatban(3. cikkely).

Kontaktpontok:

- Azok a közvetítésben résztvevő személyek, akiknek a feladata a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés elősegítése, különösen a súlyos bűncselekményekkel kapcsolatban (szervezett bűnözés, vesztegetés,

²¹⁷ 98/428/IB közös cselekvés, mely 1998. augusztus 7. napján lépett hatályba.

kábítószer-kereskedelem, terrorizmus). Ezek a bűncselekmények nemzeti joghatóság alá tartoznak.

- Ellátja jogi információkkal és a szükséges gyakorlattal az általa képviselt ország igazságszolgáltatási hatáskörét, illetve más országok összekötő személyeit és más országok igazságszolgáltatási hatóságait, mely lehetővé teszi egy hatékony igazságügyi együttműködés létrehozását.
- Támogatja az igazságügyi együttműködést azokban az esetekben, amikor egy tagállam helyi igazságügyi hatóságai kérelmére szükséges egy másik tagállamban egy összehangolt tevékenység végrehajtása (4. cikkely)

Az első tanácskozása az Európai Igazságügyi Hálózatnak 1998. szeptember 25.-én volt megtartva. A Hálózat időnkénti brüsszeli tanácskozásainak a céljai a következők:

- Lehetővé teszi, hogy a kontakt személyek megismerjék egymás tapasztalatait,
- Egy platformot teremt a III. pillérrel kapcsolatban elfogadott szabályrendszer hatálybalépésével kapcsolatos megbeszélések számára (5. és 6. cikk)

A Hálózatban 4 féle információ típushoz van hozzáférése a kontakt személyeknek:

- Tagállamok kontakt személyeinek valamennyi adata.
- Tagállamok egyszerűsített igazságügyi hatóságainak listája.
- Jogi információk és gyakorlati tapasztalatok a tagállamok eljárásjogával és az igazságszolgáltatási rendszerével kapcsolatban.

- Jogintézményeket tartalmazó szövegek, a hatálybalépéssel, a szerződés szövege és fenntartások. (8. cikk)

A jogszabály hatálybalépését követő hat hónapban a Tanács az Elnökség jelentése alapján vizsgálja egy telekommunikációs rendszer létrehozásának szükségességét. (10. cikkely).

1998. június 29. napján a Tanács elfogadta 98/427 határozatát a büntetőügyekben történő kölcsönös jogsegély helyes gyakorlatával kapcsolatos közös cselekvést²¹⁸. Ez a jogszabály szorosan kapcsolódik az Európai Igazságügyi Hálózat működéséhez, hiszen a Hálózat hatáskörébe rendelte a büntetőügyekben történő kölcsönös jogsegéllyel kapcsolatos, valamint a Hálózat hatásköréből és a tevékenységéből származó helyes gyakorlat meghatározását. Mindezzel azt a célt szolgálva, hogy a szervezett bűnözés elleni fellépés tárgyában hatékony fellépés kialakítását szolgálja.

2000. május 29.-én a Tanács elfogadta az Európai Unió tagállamai tagállamai közötti büntetőügyekben gyakorolt kölcsönös jogsegélyről szóló egyezményt.

²¹⁸ Journal officiel L 191, 07.07.1998

10.) CEPOL²¹⁹

Az Európai Rendőrtiszti Főiskolának nevezhető intézményt a Tanács 2000. december 22.-én született határozatával hozta létre²²⁰. Majd a az első három éves működését követő jelentés számtalan nehézségre világított rá. Mindezen nehézségekre figyelemmel a Tanács 2005. február 24.-én a korábban tett megállapításokra tekintettel a CEPOL működésén számos változtatást hajtott végre, melyek elsősorban az intézmény finanszírozását és a dolgozóinak státuszát érintették.

CEPOL szervezete:

A CEPOL a nyomozó hatóságok vezető tisztségviselői képzésének nemzeti intézményeit magába foglaló hálózat formájában működik. Az igazgató és az adminisztratív tanács vezetésével. Az adminisztratív feladatok ellátását a titkárság biztosítja.

A Cepol jogi személyiséggel rendelkezik, az igazgató képviseli a Cepolt harmadik személlyel szemben. Székhelye az angliai Bramshill-ban van.

A Tanács 1999. május 25.-ei határozata és az Európai Parlament 1073/1999-es határozata alapján az OLAF által végrehajtott nyomozati cselekményekre vonatkozó szabályozás ugyanúgy vonatkozik a Cepol-ra is. A Cepol csatlakozik más rendelkezésekhez is, melyek a csalás elleni fellépés részét képezik, mint az e tárgykörben létrejött intézmények közötti megállapodások.²²¹

²¹⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l14006a.htm>

²²⁰ A 2005. szeptember 20. napján kelt 2005/681 határozattal, mely egyúttal hatályon kívül helyezte a 2000/820 határozatot.

²²¹ A Tanács 2005/681 határozata, 2006. január 1. napjától lépett hatályba.

B.) Intézkedések

Ebben a szekcióban szeretném bemutatni azokat az intézkedéseket amelyeket az Európai Unió hozott, vagy más nemzetközi szervezet (ENSZ, Európa Tanács) által létrehozott jogszabályt ültetett át a belső közösségi jogba. A korábbi fejezetben már általánosságban bemutatott és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos uniós politikát nem szeretném ismételni, habár már a korábbiakban megemlített néhány intézkedést és programot ismételten említeni fogok, azonban a korábbiaktól részletesebb jelleggel.

Az intézkedések csoportosítása elengedhetetlen, hiszen ha ezt nem tenném az ismertetés átláthatatlanná válna. Éppen ezért három csoportba osztottam az intézkedéseket:

- 1.) A bűnmegelőzéssel kapcsolatos intézkedések,
- 2.) A büntető-eljárásjoggal kapcsolatos intézkedések
- 3.) Büntető anyagi joggal kapcsolatos intézkedések

1). A bűnmegelőzéssel kapcsolatos intézkedések

A szervezett bűnözés mint társadalmi jelenséget és mint kriminológia fogalmat vizsgálva is elkerülhetetlen a bűnmegelőzés szerepének a hangsúlyozása, ami e bűnözési forma tekintetében nagyon fontos szerepet játszik.

1.1. Hágai Program: 10 prioritás az elkövetkezendő 5 évre²²²

A Tanács 2004. november 4. és 5. napján fogadta el ezt a programot, mely egy partnerséget is szándékozik teremteni a megújuló Európáért és annak a szabadság, igazság és biztonságához kapcsolódó területén.

²²² <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l16002.htm>,
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0184:HU:HTML>

A program 10 prioritást határoz meg - melyek tekintetében további előrelépésre van szükség -, melyek közül a következők kapcsolódnak a szervezett bűnözéshez:

- A migrációval kapcsolatos egységes megközelítés definiálása. A Bizottság egy új kiegyensúlyozott megközelítést akar a jövőben megalkotni a legális és az illegális migrációval kapcsolatban. Másrésztől határozottan felkíván lépni az illegális migrációval szemben, és a vele szorosan összefüggő ember-kereskedelemmel kapcsolatban. E tekintetben egy együttműködést kíván kialakítani nem tagállam országokkal, különösen a visszafogadás és a illegális bevándorlók visszaszállítása tekintetében.
- Az Unió külső határainak ellenőrző rendszerének átalakítása. Az Unión belül a személyek szabad mozgása garanciaként jelentkezik a belsőhatárok eltörlése által. Éppen ebből az okból kifolyólag többlet erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy a külső határok ellenőrzése hatékonyabb legyen. Már itt felmerült az igénye egy ügynökség létrehozásának, melynek ez képezné a feladatát. Ezen kívül szükséges egy egységes hatékony vízumpolitika kidolgozása, akárcsak egy ezzel kapcsolatos információs rendszer kifejlesztése, valamint a jövőben a közös európai konzulátus rendszerének kidolgozása. Ezek közül elsőbbséget élvezne rövid távon a biometrikus azonosítók bevezetése az úti okmányokban, ezáltal is növelve az okmányok biztonságosságát.
- *Megtalálni az egyensúlyt a magánélet védelme és az információk biztonságos továbbítása között.* A továbbítás és információk megosztása elsősorban a nyomozóhatóságok között értendő, mégpedig a terrorcselekményekkel és a határokon átnyúló bűnözéssel kapcsolatos nyomozások tekintetében. E célból az Unió szorgalmazza egy

konstruktív megbeszélés kialakítását valamennyi résztvevő között, azért hogy találjanak egy olyan megoldást, mely egyensúlyt jelent az információk hozzáférése és az alapjogok tiszteletben tartása között, mint például a magánélet védelme és az adatvédelem.

- *A szervezett bűnözéssel szembeni stratégia kialakítása.* E tárgykörben elengedhetetlen a tagállamok nyomozóhatóságai (rendőrség, határőrség, vámügy) közötti együttműködés fejlesztése. A büntetőjogi vetülettel rendelkező ügyek tekintetében a tájékoztatás terén egy európai modellt kell kidolgozni, ezen ügyekben a tájékoztatás elsőbbséget élvezzen.
- *Garancia egy valós európai igazságügyi térségre.* Mely azt jelenti, hogy az igazságszolgáltatáshoz való jog garantálva kell, hogy legyen a jogi döntések meghozása és azok végrehajtása tekintetében. Az Uniónak kell megalkotnia azt a rendszert, mely a tagállamok közötti kölcsönös bizalom bevezetését célozza, létrehozva az eljárásjogi minimális normáit, mely garantálja nevezetesen a védelemhez való jogot. Éppen ezért, jogharmonizációra kell különös figyelmet fordítani, valamint azoknak a minimális büntető-eljárásjogi normáknak a megalkotására hangsúlyt helyezni, melyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a tagállamok kölcsönös bizalma kialakuljon. A büntetőügyekben történő együttműködés tekintetében történő fejlődés elősegítésében az Eurojust játszik igen fontos szerepet.

A Bizottság ugyanakkor növelni kívánja az Unió pénzügyi érdekeinek védelmét, azáltal hogy felmérné az Unióban a jogi képzést, az igazságügy minőségét és szemináriumokat szervezne az e területen dolgozó jogászok számára.²²³

²²³

COM(2005) 184 final

A Tanács és a Parlament 2006-os kommunikációja szerint, - mely a Hágai Program végrehajtásáról szól – a program több mint fele a gyakorlatba is át lett ültetve, azonban a fejlődés nem egyforma a különböző jogterületeken. A harmadik pillér területén nem teljesen kerültek végrehajtásra a program által kijelöltek. A nemzeti jogalkotás számára előírtak teljesítése nem kielégítő, néhány tagállam nem respektálja a jogintézmények átvételével kapcsolatos határidőket.²²⁴

A Hágai Program végrehajtásáról szóló Bizottsági tájékoztató,²²⁵ a három másik ezzel párhuzamos kommunikáció kifejti, melyek azok a területek ahol kiegészítésre szorul a program, nevezetesen:

- Alapjogok és állampolgárság,
- Migráció rendezése,
- Külső határok ellenőrzése, információs rendszer létrehozása,
- Kölcsönös elismerés (büntetőügyekben is),
- Hozzáférés a szervezett bűnözéssel kapcsolatos szükséges információkhoz,
- Europol jövője.

A Hágai Program végrehajtásával kapcsolatos akcióterv, mely a Bizottság és a Tanács számára egy keretreferencia a 2004-2009 közötti időtartamra. Többek között jogalkotás és konzultációs munkát foglal magába a Zöld Könyvvel kapcsolatban, illetve jelentések készítését a Hágai Program hatékony és konkrét módon történő megvalósítása érdekében.²²⁶

1.2.) A szervezett bűnözéssel kapcsolatos preventív stratégia²²⁷

²²⁴

COM(2007) 373 final

²²⁵

COM(2006) 331 final - Journal officiel n° C 184 du 08.08.2006].

²²⁶

JO C 198 du 12.08.2005

²²⁷

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33125.htm>

A Tanács 1998. december 21.-én kelt határozatában egy globális stratégiát kívánt létrehozni a szervezett bűnözéssel szemben.

A Tanács által 1997. április 28.-án szervezett bűnözéssel kapcsolatban elfogadott akció programot követően, valamint az 1996. februárjában Saragosse-ban, 1996. májusában Stockholmban, 1997. májusában Noordwijk-ban és 1998. júniusában Londonban a bűnözés elleni küzdelem tárgyában megtartott szemináriumok eredményére figyelemmel, a Tanács bízott abban, hogy a megelőzés legalább olyan fontossággal bír, mint a felderítés a hatékonyságát tekintve. Nemzetközi szinten az Európa Tanács és az ENSZ által már elfogadott ajánlásokat és programokat kívánja felhasználni az unió azzal az elsődleges céllal, hogy a bűnözés elleni globális stratégiát fejlessze.

Bűnmegelőzés tekintetében hangsúlyos nem csak az igazságügyi, nyomozó szervek tevékenysége, hanem a civil társadalomé is, akár csak az iskoláké, nem kormányzati szerveké. Az eszközök között szerepel a munkanélküliség, szociális kirekesztettség elleni küzdelem, azáltal, hogy egy képzési garanciának a létrehozását javasolja, mely pozitív hatással lehet a veszélyeztetett társadalmi rétegekre.

A tanács támogatja a tagállamokat:

- Prevenció jellegű programok bevezetését, úgy mint egy pedagógia fejlesztést.
- A kábítószer fogyasztás és kereskedelem elleni fellépés fejlesztését.
- Vesztegetés által fenyegetett szakmák tekintetében külön értékrendszer elfogadása.
- Közügyek tekintetében – akár a politika akár a piaci részvételben – átláthatóság megteremtése,
- A bűnözés emelkedését eredményező okok, veszélyek és következmények tekintetében figyelem felhívó tevékenység folytatása.

- A bűnözéshez kapcsolódó kérdések tekintetében regionális és helyi szintű képzési rendszer megteremtése.
- Tudományos munkákról, gyakorlati tapasztalatokról és minden új információról tájékoztatni kell a tagállamokat. Mi több a Tanács szorgalmazza annak a lehetőségét, hogy ez az információcsere intézményesített legyen nemzeti kontaktpontok kijelölésén keresztül.
- Meghatározni a megelőzés közös módszereit, együttműködve az Europol-al és a Bizottsággal.

A Bizottság és az Europol egy közös jelentést készít, melyben bűnmegelőzés tárgyában készült javaslatok találhatóak. Másrészt a jelentés korábban említett eszközöket határozza meg azokat, amelyek közösségi szinten valósíthatók meg, akár csak a preventív eszközök hatását a csatlakozási folyamatra, valamint harmadik országgal fennálló kapcsolatokra gyakorolt hatását.²²⁸

a) Szervezett bűnözés megelőzése és ellenőrzése: egy stratégia a következő évezredre²²⁹

A fent említett globális stratégia meghatározásának részét képezi a szervezett bűnözés ellenőrzése és megelőzése.

A tagállamok hozzájárulása szervezett bűnözéssel kapcsolatos éves jelentést illetően megmutatja, hogy a szervezett bűnözés szintje folyamatosan emelkedik az Európai Unióban. A bűnöző szervezeteknek sikerült a társadalom minden szektorába beférkőzniük, kihasználva előnyeiket. Egyrészt javak, szolgáltatások, személyek szabad áramlásának lehetőségét, másrészt a tagállamok különböző jogrendszereinek létezését.

A veszély, hogy a szervezett bűnözés nemzeti és nemzetközi szinten is megjelenik szükségessé teszi egy koncentrált cselekvést, ahol a tagállamok, a

²²⁸ JOC 408, 29.12.1998

²²⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33125.htm>

Tanács, a Bizottság, Europol és az európai jogi hálózatnak lesz egy igen fontos szerepe.

A dokumentum, nem csak egy stratégiát határoz meg, hanem meghatározza, hogy mely eszközöknek kell közösségi szinten megjelennie a szervezett bűnözés elleni harcban, milyen sorrendben, milyen felelősség mellett és milyen határidőkkel.

A politikai orientációk és a 39 részletes ajánlás épít fel egy stratégiát, mely 11 célban fogalmazódik meg:

- Támogatni a szervezet bűnözéssel kapcsolatos adatgyűjtést, elemzést.
- Elkerülni a szervezett bűnözés köz- és magánszférába történő beszivárgását.
- A szervezett bűnözés elleni megelőzés erősítése és a partner kapcsolatok támogatása a civil társadalom és a büntető-igazságszolgáltatás rendszere között.
- Újravizsgálni és fejleszteni a törvényhozást a keretszabályozások és ellenőrzés tekintetében, mind nemzeti, mind közösségi szinten.
- Szervezett bűnözéssel kapcsolatos nyomozások támogatása.
- Europol erősítése.
- A bűnözésből származó és azzal kapcsolatos vagyontárgyak, felkutatása, befagyasztása, lefoglalása, elkobzása.
- Nemzeti és uniós szinten a nyomozóhatóságok és az igazságszolgáltatás hatóságainak együttműködésének megerősítése.
- A csatlakozási eljárás során a jelölt országokkal való együttműködés fejlesztése.
- Nemzetközi szervezetekkel és harmadik országgal történő együttműködés erősítése.
- Az Európai Unión belül a szervezett bűnözéssel kapcsolatos megelőzés és ellenőrzés kapcsán életbe lépő eszközök alkalmazásának felügyelete.

A szervezett bűnözéssel foglalkozó multidiszciplináris csoport határozott időközönként készít jelentést a stratégia életbelépésével kapcsolatban a Tanács számára. A Tanács pedig az ehhez kapcsolódó eszközöket teremti meg.²³⁰

b) *Bűnmegelőzés az Európai Unióban*²³¹

A bűnmegelőzés, a Bizottság megközelítésében egy speciális téma keretében történt korábban, még hozzá a gyermekek szexuális kizsákmányolása, ember-kereskedelem vagy a közösségi költségvetés sérelmére elkövetett csalás tekintetében. Ezt követte az Amszterdami szerződés és a Temperei tanácskozás eredményeként a Bizottság javaslata a bűnözéssel szembeni globális stratégia keretében az európai és nemzetközi szinten megvalósult különböző tapasztalatok kiértékelése és mindennek megvalósulása.

Az Európai Bizottság, Európai Tanács és az Európai Parlament tájékoztatója meghatározza a bűnözést mint „minden olyan bűncselekmény, melyet egyének vagy spontán szerveződő társaságok követnek el”. Mindenesetre ez a definíció magába foglal többféle megközelítést, mint:

- A bűnözés eredeti jelentése.
- A bűnözés, mely kevésbé súlyos de annál jelentősebb bűncselekménynek felel meg.
- Erőszak, mely hatással van a különböző miliőkre.
- Az állampolgári kötelezettségekkel ellenkező magatartás, amely értendő társadalom idegen magatartásként, mely nem valósít meg bűncselekményt.

A szervezett bűnözéshez legközelebb álló bűnszervezet definíciója egyetértésben az 1998. december 21.-ei 98/733 számú együttes fellépés szerint nem más, mint „több mint két személyből álló strukturált szervezet, határozatlan időre létrehozva, mely szabadságelvonással járó büntetést vagy legalább négy évi vagy

²³⁰ JO C 124, 03.05.2000

²³¹ A Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament COM(2000) 786 tájékoztatója szerint.

annál több szabadságelvonással járó büntetést maga után vonó bűncselekmények elkövetésében nyilvánul meg.” Ezt a definíciót 2008. október 24-ei kerethatározat megváltoztatta.²³²

A bűnmegelőzés definíciója a következő a tájékoztató szerint: „minden olyan tevékenység, amely hozzájárul ahhoz, hogy a bűnözés csökkenjen vagy leálljon mint szociális jelenség, minőségileg mind mennyiségileg, egy strukturált állandó együttműködésre vagy ad hoc kezdeményezésre”²³³. A tevékenységek, melyek a bűnözés megelőzését célozzák lehetnek:

- Azoknak a lehetőségeknek a csökkentése, melyek a bűnelkövetést megkönnyítik.
- Szociális tényezők javítását, melyek a bűnözést favorizálják,
- Áldozatok védelme és informálása.

Az európai stratégia jellegzetességei:

A bűnmegelőzés terén egy fontossági sorrendben készült prioritási listát kell készíteni, figyelemmel arra a tényre, hogy a bűnmegelőzés egy új politikát épít uniós szinten. Ezt a listát a Tamperei tanácskozás már meghatározta, szerepel benne a városi bűnözés, a fiatalok bűnözés és a kábítószerhez kapcsolódó bűnözés elleni fellépés. Ami a szervezett bűnözést illeti, e tekintetben prioritást élvez az ember-kereskedelem, gyerekek és nők kizsákmányolása, Euro hamisítás. Ezt a stratégiát három ponton lehetne tovább fejleszteni:

²³² Mely szerint “bűnszervezet”: olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el, közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében;

"szervezett csoport": olyan csoport, amelyet nem véletlenszerűen hoztak létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére, és amelyben nem szükségszerű, hogy a tagoknak formálisan meghatározott szerepe legyen, hogy a tagság összetétele állandó legyen vagy hogy a csoport kidolgozott szervezeti felépítéssel rendelkezzen. (2008/841/IB, 1 cikk)

²³³ Ezt a fogalmat tovább finomította a Bizottság a COM(2004) 165 szerint. <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33258.htm>

- Javítani a bűnözés jelenségeiről a rendelkezésre álló ismereteket, a nemzeti tapasztalatok és gyakorlat megosztásával.
- Fenntartani az együttműködést.
- Tervek multidiszciplinaritását erősíteni.

Megelőzés stratégiájának eszközei:

Az unió bűnmegelőzéssel kapcsolatos politikája mindenek előtt globális jellegű kell, hogy legyen. A Tanács 1998-as határozata a bűnmegelőzés tekintetében felajánlotta a Bizottság számára, hogy értékelje ki a közösségi politikát, mennyiben járul hozzá a bűnmegelőzéshez.

A gazdasági és pénzügyi politika (csalás, vesztegetés vagy pénzmosás), szociális politika (diszkrimináció minden formája elleni küzdelem), külpolitika vagy környezetpolitika mind olyan politika, melyeken keresztül meg lehet valósítani a különböző tevékenységeket.

A Bizottság magára vállalta annak erősítését, hogy mérje fel a jogalkotási javaslatok lehetséges hatását a bűnmegelőzésre. Hasonló feladatot kellene a tagállamoknak is elvégezniük a saját nemzeti jogalkotásukat illetően.

Európai fórum a bűnmegelőzésről:

A Bizottság egy bűnmegelőzési hálózat létrehozása mellett foglalt állást, mely a fiatalok bűnözésével, a városi bűnözéssel és a kábítószerhez kapcsolódó bűnözéssel foglalkozna. Ezt kiegészítve a Bizottság javasolta egy Európai Fórum létrehozását szervezett bűnözéssel kapcsolatban, mely különböző témákkal foglalkozna, mint például a gazdasági, pénzügyi bűncselekmények, illegális javak kereskedelme, emberkereskedelem és vesztegetés. A Fórum a tagállamok szakosodott intézményeinek képviselőiből állna.

A Fórum fő tevékenységei:

- Európai intézmények és tagállamok részvétele bűnmegelőzéssel kapcsolatos kérdések tekintetében.
- Elősegíteni a bűnözési tendenciák azonosítását.
- Egyszerűsíteni az információcserét.
- Hozzájárulni a szakértői központok létrehozásához különleges témákkal kapcsolatban.
- Képzési és kutatási területek meghatározása.

A Bizottság továbbá javasolta egy új pénzügyi eszköz elfogadását, mely fenntarthatná az európai megelőző tevékenységeket. Ez a program a Hippokrates nevet kapta, mely lefedi a bűnözés minden formájának megelőzését, fenntartva a tájékoztatóban már említett eszközöket.

A pénzügyi eszközt tekintve ide kellene venni a határokon átnyúló szervezett bűnözést és a bűnözést általában véve.²³⁴

²³⁴ Tájékoztató (2000) 786, COM(2000) 786

1.3.) ENSZ egyezmény a határokon átnyúló szervezett bűnözéssel kapcsolatban, valamint a kiegészítő jegyzőkönyvei²³⁵

Bár maga az egyezmény már 2000. december 15. óta létezik, azonban az Európai Unió belül komoly problémát okozott annak áthidalása, hogy néhány tárgykörben, mint a pénzmosáshoz kapcsolódó piaci szabályozás tekintetében a Közösségeknek van általános hatásköre azonban a III. pillérrel illetően ezt már nem mondhatjuk el. Ezért az egyezményhez való csatlakozást számos kormányközi tárgyalás előzte meg.

2004. április 29. napján fogadta el a Tanács a 2004/579/EK határozatát, mely lehetővé tette az ENSZ határokon átnyúló szervezett bűnözéssel kapcsolatos egyezményének és kiegészítő jegyzőkönyveinek a közösségi joganyaggá tételét.

A határozat kizárólag azt a célt szolgálja, hogy lehetővé teszi az Unió számára, hogy csatlakozzon a fent említett ENSZ egyezményhez és az azt kiegészítő jegyzőkönyvekhez, melyek az ember-kereskedelemmel –különösen a gyermekek és nőkre figyelemmel- elleni küzdelemmel, a bűnözői hálózatokat magába foglaló illegális migrációval, fegyver-kereskedelemmel, fekete munkával foglalkoznak.

Az egyezmény fő céljai a következők:

- Megteremteni bizonyos bűncselekmények megfogalmazásának nemzeti szintű jogharmonizációját. E szerint egy magatartás, mely egy bűncselekményt valósít meg az egyik szerződő államban, ugyanúgy bűncselekményként valósíthat meg más az egyezményt aláíró államokban is. Az egyezmény meghatározza konkrétan univerzális jelleggel a szervezett bűnözéssel kapcsolatos néhány bűncselekmény fogalmát, mint a bűnszervezetben való részvétel, pénzmosás és vesztegetés.
- Fejleszteni bizonyos eszközöket, hogy a jogi együttműködést javítsa az államok között, létrehozva a kiadatási eljárást, kölcsönös jogsegélyt egy

²³⁵

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33084.htm>

univerzális keretben. Akárcsak a nyomozó csoportok alkalmazását tekintve.

Az egyezmény az alábbi preventív jellegű rendelkezéseket tartalmazza:

- Meghatározott magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítását, egyetértésben a korábbi közös akcióval, mely a bűnszervezetben való részvétel bűncselekmény tekintetében. Az egyezmény szövege tartalmazza, hogy minden tagállamnak el kell alkotnia azokat a jogszabályokat, melyek bűncselekménnyé nyilvánítják a szervezett bűnözői csoportok tevékenységével összefüggő magatartásokat. Az egyezmény kitér arra is, hogy a szankciók újraharmonizálására is szükség van.
- Az egyezmény hangsúlyozza a megelőzés, a nyomozás és az igazságszolgáltatás területén az együttműködés fontosságát.
- Bővíti a pénzmosássá nyilvánítandó magatartásokat. Egy komplett belső szabályozást alkot a bankok, pénzintézetek ellenőrzésével kapcsolatban.
- Szervezett bűnözés természetéhez kapcsolódó információk gyűjtése, elemzése, cseréje. Mely elsődlegesen a bűnözés ezen formájának alakulását, fejlődését, az akadémia szakemberek általi nyomon követését jelenti, mind az elősegítő körülmények, a módszerei és a fejlettségének vizsgálata által.
- Ugyanezen szinten a szerződést aláíró feleknek fejleszteniük kell a szervezett bűnözés tevékenységének analizálását, valamint az ezzel kapcsolatos együttműködést nemzetközi szervezetekkel. Illetve közös meghatározásokat és módszereket kell kialakítani és használni.

- Konkrét politikát kell alkalmazni a szervezett bűnözés elleni fellépés esetén, illetve az alkalmazott eszközöket ki kell értékelni, azok hatékonyságát vizsgálva.²³⁶
- A szerződést aláíró államoknak létre kell hozniuk új programokat, képzéseket vagy a már meglévő programok fejleszteniük kell speciálisan a fogvatartással, nyomozással kapcsolatban, valamint az ügyészség, a nyomozási bírók, vámügyi ügyintézők munkájával kapcsolatban. Különösen a következő eszközöket kell fejleszteni a belső jogban:
 - Megelőzési módozatokat,
 - Csempész termékek mozgatásával kapcsolatos megfigyelés,
 - A pénzmosás mozzanataihoz kapcsolódó nyomozási, megfigyelési módszereket illetően (a legalizálni kívánt javak mozgatása, elrejtése, leplezése), valamint az egyéb gazdasági bűncselekményekhez tartozó nyomozati módszerek fejlesztése.
 - Bizonyítékok beszerzése,
 - Vámmentes zónák ellenőrzése,
 - Elektronikus megfigyelés, ellenőrzött szállítások és beépülési műveletek,
 - Számítástechnika, telekommunikációs rendszerek igénybevétele,
 - Tanúk és áldozatok védelmével kapcsolatos módszerek fejlesztése.
- Kutatási és csere programok létrehozása, a tapasztalatok kicserélése céljából.
- Kölcsönös jogsegély és a kiadatás könnyebb alkalmazását célzó képzések létre hozása, ideértve a idegennyelvi képzést is.²³⁷

²³⁶
²³⁷

A határokon átnyúló szervezett bűnözéssel kapcsolatos Egyezmény. 28. Cikke. (A/RES/55/25)
Egyezmény 29 cikke. (A/RES/55/25)

- Nemzetközi szervezetek programjaiban, képzéseiben való részvétel, fejlődő országokkal az együttműködés fejlesztése mind anyagi, mind operációs szinten. (30 cikk).
- Nemzeti programok kiértékelése, a szervezett bűnözést segítő körülmények megszüntetése, különös tekintettel a legális kereskedelemben szereplő bűncselekményből származó javak tekintetében. E célból javasolt:
 - Együttműködés megerősítése a nyomozó szervek és az ügyészségek között.
 - Kereskedelmi engedélyekhez, szubvenciókhoz kapcsolódó eljárások és közsféra által tett nyilvános ajánlattételi felhívásokkal kapcsolatos eljárásokban megakadályozni a szervezett bűnözés megjelenését.
 - Szervezett bűnözői csoportok által a jogi személyek felhasználásának megelőzése: nyilvános regisztráció által, megteremteni annak a lehetőségét, ha valaki a jelen egyezmény által említett bűncselekmény miatt elítéltek ne vehessen rész jogi személy alapításában, vezetésében, ezeknek a személyeknek a nyilvántartásának létrehozása nemzeti szinten, valamint ezen információk a többi állammal történő kicserélésének a lehetőségét kell megteremteni.
- Jelen egyezményben foglalt bűnelkövetőknek a társadalomba történő visszaillesztésének segítése.
- Jogi eszközök és az alkalmazott gyakorlat periodikus ellenőrzése, kiértékelése.
- A társadalom érzékenyvé tétele, a szervezett bűnözés létezésére történő figyelem felhívás, valamint annak lehetővé tétele, hogy a társadalom is részt vehessen a szervezett bűnözés elleni megelőző tevékenységben és a küzdelemben is.

- Nemzetközi programokban való részvétel és együttműködés az államok között, azokkal a körülményekkel kapcsolatban, melyek lehetővé teszik hogy egy csoport, vagy a társadalom egy rétege marginalizálódjon. (31. Cikk)

Az egyezmény ember-kereskedelemmel kapcsolatos kiegészítő jegyzőkönyve –melyet a Tanács 2006. július 24.-ei 2006/619/EK határozata alapján a közösségi joganyag részévé vált – szerinti preventív eszközök a következők:

- közös programok, politikák kialakítása,
- áldozatvédelem, különösen nőkkel, gyerekekkel kapcsolatban, megakadályozni, hogy újra áldozattá váljanak.
- Kutatások, média, figyelemfelhívó kampányok szervezése,
- Együttműködés más szervezetekkel, nemzetközi szervezetekkel,
- Bi- és multilaterális szerződésekben szereplő eszközök elfogadása, különösen a gyerekek és nőkkel kapcsolatban, megszüntetni azokat a tényezőket, melyek az esélyegyenlőtlenséget, az alul képzettséget és a szegénységet segítik elő.
- Megteremteni azokat a jogi, képzési, szociális, kulturális eszközöket, melyek csökkentik a lehetőségét a kizsákmányolás formáinak. (9. Cikk)
- Nyomozási és bevándorlással foglalkozó és más hatáskörrel rendelkező szervek együttműködése és képzések létrehozása a saját nemzeti joggal összhangban:
 - úti okmányok tekintetében,
 - A szervezett bűnözéshez kapcsolódó, illegális migrációban résztvevők toborzása, szállítása, kapcsolattartásuk és minden olyan eszköz ami, a felderítésben segíthet. (10. Cikk)

- Határellenőrzések tekintetében az államoknak a feladatuk, hogy a megfelelő jogi eszközöket létrehozzák a kereskedelmi szállítások jobb ellenőrzése végett, kötelezővé tenni, hogy a szállítási társaságok már a szállítás elején ellenőrizzék a dokumentumokat, ha nem a szükséges szankciókat már a szállítás megkezdése előtt megtegyék, illetve akik ilyenbe részt vesznek azoknak a vízumát szüntesse meg a hatóság, vagy a belépést engedélyezését tagadja meg. A különböző határok között a közvetlen kommunikációt létre kell hozni. (11. Cikk)

Az egyezmény tengeri, légi, szárazföldi illegális migrációval kapcsolatos kiegészítő jegyzőkönyvében szereplő prevenciót szolgáló eszközök:

- Információcsere lehetővé tétele azok között az államok között, melyeknek egymással közös határaik vannak a következők tekintetében:
 - A szervezett bűnözői csoportok által használt útvonalak, szállítási módszerek szállítókkal kapcsolatban,
 - Szervezett bűnöző csoportok módszereinek, kilétével kapcsolatban,
 - Valamely tagállam által kiállított utazási dokumentumok eredetiségével és dokumentumok ellopásával kapcsolatban.
 - Személyszállítás és elrejtés módszerei, illetve az illegális utazási dokumentumok megszerzése, előállítás, valamint a legális dokumentumok meghamisításával kapcsolatban,
 - Technikai tudományos lehetőségek felhasználása a felderítésben, illetve a büntetőeljárásban.
- Az illegális kereskedelem és az illegális migráció megelőzéséhez szükséges határellenőrzési módszerek létrehozása - a fent említettekkel hasonlóak – (11. Cikk)
- Utazási dokumentumok ellenőrzése és biztonsága tekintetében:

- Olyan minőségű dokumentumokat kell a hatóságoknak kiállítaniuk, melyek biztonságosak, nem hamisíthatóak, nem meghamisíthatók. (12. Cikk)
- A fent említett dokumentumok jogszerűsége és érvényessége tekintetében, ha egy állam a másik államot megkeresi ezzel kapcsolatban, a megkeresett állam egy ésszerű határidőn belül az érvényességgel kapcsolatban válaszát közölje.
- képzési és technikai együttműködés tekintetében:
 - államokkal, nemzetközi szervezetekkel, szervekkel együttműködés kialakítása,
 - úti okmányok valódiságának és biztonságának javítása,
 - hamis személyazonosság és úti okmány felismerése,
 - belépési és tradicionális, valamint nem hagyományos kilépési pontoknál a felderítés fokozása.
 - Megteremteni azokat a feltételeket – tárgyi, személyi-, melyekkel használhatóak, járművek, informatikai rendszer, dokumentum leolvasók. (14. Cikk)

A fenti kiegészítő jegyzőkönyvet a Tanács 2006. július 24. napján elfogadott 2006/618/EK határozatával a közösségi joganyag részévé tette.

A 2001. május 31. napján elfogadott a határokon átnyúló szervezett bűnözésről szóló egyezmény illegális fegyvergyártásról és fegyverkereskedelemlről szóló kiegészítő-jegyzőkönyve az alábbi preventív eszközöket tartalmazza:

- Információ megőrzés a fegyverekkel kapcsolatban legalább 10 év, a fegyverek gyártási időpont, szállítás, érvényességi idő, importáló ország, tranzitország, mennyiség tekintetében.

- A fegyverek azonosíthatósága érdekében – ideértve az importált fegyvereket is -: gyártó feltüntetése, a gyártás helye, ideje, szériaszám, mindez olyan numerikus és geometria szimbólumokból készült kombináció elkészítésével ami más állam számára könnyű beazonosítást lehetővé teszi. (8. Cikk)
- Fegyvertartási, fegyverszállítási, export-import engedélyek kiadásával kapcsolatos rendszer kialakítása, vagy a már meglévő rendszer a fenti adatok tárolását lehetővé tétele.(10.cikk)
- Államok és nemzetközi szervezetek közötti kommunikáció információcsere lehetővé tétele, különösen a szervezett bűnözői csoportok fegyvergyártás és szállítási tevékenységben való részvétellel kapcsolatban.
- Ezek elősegítését szolgáló képzések létrehozása.²³⁸

A kiegészítő-jegyzőkönyvet a Tanács 2001. október 16. napján hozott 2001/748/EK határozatával emelte a közösségi jog részévé.

²³⁸

A/RES/55/255

1.4. Összekötő tisztekkel kapcsolatos közös irányítás kerete²³⁹

A Tanács 2003. február 27.-én kelt 2003/170 sz. határozata a tagállamok nyomozóhatóságaitól különvált összekötőtisztekre vonatkozó közös szabályanyagot tartalmazza.

Az Amszterdami Szerződést és a 96/602 sz. közös cselekvés rendelkezései keretében beszerzett tapasztalatokra figyelemmel, ez a határozat elsősorban az együttműködést szorgalmazza. Az együttműködést azok között az összekötő tisztek között akik harmadik országban – nem tagállamban – valamint, akik nemzetközi szervezetnél tevékenykednek, a határokon átnyúló bűnözés súlyos formái elleni fellépés hatékonnyá tétele érdekében.

Az összekötőtiszt megnevezést is definiálja a határozat, mely nem más, mint egy tagállam nyomozóhatósága által küldött képviselője, aki egy vagy több nem tagállam országban vagy nemzetközi szervezetnél tevékenykedik. Munkája a bűncselekményekkel kapcsolatos megelőző és tájékoztató tevékenység, miközben a létrehozza, valamint a már fennálló kapcsolatok fenntartását elősegíti a saját országának hatóságai között. Ilyen összekötőtisztek találhatóak az Europol-nál is, akik a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel történő együttműködést segítik elő a bűnözés súlyos formái elleni küzdelemben.

A tagállamoknak intézkedniük kell, hogy különböző tagállamok összekötő tisztjei ugyanannál a szervezetnél és ugyanannál az országban:

- Időközönként tanácskozzanak, a hasznos információk megvitatása céljából.
- Együttműködjenek a fogadó országgal történő kapcsolatjavítás céljából.
- Szétosztják egymás között a feladatokat, ha van rá mód.

²³⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33006.htm>

- Figyelemmel legyenek egy vagy a többi tagállam érdekeire, a tagállamok egyetértésével.
- A bűnözés fejlődéséről szóló szemináriumokon vesznek részt.

Ha egy tagállam összekötőtisztrel nem rendelkezik egy harmadik országban, akkor fordulhat ahhoz a tagállamhoz, akinek van összekötőtisztje az adott országban.

A tagállamok évente felveszik a kapcsolatot egymással a Tanács főtitkárságán keresztül a következő adatokkal kapcsolatban:

- Harmadik országba, illetve szervezethez történő összekötőtisztek küldéséről, illetve az összekötőtisztek eloszlásáról,
- Nemzeti kontaktpontokat illetően, akiket meg kell nevezni hogy a jelen döntés hatálybalépését segítsék elő.

A főtitkárság létrehoz egy éves összefoglalót a tagállamok összekötő tisztjeinek tevékenységéről és az együttműködési megállapodásokról.

Az Europol összekötőtisztjei az Europol-nál azokat az információkat továbbítják a tagállamok felé, melyek súlyos bűncselekmények veszélyhelyzetéhez kapcsolódnak.²⁴⁰

²⁴⁰ 2003/170 határozata szerint, mely 2003. március 26. napjától lépett hatályba. JOL 67 du 12.03. 2003., valamint a 2006/560 módosító határozat szerint, mely 2006. augusztus 25. napjától lépett hatályba, JOL 219 du 10.08.2006.

1.5.) A szervezett bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségeket tartalmazó nemzeti tervek-programok alkalmazása és annak mechanizmusa

1997. december 5. napján fogadta el a Tanács a 97/827 sz. erre vonatkozó közös cselekvést, az Európai Unió Szerződésének K.3. cikkelye alapján.

E szerint minden tagállam kötelezi magát, hogy a saját nemzeti hatóságai teljes mértékig együttműködnek a jelen közös cselekvés alkalmazásával kapcsolatban létrehozott értékelő csoportokkal, a nemzeti etikai és jogi szabályokat tiszteletben tartva.

Minden esetben, a szervezett bűnözéssel kapcsolatos multidiszciplináris munkacsoport tagjai határozzák meg – az elnökség ajánlására – az értékelés pontos témáját, akárcsak a tagállamok sorrendjét az értékelés során. A Tanács elnöksége készíti el az értékelést, melyben részt vesz a Tanács főtitkársága is. A Bizottság teljes mértékig asszisztál ehhez a tevékenységhez.

Minden tagállamból, a szervezett bűnözés elleni küzdelemben jelentős tapasztalattal rendelkező nyomozó hatósági vagy igazságügyi területről szakértők vesznek részt a főtitkárság munkájában.

Az elnökség részt vesz a Tanács főtitkárságának azon tevékenységében, mely által létrehoz egy kérdőívet, mely azt a célt szolgálja, hogy felmérést készítsenek meghatározott célok keretei között a tagállamokban.

Miután megkapták a választ a kérdőívre, az értékelési csoport az értékeléssel kapcsolatos tagállamba megérkezik és találkozik a helyi politikai, közigazgatási, rendőrségi, vámügyi és igazságügyi szervek képviselőivel, egy látogatási program keretében, ami az értékelést végző csoport kéréséhez igazodik.

Legkésőbb egy hónappal a tervezett látogatás után, az értékelést végző csoport elkészít egy jelentéstervezetet, mely véleményt tartalmaz az értékelt tagállammal kapcsolatban és amelyet a tagállamnak is továbbít.

Az elnökség bizalmas jelleggel továbbítja a jelentés tervezetét a multidiszciplináris munkacsoport tagjainak, csatolva az értékelés tárgyát képező tagállam megfigyeléseit, melyet az értékelő csoporthoz küld meg a tagállam.²⁴¹

2002. november 28.-án a Tanács meghozta a 2002/996 határozatával létrehozta fent említett értékelési mechanizmust a terrorcselekmények tárgyában is. A fentiekől annyiban tér el – természetesen a tárgyának vizsgálatán túlmenően -, hogy a korábbi értékelési eljárást felgyorsítja és egyszerűsíti.²⁴²

1.6.) A határokon átnyúló bűnözéssel kapcsolatos megelőzés a gépjárműveket illetően.²⁴³

2004. december 22. napján fogadta el a Tanács a 2004/919/CE határozatát a határokon átnyúló gépjárműbűnözés megelőzésével kapcsolatban.

Az Unió területén évente több mint 1,2 millió gépjárművet lopnak el, ezek közel 30-40 %-a hozható kapcsolatba a szervezett bűnözéssel, mely a gépjárműveket átalakítja, vagy csak a papírjait és az unión kívüli országokba exportálja. Ez a helyzet veszélyezteti az EU szerződés 29. cikkelye által megfogalmazott cél megvalósítását, vagyis az állampolgárok számára biztosítani kíván egy szabad, biztonságos és igazságos élőhelyet.

Éppen ezen célokra figyelemmel hozta meg a határozatát a Tanács, ezáltal egy jobb együttműködést akart létrehozni a tagállamok között, a gépjárművekkel kapcsolatos határokon átnyúló bűnözés megelőzése, valamint az ellene folytatott küzdelem tekintetében.

Jelen határozat a tagállamoktól kéri a kölcsönös együttműködést a nemzeti hatóságoktól, valamint a lefoglalt járművek hazaszállítására vonatkozó eljárás

²⁴¹ A 97/827/IB közös cselekvés szerint, mely 1997. december 15.-én lépett hatályba. JOL 344 du 15.12.1997

²⁴² <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33053.htm>

²⁴³ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14155.htm>

felgyorsítását, az ezzel kapcsolatos nyomozások tekintetében kontaktpontok kijelölését. Továbbá, amennyiben egy gépjármű lopás bejelentése megtörténik, azt jelezni kell haladéktalanul a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), valamint az ellopott gépjárművekkel kapcsolatos Interpol nyilvántartás felé is. Az együttműködés tekintetében a Tanács kéri a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket az együttműködés javítása érdekében:

- A hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok között segítse elő a hatékonyabb együttműködést,
- A nemzeti hatóságok és a privát szféra közötti együttműködést segítse elő, azáltal, hogy az információkat és az e területen végzett tevékenységeket irányítsa.

A Tanács ugyanakkor különös figyelem szentelését kéri a tagállamoktól az export ellenőrzést illetően, valamint a megtalált lopott gépjárművek hazaszállítási folyamatának felgyorsítását illetően.

Információcsere az összekötőtiszteken keresztül történik.

Gépjárművek azonosítására szolgáló dokumentáció:

A Tanács kéri a tagállamokat, hogy igyekezzenek megelőzni a dokumentumok hamisítását, illetve a gépjármű azonosítására szolgáló dokumentumok ellopását. A nyomozóhatóságoknak, ezért figyelmeztetni kell azokat a nemzeti hatáskörrel rendelkező hatóságokat - akinek a feladata a gépjárművek nyilvántartása -, ha egy bejegyzést kérő gépjármű korábban lopás tárgyaként szerepelt. Ugyanígy ellenőrizni kell gépjármű nyilvántartásáról szóló dokumentációt, ha kétség merül fel a gépjármű azonosságát illetően.

A Tanács ajánlja a megelőzéssel és a felderítéssel kapcsolatos, nyomozóhatóság számára nyújtott képzés újraértékelését.

Végül a Tanács rávilágít ugyanakkor arra is, hogy különös figyelmet kell fordítani a lopás, a gépjármű-kereskedelem és a szervezett bűnözés más

formáinak kapcsolatára, mint például a kábítószer-kereskedelem, fegyverkereskedelem, emberkereskedelem.²⁴⁴

1.7.) Bűnözés elleni küzdelem és megelőzési program (2007-2013)²⁴⁵

A Tanács 2007. február 12. napján hozott 2007/125 sz. határozata értelmében, megteremti a keretet egy általános jellegű programnak, mely a szabadság és biztonság védelmét szolgálja, valamint egy speciális jellegű programnak, ami a bűnözés elleni küzdelemmel és megelőzéssel kapcsolatos.

Ez a program veszi át a helyét annak a keretprogramnak, mely a bűnügyi és igazságügyi együttműködés tárgyában született (AGIS), célja a terrorizmus, emberkereskedelem, gyermekek elleni bűncselekmények, kábítószer-kereskedelem, fegyverkereskedelem, vesztegetés és a csalás megelőzése és az ezen bűncselekmények elleni fellépés. Ezzel kapcsolatban négy fő területre koncentrálnak:

- Bűnmegelőzés, kriminológia,
- Rendfenntartás,
- Tanúvédelem és tanúk segítése,
- Áldozatvédelem.

Ezeket a területeket összefüggésben az új program az alábbi fontos irányvonalakat jelölte ki:

- Fejlesztetni az együttműködést és koordinációt a nyomozóhatóságok, nemzeti hatóságok és az EU szervei között.
- Tanú- és áldozatvédelem tekintetében jó gyakorlat kialakítása.

²⁴⁴ 2004/919/EK határozat szerit, mely 2004. december 30. napján lépett hatályba. JOL 389 du 30.12.2004

²⁴⁵ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33263.htm>

- A bűnözés elleni küzdelemhez a megelőzési stratégia és metodológia kidolgozása, úgy mint az Európai Bűnmegelőzési Hálózat munkáinak, illetve a magán és a közszféra közötti kapcsolat fejlesztése.

Jelen program támogatja az együttműködést az igazságszolgáltatás és a nyomozó hatóságok között.

A nemzeti és több nemzetet érintő tervek fogják elősegíteni és kiegészíteni az Europol és Cepol tevékenységét, figyelemmel a hatáskör megoszlásra.

A program elsősorban elérhető azok számára, akik az operációs jellegű együttműködésben, elemzésben, értékelésben, technikák és módszerek transzferálásban, a szakértők képzésben és cseréjében részt vesznek.

A program a nyomozó hatóságokhoz és más köz- és magánszféra résztvevőjéhez kapcsolódik, melyek lehetnek regionális, nemzeti hatóságok, egyetemek, statisztikai hivatalok, NGO-k, akár csak nemzetközi szervezetek, akik partnerségben vesznek részt.

Ez a határozat 2007. január 1. napjától veszi át a helyét a 2002/630 (AGIS) határozattal összefüggő rendelkezéseknek.²⁴⁶

²⁴⁶ 2007/125 határozat szerint, mely 2007. február 24. napjától lépett hatályba. JOL 58 du 24.02.2007

1.8.) Falcone program²⁴⁷

Ez a program a szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevő személyek együttműködését, képzését és tapasztalatainak kicserélését segítette elő.

A Tanács 1998. március 19. napján hozott közös cselekvésben létrehozta ezt a programot 1998-2002 közötti időtartamra.

A programban szerint a szervezett bűnözés elleni harcban résztvevő felelős személyek:

- Bírák,
- Ügyészek,
- Nyomozóhatóság dolgozói,
- Közsféra dolgozói,
- Közsférában dolgozók, akik pénzügyi téren dolgoznak, pénzügyi felügyelettel, piaci felügyelettel, valamint a csalással és vesztegetéssel foglalkoznak.
- Professzionális szakmai képviselők, akik ajánlásokat tudnak tenni a programmal kapcsolatban.
- Tudományos és akadémiai élet képviselői.

Következő kategóriákban vehetnek részt:

- Képzés,
- A szervezett bűnözés elleni küzdelem tárgyában az együttműködés operációs módszereinek kidolgozása és fejlesztését célzó társprojektek.
- Szakmai gyakorlatok, szemináriumok, szakmai ülések megszervezése,
- Kutatási tevékenység,

²⁴⁷ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33044.htm>

- Információcsere,
- A szervezett bűnözés elleni küzdelemhez kapcsolódó akcióterv hatálybalépését elősegítő tevékenységek.

A program az alábbiakat tűzte ki céljául:

- Jogalkotás és a jogszabályok különleges aspektusainak kölcsönös megismerése,
- Pedagógiai tanegységek előkészítése a szakmai gyakorlatok, csere programok, képzések tekintetében. (3. Cikk)

Elsőbbséget kell, hogy élvezzen az akciótervben szereplő és ajánlott kutatások és tanulmányok. Másrészt a terveknek az alábbiakat kell szem előtt tartaniuk:

- Közös metodológia, normák meghatározása,
- Tudományos kutatás végrehajtása,
- A szervezett bűnözés elleni küzdelemben szerepet játszó jogintézmények összehasonlítása, értékelése.
- A szervezett bűnözés elleni küzdelemben résztvevők gyakorlati tapasztalatainak értékelése, összehasonlítása. (6. Cikk)
- Információcserét elősegítő kontaktpontokból álló hálózat létrehozásának elősegítése,
- Adatbank, dokumentációs hálózat létrehozása és működésének elősegítése (7. Cikk).

A Bizottság képviselőjének elnöksége alatt tevékenykedő tagállamok képviselőiből álló testület működése irányította ezt a programot. A Bizottság

minden évben jelentést készít az az évi előirányzott tevékenységekről és azon megvalósulásáról, melyet aztán a Parlamentnek és a Tanácsnak továbbított.²⁴⁸

1.9.) Ember-kereskedelemmel kapcsolatos szakértőcsoportok létrehozása²⁴⁹

A Bizottság a 2003. március 25. napján kelt 2003/209/EK határozatában döntött egy konzultatív szakértőcsoport létrehozásáról, melynek elsődleges célja, hogy az ember-kereskedelemmel kapcsolatos bűncselekményeket megelőzze, illetve az ellen a hatékony küzdelmet elősegítse.

Az emberkereskedelem, a nemzetközi jog által és a EU alapjogokat tartalmazó alapokmánya által védett (5. cikk, 3.§) emberi jogok súlyos megsértése. 1996 óta az Unió egy globális megközelítéssel próbál küzdeni ez ellen a jelenség ellen, azáltal hogy különböző jogi eszközök elfogadásával (egyik legjelentősebb a Tanács 2002/629 kerethatározat) és programok létrehozásával, nevezetesen:

- Az emberkereskedelem és a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelemben résztvevő személyek képzési, csere programja: Stop program (I.-II.).
- Gyermekek, fiatalok és nők ellen elkövetett erőszak megelőzésével kapcsolatos Daphne program.
- Büntetőügyekben történő belügyi és igazságügyi együttműködés keretprogramja (AGIS).

A Stop II. program keretében a Bizottság, Európai Parlament és nemzetközi szervezet által 2002. szeptemberében e tárgykörben rendezett konferencia végső

²⁴⁸ A Tanács 1998/245 sz. határozata, 1998. március 19.-étől lépett hatályba. Journal officiel L 99, 31.03.1998].

²⁴⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33137.htm>

eredményeként megszületett a Brüsszeli Deklaráció, mely meghatározza az emberkereskedelem fogalmát. Mely szerint az emberkereskedelem, nem más mint egy olyan elfogadhatatlan jelenség, mely alatt érteni kell az erőszakos szexuális kizsákmányolást, a rabszolgasághoz hasonló munkakörülményeken keresztüli kizsákmányolást, koldusok, fiatalok bűnözés kizsákmányolása, akárcsak a házi rabszolgotartást.

A deklaráció ajánlásai között szerepel egy szakértőcsoport létrehozása, mely elsősorban a hatékony normák és a gyakorlat fejlesztésének sürgetését célozza az emberkereskedelem elleni küzdelemben.

Szakértőcsoport:

Nem más mint egy konzultatív formájú csoport, egyetértésben más területek aktuális gyakorlatával. A csoport feladata jelentések és vélemények készítése a Bizottság számára, melyek lehetővé teszik az emberkereskedelem elleni küzdelem új európai szintre történő emelését.

A csoport olyan szakértőkből áll, akik az emberkereskedelem elleni küzdelemben jelentős tapasztalattal rendelkeznek, létszámát illetően 20 főből áll: 7 szakértő a tagállamok adminisztrációs rendszeréből, 4 szakértő a jelölt országok adminisztrációs rendszeréből, 9 szakértő kormányközi szervezetektől, nemzetközi és nem kormányzervektől. A tagság megújítására egyszer van lehetőség.

Szakértői csoport tevékenysége:

A csoport tevékenységének végzése közben ad hoc munkacsoportokat hozhat létre, melyek maximum 8 főből állnak. Jelentések, véleményezések készítése a feladatuk, melyet a Bizottság számára küldenek, majd a Bizottság az internetre felteszi ezeket.

Kiegészítő szakértők:

Jelen határozat a tagállamok, jelölt országok, harmadik állam és nemzetközi szervezetek, kormányközi és nem kormányzati szervek által küldött tisztviselők csoportmunkájában való részvételt célozza, elsősorban egy korai dialógus megteremtése céljából. Mely párbeszéd a szakértőcsoport, az államok és szervezetek között jön létre. Ennek a párbeszédnek a lényege, hogy a csoport által tett javaslatok által inspirált normákat a gyakorlatba is átültessék.²⁵⁰

1.10.) Fegyvertartással kapcsolatos prevenció²⁵¹

A Tanács 1991. június 18.-án hozott 1991/477/EGK irányelv a fegyvertartás szabályait és a fegyverhez jutás folyamatát kívánta szabályozni, valamint részben a tagállam jogszabályainak harmonizációját szerette volna megvalósítani.

Ez az irányelv kategóriákba sorolja a fegyvereket, melyek megszerzése és tartása különösen tilos, vagy hatósági engedélyhez kötött.

Ezek a szabályok viszont nem vonatkoznak:

- Fegyveres erőkre, a rendőrségre és a közszférára,
- A gyűjtőkre, illetve olyan szervezetekre, melyek a kultúra és a történelem folytán rendelkezik ezzel a hatáskörrel és elismertek valamely tagállamban, mely területén alapították.
- Háborús muníciók és fegyverek kereskedelmi szállítása.

²⁵⁰ 2003/209/EK határozat, mely 2003. március 26. napján lépett hatályba. Journal officiel L 79 du 26.03.2003.

²⁵¹ E tárgykörben született a korábban már említett határozat 2006/618/EK.
<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14011.htm>

Ez a direktíva nem prejudikálja a nemzeti szintű jogszabályok alkalmazását, a vadász és sportlövészettel kapcsolatban.

Egy európai fegyvertartási engedélyt - kártyát - a tagállamnak kell kiállítania, azoknak a kérelmezők számára akik jogszabály szerint fegyvert tarthatnak és használhatnak. Ennek a kártyának a mindig a fegyvert használó személy birtokában kell lennie akárcsak a fegyvernek, amire az engedélye szól.

Az eladással, megszerzéssel és birtoklással kapcsolatos szabályok megalkotása a tagállamok hatáskörébe tartozik, de jelen direktíva keretei között kell azt megalkotniuk.

Jelen direktíva megszünteti az ellenőrzési eljárást a fegyverszállítást illetően a közösségen belül. Ezek az eljárások az alábbiakkal foglalkoznak:

- Egyik tagállamból a másikba meghatározott fegyverszállítás,
- Időleges fegyverszállítás/továbbítás legalább két tagállamba.

Legkésőbb 1993. január 1-re létrehoz egy tagállamok közötti információs hálózatot a meghatározott és meghatározatlan fegyverszállításokról, valamint az illegális és legális fegyverszállításokról.

Viszont ami érdekessége ennek a direktívának, hogy nincs közvetlenül hatással a tagállamok azon hatáskörére, hogy az illegális fegyverkereskedelem megelőzésével kapcsolatos nemzeti jogalkotási eszközeit kialakítsa. Azonban már maga az információs rendszer létrehozása, az illegális fegyverkereskedelem elleni egyik eszközként vehető figyelembe.

A tagállamok szorgalmazzák a közösség külső határain történő fegyvertartás ellenőrzését.²⁵²

2001. október 16.-án elfogadott 2001/748/EK sz. határozatával a közösségi joganyag részévé lépett elő az ENSZ határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni fellépésről szóló nemzetközi egyezmény kiegészítő jegyzőkönyve, mely az

²⁵² 1991/477/EGK, mely 1991. július 8.-án lépett hatályba és a tagállamok 1993. január 1.-ig kaptak határidőt a megfelelő norma létrehozására.

illegális fegyver-kereskedelemmel kapcsolatos, valamint az illegális fegyver gyártással.²⁵³

1.11.) A pénzmosással kapcsolatos megelőző intézkedések:

Az Európa Parlament és az Európai Tanács 2005. október 26. napján meghozott 2005/60/EK irányelv - mellyel hatályon kívül helyezte a korábbi 91/308/EGK irányelvet - meghatározza a pénzmosás fogalmát, kötelezi a pénzügyi szférában dolgozókat, hogy körültekintően járjanak el, a tagállamokban egy pénzügyi információs rendszer sejtjét hozza létre, valamint szankciórendszert ír elő azokkal kapcsolatban, akik a jogszabályi rendelkezéseket nem tartják be.

Pénzmosás meghatározása:

Tagállamok büntetendővé teszik a pénzmosást, illetve ezen a területen született hatályos szigorúbb jogszabályi rendelkezéseket hatályban tarthatják az uniós joganyag helyett.

Az irányelv a pénzmosást az alábbi szándékos magatartásformákon keresztül határozza meg:

- Azoknak a javaknak az átváltása, továbbítása, melyek bűncselekményből vagy bűncselekményben való részvételből származnak vagy ilyen tevékenységben részt vesz azzal a céllal, hogy a javak illegális eredetét leplezze vagy ilyen javakat elrejtse,
- Fent nevezett tevékenységben résztvevő személy segítése, hogy az említett magatartásformák jogi következményei alól mentesüljön,

²⁵³ Journal officiel L 280 du 24.10.2001

- A javak természetének, eredetének, fellelhetőségének, birtoklásának, mozgatásának, valós tulajdonjogának, illetve ezen javakhoz tartozó jogosultságok elrejtése, eltitkolása, álcázása.
- A fent említett javak megszerzése, birtoklása, használata tudván, hogy bűncselekményből származnak.

A szándékos bűncselekmény elkövetőjének tudatában kell lenni a javak bűncselekményből származó mivoltáról. Objektív tényekre, körülményekre kell alapulnia a szándéknak, a motivációnak illetve az ismeretnek. Az irányelv ugyanúgy a fenti cselekményekhez kapcsolódva a részességet és a tettességet is büntetendővé teszi, akárcsak a kísérletet, a felbujtást és a bűnsegédi alakzatot. Akkor is pénzmosásról beszélhetünk, ha magát a bűncselekmény másik tagállamban, vagy harmadik országban követték el.

A pénzügyi foglalkozást űző személyek különös gondossággal történő eljárása az ügyfelekkel.

Az irányelv alkalmazandó a hitelintézetek, pénzügyintézetek, jogi személyek, természetes személyek vonatkozásában, akiknek a foglalkozása: könyvelő, könyvszakértő, pénzügyi tanácsadó, közjegyző, más jogi foglalkozás, ingatlanügynök. (2 cikk) Egyéb intézet és foglalkozás tekintetében az ügyfélkör vonatkozásában állít egy mércét az irányelv:

- Ügyfelet az intézettel vagy eljáró személlyel gazdasági ügyek kötik össze.
- Ideértve tranzakciót - mely lehet alkalmi jellegű is – ami legalább 15000 Euro értékű.
- Pénzmosás, terrorcsoport finanszírozásának gyanúja merül fel, függetlenül bárminemű mentességtől.
- Az ügyfél azonosítása céljából megadott adatok valósághűsége tekintetében kétség merül fel.

Ennek a mércének a lényege, hogy előrelátható legyen a kliensek személyazonossága és ellenőrizhető legyen, akárcsak a tranzakciók természete és a kedvezményezettek is beazonosíthatóak legyenek. A tagállamok teremthetik meg az ezzel kapcsolatos részletes szabályanyagot. Az irányelv előíranyozza egyszerűsített eljárásokat is, melyek például a megelőzéshez kapcsolódnak a tagállamok közsférájában illetve azokkal a kliensekkel kapcsolatosak, akiknek olyan életbiztosítási politikájuk van, mely prémiumja meghaladja az évi 1000 eurót.

Amikor pénzmosással, terrorszervezet finanszírozásával kapcsolatos magas kockázat fenn áll, a felelős személyek és hivatalok – akikre az irányelv vonatkozik – kötelesek a megelőzést a szokottnál is magasabb szintre vinni. Ez egy fajta olyan elővigyázatosságot takar, mely kiegészítő intézkedésekből áll lehetővé téve az ellenőrzést, a kiállított dokumentumok igazolását, amikor a kliens nincs fizikailag jelen az azonosítás folyamán, vagy a határokon átnyúló kapcsolatok esetében, harmadik országgal fennálló kapcsolat esetén, pénzmosás elleni kontroll felmérése és a terrorcsoportok anyagi támogatását illetően.

Hitelintézetek és más pénzintézeteknek tilos ismeretlen személyek számára számlát vezetniük, illetve betétet nyilvántartaniuk.

Tagállamok pénzügyi információs egysége (CRF)

Minden tagállam létrehoz egy információs egységet – sejtet – a központi nemzeti egység alá beosztva. Ez az egység kap, kér, elemez és tartja a kapcsolatot a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal, akikkel megosztja a pénzmosással, terrorszervezetek finanszírozásával kapcsolatos információkat. Ahhoz, hogy a küldetését ez az egység teljesíteni tudja az egység is rendelkezik szükséges adatállománnyal, forrásokkal és a tagállamok ellenőrzik az egység által hozzáférhető és szükséges pénzügyi, adminisztratív, igazságügyi információk felhasználását.

Az irányelv hatálya alá tartozó szervezetek és személyek kötelesek az egységet informálni a lehető leghamarabb mihelyt a tudomásukra jut vagy gyanítják, esetleg okkal feltételezik, hogy egy tranzakció nem más mint pénzmosási kísérlet vagy terrorszervezet támogatása. Az egység kérésére ezek a szervezetek megadnak minden szükséges információt, melyre a jogszabályok lehetőséget adnak.

Abban az esetben ha gyanítható, hogy egy tranzakció pénzmosásra vagy terrorszervezet anyagi támogatására irányul, az irányelv hatálya alá tartozó szervek, személyeknek tartózkodniuk kell valamennyi tranzakció végrehajtásától, amíg az egységet informálják. Mindezek ellenére a direktíva választási lehetőséget hagy a tagállamok számára, azáltal hogy nem írja elő az egység informálásának kötelezettségét az ügyvédi kamarák tagjainak, közjegyzők, könyvelők, szakértő könyvelők, pénzügyi tanácsadók számára, a kliensüktől általuk kapott információk tekintetében, amikor is ezekhez az információkhoz a védelmi feladatokat ellátva, igazságügyi tevékenységben részt vétel által, illetve jogi képviselőt ellátása során jutnak.

A tény, hogy egy információt továbbítanak az egységnek, nem jelent tájékoztatást harmadik fél felé és az ügyfél felé sem, kivéve a nyomozás végeztével tartandó iratismertetést. Az információ szolgáltatáson túl kötelesek megőrizni a direktíva hatálya alá tartozó szervek személyek a dokumentumokat, bizonylatokat a tranzakciók végrehajtásától számított 5 éven keresztül.

A direktíva előírja a hatálya alá tartozó szervezetek és személyekkel kapcsolatos szabályrendszer kialakítását, mely a megelőzési célokat szolgálja mind a kliensekkel kapcsolatban, mind a bejelentéseket és a dokumentum megőrzéseket illetően.

Tagállamok 2007. december 15-ig voltak kötelesek megalkotni a direktívának megfelelő jogszabályokat, azonban a direktívát kiegészítheti a

későbbiekben a Bizottság is. Az irányelv alkalmazásával kapcsolatban legelőször 2009. december 15.-ig készül egy jelentés, majd ezt követően három évenként.²⁵⁴

1.12.) Vámügyi együttműködés szerepe a megelőzésben²⁵⁵

Az Európai Parlament és a Tanács 2005. október 26.-án meghozta a 1889/2005 rendeletet, mely a Közösségek területét elhagyó és érkező készpénzhez²⁵⁶ kapcsolódik.

Ez a rendelet egészíti ki a 91/308/EGK számú irányelvet, mely a pénzügyi rendszerek pénzmosás céljára történő használatával foglalkozik. Ennek az irányelvnek a helyét a 2005/60/EGK irányelv vette át.

Bejelentési kötelezettség

A rendelet kötelezővé teszi minden természetes személy számára, hogy a 10.000 euró vagy annál nagyobb érték ki és a Közösségek területére történő behozatalát jelentse be a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak²⁵⁷. A bejelentésnek pontosnak és korrektnek kell lennie, ennek hiányában a bejelentés nem érvényes.

A bejelentés történhet írásban, szóban, elektronikus formátumban a tagállam választása szerint, azonban az alábbi elemeket tartalmaznia kell:

- Bejelentő neve, születési helye és ideje, valamint nemzetisége,
- Tulajdonos akárcsak az összeg és a készpénz természete,

²⁵⁴ 2005/60/EK, 2005. december 15-től lépett hatályba. JOL 309 du 25. 11. 2005.

²⁵⁵ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l25069.htm>

²⁵⁶ E szabályanyag tekintetében a készpénz nem más mint, bankjegy, papír-, fémpénz, csekk és értékpapírok.

²⁵⁷ Hatáskörrel rendelkező hatóság e rendelet esetében nem más mint a tagállamok vámügyintéző hatóságai, valamint a tagállam által kijelölt hatóság.

- Az összeg címzettje,
- Az összeg eredete és felhasználása.

A bejelentésen szereplő információkat ellenőrzött keretek között kell nyilvántartásba venni és kezelni. Ezeket az információkat annak a hatóságok rendelkezésére kell bocsátani, ahova belép az összeg vagy amelyik tagállamot elhagyja és amely hatóság hatáskörrel rendelkezik a pénzmosás és terrorszervezetek finanszírozásának megelőzése tárgyában. Ezek az információk továbbíthatóak harmadik – nem tagállam – ország felé, a tagállam vagy a Bizottság által, azonban a hatáskörrel rendelkező hatóság beleegyezésével.

Hivatali titoktartás szabályai alá tartozik minden bizalmas természetű és bizalmas felirattal ellátott információ. Ez az információ nem megosztható a bejelentő személy írásos beleegyezése nélkül, például egy jogi eljárás keretein belül. Ez utóbbi esetben az információ továbbítás a védett adatok tárgyában hozott jogszabályok hatálya alá tartozó szigorú keretek között történik.

A bejelentési kötelezettség betartásának ellenőrzése

A hatáskörrel rendelkező hatóság ügynökei ellenőrizhetik ennek a kötelezettségnek a betartását a személyi ellenőrzések keretein belül. Ez alatt a személyi átvizsgálás, kézi csomagok bőröndök átvizsgálását kell érteni. Természetesen ennek az ellenőrzésnek a nemzeti joganyaggal összhangban kell lenniük.

Abban az esetben, ha megszegi valaki ezt a bejelentési kötelezettséget akkor a megtalált értéket vissza lehet tartani az adminisztrációs döntés meghozataláig.

A megszerzett információ másik tagállam számára akkor továbbítható, ha illegális tevékenység folytatására mutató jelek vannak. Egy ilyen esetben az 515/97 rendelet az irányadó, mely a tagállamok adminisztrációs hatóságainak együttműködését és kölcsönös részvételt érinti. Abban az esetben, ha a gyanú

érinti a Közösségek pénzügyi érdekeit, abban az esetben az információkat megküldik a Bizottságnak is.

A tagállamoknak legkésőbb 2007. június 15-ig kötelesek voltak megalkotni a bejelentési kötelezettség elmulasztásához kapcsolódó szankciókat.²⁵⁸

1.13.) Megelőzés és küzdelem a szervezett bűnözéssel szemben a pénzügyi szektorban²⁵⁹

A Bizottság a Parlament és az Európai Tanács felé készített ajánlásában kifejti, hogy ki kell terjeszteni és fokozni kell a megelőzés eszközeit a szervezett gazdasági bűnözéssel kapcsolatban, legyen szó a szervezett bűnözésről általában, melynek hatása van a szervezett gazdasági bűnözésre.

Pénzmosás

A pénzmosással kapcsolatos fellépés hosszú idő óta lényeges prioritást élvez az EU politikájában. Ez jelenti a szükségességét a pénzügyi rendszerek védelmét annak jogellenes kihasználására, és félelmet, hogy ezen a területen alkalmazott különböző eszközök korlátozzák a belső piac jó működését. Egyúttal megteremtve a jogi alapot a Bizottság számára, hogy ajánlást készítsen egy közösségi szabályanyag elkészítésére. Korábban 1991-ben és 2001-ben lett elfogadva e tárgykörben két irányelv. A Bizottság kifejezte szándékát egy harmadik irányelv-tervezet benyújtásával kapcsolatban, mely az 1991-es és 2001-

²⁵⁸ 2005/1889 EK rendelet, (Reglement (CE) 1889/2005), 2005. június 15. napjától lépett hatályba. JOL 309 du 25. 11. 2005

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14523.htm>

²⁵⁹ COM(2004) 262.

es irányelveket módosítaná a GAFI-val kapcsolatban készült negyven ajánlással összhangban.

A Bizottság ajánlása szerint :

- Akták aktív figyelemmel kísérése. Ebben az értelemben a tagállamok elősegítik egy olyan rendszer létrehozását, mely lehetővé teszi a bejelentési kötelezettséggel kapcsolatos információk figyelemmel kísérését.
- A Bizottság támogatja az Europol szándékát egy lefoglalással kapcsolatos információs központ létrehozása tekintetében, mely megkönnyítené a tagállamok által vezetett büntetőügyekben folytatott nyomozások tekintetében a bűnös eredetű javak felderítését, azonosítását.
- A bejelentési kötelezettség elmulasztásának bűncselekménnyé nyilvánítását támogatja (gondatlan alakzatot is).
- Adóparadicsomok által teremtett pénzmosási veszélyekkel szembeni mechanizmus kidolgozását javasolja.
- Fejleszteni a gyors információcserét a nyomozóhatóságok, a CRF és más szervezet között azért, hogy az általában írásos dokumentációt nélkülöző rejtett banki tevékenységeket felfedjék.
- Az Europol Sustrans elemző rendszeréhez megküldött gyanús tranzakciók bejelentésével kapcsolatos adatállomány informatizálása.
- CRF-NET információs rendszer létrehozása a pénzügyi információs egységek között.

Csalással kapcsolatban :

A csalás és a fizetőeszközök hamisítása tekintetében a Bizottság megjegyezte, hogy különös figyelmet kell fordítani erre a területre, hiszen e terület a szervezett

bűnözői csoportok számára igen jelentős illegális bevételi forrást testesít meg. E tekintetben az alábbiakat javasolja a Bizottság :

- Ezen a területen található megelőzés fejlődésével kapcsolatos jelentés elkészítése egy akcióterve elkészítésében.
- Új megközelítések, különösen a tekintetbe véve a privát és közszféra szerveinek a közvetlen együttműködésének bővítésével megelőzhető csalásokra.

Ezen a területen 2004-ben hatályos szabályrendszer tekintetében szükségesnek tartja Bizottság a közösségi csalások közös definíciójának újrafogalmazását, valamint az ellenük történő fellépés során a büntetőjogi eszközök összehangolását. Ezzel kapcsolatban a Bizottság egy tanulmány elkészítését javasolja, melyben a közösségi csalás definíciójának összehasonlítására kerülne sor valamint a büntetőjogi következmények bemutatására.

A közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalások tekintetében a Bizottság javasolja :

- A tagállamok, a Bizottság, az OLAF, az Eurojust és esetleg az Europol együttműködésének szorosabbá tételét.
- Egy független európai ügyészi hivatal létrehozását, hatáskörébe utalva ezen bűncselekményekkel kapcsolatos felderítést és vádképviseletet.

Bizonyos jogi személyek átláthatóságával kapcsolatban :

E téren tett javaslatok elsődleges célja, hogy a szervezett gazdasági bűnözést visszaszorítsa, megelőzze. A Bizottság a következőket javasolja :

- Meggyorsítani független adminisztrátorok szerepének kidolgozásával kapcsolatban, ezek azok a személyek akiknek nincsen végrehajtó, vagy felügyeleti szerepük.
- Hatékonyá tenni a szervezett gazdasági bűncselekményekkel szembeni fellépés során alkalmazott eszközöket a kiadás-bevétel elemzésével kapcsolatban.
- Újragondolni a megelőzés és a fellépés eszközeit, új eszközök kidolgozásával a komplex struktúrával rendelkező, átláthatatlan társaságokat próbálják hűtlen kezelés bűncselekményéhez, illetve egyéb gazdasági bűncselekmény elkövetéséhez felhasználni. Egy globális, koherens stratégia kidolgozásával az EU ezen cselekményeket vissza tudná szorítani.

A Bizottság javasolja továbbá, hogy:

- A köz és a magánszféra közötti együttműködést fejleszteni kell a szervezett bűnözés megelőzésével kapcsolatban, nem csak az EU-s fórumok keretei között, hanem támogatni kell az ezen a területen végzett kutatásokat. A Bizottság vizsgálni fogja az együttműködés lehetőségét egy részt a nyomozóhatóságok részéről, másfelől a pénzügyi szféra képviselői között a szervezett gazdasági bűnözéssel kapcsolatos ügyekben.
- Pénzügyi bűncselekmények esetén alkalmazott nyomozási technikák tekintetében egy egységes politikát kell meghatározni. A Bizottság reméli azt is, hogy az EU egész területére nyomozási hatáskörrel rendelkező szervezetekre alkalmazandó normákat sikerül elfogadni, nevezetesen melyek az együttműködés mechanizmusához, a szükséges képzéshez és a költségvetésükhöz kapcsolódnak.
- Ki kívánja szélesíteni a bűnözéssel kapcsolatos nemzeti információs rendszer minimális normáinak rendszerét, azért hogy megkönnyítse a

taktikai, stratégiai elemzést, a tervezést és a műveletek végrehajtását. E végett a Bizottság sürgeti egy olyan munkacsoport létrehozását, mely a saját szerveinek képviselőiből állna, mint például az Olaf, Europol és az Eurojust.

- Az információ begyűjtése és a szervezett gazdasági bűnözéshez kapcsolódó statisztikai mechanizmus kidolgozása.
- A fenti ponthoz kapcsolódó jogszabálytervezetek kidolgozását. A Bizottság emellett céljaként tűzi ki, hogy a bűncselekmények elkövetési lehetőségét felmérő módszert terjessze ki a jogalkotáson túlra azokra az eljárásokra, melyek a hitelkártya, hitelkérelmekkel kapcsolatosak és a csalás lehetőségét lecsökkentenék.
- A gazdasági szervezett bűnözés elleni küzdelem eszközeinek, politikájának hatását és azok hatékonyságát teljes mértékig mérje fel. A cél mindezzel azonosítani a legjobb gyakorlatot és azoknak a területeknek a felderítését, melyeken szükséges kiegészítő rendelkezéseket hozni a bűnözés ezen területével szemben.
- Szorosabbra fűzni a harmadik országgal – nem tagállammal – az együttműködést a szervezett gazdasági bűnözéssel szembeni küzdelemmel, közös programokban való részvétellel, harmadik országban alkalmazott technikák megismerésével továbbá e tekintetben nemzetközi szerződések kötésével, mint például a büntetőügyekben történő kiadatási eljárások tekintetében kötött szerződés az Egyesült Államokkal 2003. június 25.-én.

1.14.) EU csalás megelőzésével kapcsolatos akcióterve 2004-2007

A 2004-2007 közötti időszakra vonatkozó akciótervet megelőzte a 2001-2003 közötti időszakra vonatkozó akcióterv a csalás megelőzésével és a készpénz

helyettesítő fizetőeszközök vonatkozásában kidolgozott új jogi keretek alkalmazását kívánta tovább fejleszteni.

A Bizottság a Tanácsnak, a Parlamentnek, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak, az Európai Központi Banknak, és az Europolnak megküldött közleményében fejtette ki a 2004-2007 közötti időtartamra vonatkozó akciótervét a csalás megelőzésével és a készpénzhelyettesítő fizetőeszközzel történő visszaélésekkel kapcsolatban.²⁶⁰

A Bizottság a korábbi e tárgykörben született akciótervének tapasztalatai kívánta tovább fejleszteni, azáltal hogy meghatározta, mely prioritásokat kell végrehajtani annak érdekében, hogy a sikeres együttműködés továbbra is fenntartható legyen:

- Speciális képzések és konferenciák szervezése. A bizottság ezen a téren kiemelte, hogy a hatáskörrel rendelkező nyomozóhatóságok által szervezett képzéseket tovább kell fejleszteni és páneurópai gyakorlatot kell lehetővé tenni a rendőrség erre a területre specializálódott tagjai számára. Mindenféleképpen -konferenciákon képzések szervezésén keresztül- lehetővé kell tenni, hogy a csalás elleni küzdelemben résztvevő, nyomozók, ügyészek, bírák tapasztalataikat és problémáikat egymás felé felvethessék. Különös tekintettel arra a problémára, melyet a csalás hatása jelent a pénzügyi rendszerre. Végezetül a Bizottság szervezett szemináriumot is, a csalás megelőzésével kapcsolatban a magánszféra és az új tagállamok közszférájának képviselői számára.
- Adattovábbítás rendszerének figyelembe vétele európai szinten. A Bizottság problematikusnak ítélte meg az uniós belüli

²⁶⁰

COM(2004) 679

adattovábbítást, figyelemmel a csalások lehetőségének magas kockázati tényezőjére. Különös figyelmet kell fordítani a tagállamok törvényhozásainak harmonizációs tevékenységére. A Bizottság sürgeti, hogy nemzeti szinten hatáskörrel rendelkező hatóságokkal történő együttműködés mellett kerüljenek pontos meghatározásra az adattovábbítás garanciái, feltételei és korlátai, valamint a már meglévő jogszabályok módosítását e téren.

- Újra kell szervezni a csalás megelőzésével foglalkozó szakértői csoportot (GEPF) figyelemmel az Unió bővülésére. A Bizottság e téren javasolta, hogy minden tagállamban és/vagy szektorban legyen egy összekötőpont, akik közvetítenék a már elért nemzeti szintű sikereket. A Bizottság ugyanakkor javasolta, hogy a szakértői csoporton belül kerüljön létrehozásra két alcsoport, mely a csoport tevékenységének hatékonyságát fokozná. Ezek az alcsoportok a biztonsági problémákkal és a felhasználókkal foglalkoznának. Valamint fejleszteni kell a csoport kommunikációját az uniós állampolgárokkal és a gazdasági szektor képviselőivel.
- Fejleszteni kell a fizetési rendszerek biztonságát, melybe be kell vonni az állampolgárokat is. A chippekkel ellátott kártyák használata elősegíti a biztonságot és csökkenti a csalás veszélyét. A Bizottság figyelemmel követi a biztonságosabb újdonságok megjelenését és fejlődését, éppen ezért szükséges az állampolgárok, kereskedők megfelelő tájékoztatása. Egy korábban elkészített tanulmány szerint a kiskereskedők nem mindig használják a legújabb lehetőségeket, egyszerűen az új felszerelések beszerzése és azok ára miatt. Éppen a biztonsággal kapcsolatos kérdések vizsgálata lenne az alcsoport feladata. A Bizottság a céljául tűzte ki egy olyan tanulmány elkészítését, mely az ellenőrzési módszerekkel foglalkozik, a felhasználási jogcímekekkel kapcsolatban (a kártyás fizetéseknél) és

a felhasználókkal (elektronikus fizetések és mobilról történő fizetések esetén).

- Technikai fejlődés fokozott figyelemmel kísérése. Ezen a téren a Bizottság rámutat, hogy javítani kell az Unión belül a fizetési eszközként használt kártyák ellopás, elvesztés tényének bejelentését. Technikailag lehetőség van rá, illetve kívánatos, hogy egy mindenhol elérhető telefonszám használatával, bejelentést lehessen tenni a kártyák eltűnésével kapcsolatban. A Bizottság céljául tűzte ki olyan speciális kezdeményezések kidolgozását, melyekkel a szervezett bűnözéshez kapcsolódó személyazonosság hamisításokat/meghamisításokat meg lehet előzni. Akárcsak annak lehetőségét vizsgálataival, hogy egységes kontaktpontok létrehozását az Unió egész területére, az állampolgárok és a társaságok számára, melyek ezekkel a problémák által érintettek. További fejlesztéseket kell kidolgozni az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatban elsősorban a kereskedők weblapjának védelme érdekében, a jogosultsággal nem rendelkező felhasználókkal szemben. Hiszen ilyen cselekményeken keresztül a kereskedők érdekeit, jó hírét sérti, hiszen előítéletek révén csökken a forgalmuk.

2.) Büntetőanyagi joggal kapcsolatos szabályozás

Ebben a fejezetben az Európai Unió büntető anyagi joggal kapcsolatos intézkedéseit ismertetem a szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények tekintetében.

2.1. Csalással kapcsolatban

A csalással elleni fellépéssel kapcsolatos Közösségi politika²⁶¹

1995. december 18-án fogadta el a Tanács a 2988/95 számú rendeletet, mellyel egy közös jogi keretet kívánt teremteni valamennyi közösségi politikát érintve a csalás elleni fellépésben.

Ez a rendelet meghatározza azokat a rendelkezéseket, melyek a Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalások elleni fellépést érintik. A jogszabály egy minden tagállamot érintő homogén kontrollt, az ezzel kapcsolatos eszközöket és adminisztratív szankciókat vetít előre a szabálytalanságokat elkövetőkkel szemben. Ezen keretek között határozza meg a következőket:

Szabálytalanság : egy gazdasági szereplő által a Közösségek költségvetésének okozott kár. Továbbá minden olyan magatartás, mely a közösségi jog bármely rendelkezésének megsértése a gazdaság résztvevője által, mely valamely magatartás tanúsításával vagy mulasztása révén jön létre, melynek hatása van vagy hatása lenne a Közösségek általános költségvetésére, vagy a Közösségek

²⁶¹ 2988/1995 rendelet, (Reglement (CE, EURATOM) 2988/95), Journal officiel L 312 du 23. 12.1995.

által kezelt költségvetésekre károkozás formájában. A károkozás megnyilvánulhat a költségvetés csökkentésében vagy a közvetlenül a Közösségektől származó pénzüsszegek saját bevételi forrásként történő eltitkolása vagy akár jogtalan kifizetés formájában is.

Ezen magatartás tekintetében a gazdasági szereplő alatt fizikai és jogi személyeket kell érteni, akárcsak más jogképes személyeket, akik a nemzeti jog szerint elismert jogképességgel rendelkeznek. A szankciókat ugyanúgy lehet azokkal a személyekkel szemben alkalmazni, akik részt vettek a jogszabálysértő magatartás megvalósításában, akárcsak, azokra akiknek kötelezettségük bejelenteni ha jogsértést észlelnek, vagy annak elkerülése a feladatuk.

Valamennyi közösségi politikát érintő közös jogi keret létrehozása:

A tagállamoknak meg kellett alkotniuk azokat a szükséges szabályokat, melyek szükségesek a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelmének biztosítására. Az ellenőrzés eszközeinek arányosnak kell lenniük a célzott védelemmel, nehogy ellenkező hatást gyakoroljon a tagállam gazdaságára.

A jogtalanul megszerzett gazdasági előnyök visszavonása:

Általános szabályként elmondható, hogy minden jogtalan magatartás maga után vonja a jogtalanul megszerzett előnyök visszavonását, esetelegesen meghatározott kamatokkal kártérítés módja szerint:

- A követelt járandóság befizetési kötelezettsége, vagy a jogtalanul felvett pénzüsszeg visszafizetése esetén.
- A teljes veszteség vagy annak egy részének törvény szerinti garanciája engedélyezett kérelemmel kapcsolatban vagy a gazdasági előny észlelése/behajtása során.

Jogsértő magatartás megvalósulhat szándékos elkövetés és gondatlanság formájában is, melyek a következő adminisztratív szankciókhoz vezethetnek:

- egy adminisztrációs bírság fizetése,
- kiegészítő összeg megfizetése, mely nem haladhatja meg egy szigorúan szükséges szintet, melyet az arányosság jellemzője által meghatározott,
- engedélyezett előny részbeni vagy egészben megvonása még akkor is, ha az elkövető kizárólag csak egy részét használta fel az előnynek,
- a közösségi jog más kizárólag gazdasági karakterrel rendelkező szankció alkalmazását is előre látja.

Általános alapelvek:

Az ellenőrzésnek, eszközrendszerének, adminisztratív szankcióknak rendelkezniük kell hatékonyság, arányosság és az eltérítő/preventív jellemzőkkel. Akárcsak számolni kell a jogsértés súlyossága, természete, a felhasznált vagy megszerzett előny és a felelősség fokával.

Egyetlen adminisztratív szankció sem lehet kihirdetve addig, amíg egy belső közösségi norma a jogsértéssel kapcsolatban nem lett létrehozva.

Elévülési idő a jogsértő magatartás megvalósításától számított négy év. Abban az esetben, ha a jogsértő magatartás folytatódik vagy ismétlődik az elévülés a jogsértő magatartás befejezésének napjától számít. A több éves programok esetében, az elévülési idő kezdete a program befejezése.²⁶²

²⁶²

A jogszabály 1995. december 26. napján lépett hatályba. Journal officiel L 312 du 23. 12. 1995

Egy globális stratégia a csalással szembeni fellépés tekintetében.²⁶³

A csalással kapcsolatos fellépés preventív eszközeivel és a fellépés kialakulását megelőző okokkal az előző fejezetben részletesen foglalkoztam, ezért ebben a pontban erre nem kívánok visszatérni.

Azonban 1994 óta a csalással kapcsolatos fellépés tekintetében megalkotott jogszabályok összefoglalásaként meg kell említeni az alábbiakat:

- Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény (1995) és annak jegyzőkönyvei (1996 és 1997)
- Európai Közösségek tisztviselőivel, illetve az EU tagállamainak tisztviselővel kapcsolatos vesztegetés elleni küzdelemmel kapcsolatos egyezmény (1997)
- A Tanács 2988/95 számú rendelete az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatban (1995) és a Tanács 2185/96 rendelete a Bizottság által végrehajtott ellenőrzéssel és kontrollal kapcsolatban, mely az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatos, azon belül is a csalással és más jogsértő magatartással (1996)
- OLAF létrehozása 1999-ben.

A Közösség stratégiai politikája négy nagy orientációra tagozódik:

Az első a globális csalással szembeni fellépést szorgalmazó jogalkotás politikája, mely négy főelemmel rendelkezik:

- Prevenció, mely keretein belül a Bizottság nem csak a jogalkotást emeli ki, hanem a hatékony együttműködést a nemzeti hatóságok és az OLAF között.

²⁶³

COM(2000) 358 final - Non publié au Journal officiel

- Felderítés tekintetében, a Bizottság a jogi eszközök megteremtését hangsúlyozza, valamint a pontos fogalom meghatározásokat és a szankciókat, hiszen ezek könnyíthetik az együttműködést, az ellenőrzést. Mindemellett természetesen hangsúlyozza az információcsere fontosságát különösen a pénzmosással, a közös piaccal és szubvenciókkal kapcsolatos ügyekben.
- Nyomon követés, mely tekintetben a Bizottság egy hatékonyabb adminisztratív módszer kidolgozását tartja fontosnak, a jogtalanul átutalt összegek felkutatása tekintetében. A pénzügyi korrekciós eszközök tekintetében, melyeket a Bizottság alkalmaz, ezeknek az eszközöknek ösztönözniük kell a tagállamokat egy hatékony kontroll gyakorlására.
- Együttműködés tekintetében a Bizottság fontosnak tartja egy olyan jogi alap megalkotását, mellyel egyszerűsíthető és világosabbá tehető a csalás bűncselekményében történő nemzeti nyomozások lefolytatása. A Bizottság utal annak lehetőségére is, hogy előirányzott rendelkezések között szerepel a közös együttműködés és részvétel a csalás bűncselekménnyel szembeni fellépés esetén, hasonlóan ahhoz a rendelkezéshez mely már él néhány más területen, mint például az agrárpolitika vagy a vámpolitika tekintetében. Végül pedig a leendő tagállamokkal és harmadik országokkal történő együttműködés fontosságát hangsúlyozza.

Második jelentős kihívás ezen a téren: egy operációs jellegű együttműködés új kultúrájának megteremtése. E tekintetben egy pro aktív politika kidolgozásának szükségessége kerül előtérbe, mely a gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatban jelentősebb technikai és információs forrásbeli fejlesztését igényli.

Harmadik fontos eleme a közösségi politikának egy szervezetek közötti fellépés kialakítása kettős céllal: a megelőzést és a vesztegetések elleni fellépést szolgálva.

A negyedik elemként említhetjük: a büntetőügyekben történő együttműködések szorgalmazását. E tekintetben szükséges, hogy az egyezmények új rendelkezéseit mihamarabb a nemzeti jogszabályokba átültessék a tagállamok. A jelenlegi jogi keretek között közösségi szinten szükséges jogi eszközök – melyek biztosítják a büntetőjogi felelősségre vonást - nemzeti szinten történő alkalmazásának problémája abban rejlik, hogy a közösségi rendelkezések, illetve eszközök a nemzeti joggal nem kompatibilisek vagy egyéb technikai akadály kerül az előtérbe.²⁶⁴

*Az Egyezmény az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatban*²⁶⁵.

A Tanács 1995. július 26.-ai határozatával elfogadta az egyezményt a Közösségek Gazdasági érdekeinek védelmével kapcsolatban. Ennek az egyezménynek a célja egy hathatósabb védelem kialakítása az Európai Közösségek gazdasági érdekeit veszélyeztető csalásokat illetően. Az egyezményből az alábbi fontos pontokat emelném ki:

- Kifizetések tekintetében, minden tevékenység, illetve az alábbi tevékenységek szándékos elmulasztása számít büntetendő magatartásnak:
 - Hamis bejelentések, dokumentumok bemutatása, felhasználása, melyek pontatlanok esetleg hiányosak, hatással vannak az adófizetésre, a Közösségek központi költségvetéséből vagy a Közösségek által kezelt költségvetésből, illetve azok számlájáról származó pénzüsszegek jogtalan visszatartását eredményezik.

²⁶⁴ A Bizottság 2006. július 12. napján elfogadott jelentése szerint. COM(2006) 378 final - Non publié au Journal officiel

²⁶⁵ Az egyezmény 2002. október 17. napján lépett hatályba. Journal officiel C 316 du 27.11.1995

- Egy speciális kötelezettség megsértésével kapcsolatos információ bejelentésének elmulasztása.
 - Meghatározott célra kiutalt pénzüsszegek elsikkasztása (a céltól eltérő felhasználása).
- Bevételek tekintetében, minden olyan cselekmény, illetve mulasztás mely az alábbiakhoz kapcsolódik :
 - Hamis, pontatlan, kiegészítetlen dokumentumok felhasználása, melyek hatással lehetnek az Európai Közösségek központi költségvetés forrásainak, illetve a Közösségek által kezelt költségvetések csökkentésére,
 - Speciális kötelezettség megszegéséről szóló információ nem továbbítása, ugyanilyen hatással bír,
 - Céltól eltérő felhasználás ugyanilyen eredménnyel jár.

Minden tagállam a szükséges jogszabályokat meg kell hogy alkossa, azért hogy biztosítsa ezeknek a magatartásformáknak a krimianalizálását, akárcsak ezen magatartásformák esetében a részességet, kísérletet, felbujtást. Ezen magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítása az egyezmény olyan büntetési tételt javasol meghatározni, mely arányos és preventív célokat is szolgál.

A tagállamoknak a fentiekén túlmenően biztosítaniuk kell a jogszabályok megalkotásán keresztül, hogy a gazdasági társaságok vezető tisztségviselői büntetőjogi felelőssége megállapítható legyen a nemzeti jog alkalmazásával, amennyiben a Közösségek gazdasági érdekeit érintő és károkozásban megnyilvánuló csalás történik.

A tagállamok továbbá állampolgáraik kiadása helyett a törvényhozáson keresztül biztosítják, hogy hatáskörrel rendelkezzenek ezen bűncselekmények tekintetében. Abban az esetben, ha egy csalás bűncselekménye legalább két

tagállamot érint, ezeknek a tagállamoknak együtt kell működniük a büntetőeljárás lefolytatása során, illetve a kihirdetett ítélet végrehajtását illetően, például kölcsönös jogsegélynyújtás, kiadatás, büntetőeljárás átadása, illetve büntetés-végrehajtása során a másik tagállammal.

Az egyezményrel kapcsolatos jelentések :

2004. október 25.-én a Bizottság elfogadott egy jelentést, mely az egyezmény tagállamokban történő hatályba lépésével foglalkozik.²⁶⁶ A Bizottság a jelentés megállapításai szerint a tagállamokban elfogadott büntetőjogi módosításokra figyelemmel a közösségek gazdasági érdekének védelme nagy mértékben nőtt, azonban rosszallását fejezte ki a tekintetben, hogy egy tagállam sem azonosult az egyezmény által előírtakkal tökéletesen. Minderre figyelemmel a Bizottság javasolta a Tanácsnak, hogy hívja fel a tagállamok figyelmét, hogy a jogalkotás a nemzeti büntetőjogi eszközökön keresztül fokozzák az egyezményrel kapcsolatos erőfeszítéseiket, valamint késlekedés nélkül ratifikálják a II. Jegyzőkönyvet.²⁶⁷

1996. szeptember 27.-én fogadta el a Tanács az egyezményrel kapcsolatos I. jegyzőkönyvet, mely jegyzőkönyv legfontosabb elemei, hogy meghatározta « tisztviselő » és az aktív és passzív « vesztegetés » fogalmát, akárcsak a vesztegetéshez kapcsolódó szankciók harmonizálását.²⁶⁸

1996. november 29. napján a Tanács elfogadta az egyezményrel kapcsolatos értelmező jegyzőkönyvet.²⁶⁹

Az egyezményhez kapcsolódó II. jegyzőkönyvet a Tanács 1997. június 19. napján fogadta el. A II. jegyzőkönyv elsősorban a jogi személyek büntetőjogi

²⁶⁶ COM(2004) 709 - Non publié au Journal officiel

²⁶⁷ Jelentős lemaradásban volt Ausztria, Olaszország és Luxemburg.

²⁶⁸ A jegyzőkönyv 2002. október 17.-én lépett hatályba. Journal officiel C 313 du 23.10.1996

²⁶⁹ 2002. október 17. napján lépett hatályba. Journal officiel C 151, 20.05.1997

felelősségével, elkobzással, pénzmosással és a tagállamok, valamint a Bizottság együttműködésével foglalkozik a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme, illetve a személyes jellegű adatok védelme érdekében.²⁷⁰

Hercules-program:

Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelmével kapcsolatban a Parlament és a Tanács 804/2004/EK határozatával hozta létre ezt a programot 2004. április 21.-én. Az elsődleges elképzelések szerint 2004-2006 közötti időszakra, majd a 878/2007/EK számú határozattal 2007-2013 közötti időszakra meghosszabbították. A Hercules II program prioritásai :

- Együttműködés erősítése – a Közösségek pénzügyi érdekeit veszélyeztető csalás bűncselekmény elleni fellépés terén - a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai, a Bizottság és az Olaf között.
- Információcsere megkönnyítése a tagállamok és a csatlakozási eljárásban jelölt országok között.
- Tagállamok nyomozó hatóságai közötti technikai és operációs támogatás megteremtése, különös tekintettel a vámhatóságokra.
- A csempészet elleni hatékony fellépés szorgalmazása.²⁷¹

Ez a program azonban jogalkotási kötelezettséget nem tartalmaz.

²⁷⁰ Journal officiel C 221, 19.07.1997

²⁷¹ 804/2004/EK, 2004. 05.01.-től hatályos, JOL 143 du 30. 4. 2004, 878/2007/EK határozat, mely 2007. 07. 26-től hatályos. JOL 193 du 2007. 07. 25.

Kontroll és ellenőrzés a gazdasági résztvevőkkel kapcsolatban²⁷²

A Tanács 1996. november 11.-én elfogadott 2185/96 sz. rendeletet, mely a Bizottsághoz kapcsolódó kontroll és ellenőrző tevékenysége a Közösségek pénzügyi érdekeit veszélyeztető csalás és más jogtalan magatartással kapcsolatban.

A szabályzat rendelkezései csak abban az esetben alkalmazhatóak, ha alapos ok/gyanú van olyan jogsértő magatartással kapcsolatban, melyet a gazdaság egy résztvevője követett el és ezáltal a közösségi költségvetésnek kárt okozott. A kiegészítő rendelkezéseket a 2988/95 számú rendelet tartalmazza. A jelen szabályzat viszont a Bizottság valamennyi tevékenységére kiterjed, nem érinti a tagállamok hatáskörét a nemzeti jogszabályok rendelkezése szerinti büntetőügyekben történő nyomozások lefolytatásával kapcsolatban.

A jogszabály által alkalmazott fontos definíciók :

- Szabálytalanság: a közösségi jog rendelkezéseinek minden olyan megsértése, mely a gazdaság egy szereplője által elkövetett vagy elmulasztott tevékenységében nyilvánul meg, mellyel a Közösségek általános költségvetésének, a Közösségek által kezelt költségvetésekben kárt okozott vagy okozhatott volna. A kár okozás megnyilvánulhat a Közösségek számlájára közvetlenül érkezendő bevételek megszüntetésében vagy csökkentésében, illetve a jogtalan kifizetésben. (1 cikk 2. bekezdés a 2988/95 rendelet szerint)

²⁷²

2185/95 sz. szabályzat

- Gazdaság résztvevője: természetes személy és jogi személy egyaránt lehet, illetve minden más személy, melyet a nemzeti jog jogképességgel ruház fel (7 cikk)²⁷³

A Bizottság által végrehajtott ellenőrző kontrolláló tevékenység a gazdaság résztvevőivel kapcsolatban :

- Felkutatni a lehetséges súlyos jogsértéseket vagy transznacionális jogsértések, szabálytalanságok, melyekben a gazdaság szereplői részt vettek több tagállamban,
- Felerősíteni az ellenőrzést, kontrollt a tagállamokban azért, hogy a Közösségek pénzügyi érdekeit hatékonyabban lehessen biztosítani,
- Egy tagállam kérésére.

A Bizottság által vezetett és előkészített ellenőrzések a tagállamok hatóságaival folytatott szoros együttműködés keretében, a Bizottság « ellenőreinek » hatáskörébe végrehajtott tevékenységben. Az « ellenőrök » hatáskörrel rendelkező hivatalnokok, ügynökök, akik az érintet tagállam eljárásjogának rendelkezéseit tiszteletben tartják.

A gazdasági szereplőknek lehetővé kell tenniük az ellenőrök számára, hogy a munkájukkal kapcsolatban mindenhez hozzáférhessenek. Amikor a gazdaság egy szereplője az ellenőr tevékenységét ellenzi, vagy azzal ellentétes magatartást tanúsít, a tagállamnak kell biztosítania, hogy az ellenőrök a munkájukat el tudják végezni. A tagállamok hatóságai által biztosított asszisztencia természetesen a tagállam nemzeti jogának tiszteletbe tartásával történik.

²⁷³ 2988/95. rendelet 7. cikke szerint.

Információ hozzáférés biztosítása és a szükséges dokumentáció a nemzeti jog szerint

A Bizottság ellenőreinek minden olyan információhoz hozzáférési joguk van, melyek a tevékenységi körükhöz tartozik és szükséges az ellenőrzés lefolytatásához, büntető-eljárásjoggal kapcsolatban a nemzeti jogszabályok megsértése nélkül. Akárcsak minden olyan eszközt felhasználhatnak az ellenőrök, melyet a nemzeti hatóság hatáskörrel rendelkező ellenőrei, valamint másolatokat készíthetnek a kapcsolódó dokumentumokból.

Ellenőrzés és kontroll tevékenység végzése az alábbiakkal kapcsolatban :

- Számlákhoz, könyveléshez, banki tranzakciókhoz, megbízásokhoz kapcsolódó valamennyi dokumentáció,
- Informatikai adatállomány,
- Elkészítés, csomagolás, postázás folyamata és rendszere,
- Piaci tranzakciók és a piac volumenének és természetének fizikai kontrollja,
- Mintaellenőrzés, mintavétel,
- Pénzügyi befektetések és a munkálatok haladásának állapota, befektetések felhasználása,
- Könyvelői és költségvetési dokumentumok,
- Szubvencionált tervek technikai és pénzügyi végrehajtása.

A tagállamoknál felmerülő szükség esetén a Bizottság kérésére a nemzeti jog figyelembevételével tárolják a bizonyítékokat. Minden az ellenőrzéssel és kontrollal kapcsolatban összegyűjtött információ hivatali titoktartás által védett, az adatvédelemmel kapcsolatos közösségi rendelkezéseken által.²⁷⁴

²⁷⁴

2185/96 rendelet 1996. november 18-án lépett hatályba. JOL 292 du 15. 11 1996

A közösségi agrár politika finanszírozása keretében jogtalanul kifizetett juttatásokról való információs rendszer, illetve rekuperációs rendszer.

2006. december 14. fogadta el a Bizottság a 1848/2006 számú rendeletet, mely a közösségi agrár politika finanszírozási keretében²⁷⁵ történt szabálytalanságokkal, a jogtalanul kiutalt juttatások visszaszerzésével, valamint az ezen a területen működő információs rendszer szervezésével foglalkozik. A rendelet hatályon kívül helyezi a korábbi e tárgykörben született a Tanács által elfogadott 595/91. számú rendeletet.

A rendelet a gyakorlatban megjelenő szabálytalanságokra alkotott közösségi válasz javítását célozza. Hatálya alá tartozik a tagállamok által felfedezett minden 10.000 eurót meghaladó károkozó magatartás jelzése a Bizottság felé. A tagállam köteles informálni a Bizottságot a nemzeti eljárás lefolytatásával kapcsolatban, legyen az adminisztratív vagy büntető jellegű, akárcsak az alkalmazott szankciók tekintetében. Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a tagállamok félévente kommunikálnak a Bizottsággal az elkövetett szabálytalanságok tekintetében, azok adminisztratív, jogi jellegéről. Ennek a tájékoztatásnak tartalmaznia kell kifizetés természetét és nagyságát, a szabálytalanság gyakorlatban megnyilvánuló formáját, elkövetők, illetve kedvezményezettek azonosítását, magának az eljárásnak a lefolyásának menetét.

Tagállamoknak nemcsak Bizottság felé van kommunikációs kötelezettségük, hanem a többi tagállam felé is, minden olyan esetben is, amikor a szabálysértés más tagállam területére is átnyúlik.

A Bizottság a megkapott információkat éves szinten továbbítja Cocolaf felé.

²⁷⁵ FEAGA és a FEADER közösségi alapokkal kapcsolatban.

A rendelet által alkalmazott definíciók :

- Szabálysértés ugyanaz, mint az előző dokumentumnál már említett magatartás.
- Csalás gyanúja tekintetében egy olyan jogszabálysértésről van szó, mely egy adminisztratív vagy jogi jellegű cselekvés tárgya és nemzeti szintű eljárás lefolytatását vonja maga után. Ennek az eljárásnak a célja, hogy az elkövetett magatartás szándékosságának megléte felől döntsön, különös tekintettel azokra a csalásokra, melyek a Közösségek pénzügyi érdekei védelmében elfogadott 1995. július 26.-ai egyezmény 1 cikk 1 bekezdés a) pontjában szerepelnek.
- Gazdasági résztvevők tekintetében a Bizottság által elfogadott 1681/94 számú rendelet 1 cikk 2 pontja értelmében, minden természetes és jogi személy, valamint jogképes személy, mely a Feage vagy a Feader finanszírozása által kedvezményezett, kivéve a közhatalmon alapuló kiváltságaikat gyakorló tagállamokat, akik a 1290/2005 rendelet 34 cikk 1. pont b) és c) pont alá tartozó magatartást tanúsítanak.²⁷⁶

**Európai agrár garancia alapokkal kapcsolatos kifizetésekhez kapcsolódó
ellenőrzés (FEAGA)**

²⁷⁶

1848/2006 rendelet 2006. december 18.-án lépett hatályba, JO L 355 du 15.12.2006

A Tanács 1989. december 21. napján fogadta el a 4045/89 számú rendeletet, mely az Európai agrár garancia alpból történő tagállamok számára érkező finanszírozás ellenőrzésével foglalkozik.²⁷⁷

Maga szabályanyag az európai agrár garancialap által finanszírozott rendszerekben közvetve, vagy közvetlenül résztvevők tevékenységének valós ellenőrzésével és szabályozásával foglalkozik.

Ebbe az ellenőrző tevékenység jelenti a gazdasági társaságok dokumentációjának ellenőrzését, melyet a tagállamok folytatnak le. A résztvevő társaságoknak a kereskedelemmel kapcsolatos valamennyi dokumentációt legalább 3 évig kell megőrizniük, természetesen ettől a tagállamok eltérhetnek olyan irányban, hogy hosszabb ideig történő dokumentáció megőrzésre kötelezik a társaságokat.

Az ellenőrzésben résztvevő tisztviselők le is foglalhatják a dokumentumokat, ez persze nem érinti a büntetőeljárás során lefoglalás nemzeti jogi kérdését. Az ellenőrzés keretében a tisztviselők a gazdasági társaság területére is bemehetnek, azonban a bizottság ügynökei nem rendelkeznek ugyanazon jogosítványokkal mint a tagállamok tisztviselői.

A Bizottság két vagy több tagállamot érintő ellenőrzést koordinálhat. A tagállamok hoznak létre ellenőrzések lefolytatására programokat, melyekről a Bizottságot tájékoztatják.²⁷⁸

Csalás elleni küzdelemben való kölcsönös adminisztratív részvétel

2006. szeptember 14.-én fogadta el a Tanács és a Parlament rendeletét módosító ajánlást, mely a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméhez

²⁷⁷ 2007. január 1-től az európai agrár garancialap FEOGA néven szerepel.

²⁷⁸ 4045/89 számú rendelet 1990. január 2. napján lépett hatályba. JOL 338. 30. 12. 1998. Az említett szabályrendeletet módosította a későbbiek folyamán a 3094/94, 3235/94, 2154/2002 rendlet.

kapcsolódik. Ez az ajánlás a Közösségek pénzügyi érdekeit veszélyeztető csalás és más jogellenes magatartásokkal kapcsolatban szükségesnek tartja a nagyobb fokú együttműködést és információcserét a Bizottság és a tagállamok között, különösen a pénzmosás, az adócsalás és közösségi költségvetést károsító magatartásokkal kapcsolatban. A Bizottság kiemeli, hogy felajánlja az asszisztenciáját a tagállamoknak, de ez a szabályrendelet nem hatalmazza fel nyomozások lefolytatására.

Hatáskörrel rendelkező hatóságok:

A hatáskörrel rendelkező hatóságok tájékoztatják információ továbbküldésének formájában a Bizottságot, valamint az Olaf-ot és a tagállamok hatóságait is. Ez utóbbiak azok a hatóságok, amelyek:

- A közösségi költségvetésből származó pénzügyi alapok kezelésével foglalkoznak.
- A Közösségek pénzügyi érdekeit veszélyeztető illegális tevékenységek és a csalás elleni közdelemben hatáskörrel rendelkező felelős szervezetek.
- Összekötő központi irodák és összekötő szolgálatok, valamint bármely más adókat érintő nyomozások tekintetében hatáskörrel rendelkező hatóságok.
- A pénzmosással kapcsolatos pénzügyi információk gyűjtésével, analizálásával, nyilvántartásával foglalkozó információs egységek.

A hatáskörrel rendelkező hatóságok közötti különbségek nem gátolhatják az együttműködést.

Kérelemre történő eljárás:

Kérelemre, a hatáskörrel rendelkező hatóság kölcsönösen eljár. A megkeresett hatóság köteles továbbítani minden, olyan fontos információt a megkereső hatóságnak, mellyel a jogszabálysértések megelőzését, felderítését szolgálja, illetve azon pénzügyi információk megküldését, melyek a jogszabálysértéshez kapcsolódnak. Mindezt egy 6 hetes időtartam alatt kell megtennie a megkeresett hatóságnak. Ez az időtartam 4 hét abban az esetben, amikor a hatóságnak már a megkeresés megérkezésekor birtokában van néhány információ. A megkereső hatóság kérelmére, a megkeresett hatóság adminisztratív nyomozati cselekményeket folytat le, illetve hajthat végre, természetesen a jogszabálysértő gyanús pénzügyi tranzakciókkal kapcsolatban.

Hatáskörrel rendelkező hatóság tagja, saját hatóságának tevékenységi körében eljárhat egy másik tagállamban, és a megkeresett hatóság irodáiban információkat gyűjthet.

A Bizottság is hozzáférhet a tagállamok azon információihoz, melyek az adókkal kapcsolatos információcserét biztosító rendszeren keresztül mennek.

Spontán eljárás:

A tagállamok a Bizottsággal szemben spontán járnak el, ami azt jelenti, hogy a Bizottságnak nem kell előzetesen kérelmet intéznie a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatósága felé, mely vonatkozik a csalásokkal, illetve a jogszabálysértő magatartásokkal kapcsolatos mindennemű információra, ugyanúgy mint azokra a pénzügyi információkra melyek ezen jogszabálysértésekhez kapcsolódnak.

A hatáskörrel rendelkező hatóságok és a Bizottság kommunikálnak egymással kölcsönösen általános információkkal kapcsolatban, azért hogy a csalással szembeni fellépést a jogalkotás terén javítani tudják. Ezek az információk

tartalmaznak olyan hasznos elemeket, melyek például a jogszabálysértő magatartások felderítéséhez, megelőzéséhez hasznosak.

A Bizottság, az összegyűjtött információkat elemzi és a tagállamok felé továbbítja az eredményt és magát az elemzést is.

Információ felhasználás:

Minden továbbküldött információ többféleképpen is felhasználható, mint például:

- Tagállam jogi, illetve adminisztratív eljárásaiban²⁷⁹ bizonyítékként szolgálhat. A Bizottságot informálni kell ezeknek a bizonyítékoknak a felhasználásáról, legyen szó nyomozásról vagy adminisztratív eljárásról, mely kölcsönös részvétel eredménye és jelen szabályanyaggal kapcsolatos.
- Továbbítása ezeknek az információknak harmadik ország felé, bizonyos előfeltételek fennállása mellett, és a hatáskörrel rendelkező hatóságok jóváhagyásával. Akárcsak harmadik országból érkező információkat is továbbítani kell a tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságához és a Bizottsághoz, mely egy koordinációs feladatot lát el e tekintetben.
- Továbbá a Bizottság által elvégzendő rizikó elemzés tárgyát is képezik ezek az információk.

Egyedül csak azok az információkat lehet továbbítani felhasználás céljából, melyek a csalás és más jogszabálysértő magatartásokkal kapcsolatosak. Természetesen az információ továbbítás tekintetében be kell tartani az adatkezelésre vonatkozó szabályokat, akárcsak a hivatással és a betöltött funkcióhoz kapcsolódó adatvédelmi szabályokat.

²⁷⁹ Adminisztratív eljárásnak minősül az ajánlás szerint: minden olyan ellenőrzés és a hatáskörrel rendelkező hatóság által végrehajtott tevékenység, melynek célja annak meghatározása hogy történt-e jogszabálysértés, kivéve a társaságok részvény tranzakcióit, mely kérelemre történik, vagy más joghatóság ellenőrzése alatt történik.

A felderítés esélyeinek növelése:

Abból a célból, hogy jogszabálysértést²⁸⁰ eredményező hitelek feltárását megkönnyítse, a megkereső hatóság összegyűjt minden, olyan pénzügyi információt, mely lényeges a hitelmegítéléssel, pénzügyintézetek létrehozásával, az alábbi jogi személyektől, természetes személyektől, a szakmai tevékenységük gyakorlásához kötődően:

- Számlavezetők, külső könyvszakértők, és pénzügyi tanácsadók,
- Közjegyzők és más független jogi munkát folytató szakmák tagjai,
- Gazdasági társaságoknak szolgáltatást nyújtók, akik az előző két kategóriába nem tartoznak bele,
- Ingatlanügynökök.
- Minden más természetes vagy jogi személy, akik javak tekintetében tárgyalnak, arra tekintettel, hogy a kifizetett- vagy kifizetésre kerülő - összeg a tizenötezer eurót eléri vagy azt meghaladja.
- Kaszinók.

A tagállamok kötelesek a megfelelő eszközrendszert megteremteni, hogy a jogszabálysértések - melyek illegálisan megszerzett előnyöket megszerzésében nyilvánult meg – felderítsék. A felderítések e tekintetben minimális összegként az 50 ezer eurót kell, hogy elérjék vagy meghaladják.

A zárórendeletek között található, hogy a hatáskörrel rendelkező tagállamoknak legyen lehetősége az együttműködés megtagadására közérdek védelmében.²⁸¹

²⁸⁰ Jogszabálysértésnek minősül, minden olyan magatartás, mely a Közösségek pénzügyi érdekeit sérti, pénzmosáshoz és adócsaláshoz kapcsolódik.

²⁸¹ COM (2006) 473 ajánlás, mely a COM(2004) 509 javaslatot módosítja.

2.2. Adócsalás elleni küzdelem:

Az adócsalás elleni fellépés fokozása egyértelmű kötelezettségként szerepelt a Bizottság számára, hiszen 2004-ben az adók és járulékok a bruttó hazai össztermék 39.3% át tették ki az unióban. Az adócsalások a GDP 2-2,5 %-át érintették vagyis kb 200-250 milliárd eurót. Ezáltal maga az adócsalás a közös belsőpiac jó működését veszélyezteti.

A Bizottság 2006. május 31.-ei tájékoztatója szerint az adócsalás elleni küzdelem terén is előrelépésekre van szükség.²⁸² Ennek a tájékoztatónak a célja az volt, hogy elindítson egy párbeszédet egy egységes európai stratégia kidolgozása tekintetében az adócsalásokat illetően.

A Bizottság a tagállamok közötti adminisztratív együttműködés fokozása tekintetében az alábbiakat javasolja:

- A pénzügyi területen történő jogalkotás tekintetében és a gyakorlat terén fokozni a közvetlen és közvetett együttműködést, valamint a részvételt a nyomozásokban.
- Javítani a rizikófaktorok kezelését, vagyis a tagállamoknak az erőfeszítéseiket azoknak a területeknek az ellenőrzésére kell hogy fordítsák, melyek a legnagyobb csalási rizikófaktorral rendelkeznek, vagyis a fontos területek a csalásokkal kapcsolatban.
- Egy állandó Fórum létrehozása, mely az adminisztratív együttműködést célozza közösségi szinten minden közvetett és közvetlen adóval kapcsolatban.

²⁸² COM(2006) 254 - Non publié au Journal officiel

Mindezek mellett a Bizottság nagyon fontosnak tartja a harmadik országokkal történő együttműködést, hiszen gyakran az adócsalások az Unió határain is átnyúlnak.

A Bizottság javasolja továbbá az eddigi adórendszeren (TVA) történő változtatást, mégpedig olyan formában, hogy egységes alapelvként kellett bevezetni az egyetemleges felelősséget a visszaigénylésekkel kapcsolatban például. Továbbá a bejelentési kötelezettséggel terhelt személyek bővítését, különösen azon társaságok tekintetében, akik meghatalmazással rendelkeznek adóügyek intézését illetően.

2.3. Hamisítás

Az Európai Unió védi az egységes fizetőeszközét a hamisítással szemben, miközben középpontba helyezi az információt, az együttműködést, az elemzést és a hamis bankjegyek és pénzermék bevonását. Mindezt a tagállamok jogharmonizációján és a gazdasági szereplők, valamint a határőrizeti szervek közötti együttműködésének fejlesztésén keresztül.

A.) Az euróval és a készpénzhelyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatos hamisítás tárgyában született joganyag :

A.1.) Euro védelme büntetőjogi keretek között²⁸³

²⁸³

A Tanács 2000/383 kerethatározata.

A Tanács 2000. május 29.-én fogadta el a 2000/383 kerethatározatot, mely elsősorban a büntetőjogi szankciók megteremtését célozza, figyelemmel az euró kereskedelemben történő mozgására.

Már korábban különböző korábbi joganyagokban felfigyelhetünk a pénzhamisítás elleni küzdelem megjelenésére, nevezetesen az 1998. május 3.-ai (EK) 974/98 számú rendelet az egységes fizetőeszköz bevezetésével kapcsolatban és az 1998. július 23.-ai bizottsági tájékoztató (COM(1998)474). Ettől a céltól vezérelve a Tanács 1999. május 28-án elfogadott határozatával a pénzhamisítással szembeni fellépést célozta meg fejleszteni, hatékony büntetőjogi keretek között 2002. január 1-e előtt²⁸⁴, elsősorban a tagállamok jogalkotásának ösztönzésével.

Az 1929-es nemzetközi egyezmény a pénzhamisítással szembeni fellépést illetően már megteremtette a büntetőjogi védelem alapintézményeit nemzetközi szinten.

Jelen kerethatározat kiegészíti a korábbi 1929-es nemzetközi egyezmény rendelkezéseit azáltal, hogy a tagállamoktól kéri a hatékony, arányos, eltérítő szankciórendszer – ide értve a börtönbüntetést és a kiadatás lehetőségét - kiépítését a pénzhamisítással kapcsolatban, az alábbi magatartásformákkal kapcsolatban :

- Hamis pénz előállítása vagy pénz meghamisítása – csalárd átalakítása,-
- Hamis vagy meghamisított pénz forgalomba hozatala.
- Forgalomba hozatal céljából történő hamis pénz előállítása, szállítása, importja exportja, átvétele.
- Informatikai programok, -hologramok- egyedi azonosítást lehetővé tevő jegyek eszközök, melyek a pénzhamisításhoz illetve pénz

²⁸⁴

Az új egységes fizetőeszköz bevezetésének a dátuma.

meghamisításához szükségesek, valamint egyéb meghamisított pénzeszközök birtoklása, átvétele, előállítása.

Szankciók és hatáskörök

A maximális büntetés az előállítás és meghamisítás magatartásának tekintetében nem lehet kevesebb mint 8 év. Minden tagállamnak van hatásköre a területén elkövetett bűncselekmények tekintetében. Amennyiben euró hamisításáról van szó, az eurót mint pénzeszközt használó tagállamok lefolytathatják a büntetőeljárást az elkövetés helyétől függetlenül. Amennyiben több tagállamnak is hatásköre lenne az eljárás lefolytatására, kötelesek egymással együttműködni, azért hogy lehetőleg egy államra koncentrálni lehessen lefolytatni az eljárást.²⁸⁵

A 2001/888 kerethatározat kiegészíti a korábbi 2000/383 kerethatározatot a visszaesés büntetőjogi fogalmának elismerésével. A tagállamok kötelesek 2003. január 1. napjától elfogadni a visszaesést, a feltételeket illetően minden tagállam nemzeti joga által meghatározottak. Mi több, a tagállamoknak el kell ismerniük a visszaesés szempontjából, ha egy másik tagállam már a 2000/383 kerethatározattal kapcsolatos valamely bűncselekmény tekintetében már hozott jogerős ítéletet.²⁸⁶

A kerethatározattal kapcsolatban 3 bizottsági jelentés készült. Az első jelentés 2001. december 31. napján. A jelentés célja, egyrészt hogy lehetővé váljon a Tanács számára a tagállamok által elfogadott büntetőjogi

²⁸⁵ 2000/383 kerethatározat 2001. június 14. napján lépett hatályba, tagállamoknak 2001. május 29. napjáig kellett megalkotniuk a megfelelő intézkedéseket. JOL 140 du 14. 6. 2000

²⁸⁶ 2001/888 kerethatározat 2001. december 14. napján lépett hatályba, a tagállamok 2002. december 31 napjáig kaptak haladékot a jogharmonizáció megteremtésére. JOL 329 du 12. 14. 2001

szankciórendszer felértékelése a pénzhamisítással kapcsolatban. A Bizottság megjegyezte, hogy néhány tagállam a kerethatározattal kapcsolatos jogalkotási kötelezettségének nem teljesen tett eleget.²⁸⁷

A második jelentés szerint, mely 2003. szeptemberében készült a Bizottság szükségesnek tartotta továbbra is a büntetőjogi szankciórendszer fejlesztésén túl más eszközök megteremtését is a pénzhamisítással kapcsolatban.

A harmadik jelentés 2007. szeptember 17-én készült el, megállapította, hogy a kerethatározat által megkövetelt eszközök a tagállamok nemzeti jogalkotásában általánosságban létre lettek hozva, ám felhívja ugyanakkor a figyelmet arra tényre hogy ezek az eszközök gyakran nincsenek teljesen összhangban a kerethatározattal. Erre példának három államot is említ, mely államok a visszaeséssel kapcsolatban nem teremtették meg a nemzeti jogukban annak lehetőségét, hogy korábban más állam bírósága által a kerethatározatban említett bűncselekmények valamelyikében született ítélet elismerésre kerülhessen.

A.2.) Euró védelme a pénzhamisítással szemben

A Tanács 2001. december 6-án fogadta el a 2001/887 kerethatározatát, mely az euró védelmét szolgálja a pénzhamisítással szemben.

Azonban nem ez volt az első határozat ezen a területen, hiszen korábban is születtek e tárgykörben határozatok :

²⁸⁷ COM 2001 (771). Tájékoztató szerint.

- 1999. május 28-án hozta meg a Tanács azt a határozatát, mely pénzhamisítás elleni védekezés büntetőjogi kereteinek a megteremtését célozza, különös tekintettel az euró későbbi bevezetésére.
- A Tanács 2000. május 29. napján fogadta el azt a kerethatározatot, mely a büntetőjogi eszközrendszer és más eszközök megalkotását hangsúlyozza az euró pénzforgalomba történő bevezetését illetően.
- Tanács szabályrendelete meghatározza azokat a szükséges eszközöket melyek az euró védelméhez szükségesek a pénzhamisítással szemben.

Az első cikk meghatározza kulcsfogalmakat, mint a hamis bankjegy, hamis pénzérme, bűncselekményeket melyek az euróhamisításhoz kapcsolódnak, hatáskörrel rendelkező hatóságokat, statisztikai adatokat a Genfi és az Europol egyezményrel összhangban.

A tagállamok biztosítják, hogy a nemzeti elemző központ rendelkezzen megfelelő hatáskörrel, illetve legyen elegendő szakértője hamis bankjegyekkel kapcsolatban, amíg az érméket elemző nemzeti központ rendelkezzen hatáskörrel, illetve elég szakértővel a hamis pénzérmék tekintetében.

Mindkét elemző központ eredményeit az Europolnak küldi meg. Akárcsak a pénzhamisítással kapcsolatos nyomozások tekintetében keletkezett információkat, - ily módon centralizálva – ide értve a harmadik országtól beszerzett információkat is. Az információk olyan hasznos elemmel rendelkeznek, mely által azonosítani lehet a bűncselekményhez kapcsolódó személyt(eket), a bűncselekmény természetét és a felderítés környezetét.

Természetesen mindez szoros együttműködés keretében az Eurojust-tel.²⁸⁸

²⁸⁸

2001/887 kerethatározat, 2001. december 14.-en lépett hatályba. JO L 329 du 14. 12. 2001

A.3. Pénzhamisítással szembeni euró védelem eszközrendszere

A Tanács 2001. június 28.-án fogadta el a 1338/2001 rendeletet, melyben meghatározásra kerültek azok a szükséges eszközök, melyek a pénzhamisítással szembeni euró védelemben játszanak fontos szerepet.

Ez a rendelet egy olyan egységes euró védelmére szolgáló rendszer kidolgozását célozta, melyen keresztül a pénzhamisítással szembeni védelem lenne biztosítva elsősorban a forgalomba lévő pénzermék és bankjegyek tekintetében 2002. január 1. napjától.

Mindezen túlmenően a szabályrendelet a korábban e tárgykörben született korábbi határozatokat egészíti ki :

- 1999. április 28-ai Tanács határozatában az Europol mandátuma kiterjesztésre kerül a pénzhamisítással és a fizetési eszközök hamisításával kapcsolatban,
- Európai Központi Bank 1998 augusztus 26-tól létrehoz egy hamisítások elemzésével foglalkozó központot (CAC),
- 2000. február 28-ai döntésével a Tanács egyrészt előrelátótag gyűjti össze az euró hamisítással kapcsolatos technikai információkat az Európai Központi Bankon keresztül, másrészt nemzeti pénzermeelemző központokat hoz létre (CNAP) és egy európai technikai és tudományos központot, ahol a pénzhamisítás módszereinek technikai tanulmányozása, valamint a hamis pénzermék, bankjegyek elemzése, osztályozása történik meg (CTSE).
- A Tanács 2000. május 29.-én elfogadott kerethatározatában szorgalmazza a büntetőjogi szankciók és más eszközök létrehozását a pénzhamisítással szembeni fellépés érdekében.

Az euró védelmére szolgáló rendszer elemei az alábbiak :

- Hamis pénzérmeikkel, bankjegyekkel kapcsolatos valamennyi adat szisztematikus továbbítása a nemzeti hatóságoktól – mint például a nemzeti központi bankok - az Európai Központi Bank felé, aki az adatok tárolásáért és megfelelő nyilvántartásukért felelős.
- Hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok kötelesek lehetővé tenni vizsgálatok elvégzését gyanús bankjegyek és pénzérmeék tekintetében. Ezen vizsgálatokat a hamis bankjegyeket elemző nemzeti központ (CAN) vagy a hamisítás gyanús pénzérmeék elemzésével foglalkozó nemzeti központ (CNAP) végezné. Ezek a szervezeteknek tovább kell küldeniük a gyanús bankjegyeket az Európai Központi Bankhoz, gyanús pénzérmeék tekintetében pedig a tudományos és technikai központnak kell elemzés elvégzése céljából továbbküldenie.
- Kötelezettség hitelintézetek és pénzváltó irodák felé a tekintetben hogy a forgalomból vonják ki az átvett hamis euró bankjegyeket és pénzérmeéket, melyekről tudják vagy alapos okkal gyanítják, hogy hamis, és késlekedés nélkül azonnal küldjék meg a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok felé. A tagállamoknak egy hatásos szankciórendszert kell kiépíteniük, mely arányos és visszatartóerővel is bír, azokkal az intézményekkel szemben, akik a fenti kötelezettségeiket nem tartják be.
- Tagállamok nemzeti hatóságai közötti - különösen a Genfi Egyezményvel összefüggésben létrehozott nemzeti központ irodáival – az Európai Központi Bank és a Bizottság közötti együttműködés. Elsődlegesen stratégia elemzések elvégzése és kölcsönös együttműködés elősegítése céljából a pénzhamisítás megelőzése céljából. Ideértve a tudományos-technikai fejlődés folyamatos nyomon követését és az Európával közösen tartott képzések szervezését.

- Az euró hamisítással kapcsolatos információk központosítását a nemzeti központi irodák keretein belül, figyelemmel az Europol és a nemzeti egységeinek történő továbbítására.
- Együttműködés harmadik – nem tagállam – országgal és nemzetközi szervezetekkel.

Tagállamoknak meg kell nevezniük azokat a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságokat egy lista keretében, akik eljárhatnak hamis bankjegyek és pénzermék azonosítása tekintetében és ezt a listát továbbítaniuk kell a Bizottság és az Európai Központi Bank felé.

1339/2001 rendelet

Ez a rendelet kiterjeszti a 1338/2001 rendelet 1-11 cikkelyeinek alkalmazhatóságát azokra tagállamokra is, ahol nem az euró a nemzeti fizetőeszköz.²⁸⁹

A.4. Hamis fizetőeszközök elleni küzdelem

2001. május 28-án fogadta el a Tanács azt a kerethatározatot, mely a hamis készpénzt helyettesítő fizetőeszközökkel szembeni fellépés fontos elemeit tartalmazza.

Ez a kerethatározat elsősorban a korábban a Tanács által már elfogadott eszközrendszert egészíti ki, ezek a közvetkezők :

- 98/428 közös cselekvés az európai igazságügyi hálózat létrehozásáról,

²⁸⁹ 1338/2001 rendelet akárcsak a 1339/2001 rendelet 2001. július 4. napján lépett hatályba JO L 181 du 4. 7. 2001.

- 98/733 közös cselekvés a bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról a tagállamokban,
- 98/699 közös cselekvés a bűncselekményekből származó vagy a bűncselekmény eszközeként szolgáló javak felkutatásáról, azonosításáról, lefoglalásáról.

Jelen kerethatározat szerint bármely készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása hatékony, arányos és visszatartó erővel rendelkező szankcióval büntetendő cselekmény minden tagállamban.

Elkövetési magatartások :

A kerethatározat megközelítése szerint el kell kerülni annak lehetőségét, hogy tagállamonként eltérő magatartásformák legyenek megfogalmazva mint elkövetési magatartások. Éppen ezért a kerethatározat limitáltan határozza meg azokat a szándékos elkövetési magatartásokat, melyeket a tagállamoknak mint bűncselekményekként kell figyelembe venni. Különböző elkövetési formák kerültek ily módon meghatározásra aszerint, hogy a cél:

- készpénzt helyettesítő fizetési eszköz maga,
- vagy ennek az eszköznek az előállítása,
- vagy előre meghatározott pénzügyi művelet végrehajtása, esetleg több ilyen művelet végrehajtása,
- vagy a különböző pénzügyi műveletekre használt rendszert célozza az elkövetési magatartás.

Szankciók:

A tagállamok kötelesek a bűncselekmények tekintetében az elkövetői körben nem csak a természetes személyeket, hanem a jogi személyeket is figyelembe venni a jogalkotás tekintetében. A szankcióknak hatékonynak,

arányosnak és megfelelő visszatartó erővel rendelkezőknek kell lenniük. Mindez nem jelenti feltétlenül a szabadságelvonó intézkedések szankciókénti alkalmazását, kivételt képeznek a súlyos jogsértések, melyek a kiadatást is maguk után vonhatják.

A tagállamok határozhatják meg a bűncselekmény súlyosságával kapcsolatos részleteket akár csak a bűncselekmény természetével és az alkalmazandó szankciók súlyosságát is.

Hatáskörrel rendelkező bíróságok:

A kerethatározat által meghatározott felosztási kritériumok megállapítása azt a célt szolgálta, hogy meg lehessen határozni azokat a nemzeti hatóságokat, melyek hatáskörrel és illetékességgel is rendelkeznek a büntetőeljárások lefolytatására. Erre akkor nyílik lehetőség, amennyiben a bűncselekmény elkövetése:

- a tagállam területén történik,
- tagállam állampolgára által történik, természetesen csak azokban az esetekben beszélhetünk erről a lehetőségről ha a tagállam által elismert az extra-territorialitáson alapuló hatáskör,
- ha jogi személy az elkövető és a székhelye a hatáskörrel rendelkező tagállam területén található.

Azonban ezen eszközök ugyanúgy előre láthatóak a büntetőeljárás lefolytatásának biztosítására, amikor egy tagállam állampolgáráról van szó, viszont ez utóbbi esetben nincs kiadatás.

Együttműködés

A szolgálatok, pénzkezelést ellenőrző magán cégek, közszférába tartozó szervezetek együttműködése a kerethatározatban előrejelzett, különösen azon

hatóságok között, akik e határozat által célzott bűncselekmények tekintetében nyomozati, illetve büntetőeljárás lefolytatására hatáskörrel rendelkeznek. A tagállamok közötti kiegészítő jellegű együttműködés mechanizmusainak meghatározása további egyezmények, két vagy többoldalú megállapodások tekintetében valósulnak meg. A Bizottság készít jelentést a Tanács számára, hogy a kerethatározat által megállapítottak, milyen mértékig lettek megvalósítva a tagállamok törvényhozása által.²⁹⁰

A kerethatározat által meghatározottak megalkotása a tagállamok törvényhozása által nem ment könnyen, ami tipikusan egy a harmadik pillér területén megtalálható problémát jelez. A kerethatározat hatályba lépését követően a tagállamoknak rendelkezésükre állt két év, hogy a nemzeti törvényalkotás a hiányzó eszközöket megteremtse, ám a tagállamok ennek ellenőrzéséhez szükséges nemzeti joggal kapcsolatos információt sem továbbították a Bizottság felé, vagy ha továbbították azt is hiányosan tették, ezáltal az ellenőrzést nehezítették. A két éves határidő lejártát követően is voltak olyan államok, ahol a nemzeti törvényhozás nem tett semmit (Dánia és Portugália) és olyan állam is, ahol ugyan a szükséges eszközöket megalkotta a törvényhozás, ám hatályba már nem léptette őket (Hollandia). Más tagállamok úgy ítélték meg, hogy a már létező büntetőjogi eszközökről van szó, ám részletesebb információval nem szolgáltak a Bizottság felé (pl Ausztria).²⁹¹

A.5. Euró pénzerméhez hasonló érmék, zsetonok

²⁹⁰ 2001/413 kerethatározat 2001. június 2. napján lépett hatályba, a tagállamok 2003 június 2-ig kaptak haladékot a jogalkotás tekintetében. JO L 149 du 02. 06. 2001

²⁹¹ COM(2004)346 és a COM(2006)65 tájékoztatók szerint.

A Tanács 2004. december 6-án fogadta el 2182/2004/EK rendeletét, mely az euró pénzerméihez hasonló érmékkal és zsetonokkal kapcsolatos.

A rendelet elsősorban a közérdek védelmét szolgálja azzal kapcsolatban, hogy elkerülhető legyen az euró pénzermék és a kinézetre hasonló zsetonok, valamint fémérmék összekeverése, illetve ezáltal csalások megvalósítása. Ezek az érmék és zsetonok nem kelthetik a jogszerűség látszatát, ennek ellenére illegálisan az euró pénzermék helyét felhasználhatók lehetnének.

Éppen ezért a rendelet megtiltja az előállítását, vásárlását, importálását és az elosztását, eladási vagy más kereskedelmi célokra ezeknek a fémérméknek és zsetonoknak, melyek hasonló karakterekkel rendelkeznek mint a valódi euró pénzermék. A fémérmék és a zsetonok felülete nem tartalmazhatja « euró » « euró cent » megnevezéseket, sem az euró szimbólumát, sem hasonló grafikát, melyek a legális fizetőeszközön találhatóak. E tekintetben a Bizottság rendelkezik hatáskörrel, annak meghatározására, hogy mit jelent a « hasonló ». Végül pedig ezek a hasonló érmék zsetonok nem lehetnek azonos formájúak és nagyságúak mint az eredeti euró pénzermék.

Azok az érmék zsetonok, melyek az euró feliratot, szimbólumot, euró cent feliratot viselik és nem bírnak semmilyen értékkel, csak azzal a feltétellel engedélyezettek, hogy ha a méretük lényegesen eltér az eredetitől. Viszont ha a méretük nem tér el lényegesen az érem közepén egy lukat, hatszögű formát kell tartalmaznia.

A Bizottság megadhatja az engedélyt a fent említettek használatára, ha semmi veszély nem áll fenn az érmék összekeverését illetően.

Az értékkel és a specifikus technikákkal kapcsolatban a Tanács egy korábbi 975/98 rendeletében meghatározottak az irányadók.

Ezek a hasonló fémérmék nem a nemzeti törvényhozás által meghatározottak szerint lettek kibocsátva, valamint nem legális fizetőeszköznek minősülnek. Azok a fémérmék, zsetonok, melyek az euró bevezetése előtt már léteztek használhatóak 2009 végéig, de semmiképpen nem helyettesíthetik az eurót. A hasonló érmét, zsetonokat, regisztráltatni kell a tagállamok nemzeti joganyaga szerint és az Európai Technikai és Tudományos Központ ellenőrzésének és jelentéseinek tárgyát képezik.

A rendelet minden olyan tagállamban alkalmazandó, ahol az euró mint fizetőeszköz bevezetésre került (Németország, Ausztria, Belgium, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, és Portugália), azonban a rendelet alkalmazhatóságát a 2183/2004/EK kiterjesztette azokra az államokra is, melyek nem tagjai a monetáris uniónak. A tagállamok határozzák meg azt a szankciórendszert, melyek a rendelet megsértéséhez kapcsolódnak 2005. július 1.-ig és biztosítják ezek hatályba lépését.²⁹²

B.) Hamisítás és kalózfelvételekkel kapcsolatos fellépés

B.1.) Hamisítás és kalózfelvételekkel szembeni küzdelem a belső piacon.²⁹³

A Bizottság a 2000. november 30-ai tájékoztatójában egy akciótervet dolgozott ki, melyet a Zöld könyvvel és a hamisítások, valamint a kalózfelvételekkel szembeni küzdelemmel kapcsolatban adott ki.

²⁹² 2182/2004/EK rendelet 2004. december 21-én lépett hatályba. JO L 373/1 du 21.12.2004
²⁹³ COM(2000)789, (Bizottság (2000)789 tájékoztatója)

A hamisítás és a kalózfelvételekkel kapcsolatos bűncselekmények nemzetközi mértékeket öltöttek, melynek súlyos gazdasági és társadalmi hatásokkal járnak. Ezek a bűncselekmények a belső piac jó működését is ugyanúgy veszélyeztetik, mint a fogyasztók érdekeit különösen, ami a közbiztonságot és az egészségügyet illeti. Ez a helyzet lehetővé teszi a kereskedelem és a piac adta lehetőségek nem legális kihasználását ugyanúgy, mint a konkurencia kifacsarását, ami a belső gazdasági résztvevők bizalmának elvesztéséhez vezet és csökkenti a befektetéseket is.

Az Európai Unió által végzett felmérés szerint ez a bűncselekmények sorozatából álló tevékenység becslések szerint a világ kereskedelem 5-7 %-át teszik ki, és évente 200.000 munkahely elvesztésével jár. Az unióban székhellyel rendelkező gazdasági társaságok, melyen nemzetközi szintű kereskedelmi tevékenységet is folytatnak, éves szinten 400 és 800 millió eurót veszítenek, míg a szerzők 2 000 milliót eurós veszteséggel számolnak az unión belül. Az informatikai szektor különösen érintett e tekintetben.

A Zöld könyvhöz kapcsolódó válaszok:

A Zöld könyv és az e tárgykörben felmerült kérdésekkel kapcsolatban adott válaszok megerősítették a probléma nagyságát és a belső piac működésére gyakorolt károkozásban megnyilvánuló hatását. Az ebben érdekelt területek a különböző tényezőkkel hozhatóak kapcsolatba, melyek megkönnyítik az ilyen szituációkat, nevezetesen az aktuális különbségek a szankciórendszerekben, illetve az eltérések a tagállamok nemzeti jogrendszerében a szerzői jogok érvényre juttatását illetően. Éppen ezen okból kifolyólag, az érdekeltek – ideértve a tagállamokat is – minél előbb szeretnék, hogy ez a probléma az EU-n belül megoldásra kerüljön.

Másrészt a Bizottság kiemeli azt is, hogy fontos, hogy ezen a téren alkalmazott együttműködésekben és a fellépésben is fontos szerepet játsszon, valamint a szerzői jogok tulajdonosainak is körültekintően kell eljárniuk.

Akcióterv a következő fontos elemeket tartalmazza:

- Sürgős cselekvést, mely által a Bizottság javaslatai gyorsan megvitatásra kerülhetnek.
- Közép távra szolgáló eszközök.
- Közhatalmat és magán szektort érintő egyéb kezdeményezések.

Ezeknek az eszközöknek a horizontális karakterje révén a bel- és igazságügyi együttműködés területein lévő kezdeményezésekbe kell majd integrálódniuk.

Sürgős eszközök, a következőket tartalmazzák:

- Egy irányelv javaslatot, mely a szerzői jogok védelmének erősítését célozza és egyben meghatároz egy általános keretet az információcserét illetően. Ez a kezdeményezés egyúttal azt a célt is szolgálná, hogy összehangolná e területen született jogi, adminisztratív rendelkezéseket a tagállamokban. Az eszközök csak kiegészítő fejlesztések az ADPIC rendszerhez kapcsolódva.
- A már meglévő programok fejlesztése, melyeken keresztül a nyomozóhatóságok tagjainak képzését illeti, ideértve nem csak a tagállamok nyomozóhatóságainak tagjait, hanem a jelölt országok hatóságainak tagjait is, akár csak információkkal kapcsolatos eszközök és a társadalom figyelmének a felhívását is erre a problémára.

- A Bizottság folytatni fogja a hamisítások és a kalózfelvételekkel szembeni küzdelem rendkívül fontos kérdésként történő kezelését a csatlakozási tárgyalásokat illetően.
- Adatgyűjtés, összehasonlítás, elemzéssel kapcsolatos metodológia meghatározására egy tanulmány elkészítését hirdeti meg.
- Bizottsági szinten kontaktpontokat határoz meg, melyek biztosítják a kapcsolatot a különböző szolgálatok között, melyek ezen a területen dolgoznak. Ez a kontaktpont könnyítené meg a külvilággal szembeni átláthatóságot.

Közép távú eszközök, melyek között a Bizottság az alábbiakat vizsgálja:

- Adminisztratív együttműködést kiegészítő mechanizmusok létrehozásának lehetősége, nevezetesen hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok között és a nemzeti hatóságok valamint a Bizottság között is.
- A büntetőjogi szankciók minimál küszöbének összehangolására, az e tárgykörben az Europol hatáskörének kiterjesztésére, egy igazságügyi határozatokhoz gyorsabb hozzáférést – a nemzeti hatóságok számára - biztosító rendszer kidolgozását célzó javaslatok megalkotásának a szükségességét.

Egyéb kezdeményezések:

A Bizottság ajánlások formájában próbálja meg javítani a már létező információs rendszerek használatát, sürgetni az együttműködéseket és az információcserét a közhatalom és a magánszféra között. Ezek a kezdeményezések a következők:

- A magánszféra és a közhatalom közötti együttműködés javítása például a már létező adatnyilvántartó bázisokat kompatibilitásának biztosításán keresztül egy jobb felhasználás elősegítése,
- Az európai igazságügyi együttműködés javítása a már létező eszközök közösségi szinten történő fejlesztésén keresztül,
- Kutatási és fejlesztési programok keretében biztosított lehetőségek kiaknázása (R&D) (1998-2002), melyek a technikai fejlesztésekre lettek létrehozva.

A Parlament és Tanács által 2004. április 29-én került elfogadásra a 2004/48/EK irányelv, mely e tárgykörben született, és amely megteremti annak lehetőségét, hogy a tagállamok között és az unió egész területén egyenlő feltételek mellett lehessen alkalmazni a szerzői jogokat. Ezen túlmenően a tagállamok jogszabályi rendelkezéseit harmonizálja, lehetővé téve ezáltal, hogy a belső piac keretei között a szerzői jogok megfelelő és egyenlő védelembe részesülhessenek az unió területén.²⁹⁴ Ezzel az irányelvvel kapcsolatban csak annyit jegyeznek meg, hogy nem tartalmaz büntetőjogi szankciókat az elkövetőkkel szemben, annak ellenére hogy a Bizottság eredeti javaslatában szerepe volt a büntetőjogi szankcióknak is. Az irányelv a tagállamokra bízta az alkalmazandó szankciókat.²⁹⁵

A Bizottság 2005. október 11.-ei tájékoztatójában javasolta a Tanácsnak és a Parlamentnek, hogy az unió erősítse a hamisítás elleni fellépést a vámügyi szervekkel összhangban. Elsősorban a jogszabályok összhangba hozását, az együttműködést a vámszervek és a gazdaság résztvevői között, ugyanúgy mint a nemzetközi együttműködés fejlesztését.²⁹⁶

²⁹⁴ 2004/48/EK, JO L 195 du 02. 06. 2004

²⁹⁵ 2004/48/EK irányelv 2004. június 22. napján lépett hatályba.

²⁹⁶ COM(2005)479

2.4. Vesztegetéssel kapcsolatos fellépés

Az unió vesztegetéssel kapcsolatos politikájáról elmondható, hogy általános keretként használ egy globális uniós politikát, valamint a nemzeti és uniós szinten történő vesztegetések és a privát szektorban történő vesztegetések elleni fellépés eszközeit fogalmazza meg elsősorban. Azonban e tárgykörben nemzetközi szervezetek mint az ENSZ vagy az Európa Tanács és az OECD által elfogadott egyezmények is átvételre kerültek.

A.) Az európai és nemzeti tisztviselőkkel kapcsolatos szabályozás

Előzmény

Az 1996. szeptember 27.-ei (96/C 313/O1²⁹⁷) az *Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló Egyezményt kiegészítő jegyzőkönyv*, amely bevezeti az aktív és passzív korrupció definícióját²⁹⁸:

Passzív korrupció: (2. cikk)

Alanya tisztségviselő, aki szándékos cselekedetével saját maga vagy harmadik fél részére, bármiféle előnyt kér vagy kap vagy erre ígéretet fogad el, azért hogy hivatali kötelezettségét megszegve járjon el vagy tartózkodjon kötelességeinek teljesítésétől, illetve funkciójának ellátásától. Mindezek következményeiként az EK pénzügyi érdekeit veszélyezteti vagy veszélyeztetheti.

Aktív korrupció: (3. cikk)

Alanya bárki lehet, aki szándékosan követi el a következő magatartást: saját maga vagy harmadik fél érdekében tisztviselőnek előnyt ígér vagy biztosít, mellyel a

²⁹⁷ Council Act of 27 September 1996 drawing up a Protocol to the Convention on the Protection of the European Communities' financial interests, OJ.C313,23/10/1996 p.0001.

²⁹⁸ Dr. Görgényi Ilona: Az Európai Unió elvárásai a vesztegetés kriminalizálása terén kerethatározat előtt és után, dr. Györgyi Kálmán 65. Születésnapjának tiszteletére kiadott emlékkötet, KJK-Kerszöv Jogi és üzleti kiadó, 2004, 279-290. old.

tisztviselő ily módon hivatali kötelességeit megszegve jár el, vagy tartózkodik kötelességeinek teljesítésétől ... - a továbbiakban ugyanaz, mint a passzív korrupciónál már említettek.

Ezzel a jegyzőkönyv túllép az EU. tagállamai Tisztségviselőit érintő Korrupcióellenes küzdelemről szóló Egyezményen, mely az EU-ról szóló Szerződés K.3.(2)(C) cikkén alapul.

A fenti jegyzőkönyvhöz hasonlóan, az EK vagy a tagállamok tisztviselőit érintő korrupciós cselekményekre általánosságban irányul az egyezmény.²⁹⁹

A kiegészítő jegyzőkönyv az aktív és passzív vesztegetés meghatározásán túlmenően, a vesztegetéssel kapcsolatos szankciók harmonizálását is tartalmazza a tagállamok között.³⁰⁰

Az Európai Unió tagállamainak és a Közösségek tisztviselőit érintő vesztegetés elleni egyezmény³⁰¹

A Tanács 1997. május 26-ai az Európai Unió tagállamainak vagy az Európai Közösségek tisztviselőit érintő vesztegetés elleni egyezménye, mely az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikkely 2 paragrafus c) pontján alapul.

Ez az egyezmény a tisztviselő meghatározáson keresztül magába foglalja, mind a nemzeti szintű, mind egy másik tagállam nemzeti szintű tisztviselőit.

Közösségi tisztviselő fogalmát az alábbiak szerint határozza meg:

²⁹⁹ Convention , articles 2,3.

³⁰⁰ Journal official C 313 du 23. 10. 1996

³⁰¹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33027.htm>

- Minden olyan személy, aki tisztviselői, ügynöki minősége akár szerződésileg származik az Európai Közösségek tisztségviselőjeként vagy a Közösségek más ügynökeként alkalmazandó rá ez a minőség.
- Bármely olyan személy, aki a tagállamok vagy bármely köz- vagy magán szervezet által az Európai Közösségek rendelkezése alá esik, aki olyan tevékenységet gyakorol, mely megegyezik az Európai Közösségek tisztségviselőinek, ügynökeinek tevékenységével.

Az egyezmény a nemzeti tisztségviselő tekintetében referenciaként a tagállam nemzeti joga szerinti meghatározást alkalmazta, amikor értelmezte a tisztségviselőt vagy köztisztviselőt, vagyis ez a kérdéses személy a tagállam büntetőjogában szereplő definíció szerint került meghatározásra. Ha például egy eljárásban egy tagállam tisztségviselője érintett, azonban ez a személy egy másik tagállam megbízásából tevékenykedik, ez utóbbi nem köteles alkalmazni a nemzeti tisztségviselő fogalmát csak abban az esetben, ha a fogalom kompatibilis a nemzeti jog fogalmával.

Passzív vesztegetés

Jelen egyezmény a passzív vesztegetésnek egy olyan szándékos magatartás megvalósítását tekinti, mely egy tisztviselőnek közvetlenül vagy közvetetten - egy harmadik személyen keresztül - kér vagy kap előnyöket, mely előnybe saját maga vagy harmadik személy részesül, vagy egy tisztségviselő fogad el ajánlatot, azért hogy megtegyen vagy ne tegyen meg a hivatali kötelességével ellentétes valamely tevékenységet, mely tevékenység a pozíciójából következik, vagy a funkciójának gyakorlásából származik.

Minden tagállam saját maga határozza meg azokat az eszközöket, melyek segítségével biztosítani, tudja hogy a fenti magatartásforma bűncselekménnyé legyen nyilvánítva.

Aktív vesztegetés:

Az egyezmény aktív vesztegetésként egy olyan szándékos magatartást határoz meg, mely bármilyen természetű előny ígérésben vagy adásban megnyilvánul, közvetlenül vagy közvetetten – harmadik személyen keresztül- egy tisztségviselőnek, vagy harmadik személynek, azért hogy teljesítsen vagy elmulasszon teljesíteni egy a hivatali feladataival ellentétes tevékenységet, mely a pozíciójához, vagy tevékenységének gyakorlásához kapcsolódik.

Tagállamok természetesen maguk határozzák meg azokat az eszközöket, mellyel biztosítják, hogy a fenti magatartásforma bűncselekményként kerüljön meghatározásra.

Minden tagállam maga határozza meg a szükséges eszközöket, ahhoz hogy biztosítani tudja, hogy a fenti magatartások elkövetői, -tettesi és részes alakzatait egyaránt – felbujtói, tényleges büntetőjogi szankcióval legyenek büntetve, mely szankció hatékony, arányos és megfelelő visszatartóerővel rendelkezik. Ideértve azon jogszabályi lehetőség megteremtését is, hogy a súlyos szabadságelvonással fenyegetett esetekben kiadatásnak legyen helye.

A tagállamok kötelesek megteremteni a megfelelő eszközöket, hogy lehetővé váljon bármely gazdasági társaság vezető tisztségviselőjével szembeni büntetőjogi felelősség megállapítása, természetesen a nemzeti büntetőjog alapelvei szerint.

A tagállamok feladata továbbá: a szükséges eszközök megteremtése, mely által megteremtik a hatáskört e bűncselekmények tekintetében, valamint megállapítja e két vesztegetési formával kapcsolatos eljárási kötelezettségeket, azokban az esetekben amikor:

- A bűncselekményt részben vagy egészben a területén követték el,
- A bűncselekmény elkövetője az adott állam polgára, vagy tisztségviselője,
- A bűncselekményt az egyezményben meghatározott tisztségviselővel szemben/által követték el (Európai Közösségek Bizottsága, Európai Parlament, EK Bírósága).
- Bűncselekmény elkövetője a Közösségek intézményének tisztviselője vagy a Közösségek intézményeit létrehozó szerződésekből kifolyólag létrehozott intézmények tisztviselője, melynek székhelye az érintett tagállamban van.

Bármely tagállam, mely a törvényhozása folytán nem adja ki saját állampolgárait - büntetőeljárás lefolytatása végett – köteles megteremteni a szükséges eszközöket, hogy hatáskörrel rendelkezzen minden olyan esetben, amikor saját állampolgára a tagállam területén kívül követi el az egyezményben meghatározott cselekmények valamelyikét.

Ha egy büntetőeljárás az egyezményben meghatározott bűncselekményekhez kapcsolódik, legalább két tagállam érintett kötelesek hatékony módon együttműködni a nyomozás során, az eljárás lefolytatásakor, illetve kihirdetett büntetés végrehajtása során legalább kölcsönös jogsegély, kiadatás, eljárás átadása-átvétele, illetve a büntetés-végrehajtásának átvétele átadása tekintetében.

Tagállamok nemzeti büntetőjogukban alkalmazniuk kell a « ne bis in idem » elvet, a tekintetben, ha egy személlyel szemben egy másik tagállamban az

eljárást lefolytatták, nem lehet vele szemben ugyanazon a tényálláson alapuló vád alapján egy újabb eljárást lefolytatni, azzal a feltétellel, hogy bűnösség megállapítása esetén, a szankció végre lett hajtva, vagy végrehajtás alatt áll vagy az elítélő állam joga szerint a büntetés végrehajtása kizárt.

Természetesen jelen egyezmény a tagállamok nemzeti jogába történő átvétele a tagállami alkotmányjogi normák tiszteletben tartásával történik. Jelen egyezmény a csatlakozásra váró országok előtt nyitott.

Az unió intézményi rendszerein belüli csalás és vesztegetés elleni fellépés az unió politikájában abszolút prioritást élvez. Nemzetközi szinten a tagállamok együttműködnek harmadik országgal nemzetközi szervezetek keretein belül, mint a Gazdasági Fejlesztés és Együttműködés Szervezete (OCDE) és az Európa Tanács által elfogadott egyezmények³⁰² tekintetében.

2005. április 14.-én az Igazságügyi és Belügyi Tanács elfogadott egy határozatot az unió vesztegetéssel szembeni fellépését tartalmazó globális politikájával kapcsolatban. Ebben a határozatban a Tanács kötelezi a tagállamokat, melyek még a fenti egyezménnyel kapcsolatos ratifikálási eljárást és a nemzeti jogba történő hatályba léptetést nem hajtották végre, hogy mielőbb ezt tegyék meg.

B.) A privát szektorban elkövetett vesztegetés elleni fellépés³⁰³

2003. július 22.-én fogadta el a Tanács a 2003/568/IB kerethatározatot, mely a privát szektorban elkövetett vesztegetések elleni fellépéshez kapcsolódik. A kerethatározat szerint a privát/ magán szektorban elkövetett vesztegetések

³⁰² Mint például az 1999. január 27.-én (Strasbourg) elfogadott korrupcióval kapcsolatos büntetőjogi egyezmény.

³⁰³ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33308.htm>

bűncselekményi szintre emelése a tagállamok kötelezettsége, akárcsak a jogi személyek büntetőjogi felelősségének megállapítása is e bűncselekményekkel kapcsolatban.

A kerethatározat jogi személyek fogalma alatt ért minden olyan nem természetes személyt, amely a nemzeti jog szerint jogi személynek minősül, kivéve az államokat, közhatalmi szerveket és a nemzetközi szervezeteket.

A tagállamok kötelesek az alábbi cselekményeket bűncselekménnyé nyilvánítani, amennyiben azokat professzionális tevékenységeik gyakorlása során követik el :

- Személy megvesztegetése (aktív vesztegetés): ígér, ajánl vagy ad közvetlenül vagy közvetetten – egy harmadik személyen keresztül - bármely előnyt egy olyan személynek közvetlenül vagy harmadik személynek, aki irányítási tevékenységet végez vagy privát szektor résztvevőjének dolgozik, azért hogy az illető kötelezettségeit sértő módon tegyen valamit tevékenységi körében vagy tevékenységi kötelezettséget mulasszon el.³⁰⁴
- Előnyt kérő magatartás (passzív vesztegetés): az a személy, aki kér vagy kap bármilyen előnyt, vezetői feladatának gyakorlása vagy a privát szektorban tevékenykedő személynek végzett munkája gyakorlása során, közvetlenül vagy közvetetten – harmadik személyen keresztül – saját maga vagy más valaki számára, vagy elfogad ígéretet azért, hogy kötelezettségét megszegve járjon el, vagy pedig kötelezettségét mulasztás tanúsításával szegje meg.

Ezen magatartás formák mind profit orientált, mind non profit szervezetek tekintetében büntetendőek. A tagállamok limitálhatják a jogszabály alkalmazási lehetőségét azokra a cselekményekre, melyek magukba foglalják a konkurencia

³⁰⁴ Kötelezettség szegés e tekintetben: egy olyan kifejezést kell hogy takarjon, mely megegyezik a nemzeti jog normáival. A jogi meghatározásnak le kell fednie legalább minden olyan magatartást mely jogi kötelezettség megszegését vagy foglalkozásból eredő kötelezettség megszegését jelenti. 2 cikkely.

eltorzítását a kereskedelmi szolgáltatásokkal, illetve tulajdon átruházással kapcsolatban.

A tagállamok kötelesek informálni a Tanácsot jelen kerethatározat nemzeti jogba történő megvalósításáról, a kerethatározat hatályba lépésétől számított öt éven belül 2005. július 22-től számítva. A Tanács újrazivsgálja a tagállamok által tett nyilatkozatokat e tárgykörben 2010. július 22.-t megelőzően.

Természetes és jogi személyek büntetőjogi felelősségre vonása

Jelen kerethatározat nem csak a természetes személyek, munkavállalók büntetőjogi felelősségének megállapítását szorgalmazza, hanem a jogi személyek felelősségre vonását is.

Természetes személyek vonatkozásában tagállamok biztosítják, hogy a fenti magatartások büntetőjogi szankcióval járjanak. A cselekmények tekintetében felső határként legalább 1-től 3 évig terjedő szabadságvesztést határoz meg a jogszabály. Foglalkozás gyakorlásának időleges felfüggesztésével. Továbbá a tagállamoknak kell biztosítaniuk, hogy a tettesi alakzaton kívül, a felbujtás és a részesség is büntetőjogi felelősségre vonással járjon.

Jogi személyek büntetőjogi felelősségének megállapítása tekintetében, ha vesztegetést követnek el a saját hasznukra bármely természetes személy által, cselekedve egyénileg vagy egy szervezet, gazdasági társaság tagjaként az alábbiakon kell figyelembe venni:

- Rendelkezzen jogi személy képviseletére feljogosító hatáskörrel,
- A jogi személy nevében határozatokat hozhasson,
- Belső kontroll gyakorlása tekintetében hatáskörrel rendelkezzen.

Jogi személyekkel szemben alkalmazható szankciókat illetően, a pénzbüntetést és adminisztratív szankciókat kell érteni. Adminisztratív szankció alatt azokat a szankciókat kell érteni, melyek a jogi személy kereskedelmi

tevékenységének gyakorlását időlegesen felfüggeszteni vagy akár teljesen megszünteti, illetve melyek előny szerzésből - pályázatok-, kormányzati támogatásokból történő időleges vagy végleges kizárást jelentene.

Tagállamok hatáskörét illetően:

Bármely tagállam hatáskörrel rendelkezik ha:

- A területén követik el a bűncselekményt,
- Az elkövető a tagállam állampolgára,
- A bűncselekmény egy olyan jogi személy érdekében lett elkövetve, melynek székhelye a tagállam területén található.

A tagállamoknak 2005. július 22.-t megelőzően meg kellett teremteniük a nemzeti jogukban a kerethatározatnak megfelelő jogi eszközöket.³⁰⁵

A Bizottság 2007. június 18.-ai jelentésében, melyet a Tanács számára készített - és a fenti kerethatározat 9 cikkelyén alapul - a tagállamok által végrehajtott jogalkotás eredményeként létre hozott eszközök vizsgálatát követően megállapította, hogy magának az aktív és passzív korrupció bűncselekménnyé nyilvánítása tekintetében egyedül Belgium és Anglia ültette át nemzeti jogába a határozat által definiált bűncselekmény valamennyi elemét. Ám a kerethatározat többi rendelkezését tekintve is hiányosak a tagállamok által elfogadott jogi eszközök.³⁰⁶

C.) ENSZ vesztegetéssel kapcsolatos egyezménye

³⁰⁵ 2003/568/IB kerethatározat, 2003. július 31. napján lépett hatályba, a tagállamok 2005. július 22. napjáig kaptak törvényhozási haladékokat. JO L 192 du 31. 07. 2003

³⁰⁶ COM (2007) 328. <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33308.htm#KEY>

2003. december 9-11 között Meridában (Mexico) megrendezett konferencia során a vesztegetéssel kapcsolatban elfogadott ENSZ egyezmény csatlakozásra nyitott volt nem csak országok számára, hanem az Európai Unió előtt is. A Bizottság javaslatára 2005. május 10-én határozott az egyezmény aláírásáról. A határozattal összhangban 2005. szeptember 15.-én az Európai Unió elnöksége és az Európai Bizottság aláírta a fenti egyezményt az Európai Közösségek nevében. A « Merida » egyezményt 2003. október 31-én fogadta el az ENSZ Közgyűlése az A/RES/58/4 határozatával.

ENSZ egyezmény előzményei

2000. decemberében – 55/61 számú Közgyűlési határozattal – az ENSZ Közgyűlése úgy döntött, hogy létrehoz egy speciális államok számára nyitva álló bizottságot, melynek feladata a vesztegetéssel szembeni nemzetközi jogi eszköz kidolgozása. 2002. januárjától 2003. októberéig a bizottság tárgyalásokat folytatott ezzel az egyezménnyel kapcsolatban, mely során az Európai Bizottság képviselte az Európai Közösségek érdekeit.

A Bizottság különös hangsúlyt fektetett arra, hogy az egyezmény tartalmazzon preventív jellegű eszközöket, a Közösségek hatáskörébe tartozó területekkel – nevezetesen a belső piaccal - kapcsolatban résztvevő biztosító technikai eszközöket. Itt elsősorban pénzmosás és annak megelőzését, a magánszféra könyvelői normáinak, és a közbeszerzési piacon való részvétel alapelveit, mely elsősorban az átláthatóságot és a közbeszerzések tekintetében minden jelölt számára való egyenlő hozzáférés biztosítását célozza.

A « Merida » Egyezmény³⁰⁷

Az egyezmény célja :

³⁰⁷ <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/453/15/PDF/N0345315.pdf?OpenElement>

- Hatékonyabb előrelépés és megerősítés a vesztegetéssel kapcsolatos preventív eszközöknek,
- Nemzetközi együttműködés és a technikai részvétel támogatása és fejlesztése,
- Előrelépés gazdasági ügyek helyes irányítása, felelősség vállalása és a közjavak tekintetében, valamint e körben a feddhetetlenség fejlesztése.

Az egyezmény alkalmaz preventíót, tartalmaz nyomozással és az eljárással kapcsolatos elemeket, mint például a bűncselekményből származó javak felkutatását, azonosítását és lefoglalását érintő elemeket.

Prevenció tekintetében az egyezmény tartalmaz egy részletes listát, mely az alkalmazandó politikákat, megelőzési gyakorlatot, e tárgykörben létrehozandó szerveket, közszférában tevékenykedő tisztviselők magatartási kódexét, a közszférába felvétellel, előmenetellel kapcsolatos objektív kritériumokat ugyanúgy tartalmazza, mint a közbeszerzési piacra történő belépés feltételeit. Valamint a pénzmosással kapcsolatos preventív eszközöket.

Bűncselekménnyé nyilvánítás és nyomozás tekintetében, az egyezmény a tagállamokra terheli annak felelősségét, hogy fogadják el azokat az eszközöket, melyek szükségesek a büntetőjogi karakter megteremtésére/összevetésére. Nevezetesen az alábbiakkal kapcsolatban:

- Nemzeti, külföldi, nemzetközi szervezetek köztisztviselőinek megvesztegetése,
- Köztisztviselő által javak sikkasztása, hűtlen kezelése és minden más jogtalan felhasználása,
- Befolyás gyakorlása,
- Hivatallal való visszaélés és jogtalan gazdagodás.

Az egyezmény minden esetben vesztegetésnek minősíti a saját maga vagy más számára jogtalan előny kérését és elfogadását.

A magán szektort illetően, az egyezmény bűncselekményként kezeli a sikkasztást és a vesztegetést, a bűncselekményből származó javak legalizálását,

orgazdaságot, az igazságszolgáltatás akadályoztatását, ezen cselekményekben történő részvételt és a kísérletet.

Többek között ösztönzi az egyezményt aláíró tagállamokat, hogy a teremtsék meg a szükséges eszközöket a nemzeti jogukban az alábbiak tekintetében:

- A jogi személyek büntetőjogi felelősségének megállapítása tárgyában,
- Bűncselekményből származó javak felkutatását, azonosítását, lefoglalásához,
- Tanú-, szakértő és áldozatvédelem tekintetében,
- A hatóságoknak információt szolgáltatók védelme,
- Vesztegetés eredményeinek felkutatása,
- Polgárjogi igény lehetővé tétele azoknak, akik károsultak a vesztegetéssel kapcsolatos büntetőeljárás során,
- Vesztegetéssel kapcsolatos nyomozati szervek létrehozása,
- Nyomozóhatóságokkal történő együttműködés támogatása,
- Nemzeti hatóságok és a magán szektor közötti együttműködés támogatása,
- A banktitokra történő hivatkozás, mint felderítési akadály kiküszöbölése.
- Bűncselekmény feltételezett elkövetője előéletének felhasználása büntetőeljárás keretei között,
- Hatáskör létrehozása különböző típusú bűncselekmények esetén, ha az állam területén követték el, ha az állam állampolgára az elkövető.

Valamennyi aláíró állam létre kell, hogy hozza azokat az eszközöket, melyekkel az eljárások lefolytathatóak, valamint a bűncselekményhez kapcsolódó szankciókat azért, hogy egy egyensúly jöjjön létre az immunitásuk, a bűncselekmény és azok következményei között.

Az egyezményben találhatóak rendelkezések a nemzetközi együttműködéssel kapcsolatban is: a nyomozások során tanúsítandó együttműködések, a kiadatás, kölcsönös jogsegély, büntetőeljárás átadása, büntetés-végrehajtás átadása.³⁰⁸

Az egyezmény 5 fejezetében található az egyik legfontosabb elem: amikor is az egyezmény a pénzügyi intézményeket hívja fel arra, hogy ellenőrizzék az ügyfelek személyazonosságát, különösen azokét, akik nagyobb pénzösszegek tranzakcióit hajtják végre. Továbbá felhívja a bankok figyelmét, hogy kerüljék el annak lehetőségét, hogy fizikai jelenléttel ne rendelkezzenek – csak interneten keresztül működjenek - és hogy ne legyenek egy szabályozott pénzügyi csoport tagja. Ezekkel a rendelkezésekkel a pénzmosás bűncselekmény tekintetében próbál hatékony fellépési eszközként szolgálni, hiszen a legalizálásra váró pénzösszegek könnyebben beazonosíthatóak és nyomon követhetőek, éppen ezért a nemzetközi együttműködést ezen a téren is szorgalmazza.³⁰⁹

D. Az Európa Tanács és az OECD keretein belül született vesztegetéssel kapcsolatos egyezmények³¹⁰

Az Európai Unió Tanácsának 1997. október 6-ai 97/661/IB és az 1997. november 13.-ai 97/783/IB közös állásfoglalása határozza meg az Európa Tanács és az OECD keretei között vesztegetés tárgyában már létrejött egyezményekkel kapcsolatos tárgyalásokat.

Az Európa Tanács vesztegetéssel kapcsolatos egyezménye kiegészítette a már 1997. óta létező Európa Uniós jogi eszközöket a vesztegetéssel kapcsolatban, ugyanis az Unió 1997. májusában fogadta el az EU tagállamainak tisztviselőit és az Európai Közösségek tisztviselőit érintő vesztegetésről szóló egyezményt, valamint a szintén 1997. december 17. elfogadott OECD vesztegetéssel

³⁰⁸ Egyezmény 4 fejezete.

³⁰⁹ COM(2003)751, <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33300.htm>

³¹⁰ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33045.htm>

kapcsolatos egyezményét. Ez utóbbi egyezmény a nemzetközi kereskedelmi tranzakciókkal kapcsolatban külföldi köztisztviselők aktív vesztegetésével foglalkozott.

Az Európa Tanács vesztegetéssel kapcsolatos egyezménye a vesztegetés alábbi formáit fedi le - és egyúttal a vesztegetés speciális formáinak is nevezi- :

- Külföldi és nemzeti köztisztviselők aktív és passzív vesztegetése,
- Nemzetközi közgyűlések, külföldi parlamentek, nemzeti parlamentek tagjainak, képviselőinek aktív és passzív megvesztegetése,
- Magánszektorban elkövetett aktív és passzív vesztegetés,
- Nemzetközi tisztviselők aktív és passzív vesztegetése,
- Nemzetközi bíróságok tisztviselőinek és nemzetközi, külföldi, valamint nemzeti bírák aktív és passzív megvesztegetése
- Hivatali visszaélések,
- Vesztegetésből származó javak legalizálása,
- Vesztegetéshez kapcsolódó könyvelési magatartások büntethetősége.

Maga a vesztegetési magatartásforma a korábban említett 1997-es uniós egyezményben megfogalmazottaktól nem tér el, viszont az elkövetői kör az Európa Tanács egyezményében már jelentősen bővült.

Az egyezményt aláíró államok kötelesek a fent említett vesztegetési formák kriminalizálásán kívül, azokhoz olyan szankciókat fűzni, melyek hatékonyak, arányosak és elterelő – preventív - hatásúak, valamint biztosítani, hogy a szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében kiadatásnak legyen helye.

Az egyezmény nem csak a fizikai személyek büntetőjogi felelősségre vonását sürgeti, hanem a jogi személyekét is. Ez utóbbiak vonatkozásában a szankciók között a pénzügyi szankciók kerülnek hangsúlyozásra, melyek lehetnek büntetőjogi és nem büntetőjogi jellegűek.

Az egyezmény az elkövetők mellett a részesi alakzat formáit is büntetni javasolja, mely pontos kritériumainak meghatározását az államokra bízta.³¹¹

Az Európai Unió a fenti egyezményekkel kapcsolatban a tagállamokra bízta, az egyezményekhez kapcsolódó jogi eszközök a létrehozását, főként a bűncselekmények meghatározását, illetve az ehhez kapcsolódó hatáskör megteremtését.³¹²

2.5. Hűtlen kezeléssel kapcsolatos fellépés

A hűtlen kezeléssel kapcsolatban történő fellépést sürgette az Enron és a Parmalat körül kialakult botrányok, melyekkel a belső piac egyensúlyi helyzete került veszélybe. A Bizottság felismerte, hogy a pénzügyi problémák hatékony megoldásához szükséges saját közösségi keret létrehozása. Nevezetesen a PASF – pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos akció terv³¹³ -, a már létező akció tervek³¹⁴ Bizottság 2004. szeptember 27-ei tájékoztatójával egy közös keretet formált.

A Bizottság négy fő vonalat határoz meg a hűtlen kezeléssel kapcsolatos fellépés terén:

1. Belső ellenőrzés és a gazdasági társaságok irányítása,
2. Független harmadik személyek,
3. Ellenőrzés,
4. Jogszabályok betartás.

³¹¹ Az ET egyezménye 2002. július 1 napján lépett hatályba. <http://conventions.coe.int/Treaty/fr>

³¹² 97/661/IB közös állásfoglalás, 1997. november 2. napján lépett hatályba. JO L 279 du 13. 10. 1997., 97/783/JAI közös állásfoglalás JO L 320 du 21. 11. 1997.

³¹³ 1999. május 11-ei tájékoztató szerint. COM (1999)232, <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l24210.htm>

³¹⁴ COM(2003)284

Belső ellenőrzés és a gazdasági társaságok irányítása :

Az igazgatótanácsoknak nem csak pénzügyi kötelezettségük, felelősségük van a társaság és a részvényeseik felé, hanem harmadik érdekelt személy felé is. 2004. év végére a következő eszközöket javasolta:

- Különböző csoportok közötti műveletek átláthatóságának támogatása,
- A pénzügyi állapottal kapcsolatos vezető tisztségviselők felelősségének tisztázása és a fő nem pénzügyi információk meghatározása,
- A tőzsdén szereplő részvénytársaságokat kötelezni kell, hogy évente adjanak ki nyilatkozatot a társaság vezetéséről.

A Bizottság értékeli:

- 2006. után az vezető tisztségviselő, mint foglalkozás gyakorlásának eltiltásának feltételeit és a szankcionálható hanyagság fogalmi kritériumainak megteremtését,
- Azoknak a tevékenységeket, melyek lehetővé teszik, hogy egy társaság valós tulajdonosait elrejtse,
- Piaci kötelezettségek átláthatósága, melyek a piacon alkalmazható pénzügyi eszközökkel kapcsolatos irányelvvel összhangban vannak, akár csak a felelősségvállalás áthárítása kisbefektetőkre.

Független harmadik személyek

A második fontos vonal a hűtlen kezeléssel kapcsolatos fellépés terén a tanácsadóknak jut, könyvszakértéssel foglalkozó cégek, hitelintézetek, pénzügyi befektetésekkel foglalkozó cégek esetében. Az ellenőrzés ezen szakaszában szükséges biztosítani, hogy a pénzügyi tranzakciók átláthatóak legyenek és az érdekellentétek a lehető legkisebbre legyenek csökkentve.

E keretek között a Bizottság egy irányelv-ajánlást fogalmazott meg a könyveléssel kapcsolatos jogi kontrollt illetően, melyben hangsúlyozza a könyvelést végző teljes jogi felelősségét a könyvelési konszolidációval kapcsolatban, a szankciórendszer súlyosabbá tételét, tanácsadó testület létrehozását közvagyonnal foglalkozó társaságok tekintetében.

A vámügyi együttműködés terén két fontos jogi eszköz került elfogadásra:

- 1889/2005 rendelet a pénzmosás megelőzésével kapcsolatban, mely előrevetíti az ellenőrzését a 15.000 eurót meghaladó pénzügyi tranzakciók esetén, azok bejelentési kötelezettségén keresztül.
- 2005/60/EK irányelv a pénzmosással kapcsolatban, mely a szolgáltatást nyújtók és elfogadók felfedését célozza.

A Bizottság ezen túlmenően különös figyelmet kíván fordítani a pénzügyi elemző ügynökségek/intézetekre, az alábbiakkal kapcsolatban:

- Részvénykibocsátók védett információihoz való hozzáférés,
- Érdekütközések,
- Akadályok a szektorba való belépés során.

Az ellenőrzés

Az ellenőrzés és a közszféra kontrollját illetően a tagállamoknak kell fontos szerepet játszaniuk, azáltal, hogy biztosítják a közösségi jogalkotás tiszteletben tartását a nemzeti normáikon keresztül.

2005. októberében az Európai Unió Tanácsának tagjai egyezsége jutottak egy irányelv-ajánlással kapcsolatban, mely egy hatékony ellenőrző rendszer létrehozására irányul, és amely a már létező törvényes ellenőrző szervektől független. Több, a tőzsdepiacok és más piacok felügyeletét ellátó szerv

részvételével működő rendszer lenne, hiszen a Bizottság fontos hangsúlyt fektet arra, hogy egy transz-szektoriális, mély együttműködés jöhessen létre. Az együttműködés két szintű:

- Tagállamok tekintetében a tőzsde, bank, befektetési, biztosítási piacokat felügyelő nemzeti szervek együttműködéséről van szó,
- Míg uniós szinten a CERVM (tőzsdepiacokkal kapcsolatos felügyeletet ellátó bizottság), CBE (Európai Bankügyekkel foglalkozó bizottság), CEAR (biztosításokkal foglalkozó európai bizottság), CECAR és a CECB (Bankokat Ellenőrző Európai Bizottság) önkéntes együttműködéséről van szó.

Természetesen mindkét szintű együttműködést támogatja Bizottság, több országot érintő műveletek esetén természetesen az uniós szintet preferálja.

Az együttműködés tekintetében a Bizottság fontosnak tartja, hogy rövid távon a már meglévő eszközök használatát és a jó gyakorlat kialakítását a tagállamok között, középtávon a pénzügyi területen végzett közös nyomozások tekintetében az alkalmazhatóság bővítését, ugyanúgy a tagállamok között és a nemzeti hatáskörrel rendelkező szervezetek között, hosszútávon információk automatikus cseréjét tagállamok és harmadik országokkal kapcsolatban a modern technika felhasználásával.

A Bizottság azt is hangsúlyozza, hogy a harmadik – nem tagállam országgal – történő együttműködés ugyanolyan fontos, mint a tagállamokhoz tartozó volt gyarmati területek történő együttműködés.

A már meglévő jogszabályok tiszteletben tartása

A negyedik fontos irányvonalnak a Bizottság a jogszabályok tiszteletben tartását nevezi meg, hiszen ezeknek az uniós eszközöknek hatásuk lehet, mind megelőző mind szankcionáló jelleggel a büntetőeljárások során. Éppen ezért a Bizottság hangsúlyosan fontosnak tartja a pénzügyi bűncselekményekkel kapcsolatos

fellépés terén létező eszközök nemzeti jogba történő átvételét, alkalmazását. Itt a következő már meglévő eszközökre gondol a Bizottság:

- A szervezett bűnözéssel kapcsolatos ellenőrző megelőző stratégia a következő évezredre (2000)³¹⁵,
- 2001. május 28.-ai kerethatározat a csalás és készpénzhelyettesítő fizetőeszközökkel való visszaélések tekintetében.
- 2001/500/IB kerethatározat a pénzmosással, bűncselekményből származó eszközök, javak, felkutatásával, azonosításával, lefoglalásával, elkobzásával kapcsolatban.
- A Tanács 2000-ben elfogadott határozata, mely a tagállamokban található pénzügyi információs egységek (CRF) meghatározásával kapcsolatos.
- Vesztegetéssel kapcsolatos globális politika meghatározásáról szóló 2003-as tájékoztató.

Közösségi szinten a Bizottság többféle típusú fejlődést is regisztrált:

- Információcsere és együttműködés a tagállamok nemzeti hatóságai között, Europol, Eurojust, nyomozások és büntetőeljárások tekintetében. 2004-ben az Europol és Eurojust aláírt egy együttműködési megállapodást.
- Információcsere számlákkal és banki tranzakciókkal kapcsolatban, melyet a büntetőügyekben történő tagállamok közötti kiadatásról szóló egyezmény kiegészítő-jegyzőkönyve már említett.
- Pénzügyi szektor és más gazdasági szektorok és felügyeleti hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok közötti együttműködés, a magán és közszféra közötti szűk együttműködés keretei között.
- Pénzügyi nyomozások, mely súlyos szankciók alkalmazásával párosul zárt tanácskozási dokumentumok megsemmisítése esetén.

³¹⁵ Journal officiel C 124, 03.05.2000

- Tőkemozgások nyomon követhetősége, mely az elektronikus átutalások-kifizetések rögzítésén keresztül valósul meg a CTOSE³¹⁶ projekt által.

A Bizottság ezen tájékoztatója a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos akcióterv(PASF), a gazdasági társaságok irányítását megerősítéséről és a társasági jog modernizálásához kapcsolódó akcióterv³¹⁷ által meghatározott keretbe illeszkedik.³¹⁸

³¹⁶ Mely a számítógépes eszközök, bizonyítékok internetes szintű felkutatásában jelentős.

³¹⁷ COM(2003)284.

³¹⁸ <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33224.htm>

2.6. Számítógépes információs rendszerek védelme³¹⁹

A. Számítógépes bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatos tájékoztató

A Bizottság a Tanácsnak, a Parlamentnek a Szociális és Gazdasági Bizottságnak készített tájékoztatójában hangsúlyozta a jelentőségét egy biztonságosabb információs társadalom megteremtésének.

A számítógépes bűnözés veszélyére az unió már korábban felfigyelt ezért e témakörben már születtek uniós szintű normák, melyek a következők:

- A szervezett bűnözéssel kapcsolatos akció program, melyet a Tanács 1997. májusában fogadott el. A Bizottság számítógépes bűnözéssel kapcsolatos 1998. áprilisában készült tanulmánya.
- Tamperei tanácskozása során az Európai Unió Tanácsa felismerte, hogy modern technikai újításokat felhasználó bűnözéssel szembeni fellépés keretében szükséges a bűncselekmények meghatározásában való közös megállapodásra jutás.
- Az Európa Tanács keretei között folytatott számítógépes bűnözéssel kapcsolatos egyezménytervezethez kapcsolódó tárgyalásokkal összefüggésben elfogadott EU Tanácsi állásfoglalás.
- Globális stratégia meghatározása az EU-n belül a számítógépes bűnözéssel szemben.

Számítógépes bűnözés meghatározása:

A kommunikáció meghatározza a számítógépes bűnözést elég széles értelemben, mivel tartalmazza az informatikai technológiát a fogalom. A meghatározás része :
a.) az információs és földrajzi korlátok nélküli kommunikációs rendszerek kihasználását, valamint b) érinthetetlen és elillanó adatok áramlása.

³¹⁹ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33193b.htm>

2007. május 22-ei tájékoztató szerint ez a meghatározás a bűnözés három nagy kategóriáját foglalja magába: az első, a bűnözés tradicionális formáit takarja, a második a jogellenes tartalmú publikációk nyilvánosságra hozását tartalmazza. Míg a harmadik az elektronikai hálózatokat célzó bűncselekményeket foglalja magába, vagyis azokat a támadásokat, melyek az információs rendszereket célozzák meg (kalózkodás).³²⁰

Uniós szinten már létező főbb bűncselekmények e tárgykörben:

- személyi adatok illegális gyűjtése, nyilvántartása, módosítása, közzététele.
- Bűncselekmények melyek az információ tartalmához kapcsolódnak: pornográf képek terjesztése, nevezetesen gyerekekről pornográf képek, rasszista nyilatkozatok terjesztése, erőszakot provokáló nyilatkozatok terjesztése.
- Gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatban: jogosultság nélküli használat, szabotázs, minden olyan bűncselekmény, mely kapcsolatban van a jogosulatlan rendszerbelépéssel (informatikai kalóz tevékenység, informatikai szabotázs, vírus terjesztés, informatikai kémkedés, informatikai csalás)
- Szerzői jogok veszélyeztetése megsértése: mely veszélyezteti a számítógépes programok, adatállományok jogi védelmét, valamint a szerzői és szomszédos jogokat.³²¹

B. Számítógépes rendszerek elleni támadással kapcsolatos kerethatározat

1999. októberben a Tameperei Európai Tanács ülése folyamán, a tagállamok felismerték annak szükségességét, hogy megállapodásra jussanak néhány bűncselekménnyel és azok szankcióival kapcsolatban. A bűnözés, mely a modern technológiát alkalmazza, egy volt arról a bűncselekményeket tartalmazó

³²⁰ COM(2007)267.

³²¹ COM(2000) 890, <http://europa.eu/scadplus/leg/fr/lvb/l33193b.htm>

listáról, mely 48 konklúziót tartalmaz e tekintetben. Ezt követően a 2000. márciusban Lisszabonban üléselő Európai Tanács kiemelte az ismereteken alapuló gazdasági verseny fontosságát. E tárgykörben a Bizottság bemutatott egy globális akció tervet « eEurope » névvel, mely a technológiai újdonságok és az információs rendszerek biztonságossá tételén keresztül adott lehetőségek fejlesztésére irányult.³²²

2005. február 24.-én fogadta el a Tanács 2005/222/IB kerethatározatát, mely az információs rendszerekkel szembeni támadásokkal foglalkozik.

Jelen kerethatározat értelmében az alábbi cselekményeket kell bűncselekménnyé nyilvánítani:

- Információs rendszerekhez történő illegális hozzáférés,
- Rendszer integritását veszélyeztető magatartás (a szándékos provokációs tevékenység, mely súlyos zavart okoz vagy egy információs rendszer működését szakítja meg abba való belépéssel, továbbítással, károkozással, törléssel, módosítással vagy az informatikai adatok elérhetetlenné tételével.)
- Adatok integritásának veszélyeztetése.

Minden egyes esetben a szándékosságnak részét kell képeznie ezeknek a bűncselekményeknek. Továbbá a felbujtást, bűnrészességet és a kísérletet is büntetni kell a fent nevezett magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítása által.

Az alkalmazandó szankcióknak hatásosnak, elterelő jellegűnek (preventív jellegűnek) és arányosnak kell lennie.

Büntetés kiszabással kapcsolatos megállapítások:

³²² 1999. december 8.-ai tájékoztató „Egy információs társadalmat mindenkinek”, COM (1999) 687.

A bűnszervezet keretében történő elkövetés³²³, mely súlyos kárt okoz vagy fontos érdekeket veszélyeztetve követik el a fenti cselekmények valamelyikét, súlyosító körülményként kell értékelni. Ellenben, ha a bűncselekmény kisebb kárt okoz, enyhítő körülményként kell értékelni.

Büntethetőséggel kapcsolatban:

A kerethatározat ajánl kritériumokat a célból, hogy a jogi személyek büntetőjogi felelőssége is megállapítható legyen, akár csak ehhez kapcsolódó szankciókat. (pl.: tevékenység gyakorlásának időleges vagy végleges megtiltása, feloszlatás lehetőségével, közhatalomtól származó előnyök elvesztésével)

Hatáskörrel kapcsolatban:

Bármely tagállam melynek a területén elkövették a bűncselekményt, vagy melynek állampolgára az elkövető, nemzeti hatóságai hatáskörrel rendelkeznek a büntetőeljárás lefolytatására. Tagállamok közötti hatásköri összeütközés esetén, az érintett tagállamoknak együtt kell működniük és lehetőleg egy tagállamra redukálni a hatáskört a büntetőeljárás lefolytatását illetően.

Az együttműködések intenzívebbé tétele érdekében a tagállamoknak az információcserét biztosítaniuk kell, nemzeti kontaktpontokon keresztül a hét hét napjából, napi 24 óra vonatkozásában.³²⁴

2.7. Környezetvédelemmel kapcsolatos büntetőjogi fellépés

A.) Tengerek biztonságát érintő hajók által okozott szennyeződések és büntetőjogi szankciójuk.

³²³ 98/733/IB közös cselekvés szerinti bűnszervezetről van szó.

³²⁴ 2005/222/IB kerethatározat 2005. március 16-án lépett hatályba a tagállamok 2007. március 16-ig kaptak jogalkotási haladékat. Jo L 69 du 16. 03. 2005.

Ezen a téren két jelentős jogszabályt emelnék ki az első a Tanács 2005. Július 12-ei 2005/667/IB kerethatározata, a második az Európa Parlament és a Tanács 2005. szeptember 7-én fogadta el a 2005/35/EK irányelvet. A kerethatározat hajók általi szennyezésekhez kapcsolódó büntetőjogi keret erősítéséhez fűződik, míg az irányelv a hajók által okozott szennyezések és azok büntetőjogi szankciójához kötődik.

Ezek a jogszabályok lehetővé teszik, hogy a környezetszennyező magatartások, ne csak adminisztratív jellegűek legyenek, hanem büntetőjogi jellegűek is szándékos vagy hanyag magatartás tanúsítása esetén.

Ez a szabályozás két különböző elemet foglal magába:

- Bevezetést a közösségi jogban e tárgykörben alkalmazandó nemzetközi szabályok tekintetében (1973-as nemzetközi egyezmény és annak 1978-as jegyzőkönyve)
- Tagállamok által alkalmazandó szankciók és ezek jogi rendszerét.

2005/35/EK irányelv

Az irányelv minden olyan magatartást, mely szénhidrogén és bármely egészségre veszélyes hatással rendelkező anyag hajóról történő vízbe engedését magába foglalja, bűncselekménynek minősülését írja elő. Legyen a magatartás szándékos vagy gondatlan.

A bűncselekmény eleme, hogy a természetre káros anyagok:

- Belső víz területekre, ideértve egy tagállam kikötőjét is,
- Tagállam területén található vizekbe,

- Nemzetközi hajóforgalom által használt vízterületekre (ENSZ 1982-es egyezményére figyelemmel),
- Tagállam exkluzív gazdasági zónája területén legyenek a vízbe öntve.

Ez a szabályozás valamennyi hajótípust érinti, kivéve a hadi hajókat, melyek nem kereskedelmi célokat szolgálnak.

A tagállamoknak együtt kell működniük egymással, amennyiben egy hajó a fenti csoportba tartozó magatartás tanúsításával okozott szennyezés, nem csak egy tagállam területét érinti.

2005/667/IB határozat

Az irányelv által meghatározott elkövetői magatartásokkal kapcsolatos szankciókat jelen határozat definiálja. A szankciók tekintetében általánosságban el lehet mondani, hogy hatékony, arányos és preventív jellegűeknek kell lenniük. A büntetések között a tagállamoknak fel kell tüntetniük a szabadságelvönással járó büntetéseket, mely abban az esetben kerülhet alkalmazásra, ha jelentős károkozás történik (az állatvilágban, víztisztaságban), vagy súlyos sérülés, halál okozása történt.

A bűncselekmény alanyait tekintve a hajó tulajdonos és bármely olyan személy, aki az elkövetői magatartást megvalósítja, legyen természetes vagy jogi személy. Ez utóbbi felelőssége különösen akkor kerül előtérbe, ha a társaság anyagi előnyével járt volna a bűncselekmény elkövetése, és természetesen a jogi személy vezető tisztségviselője válik vádlottá. A jogi személyekkel szembeni szankciók között található kereskedelmi tevékenység gyakorlásától időleges vagy végleges eltiltás, feloszlítás, szubvenciókon, tendereken, pályázatokon való részvételtől eltiltás.

Természetesen a tagállamok kötelessége, hogy a hatáskör megállapításához szükséges rendelkezések megalkossák.³²⁵

B.) Környezetvédelem a büntetőjogon keresztül³²⁶

A Parlament és a Tanács 2007. február 9-én fogadta el az irányelv-előterjesztést, mely a fentiekén túlmenően határoz meg bűncselekményeket és azokhoz tartozó szankciókat.

Bűncselekménnyé nyilvánítás:

A következő magatartásformák bűncselekménnyé nyilvánítását kellene majd végrehajtani a tagállamoknak :

- Illegális vagy radioaktív személerakók által okozott – vagy feltehetően attól okozott- halállal vagy egyéb súlyos sérüléssel, vagy környezet jelentős károsításával járó magatartás.
- Illegális, veszélyes szemét (hidrokarbonátok, használt olaj, olajszármazékok, fémek, elektromos hulladék) gyűjtése, tárolása, szállítása, exportálása és importálása.
- Nem elhanyagolható mennyiségű illegális hulladék szállítása profit orientációs cézzal.
- Veszélyes tevékenységet folytatott üzem illegális működtetése, ebből származó veszélyes anyagok felhalmozása, tárolása, felhasználása, mely másoknak súlyos sérülést, halált vagy a környezet jelentős károsodását okozza.
- Nukleáris, illetve más veszélyes radioaktív anyagok illegális tárolása, gyűjtése, szállítása, használata, exportja és importja, mely a korábban említett következményekkel jár.

³²⁵ 2005/35/EK irányelv 2005. szeptember 30-án lépett hatályba, a jogalkotási haladék 2007. március 1. napján járt le. JO L 255 du 30. 09. 2005/667/IB határozat 2005. október 1. napján lépett hatályba JO L 255 du 30. 09. 2005

³²⁶ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l28189.htm>

- Védett fajok, élőlények illegális befogása, birtoklása kereskedelme.
- Védett környezett illegális csökkentése.
- Ózonréteget csökkentő hatású anyagok illegális használata és kereskedelme.

E cselekmények esetében alkalmazandó szankcióknak hatékonyak, megelőző jellegűnek és arányosnak kell lenniük. Illetve mind természetes mind jogi személyekkel szemben alkalmazhatónak.

A büntetés kiszabásánál figyelembe vett súlyosító körülmények esetén szabadságelvonással járó büntetést kell kiszabni. Egyéb esetekben mind természetes, mind jogi személyek esetében pénzbüntetés is irányadó lehet. Súlyosító körülménynek kell tekintetni : a bűnszervezet tagjaként elkövetést vagy ha az elkövetési magatartás súlyos sérülést vagy halált, illetve ha a környezet jelentős károsodását okozza.

A fent megjelölt szankciókon kívül más szankciók is alkalmazhatóak, mint például az okozott kár helyreállítására kötelezés, kereskedelmi tevékenység gyakorlásának időleges vagy végleges megtiltása, felosztatás.³²⁷

2.8.Kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos büntetőjogi fellépés³²⁸

Az 1999. Tamperei Európai Tanács ülése során, már felmerült annak szükségessége, hogy a tagállamok fogadjanak el kiegészítő rendelkezéseket a kábítószeres és pszichotróp anyagok kereskedelmével kapcsolatban. Mi több az

³²⁷ COM(2007)51.

³²⁸ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l14153.htm>

EU. antidrog akcióterve (2000-2004) kifejezetten kérte a Bizottságot tegyen javaslatot a minimum rendelkezésekkel kapcsolatban, melyek a bűncselekmény főelemeit képezik, valamint a büntetéssel kapcsolatban.

Ilyen előzményeket követően 2004. október 25-én fogadta el a Tanács a 2004/757/IB kerethatározatot, mely meghatározza azokat a minimum rendelkezéseket (bűncselekmények és szankciókat illetően), melyek a kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatosak. Ezeket a rendelkezéseket a tagállamoknak 2006. május 12.-ig kellett a nemzeti jogukba átültetni.

Bűncselekmények:

A kerethatározat kimondja, hogy minden tagállamnak meg kell alkotnia a szükséges eszközöket, hogy a minden szándékos kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos magatartás büntetendő legyen.

A kábítószeresek pontos meghatározásával kapcsolatban minden olyan anyagot érteni kell, mely a kábítószerrel és pszichotróp anyagokkal kapcsolatos ENSZ 1961 és 1971-es egyezményben és a 97/396/IB közös cselekvésben szerepel. Előrejelzése azoknak az anyagoknak, melyek a legálisan gyártott termékek – mint a gyógyszerek – között találhatóak, melyeket fel lehet használni kábítószer tartalmú anyagok előállítására. Ez utóbbiak részletes felsorolása található meg a közösségi joganyagban is, mely az ENSZ 1988-as egyezményének 12. cikkelyében szerepel.

A kábítószer-kereskedelemben kapcsolódó magatartásformák magukba foglalják többek között a terméket, előállítást, termelést, terítést-eladást, szállítást, importot és exportot. A kábítószer, kereskedelmi célból történő birtoklás és a vásárlás ugyanúgy számításba jön, mint bármilyen előállítás, szállítás, adalékanyagok terjesztése. Mi több részes magatartásformák és a bűncselekmény kísérlete is bűncselekményt kell hogy képezzen.

Azonban jelen kerethatározat ezen tevékenységeket nem úgy tekinti, mint személyes fogyasztási célzattal gyakorolt tevékenységeket.

Jogi személyek büntetőjogi felelőssége:

A kerethatározat pontosan meghatározza, hogy a tagállamoknak meg kell alkotniuk azokat a szükséges eszközöket, melyek lehetővé teszik a jogi személyek büntetőjogi felelősségre vonását a kábítószer-kereskedelem bűncselekménnyel kapcsolatban, legyen az részes alakzatban történő elkövetés vagy kísérleti stádiumban megrekedt magatartás tanúsítása. A jogi személyt a felelősség akkor terheli, amikor a bűncselekményt olyan személy követi el, aki a jogi személy vezető tisztségviselője. Természetesen a jogi személy büntetőjogi felelősségének megállapítása nem rekeszti ki a természetes személy büntetőjogi felelősségének megállapítását.

A jogi személyek fogalma nem alkalmazható államokra és közhatalmat gyakorló szervezetekre sem vagy nemzetközi szervezetekre.

Szankciók:

A kerethatározat kiemeli, a tagállamok felelősségét a szankciók megállapításához szükséges eszközök megalkotása terén. A szankcióknak általánosságban arányosnak, hatékonyak és megfelelő visszatartóerővel rendelkezőnek kell lenniük.

Természetesen a tagállamok felelőssége azon jogszabályok vagy rendelkezések megalkotása, melyek a tagállam hatáskörét megalapozzák a büntetőeljárás lefolytatására, azáltal, hogy vagy a területén követték, vagy az állampolgára követte el a bűncselekményt, vagy a jogi személy székhelye az állam területén található.

Az alapbűncselekménynél a minimális büntetés 3 év börtönbüntetésnek kell lennie. A büntetés felső határának 5-10 évi börtönbüntetésnek kell lennie azokban az esetekben amikor :

- A bűncselekmény nagy mennyiségű kábítószerre követik el,

- Illetve olyan kábítószerre, melyek az egészségre a legkárosabbak,
- Bűnszervezet keretében követik el.

A büntetés csökkentésének egyik eszköze, ha az elkövető bejelenti illegális tevékenységét a hatóságoknál és a többi elkövető felderítésével kapcsolatban hasznos információval szolgál a nyomozószerveknek.

Jogi személyek esetén a szankciók között található a pénzbüntetés és a korábban már említett adminisztratív jellegű büntetések.³²⁹

³²⁹ 2004/757/IB kerethatározat 2004. november 12. napjától hatályos, 2006. május 12. napjáig kaptak a tagállamok jogalkotási haladékot. JO L 335 du 11. 11. 04

3.) Büntető-eljárásjoggal kapcsolatos szabályozás

A büntető-eljárásjoggal kapcsolatos EU-s rendelkezéseket illetően elsősorban azokat a rendelkezéseket emelem ki, melyek kapcsolódnak a szervezett bűnözés elleni fellépéshez, így a kiadatás, az európai elfogatóparancs, tagállamok közötti egyszerűsített kiadatás, hatóságokkal együttműködés és a lefoglalás.

3.1.) Tagállamok közötti egyszerűsített kiadatási eljárás

A Tanács 1995. március 10. napján elfogadta a határozatát az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikkelyére alapítva a tagállamok közötti egyszerűsített kiadatási eljárással kapcsolatban. Jelen egyezmény a tagállamok közötti kiadatás egyszerűsítését célozza, mely korábban az 1957. december 13.-ai kiadatási egyezményen alapul. Az Európai Kiadatási egyezmény az Európa Tanács keretei között lett létrehozva, mely nem egy a közösségi jogi intézmény, hanem egy független nemzetközi szervezet.

Kiadatási eljárás egyszerűsítése:

Az egyezmény előrelátja azt a kötelezettséget az tagállamok számára, hogy a kiadatás által érintett keresett személyre az egyszerűsített eljárást kell alkalmazni, azzal a kettős feltétellel, hogy a tagállam és a kiadatás által keresett személy a kiadatáshoz hozzájárul. Különösen nem tehető függővé a letartóztatási kérelemmel érintett személy visszaszállítása a kiadatási kérelemtől és más dokumentumoktól –melyet az Európai Kiadatási Egyezmény 12 cikke előír- .

A következő elemeket kell a megkereső államnak megjelölnie a kérelemben :

- Keresett személy azonossága,
- A letartóztatást kérő hatóság megnevezése,
- Elfogatóparancs vagy más hasonló erővel bíró jogi aktus vagy végrehajtásra váró ítélet megléte,
- Bűncselekmény minősítése, természete.
- Bűncselekmény elkövetésének körülményei.
- Bűncselekmény következményei a lehetséges mértékek között.

Ezekon az elemeken kívül a megkeresett állam megtartja annak jogát, hogy további kiegészítő információkat kérjen a megkereső féltől, amennyiben a kapott információk elégtelennek minősülnek.

Egy másik tagállam területén történő letartóztatás

Amikor a kiadatási eljárásban érintett személyt letartóztatják egy másik tagállam területén, a hatáskörrel rendelkező hatóság informálja a megkereső államot a saját nemzeti joga szerinti eljárás szabályai alapján.

A beleegyezés és adott esetben a specialitás szabálya adta kedvezményről történő lemondás visszavonhatatlan. Mindazonáltal a tagállamok tehetnek olyan nyilatkozatot, hogy a beleegyezés és adott esetben a lemondás visszavonható, a saját nemzeti joguk szerint. Mind emellett bármely tagállam kinyilatkozhatja a visszavonást, abban az esetben ha a kiadatással érintett személy a kiadatásba, valamint a specialitás szabályának alkalmazásába beleegyezik, melyet az európai kiadatási egyezmény 14. cikke határoz meg.

Az Európai Kiadatási Egyezmény 15. cikkelye egy nem tagállam ország felé történő újra kiadatással kapcsolatban, megállapítja, hogy ez az intézmény nem alkalmazható (egy korábbi kiadatást követően) egy másik tagállam

tekintetében, ha a kiadatással érintett személy a specialitás szabálya alá nem esik, egyezően a tagállam nyilatkozatával kivéve, ha ez utóbbi másként rendelkezik.

A tagállamok egy nyilatkozatban nevezik meg azokat a hatóságokat, melyek hatáskörrel rendelkeznek, az eljárás leegyszerűsítése céljából.

Az egyezmény nyitott bármely állam előtt az Európai Unió 2005. augusztus 18-ra 18 uniós tagállam ratifikálta az egyezményt. Az egyezmény alkalmazandó a másik 12 tagállam tekintetében.³³⁰

A Tanács 2003. február 27-én hozta meg a **2003/169/IB határozatát**, mely meghatározza azokat a rendelkezéseket az Európai Unió tagállamok közötti kiadatási eljárás egyszerűsítésével kapcsolatos eljáráshoz és az 1996-os uniós tagállamok közötti kiadatási eljárásról szóló egyezményhez kapcsolódik, mely egy fejlődést mutat a Schengeni Egyezményrel kapcsolatban egyezően az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság csatlakozásával kapcsolatban.

A Tanács határozata garanciául szolgál egy világos jogi helyzet megteremtéséhez, mely a két egyezményhez kapcsolódik és az 1990. június 19-ei Schengeni Egyezmény alkalmazásához, mely 1999. május 1. napjával került uniós keretek közé. Mi több a határozat célozza az Izlandi Köztársaság és a Norvég Királyság csatlakozásával kapcsolatban a kiadatási eljárás egyszerűsítésével kapcsolatos eljárás és a tagállamok közötti kiadatásról szóló egyezmény alkalmazhatóságát, mely egy a Schengeni Acquis alkalmazásának egy továbblépését tette lehetővé. 1999.-ben a Tanács aláírt egy megállapodást az Izlandi Köztársasággal és a Norvég Királysággal az Schengeni Acquis alkalmazásával kapcsolatban.³³¹

³³⁰ 1995. március 10-ai Tanácsi által hozott határozat. JO L 78 du 30. 03. 95

³³¹ JO L 176 du 10. 07. 1999

3.2.) Tagállamok közötti kiadatásról szóló Egyezmény

A kiadatási egyezmény nagyrészt az európai elfogatóparancs által helyettesített, és egyúttal előrevetíti a tagállamok közötti kiadatás leegyszerűsítését bizonyos esetekben. Kiegészítve a már létező nemzetközi egyezményeket, mint az 1957-es Európai Kiadatási Egyezményt, az 1977-es terrorizmussal kapcsolatos egyezményt és az 1995-ös Európai Unió egyezményt a kiadatási eljárás leegyszerűsítéséről.

A Tanács 1996. szeptember 27-ei határozatával – az Európai Unióról szóló szerződés K. 3. Cikkelyére alapítva- létrehozta azt az egyezményt, mely az Unió tagállamai közötti kiadatáshoz kapcsolódik.

Az egyezmény helyébe bár 2004. január 1-től az európai elfogatóparancs és a tagállamok közötti eljárások átadásával kapcsolatos Tanácsi határozat lépett, melyet a Tanács 2002. június 13-ai határozatába szerepel³³², mely azokra az esetekkel is foglalkozik, melyekre az európai elfogatóparancs nem alkalmazható.

Az egyezmény a tagállamok közötti kiadatás könnyítését célozza az egyezményben meghatározott esetekben. E célból az egyezmény meghatározza azokat az elveket, melyek esetében a tagállamok eltérhetnek néhány feltétel teljesülése mellett.

Az egyezmény meghatározza azokat a tényezőket, melyek esetén a kiadatási eljárás alkalmazható. Azokról a bűncselekményekről van szó, melyek szabadságelvonással járó büntetéssel büntetendők a megkereső tagállam belső joga szerint vagy legalább 12 hónapos szabadságelvonással jár és a megkeresett állam nemzeti joga szerint 6 hónapos szabadságelvonással járó büntetéssel büntetendő. Az egyezmény konspiráció és bűnszervezettel kapcsolatban még tovább könnyíti a kiadatást, ha ezen utóbbiak azért jöttek létre, hogy elkövessenek nevezetesen :

³³²

JO L 190 du 18. 7. 2002.

- Egy vagy több olyan bűncselekményt, melyet a terrorizmussal kapcsolatban született európai egyezmény 1 és 2. cikkelye határoz meg.
- Bármely más bűncselekményt, mely kábítószer-kereskedelemhez vagy emberi jogokat sértő bűncselekmények néhány formáját érintik vagy kollektív veszélyhelyzetet hoznak létre.

Főszabály szerint egy bűncselekmény sem lehet a megkeresett tagállam szerint politikai bűncselekménynek minősíteni. Gazdasági bűncselekmények esetében a kiadatást nem lehet visszautasítani azzal az indokkal, hogy a megkeresett tagállam törvényhozása nem alkotta meg ugyanazokat az adózási formákat.

A kiadatást nem lehet megtagadni azzal az indokkal, hogy a kiadni kért személy a megkeresett tagállam állampolgára, kivéve ha bármely tagállam ilyen tartalmú fenntartást tesz.

Általános szabályként elmondható, hogy a kiadatás akkor sem utasítható vissza, ha a megkeresett tagállam nemzeti joga szerint a bűncselekmény elévült vagy a büntetés végrehajtása elévült, azonban ellenkező esetben vissza kell utasítani a kiadatást, abban az esetben ha egy bűncselekmény tekintetében amnesztia van érvényben.

Az elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban – mely a kiadatási eljárás alapjául szolgál – a kiadott személy főszabályként lehet büntetőeljárás alanya, melynek során el is ítélik, ha ez nem jelent semmiféle személyi szabadság korlátozását, anélkül, hogy szükséges lenne beszerezni a megkeresett állam beleegyezését. Ugyanezen indokból kifolyólag a kiadott személy lehet eljárás alanya, elítélhető és fogvatartott is lehet, a büntetés-végrehajtása és szabadság elvonással járó biztosítási intézkedés alkalmazása tekintetében, ha az elengedését követően, konkrétan lemond a specialitás szabályának kedvezményéről.

Minden tagállam megjelöli a hatáskörrel rendelkező rendelkező hatóságot, mely a kiadatási kérelemmel kapcsolatos ügyek átvételével és a fogadásával kapcsolatban jár el. Nevezetesen bármely tagállam tehet olyan nyilatkozatot, hogy a tagállam hatóságai között közvetlen összekötő pontokat hoz létre, azért hogy a kiadatási kérelemmel kapcsolatos kiegészítő információkat megkapja.³³³

3.3.) Az európai elfogatóparancs³³⁴

A Tanács 2002. június 13-ai 2002/584/IB kerethatározatával létrehozta az európai elfogatóparancs jogintézményét és a tagállamok közötti átadási eljárását.

Az Európai Tanács Tamperei tanácskozása alkalmával felhívta a tagállamok figyelmét a kölcsönös elismerés alapelveinek megalkotására, mivel ez képezi az alappillérét a harmadik pillérnek. A Bizottság által javasolt európai elfogatóparancs az akkor még hatályban lévő kiadatási rendszer helyettesítése volt a cél.

2004. január 1-ét követően a kerethatározat a már létező rendelkezéseket helyébe lépett a következők tekintetében:

- 1957-es Európai Kiadatási Egyezmény akárcsak az 1978-as terrorizmussal kapcsolatos európai egyezmény a kiadatással kapcsolatban,
- 12 tagállam közötti, 1989. május 26-ai megállapodás a kiadatási kérelmek átadásával kapcsolatos eljárás egyszerűsítéséről,

³³³ 1996. szeptember 26-ai tanácsi határozat, mely a tagállamok ratifikálást követő 90. naptól lép hatályba JO C 313 du 23. 10. 1996

³³⁴ <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l33167.htm>

- Az 1995-ös kiadatás egyszerűsítéséről szóló egyezmény,
- 1996-os Egyezmény a kiadatásról,
- A témához kapcsolódó rendelkezései a Schengeni Egyezménynek.

Mindenesetre a tagállamok szabadon köthetnek, alkalmazhatnak bilaterális és multilaterális egyezményeket a kiadatás tárgyában, hogy az eljárást még jobban leegyszerűsítsék. Ezeknek a megállapodásoknak a nem szerződő tagállamokkal fennálló kapcsolatra semmilyen veszélyt, kárt nem szabad jelenteni vagy okozni.

Általános elvek:

A jelen kerethatározat az „európai elfogatóparancsot” úgy határozza meg, mint egy tagállam által teljesen elfogadott jogi határozatot egy másik tagállam általi letartóztatással és átadással kapcsolatban, a célból, hogy:

- Büntető-eljárást folytassanak le a kiadatással érintett személlyel szemben,
- Büntetés végrehajtása céljából,
- A szabadságelvonással járó biztosítási intézkedés végrehajtása.

Az elfogatóparancs alkalmazandó az alábbiakra figyelemmel:

- Egy határozott idejű börtönbüntetést kiszabó ítélet vagy határozott idejű szabadságelvonással járó biztosítási intézkedés, melynek időtartama a 4 hónapot eléri.
- Egy bűncselekmény, mely börtönbüntetéssel vagy más szabadságelvonó intézkedéssel jár, melynek felső határa legalább 1 évet eléri.

Azzal a feltétellel, hogy a kibocsátó állam által legalább 3 éves börtönbüntetéssel büntetendő bűncselekményről van szó. Az alábbi bűncselekmények tekintetében nem szükséges a kettős büntethetőség ellenőrzése: terrorizmus, emberkereskedelem, vesztegetés, bűnszervezetben való részvétel, pénzhamisítás,

emberölés, fajgyűlölet, erőszak, lopott gépjárművekkel kereskedés, csalás, ideértve a közösségek pénzügyi érdekeit veszélyeztető csalást is.

A fenti felsorolásban nem szereplő bűncselekmények esetében, az átadás attól a ténytől válik függővé, hogy a végrehajtó tagállam nemzeti joga szerint bűncselekménynek minősül-e a cselekmény.

A tagállamok megjelölik azokat a hatáskörrel rendelkező hatóságokat (kibocsátás és végrehajtás tekintetében is), melyek eljárhatnak és a Tanács főtitkárságát informálhatják. Akárcsak a közreműködő központi hatóságokat is megnevezik (adminisztrációval és fordítással foglalkozó hatóságok).

Az elfogatóparancsnak tartalmaznia kell információkat: a határozattal érintett személy azonosságával kapcsolatban, a kibocsátó hatóságról, meghatározott ítéletről, a bűncselekmény természetéről, a büntetésről stb.

Az eljárás

Általános szabály, hogy az európai elfogatóparancsot kibocsátó hatóság közvetlenül küldi meg az elfogatóparancsot a végrehajtó-hatóságnak. A hatóságok együttműködnek a Schengeni Információs Rendszerrel (SIS) akárcsak az Interpol szolgálattal is. Ha a végrehajtó tagállam hatáskörrel rendelkező hatósága nem ismert, az Európai Igazságügyi Hálózat a kibocsátó állam segítségére siet.

Bármely tagállam elfogadhat szükséges és arányos kényszerítő eszközöket a keresett személlyel szemben. Amikor a keresett személyt letartóztatják, joga van ahhoz, hogy informálják az elfogatóparancs tartalmáról akárcsak ügyvédi közreműködéshez és tolmáchoz.

Az elfogatóparancsot végrehajtó hatóságnak joga van úgy dönteni, hogy fenntartja a fogvatartást vagy szabadlábra helyezi, bizonyos feltételek mellett az elfogatóparancs által keresett személyt.

A végrehajtó hatóság meghallgatást tart az elfogatóparancs által kézre kerített személy ügyében, az elfogást követő 60 napon belül a saját nemzeti jogának rendelkezései szerint, majd ezt követően dönt és azonnal megküldi határozatát a kibocsátó hatóságnak.

Abban az esetben, amikor a közvetített információk nem elegendőek, a végrehajtó hatóság a kibocsátó hatóságtól kérhet még kiegészítő információkat.

Az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos fogvatartás időtartama következik a kiszabott szabadság elvonó, biztosító intézkedés egész időtartamából.

Az elfogatóparanccsal érintett személy által kinyilatkozott beleegyezés átadásával kapcsolatban visszavonhatatlan, miközben tájékoztatják a fentiekről. Ebben a speciális esetben a végrehajthatóságról, a kinyilatkoztatást követő 10 napban kell döntést hozzon. A tagállamok szabadon határozhatnak a tekintetben, hogy a beleegyező nyilatkozat visszavonható-e vagy sem. (13 cikk)

Végrehajtás és az átadás visszautasításának indokai

Egyik tagállam se hajtja végre az európai elfogatóparancsot abban az esetben ha:

- Egy tagállam már elítélte ugyanazért a bűncselekményért ugyanazt az elkövetőt (ne bis in idem elve).
- A végrehajtó államban az adott bűncselekmény tekintetében amnesztia van érvényben.

- A végrehajtó tagállam nemzeti joga szerint az elfogatóparancs által letartóztatni rendelt személy életkora miatt nem büntethető, vagyis büntethetőséget kizáró ok áll fenn.

Más feltételek fennállása esetén (pl: bűncselekmény elévülése, büntetés végrehajthatóságának elévülése a végrehajtó tagállam nemzeti joga szerint, harmadik ország hatósága által ugyanazért a bűncselekményért hozott végrehajtható ítélet) a végrehajtó tagállam visszautasíthatja az elfogatóparancs végrehajtását. Minden ilyen esetben a visszautasítást indokolni kell.

Jelen kerethatározat lehetővé tesz bizonyos tárgyak lefoglalását és visszaszolgáltatását, melyek a bűncselekményhez kapcsolódnak. Információk szolgáltatása mellett a tagállamok lehetővé teszik a területükön történő átszállítását az elfogatóparancs által érintett személynek.

Az elfogatóparancsot a végrehajtó tagállam hivatalos nyelvére kell lefordítani, és minden olyan módon elküldeni a végrehajtó államnak, melynek írásos nyoma marad az ellenőrizhetőség céljából.

2004. január 1. napjától a kiadatási kérelmek – természetesen tagállamok között- a jelen kerethatározat elfogadott nemzeti jogi keretei között kezelendők. Mindemellett a tagállamok kinyilatkoztathják, hogy mint végrehajtó állam³³⁵, továbbra is a 2004. január 1- előtti rendelkezéseket kívánják alkalmazni azokkal a kérelmekkel kapcsolatban, melyekben az elkövetett cselekmény a nyilatkozatban megjelölt dátumot megelőzően történt.³³⁶(32 cikkely)

³³⁵ Például Dánia, Finnország és Svédország nyilatkozatban tájékoztatta a Tanácsot, hogy a nemzeti joguk a kerethatározat által előírtaknak megfelel. Míg Franciaország, Ausztria és Olaszország nyilatkozatban közölte hogy a 2004. január 1 előtti rendelkezéseket kívánják alkalmazni meghatározott esetekben.

³³⁶ 2002/584/IB határozat 2002. augusztus 7-én lépett hatályba, a tagállamok 2003. december 31-ig kaptak jogalkotási haladékot. JO L 190 du 18. 07. 2002

A Bizottság tájékoztatója szerint bizonyítottan egyszerűsödött a kiadási eljárás hiszen korábban volt hogy 9 hónapot is igénybe vett az eljárás lefolytatása, az európai elfogatóparanccsal ez az időtartam lecsökkent 13-43 napra.³³⁷

3.4.) Az igazságszolgáltatással együttműködő személyek.

A Tanács 1996. december 20-ai 97/C 10/01 határozatában rendelkezett azokkal a személyekkel kapcsolatban, akik a szervezett bűnözéssel összefüggésben működnek együtt a hatóságokkal.

A Tanács felhívta a tagállamok figyelmét azoknak a szükséges eszközöknek a megalkotására, melyek elősegíthetik, hogy minél többen működjenek együtt az igazságszolgáltatással azok közül a személyek közül, aki részt vesznek vagy részt vettek bűnszervezetekben vagy a szervezett bűnözés által elkövetett bűncselekményekben.

Igazságügyi szervekkel történő együttműködés jelen esetben az alábbiakat jelenti:

- Nyomozással, bizonyítékok összegyűjtésével kapcsolatos hasznos információk szolgáltatása a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak:
 - Szervezett bűnözés tevékenységével, felépítésével, tagjaival kapcsolatban,
 - Nemzetközi vagy más bűnözői csoportokkal fennálló kapcsolatáról,

³³⁷ COM(2005)63

- Ezen csoportok által már elkövetett és feltehetőleg az általuk elkövetett bűncselekményekről.

- Konkrét segítség adása a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak, mely által a szervezett bűnözői csoportok illegális forrásaitól vagy a tevékenységükből származó profitjuktól megfoszthatóak.

A Tanács felhívta a tagállamok figyelmét, hogy a saját nemzeti joguk alapelveinek tiszteletben tartása mellett hozzák létre azokat az eszközöket, melyekkel biztosíthatnak előnyöket azoknak a személyeknek, akik bűnszervezetből kiléptek és a lehetőségekhez mérten megtettek mindent, hogy bűncselekményt ne kövessenek el, bűncselekmények hatóságok előtti feltárásában segédkeznek, vagy konkrét segítséget nyújtanak a hatóságoknak meghatározó bizonyítékok beszerzésében ahhoz, hogy rekonstruálható legyen a bűncselekmény és az elkövetők személyazonosítását vagy azok letartóztatását elősegítsék.

Az igazságszolgáltatással együttműködő személyek, családtagjaik, hozzájuk közel álló személyeknek a szükséggel arányos védelméhez elengedhetetlen eszközöket a tagállamoknak kellene létrehozni, figyelemmel az 1995. november 23.-ai határozatban foglaltakra. A védelem létrehozásánál irányadó a veszély súlyossága és azonnalisága.

A tagállamoknak a nemzetközi szervezett bűnözéssel kapcsolatban könnyíteniük kellene a kölcsönös jogsegélyen, azokban az esetekben, ahol az igazságügyi szervekkel történik együttműködés, különösen:

- Megkeresett tagállam nemzeti eljárásjogával összhangban tanúvallomások, nyilatkozatok beszerzése.

- 1995. november 23-ai határozat iránymutatásainak figyelembevételével.³³⁸

A Tanács 2008. október 24.-én elfogadott 2008/841/IB szervezett bűnözés elleni kerethatározat 4. cikkében rendelkezik a hatósággal együttműködő személyekkel szemben alkalmazható enyhébb intézkedésekről, illetve az alkalmazandó szankciók alóli felmentésről, a bűnszervezet tagjaként elkövetés, illetve a bűnszervezetben való részvétel esetén (3. cikk). Ehhez az együttműködő elkövetőnek az alábbi feltételek valamelyikéhez kell megfelelnie:

a) felhagy a bűnözői tevékenységgel; és b) a közigazgatási vagy igazságügyi hatóságoknak olyan információkat szolgáltat, amelyekhez azok egyébként nem tudnának hozzájutni, ezzel segítve őket a következőkben:

i. a bűncselekmény következményeinek megelőzése, megszüntetése vagy enyhítése;

ii. a bűncselekmény többi elkövetőjének azonosítása vagy felelősségre vonása;

iii. bizonyíték megszerzése;

iv. a bűnszervezet megfosztása a tiltott forrásoktól vagy a bűncselekményből származó jövedelemtől; vagy

v. a 2. cikkben említett további bűncselekmények elkövetésének megakadályozása.³³⁹

³³⁸ JO C 10 du 11. 01. 1997.

³³⁹ 2008/841/IB, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:300:0042:01:HU:HTML>

3.5.) Bűncselekményből származó eszközök, javak felkutatása, azonosítása és elkobzása

1998. december 3.-án fogadta el a Tanács a 98/699/IB közös cselekvést, az Európai Unióról szóló szerződés K. 3. Cikkelye alapján.

Az 1990-es Európa Tanács pénzmosás és a bűncselekményből származó javak felkutatásáról szóló egyezményrel összhangban a tagállamok intenzívebbé kívánták tenni a szervezett bűnözéssel szembeni küzdelmet, figyelemmel az egyezmény 2. és 6. Cikkére, különös tekintettel a súlyos bűncselekményekkel kapcsolatban.

A közös cselekvés a fent említett egyezmény által használt fogalmakat alkalmazza, mint például a „javak”, „bűncselekményből származó”, illetve „elkobzás”. (1990-es Európa Tanácsi egyezmény 1. Cikke)

Minden tagállamnak figyelemmel kell kísérnie, hogy saját törvényhozása és eljárási szabályozása lehetővé tegye a bűncselekményből származó javak azonosítását, felkutatását egy másik tagállam kérésére a feltehetően bűncselekményből származó javak tekintetében, amikor is alappal feltételezhető bűncselekmény elkövetése. Ezzel kapcsolatos törvényhozásnak és eljárásnak biztosítania kell egy fajta támogatást a nyomozás kezdeti szakaszaiban. (1. Cikk)

Az Európai Igazságügyi Hálózat keretei között, minden tagállam együttműködik, megkönnyíti a konzultációt a megkereső féllel és a bűncselekményből származó javak, illetve elkövetés eszközeinek felkutatását, azonosítását lefoglalását, elkobzását egy útmutató kidolgozásával. Ezeket az útmutatókat a tagállamok megküldik a Tanács Főtitkárságának, mely a tagállamokkal, az igazságügyi hálózattal és az Europol-lal ezt megosztja. (2 cikk)

A tagállamok támogatják a közvetlen kapcsolatok létrehozását, a tagállamok nyomozói, nyomozási bírái és ügyészei között, azért hogy garanciát teremtsenek arra, hogy a kiadatási kérelmek ne legyenek hivatalos útra terelve, ahol ez nem szükséges. (4. Cikk)

A tagállamok ugyanakkor megtesznek minden olyan szükséges intézkedést, hogy csökkentsék azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek lehetnek a késelem nélküli lefoglaláshoz, zár alá vételhez, vagyonekobjáshoz, melyek egy másik tagállam kérelmének tárgyát képezik és egyúttal megakadályozzák, hogy egy külső lefoglalási kérelem ne legyen bukásra ítéltve. (5.cikk)

A tagállamoknak fokozottan kell figyelemmel kísérniük azokat a rendelkezéseket, melyek lehetővé teszik az e tárgykörben történő nemzetközi együttműködés keretei között a hatályos igazságszolgáltatási gyakorlatról történő információszerzést, valamint az ehhez kapcsolódó képzés biztosítását azok számára, akik ezen a téren a nemzetközi együttműködésben részt vesznek. (6. Cikk)³⁴⁰

2001. június 26-ai 2001/500/IB a pénzmosással és a bűncselekményekből származó javak felkutatása, azonosítása, lefoglalása és elkobzásával kapcsolatos kerethatározat 98/699/IB közös akciót egészíti ki, az 1999. október 15 és 16 közötti Tamperei Európai Tanács ülésének a záródokumentumában foglalt következtetésekkel egyezően. A kerethatározat az 1990-es pénzmosással kapcsolatos Európa Tanács egyezményének 2. és 6. cikkével kapcsolatban megjegyzi, hogy a súlyos bűncselekmények (6 cikk) tekintetében a kiszabandó szabadságelvonó intézkedés nem lehet kevesebb mint 4 év. Illetve lehetővé teszi, hogy ha a bűncselekményből származó javak elkobzása nem lehetséges, akkor azokkal egyenértékű javakat kell elkobozni, akár másik állam megkeresésére is.

³⁴⁰

1998/699/IB, 1998. december 3. napján lépett hatályba. JOL 333 du 09. 12. 1998

Ilyenkor a megkereséssel kapcsolatos eljárás ugyanolyan fontosságú, mint a tagállam nemzeti joga szerinti „belső” eljárás.³⁴¹

2005. február 24-ei 2005/212/IB kerethatározatában a Tanács kiegészítette a 2001. június 26-ai pénzmosással kapcsolatos kerethatározatát, azáltal, hogy a tagállamok feladatául szabta meg a bűncselekményből származó javak és eszközök egészének vagy egy részének történő elkobzásához szükséges eszközök megalkotását. A gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatban a tagállamoknak lehetőségük nyílik, hogy ne csak büntetőeljárást folytassanak le, melynek keretei között elkobozhatóak a bűncselekményből származó javak. A kerethatározat garantálni akarja, hogy minden tagállam rendelkezzen egy hatékony szabállyal a szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűncselekmények tekintetében történő elkobzásokat illetően. Természetesen ez a kerethatározat nem érinti az általános eljárásjogi alapelveket, garanciákat, mint például az ártatlanság vélelmét.³⁴²

A 2006. október 6-ai 2006/783/IB kerethatározat az elkobzással kapcsolatos határozatok kölcsönös elismerésnek alapelvéről, kiszélesíti az alapelv alkalmazhatóságát elősegíti az együttműködést a belső kezdeményezésű javaslatok és a közvetlen végrehajtás között. Ezen keretek között a kerethatározat meghatározza az elkobzással kapcsolatos határozatok végrehajtásával hatáskörrel rendelkező hatóságokat, meghatározza azokat a bűncselekményeket, melyekkel kapcsolatban elkobzásról szóló határozat születhet. Itt olyan bűncselekményekről van szó, melyek legalább 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, a határozatot kibocsátó tagállam nemzeti joga szerint.³⁴³

³⁴¹ JO L 182 du 05. 07. 2001

³⁴² JO L 68 du 15. 03. 2005

³⁴³ JO L 328 du 24 novembre 2006

E fejezetben található eszközök ismertetését követően megállapítható, hogy részletessége ellenére nem tartalmaz minden olyan eszközt mely a szervezett bűnözéssel, tevékenységével kapcsolatos, hiszen a dolgozat terjedelme korlátokat szab. Így nem tartalmaz számos olyan eszközt, intézkedést, melyek érintőleges foglalkoznak a szervezett bűnözéssel szembeni fellépéssel, pontosan az érintőleges mivolta miatt. Viszont nézőpont kérdése, hogy mit tekintünk a szervezett bűnözéshez kapcsolódó EU-s jogrendszer elemének és miért is sorolhatóak ide egyáltalán olyan területek mint a környezetkárosítás. Azonban álláspontom szerint nem helyes a szervezet bűnözés tekintetében egy korlátozott tevékenységi listát állítani, hiszen mint ahogy azt már az első és második fejezetben kifejtettem a szervezett bűnözés nem egy előre megállapított tevékenységi lista alapján működik, hanem olyan bűncselekményekkel hozható összefüggésben amiből haszna származik. Éppen ezért fontosnak tartottam ezeket a területeket is ide sorolni és az elemzés részévé tenni.

Azonban eszközenszer ismertetését követően szeretnék néhány Európai Unió tagállamának példáján keresztül bemutatni, hogy a gyakorlatban hogyan is valósult meg az uniós szintű szabályozás.

V. Fejezet: A szervezett bűnözés elleni fellépés megvalósulása a gyakorlatban néhány tagállam példáján keresztül

A korábbi két fejezet a jogi háttérrel és maguknak a jogi eszközöknek a bemutatását tartalmazta, ám ezt követően elengedhetetlennek tartom azok gyakorlatban történő megvalósulásának bemutatását. A bemutatás eszközeit azt választottam, hogy a három legjelentősebb, legrégebben uniós tagsággal rendelkező tagállam és hazánk szervezett bűnözéssel kapcsolatos fellépését mutatom be röviden. A négy ország Olaszország, Németország, Franciaország és Magyarország. Az országok kiválasztásánál szempont volt a fentiekén kívül, hogy szervezett bűnözéssel kapcsolatban „múlttal” rendelkezzenek. Olaszországot e tekintetben nem kell részletesen indokolnom, Németország is elég jelentős múlttal rendelkezik és a jogrendszerünk hasonlósága is szerepet játszott a kiválasztásban, míg Németország és Franciaország azért is érdekesség a vizsgálódás szempontjából, hiszen ezek azok az országok, melyek a saját bűnözésük mellett jelentős új tagállamokból származó bűnözés, országukban történő megjelenésével is szembe kell hogy nézzenek. Hazánk szervezett bűnözéssel kapcsolatos fellépésének bemutatása pedig elengedhetetlen, igaz csak vázlatos jelleggel, a kutatáshoz kapcsolódva.

A bemutatás nem csak a jogi eszközök bemutatását tartalmazza, hanem a kriminológia tényezők ismertetését is, hiszen véleményem szerint e kettő együttes ismeretében alkothatunk csak képet a szervezett bűnözés és az ellene történő fellépés helyzetéről.

1.) **Hatékonyság paradoxonja: fejlődés, intézményiesítés és anti- maffia politika Olaszországban**³⁴⁴

Olaszországban a szervezett bűnözéssel szembeni fellépés nem más, mint a „maffia típusú” szervezett bűnözői csoportok elleni fellépés. Mint ahogy azt olasz szerzők, mint *Letizia Paoli* és *Antonio La Spina* is kiemelik a maffia típusú bűnszervezet egy speciális formája a szervezett bűnözésnek. A maffia kifejezést a következő bűnszervezetekre használják Olaszországban: La Cosa Nostra, Camorra, 'Ndrangheta és a Sacra Corona Unita. Ezek a szervezetek nem csak a területi „fennhatóságuk” alá tartozó illegális tevékenységekből veszik ki részüket (mint a védelem „eladása”, kábítószer-kereskedelem, csempészet, prostitúció), hanem megpróbálnak létre hozni egyfajta társadalmi konszenzust, - legalábbis a társadalom néhány rétegében – és kihasználják kapcsolataikat a saját helyi és nemzeti politikai elittel.³⁴⁵

Maffia típusú bűnszervezethez kapcsolódó bűncselekmények elleni közvetlen fellépés

Az olaszországi, a maffia típusú bűncselekményekkel kapcsolatos fellépéshez kapcsolódó törvények nagy része általában egy- egy magasabb állami tisztségviselők elleni intézett támadások sorozatát követően alakultak ki. Ilyen volt az 1965. évi 575-ös törvény, mely a Palermóban elkövetett Ciaculli mézszárlást követően lett elfogadva. Az 1982. évi 726-os törvényt - mellyel a Maffia elleni küzdelmet koordináló kormánybiztos hivatala lett létrehozva -, szintén véres események előzték meg Dalla Chiesa tábornok és Pio La Torre parlamenti képviselő meggyilkolása és egyben gyorsította fel a jogalkotási folyamatot.

³⁴⁴ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Organized crime in Europe, concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond, edited by, Springer 2004/2006 641. old

³⁴⁵ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Idem, 641-642 old.

Az 1992. évi 306-os dekrétum, megalkotását az olasz szervezett bűnözés idáig talán leghatékonyabban dolgozó két vizsgálóbírójának halála – Giovanni Falcone és Paolo Borsellino- előzte meg. Ez utóbbi törvényt Falcone törvénynek is szokták nevezni, mivel a szervezett bűnözés elleni küzdelemben a rendőrségi és igazságügyi tevékenységekhez kapcsolódik.

Ezek a törvények új bűncselekményeket is meghatároznak, nyomozati hatáskör bővülésével kapcsolatban és megelőző jellegű rendelkezéseket is tartalmaznak. Bűncselekmények tekintetében a pénzmosáshoz kapcsolódó, gyanús tranzakciók ellenőrzését emelik ki, míg fontos az igazságszolgáltatással együttműködő tanúkkal, maffia típusú szervezetekkel kapcsolatos bírósági tárgyalásokhoz kapcsolódó speciális normákhoz fűződő szabályanyag, valamint büntetőanyagi jogi és eljárásjogi szabályok értelmezése és a szankciórendszeren végrehajtott változtatások (elkobzás, bebörtönzés) említése.

Új bűncselekmények megjelenése

A '80-as '90-es számos fontos újítás történt a büntetőjog területén Olaszországban. A „Rognoni-La Torre” törvény új bűncselekményt vezetett be a büntetőtörvénykönyvbe: a maffia típusú bünszervezetet³⁴⁶. 1992-ben módosításra került az olasz Btk., mely módosításon keresztül ismét új bűncselekmény került a törvénykönyvbe a vesztegetés egy formája, ez a bűncselekmény „a maffia típusú szervezetekhez tartozó személyek által szavazatokért ajánlott vagy adott pénz a már megválasztott képviselőknek” magatartásforma tanúsításával valósult meg.

Nyomozással kapcsolatos hatáskörbővülés

A maffia típusú szervezetekkel kapcsolatos nyomozások esetében a közvádat képviselő ügyész nem kizárólag a jogi jellegű, hanem preventív jellegű tevékenységet is végezhet, melyek a még meg nem történt bűncselekményekre irányulnak, vagy kommunikáció elfogása (vonalas vagy egyéb), javak

³⁴⁶ 416 cikk az olasz büntető törvénykönyvben.

lefoglalások, fedett ügynökök által végrehajtott tevékenységek, titkos szolgálatok által ismert információk technikák felhasználása. A preventív eszközök tekintetében a rendőri szolgálatok tesznek javaslatot a területileg hatáskörrel rendelkező ügyésznek, aki e tekintetben dönt.

Patrimoniális megelőző jellegű eszközök:

A maffia típusú szervezetek kihasználják maximálisan a félelmet keltő erejüket a kábítószer-kereskedelemmel kapcsolatos üzemek folytatásához, a közvetlenül vagy közvetve irányított gazdasági tevékenységeik kontrollján keresztül, itt a közszférát érintő tenderek (autópálya építés) és más adminisztratív vagy politikai döntésekről beszélhetünk. A Rognoni – La Torre törvény megreformálta a korábbi 575/1965-ös törvényt, azáltal hogy garantálta, hogy az ügyész és a területileg hatáskörrel rendelkező nyomozószerv vezetőjének hatáskörébe tartozzon: a maffia típusú szervezetekkel kapcsolatos személyek, családtagjaik és munkavállalóik, alkalmazottaik életszínvonalának, megélhetéssel jövedelmekkel, vagyontárgyakkal kapcsolatos nyomozások lefolytatása. Ezek a nyomozások alapulhatnak az együttműködő személyek vallomásain vagy még gyakrabban a telekommunikációs eszközökkel végzett lehallgatásokon. A nyomozások során lefoglalásokat, később elkobzásokat lehet végrehajtani. Az elkobzások tárgya bármilyen ingó és ingatlan vagyontárgy lehet, a helyzet specialitása akkor keletkezik, ha gazdasági társaságban való részesedést koboz el a hatóság, mert ilyenkor a bíróság jelöli ki a részesedésen keresztül a képviselőt a társaságban.

Ezek a megelőző intézkedések függetlenek a büntetőeljárástól és a konkrét felelős felderítését célozzák, akinek később a büntetőjogi felelőssége megállapításra kerül. Előfordulhat, hogy ezek a preventív eszközök felmentő ítéletet követően is hatályban maradnak, hiszen a vádlott felmentése nem jelenti azt hogy a társadalomra jelentett veszélye automatikusan a felmentéssel megszűnne, az Olasz Alkotmánybíróság és Semmítőszék állásfoglalása szerint.

Gyanús pénzügyi tranzakciók és pénzmosás:

Többek között az 1991-es (143/1991 dekrétum), 1993-as és 1997-es törvények módosították a büntetőjogi kódexet³⁴⁷ válaszul az Európa Tanács 1990-es pénzmosás elleni egyezményre és az Európai Gazdasági Közösségek 308/91 határozatára, pénzmosással és a gyanús tranzakciókkal kapcsolatban. E szerint a javaknak illegális eredetükön túl maffia típusú szervezetek tevékenységéhez kell kapcsolódnia.

A nyomozó hatóságok tagjai beépülhetnek, szimulált pénzmosási akciókat hajthatnak végre a tényleges ilyen tevékenységet végzők felderítésére. Ilyenkor nem személy a tárgya a nyomozásoknak, hanem maga a pénzügyi tranzakció. Természetesen a pénzügyi élet szereplői, mint a bankárok és brókerek is fontos szerephez jutnak, hiszen a törvény kötelezi őket egy bizonyos összeget meghaladó tranzakciók rendszeres rögzítésére és annak megőrzésére. Gyanús tranzakciók közé sorolandók a gyakorta ugyanazon személy a hozzátartozói vagy a munkatársai által végzett tranzakciók. Ezeket az eseteket azonnal jelenteni kell az UIC-felé (Italian Exchange Office), mely vizsgálja a lehetőségét, hogy a tranzakció nem kapcsolódik-e a maffia típusú szervezetek valamelyikéhez.

Együttműködő személyek:

1990. óta rendkívüli módon megnőtt az együttműködő személyek jelentősége. Ezek a személyek lehetnek tanúk, sértettek vagy még speciálisabb a maffia típusú szervezetekben már tagként jelen lévő vádlott (pentiti), aki a bírósági eljárása során úgy dönt, hogy együttműködik a hatóságokkal: ügyésséggel, rendőrséggel. Ez utóbbival kapcsolatban rendkívül sok és komplex probléma merül fel. Először is ezek a vádlottak és hozzátartozójuk az együttműködés folytán jelentős veszélynek vannak kitéve. Éppen ezért a törvény lehetővé teszi, hogy az ügyész – ez az ügyész vizsgálja a szavahihetőségét is az

³⁴⁷

Az olasz Btk. 648. cikke.

együttműködő személynek - aki pentiti-vel köt egyezséget védelmet ajánljon információkért cserébe. Ez egy tanúvédelmi program, mely a központi védelmi szolgálaton keresztül működik, lényegében lehetővé teszi, hogy az együttműködő személy és hozzátartozói személyazonosságot változtassanak, elköltözzenek, mérsékeljék a büntetését és kedvezőbb elbánásba részesüljön, alternatív lehetőségeket is kapjon akár. Ilyen például a tárgyalás alatt a videokonferencián keresztüli kihallgatás, elkerülve ezzel, hogy az együttműködő személy biztos lakhelye ismerté váljon.

A 2001. évi 45. törvény újabb kérdéseket vet fel, mint például:

- Azokkal az együttműködőkkel kapcsolatban, akik nem a maffia típusú szervezetek tagjai.
- A szükségességét, hogy az együttműködő megjelölje, melyek azok a javak, melyek illegális tevékenységből származnak, ezáltal növeli hitelképességét, mint tanú.
- Bírósági eljárás alatt tett nyilatkozatainak keresztvizsgálata.
- Szükséges, hogy bizonyos büntetést letöltsön, nem jelent teljes mentesülést az együttműködés.
- El kell kerülni, hogy más együttműködő személy azonosságára fény derüljön a nyilatkozatain keresztül.
- Mindezekre figyelemmel részletekben kell tennie az együttműködő személynek a vallomását.

Ez utóbbi jellegzetesség azért fontos, mert gyakran a nyomozások és a büntetőeljárások évekre elhúzódnak és a tanúk már nem úgy, nem pontosan emlékeznek az eseményekre. Ennek elkerülése céljából 2001-től 6 hónapos időtartam alatt kell tenni ezeket a nyilatkozatokat, mely az együttműködésről született határozat meghozatalától számít.

Maffia-perek:

Ezekkel az ügyekkel kapcsolatban is módosultak az eljárásjogi szabályok, melyek elkerülhetővé teszik, hogy egy egy ügyben több száz vádlott vegyen részt. Az elérhető bizonyítékok leghatékonyabb felhasználását is lehetővé teszik, hiszen a már meghozott ítélet a későbbiekben bizonyítékként lehet felhasználni.

A tárgyalás biztonságát a videokonferenciás tárgyalás adta lehetőséggel, külön tárgyalóterem egyidejű használatával, azok elektronikus összekötésével lehet növelni, valamint az összebeszélés veszélye is elkerülhetőbb.

A 2001. évi 63. törvény számos általános jellegű újítást vezet be. Korábban lehetőség volt arra, hogy a tanúként együttműködő vádoljon meg valakit, ugyanakkor a kellemetlen kérdések elől a keresztkérdés esetén kitérhetett, mivel élhetett vádlottként a hallgatás jogával. Az új szabályozás lehetővé teszi, hogy a vádlott-tanú nyilatkozataiban vádoljon meg valakit, ám figyelmeztetni kell, hogy amennyiben ezt teszi a nyilatkozatai tekintetében tanú pozíciójában fog szerepelni és nem élhet a vádlott jogaival.

Ez a törvény szigorítja a bíróságok közötti kapcsolatok lehetőségét, támogatva megosztás helyett a kevésbé komplex és gyorsabb eljárásokat. Továbbá ha nyomozás során vagy az ügyész előtt tett nyilatkozat a bírósági tárgyalás során nem lesz megerősítve teljesen haszontalanná válik. Ez utóbbit változtatást igen erős kritika érte, mivel az ilyen ügyekben tanúskodó személyeket megtorlás érheti. Ha az eljárás tisztán tanúvallomásokon alapul, igen nagy az esélye, hogy a korábban tett nyilatkozat az eljárás során nem kerül megerősítésre. Másodszor az ügyészségnek nehézségekkel is járhat, hiszen a bírósági tárgyalás kezdeténél már a kártyáit ki kell terítenie, lehetővé téve a keresztkérdést, különösen a vádlott nyilatkozatával kapcsolatban. Előfordulhat az is, hogy éppen ez fogja készíteni az ügyészt, hogy inkább objektív bizonyítékokra építse a vádat, mint a lehallgatások során készült felvételek és egyéb telekommunikációs eszközzel készült megfigyelések eredményeire.

Joggyakorlat:

A joggyakorlat például kialakította a szinte a leghatékonyabb eszközt: a külső résztvevőkénti elkövetés fogalmát, valamint az együttműködő személyek által tett nyilatkozatok kezelését, értékelését. A külső résztvevőkénti elkövetés jelenti, hogy az elkövető nem tagja a bűnszervezetnek („white collar workers”), professzionális hivatással rendelkezik vagy politikus. Ez a gyakorlat éppen a volt államfő Giulio Andreotti perében alakult ki, hiszen ő közvetlenül nem vett részt a bűnszervezetben, nem volt tag. Éppen ilyen esetekre alkalmazandó, hogy a megszarolt gazdasági társaságok vezetői is elítélhetők, hiszen a zsarolást nem jelentették a rendőrségnek, persze nem elkövetőként, hanem részesként.

Az együttműködők nyilatkozataival kapcsolatban a Semmítőszék néhány ítélete folytán, a nyilatkozatok elismertek és elegendőek a különböző együttműködő személy által tett nyilatkozatából származó keresztirányú megerősített bizonyíték, mely esetében nem szükséges objektív bizonyíték megléte a bűnösség megállapításához.

Büntetések:

Azt talán említeni sem kell, hogy a maffia típusú bűncselekményekkel kapcsolatban elítélt vádlottak büntetése súlyosabb mintha „sima” vádlottként lett volna elítélve. Ám ami inkább jelentős, hogy az elítélt maffia kapcsolatokkal rendelkező vádlottak a börtönökből is tudták a külvilággal a kapcsolatot tartani ez jellemezte a '70-es, '80-as éveket. Azonban 2002. évi 279. törvény egy olyan rendszert vezetett be, mely szerint ezek a fogvatartottak speciális elbánásba részesülnek éppen a fentiek elkerülése végett. Érdekesség, hogy amennyiben valakit maffia típusú szervezettel kapcsolatos bűncselekmény miatt ítélnék el, abban az esetben, ha nem tudja bizonyítani a javainak legális eredetét azok lefoglalásra kerülnek, vagyis a bizonyítási teher fordul.

Maffia típusú szervezetekkel nem közvetlenül kapcsolatban álló köz és magánszférát érintő szabályozás:

Rendkívül érdekes, hogy az 1980-as évektől kezdve fontos társadalmi mozgalmak indultak annak elérése céljából, hogy a társadalmat, a fiatalabb korosztályt érzékenyvé tegyék ezzel a kriminológiai jelenséggel kapcsolatban. Számtalan kutatás készült a tárgykörben egyetemeken, kutatóintézetekben, videó anyagok készültek, melyeket bemutattak az általános és középiskolás fiataloknak. A másik rendkívül jelentős előrelépést az adta, hogy a szervezett bűnözés táptalaját a szociális és gazdasági viszonyokat próbálták javítani helyi szinten, ebben részt vettek önkormányzatok, cégek, szociális munkások. Valamint a legveszélyesebb területeken kézzelfogható rendőri és speciális katonai jelenlétet biztosítottak, mely a közbiztonságot növelte. A rendőrség tekintetében létrehozták az egységes automatikus új lenyomat azonosító (AFIS) rendszert, melyet a belügyminisztérium tudományos rendőri szolgálata kezel. Létrehozták továbbá a SIPPI-t az ügyészégi hivatal és prefektúrák információs rendszerét, ahol a maffia típusú szervezetekkel kapcsolatos információcserére van lehetőség. Továbbá újítás az „police online” mely a rendőrök interneten keresztüli képzését teszi lehetővé minden szinten.

Azonban az Európai Unió is jelentős pénzügyi alapokat hozott létre az elmaradott térségek – Szicília, Szardínia, Basilicata és Calabria- fejlesztése céljából, 1999-ig közel 280 millió euró értékben, míg 2000 és 2006 között közel 1,120 millió euró értékben. Elsősorban ipari és térség fejlesztésekre került sor.

A gazdasági társaságokkal kapcsolatban először 1982-ben majd 1990. évi 55. törvényben bevezetésre a „maffia kapcsolatokról mentesség igazolása”. Amennyiben egy gazdasági társaság vagy természetes személy a közsférával akart üzletet kötni (itt tenderekre kell gondolni, pályázatok elnyerése stb) bizonyítani kellett, hogy semmilyen maffia típusú szervezettel kapcsolatos jogszabályszegés nem követett el, nem tagja ilyen szervezetnek és nem alanya az

1965. évi 575 törvény adta preventív eszközöknek sem. Ez az adminisztráció leegyszerűsödött napjainkra, ma már csak akkor szükséges, ha a szerződés értéke meghaladja a 154 937 eurót. Az igazolást a Kereskedelmi Kamara adja ki.

A közszférával kapcsolatban a vesztegetés megszokottsága egészen 1999-ig tartott, amikor is létre hozták a köztisztviselőket felügyelő hatóságot, mely feladata a jogszerűség, hatékonyság számon kérhetőség biztosítása. Mint független hatóság saját szankciórendszerrel rendelkezett, információkat szerezhetett be bármely közhatalmi ág intézményéről, működéséről. Egyes régiók, mint például Szicília autonómiájára figyelemmel a vizsgáldások automatizálták. A szankciók között szerepel a pozíciókból történő felfüggesztés vagy elmozdítás is.³⁴⁸

Mindezen büntetőpolitikai fejlődésnek és az ismertett eszközöknek köszönhetően 1996-os adat szerint a 3 legnagyobb bűnszervezet (La Cosa Nostra, Sacra Corona Unita és a 'Ndrangheta) összesen 20.857 taggal rendelkezett. 1992-2002 között 7193 előzetesletartóztatás történt. Csak 2001-ben végrehajtott 2118 előzetesletartóztatásból 1551 Szicíliában lett foganatosítva.

2003-es adatok szerint összesen 5295 személy lett elítélve bűnszervezettel kapcsolatos bűncselekmény miatt. Bár az elért sikerek ellenére sem szabad olyan kijelentést tenni, mint Giovanni Fiandaca büntetőjogász professzor tett, miszerint krízisben van a Cosa Nostra. Hiszen amíg lesznek, akik a letartóztatott Totto Rina vagy Provenzano helyét átveszik és újjászervezik a bűnszervezetet, amíg lesznek olyan illegális lehetőségek, melyekre van kereslet addig nem tehet ilyen kijelentést alappal senki. A legjobb megoldásnak a bűnszervezetek életterének csökkentése látszik.³⁴⁹

³⁴⁸ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Idem 641-651 old.

³⁴⁹ Idem 651-667.old.

2.) Szervezett bűnözéssel kapcsolatos fellépés politikája Németországban

Az 1980-as évektől számítható a német szervezett bűnözés jelentőssé válása olyannyira, hogy a '90-es évekre a jogalkotás számára is kikerülhetetlenné vált. Azonban a megalkotott jogszabályokkal szemben rögtön érkeztek a kritikák, hogy túlságosan „amerikanizálódik” a német jogalkotás, ugyanis a megalkotott jogszabályok kezdtek eltérni a jól megszokott hagyományos büntetőjogi felfogástól. 1994. és 1998. voltak a jogalkotás tetőpontjai e tekintetben vitathatatlanul elmondhatjuk, hogy az 1990-es évek a szervezett bűnözés évtizede volt. Természetesen az uniós jogszabályok is helyet kaptak a német nemzeti jogban.

1990-es években például az "Al Capone "megközelítés néven illetett elgondolás vált dominánssá, melynek a koncepciója az volt, hogy a szervezett bűnözést az adózáson keresztül kell megtámadni, majd 1998-ban a szervezett bűnözéssel kapcsolatos politika inkább a két politikai blokk közötti kompromisszumot jelentette. A jogalkotás tekintetében megemlíthető, hogy elfogadásra kerültek teljesen új önálló törvények és a már létező törvények módosítása, illetve új paragrafussal történő kiegészítése eszközt jelentettek a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.

Kábítószer-kereskedelem elleni küzdelemről és a szervezett bűnözés más formái elleni küzdelemről szóló törvény (1992)

A jogalkotó elsősorban a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelmet emelte ki a szervezett bűnözés tevékenységi köreiből, nem azért mert az volt a leginkább domináns, hanem inkább a szervezett bűnözés „típus-modelje” volt. A német jogszabály többé-kevésbé az 1988. Bécsi Egyezmény tárgyán alapult, mely

szintén a kábítószer-kereskedelemre helyezte a hangsúlyt. Néhány év elteltével, azonban ez megközelítés eltűnt. Az 1990-es FATF ajánlásokban, - akárcsak az 1990-es Európai Egyezmény is – már sokkal általánosabb a szervezett bűnözéssel kapcsolatos megközelítés, már nem összpontosul annyira kábítószer-kereskedelemre.

E törvény nem csak új eszközöket vezetett be a szervezett bűnözéssel szembeni küzdelemben az eljárásjog terén, hanem például a pénzmosás bűncselekményét is megalkotta a német Btk-ban. Így a pénzmosás elleni küzdelem vált a szervezett bűnözés elleni küzdelem, legfontosabb elemévé. A jogalkotás létrehozott egy bűncselekményeket tartalmazó listát a szervezett bűnözéssel kapcsolatban, mivel azonban a szervezett bűnözésnek ekkor még nem volt konkrét fogalma a német büntetőjogban, ezért bármely speciális bűncselekmény, mely kapcsolódhatott a szervezett bűnözéshez a listára került. A pénzmosás tekintetében, eredetileg a büntettek, illetve bármely kábítószerrel kapcsolatos vétség, melyet bűnszervezet tagjaként követtek el szintén a listán volt. Ebből is látszik, hogy a '90-es évek elején kábítószer-kereskedelmen keresztül megközelítés volt az irányadó a szervezett bűnözéssel kapcsolatban.

Majd a nemzetközi egyezményeknek megfelelően a pénzmosással kapcsolatos javak felkutatása, lefoglalása és elkobzásával kapcsolatos rendelkezések is helyet kaptak a büntetőjogi kódexben. Az elkobzással akkoriban mint „vagyon jellegű” büntetést emlegettek összesen 42 alkalommal alkalmazták, mire az alkotmánybíróság kimondta alkotmányellenességét 2002-ben, mivel nem tartalmazott általános kritériumokat, sem absztrakt határt sem. Ezt követően az illegálisan szerzett javak tekintetében a helyettesítő pénzüsszeg is lefoglalhatóvá vált.

Eljárásjog tekintetében lehetővé vált a telekommunikációs eszközökkel történő megfigyelés. Ezeket a nyomozás „fedett technikai” eszközeit kiegészítik a komputeres szűrés, adategyeztetés és a fedett ügynökök bevetése. Természetesen ezen eszközöket csak súlyos bűncselekményekkel kapcsolatban lehetett

használni, melyek egy másik exkluzív jellegű listán szerepeltek azonban ezek a bűncselekmények nem vágtak egybe a pénzmosással kapcsolatos bűncselekményi listával. Az alkalmazhatóság kérdésében azt kell vizsgálni, hogy a bűncselekmény a bandabűnözéssel áll-e kapcsolatban vagy tartalmaz-e szervezett magatartási elemet.

Pénzmosás bűncselekményének megjelenése a büntető törvénykönyvben:

A pénzmosással kapcsolatos kontroll bevezetésének első lépcsője volt a bűncselekmény 1992-es megjelenése a német Btk.-ban. A második ilyen fontos elem az 1993-as a pénzmosást ellenőrző törvény megalkotása és hatályba lépése volt. Ezek a jogszabályok követték az uniós normákat minden tekintetben, sőt 1992-től a szervezett bűnözés elleni fellépéssel kapcsolatos jogszabályok bankokat érintő rendelkezéseket is tartalmaztak. Ez utóbbi miatt politikai viták tárgyát is képezték, hiszen a német jogrendszerben a büntetőjogi és adójogi szabályozás egymástól élesen elkülönül. A politikai életben a többség amellett tette le a voksát, hogy a szervezett bűnözéssel szembeni fellépés esetén a büntetőjogi és adózással kapcsolatos szabályokat össze kell vegyíteni, különösen a pénzmosással és adócsalással kapcsolatos fellépések esetén.

Komoly bűncselekmények elleni küzdelemről szóló 1994-es törvény:

1994-re már a kábítószer bűncselekményekről a hangsúly átkerül a pénzmosásra a szervezett bűnözéssel szembeni fellépés központi elemeként. E törvény érdekes keverék, hiszen sok új elemet vezet be: egyrészt a mediációt a vádlott és áldozat között a német Btk.-ban, törvényben meghatározott büntetési tételek emelését a szervezett bűnözéssel kapcsolatban és szexuális bűncselekményekkel kapcsolatban. Ez utóbbi jelentős média érdeklődés középpontjában állt 1994-ben. Súlyosító körülményként emelkedett a büntetési tétele üzletszerű és a bandában történt elkövetéseknek több bűncselekmény

tekintetében. Az elkobzás is több bűncselekmény tekintetében vált alkalmazhatóvá mint korábban. A pénzmosással kapcsolatban az említett bűncselekményi lista tovább szélesedett: a csalás, sikkasztás, hitszegés és vesztegetés.

Eljárásjog tekintetében új fogalom kerül bevezetésre a szervezett bűnözéssel kapcsolatban: a koronatanú. Ez a fogalom már létezett 1989-óta ám csak a terrorizmussal kapcsolatban és 1994-ben kiterjesztésre került a szervezett bűnözésben résztvevő vádlottakra. A koronatanúval kapcsolatban – mely a koronatanúval kapcsolatos törvényen alapul az említett törvényt egészíti ki – bizonyos feltételek teljesülése vagy megléte esetén az eljárás alá vont személy mentesül az eljárástól a terrorizmussal és a szervezett bűnözéssel kapcsolatos esetekben, azon belül is a pénzmosással vagy a bűnszervezetben való részvétel esetén.

Vesztegetés elleni küzdelemről szóló 1997-es törvény:

Ez a törvény az OECD ajánlásokra az uniós szinten elfogadott egyezményekre alapul. A legszembeütőbb változtatás az az volt, hogy a német büntetőjogban a vesztegetés tradicionális meghatározásában csak a közsféra szerepelt, ám 1997-től a privát üzleti szektorban is büntetendő cselekménynek számít³⁵⁰, ezekben az esetekben az elkobzás is alkalmazható. A közszférában elkövetett vesztegetés tekintetében a büntetési tétel emelkedett, az elkövetési magatartás eleme lett a „jogtalan megállapodás” az adó és elfogadó fél között. A magánszférában elkövetett vesztegetésnek ez már nem képezi elemét.

1998-as szervezett bűnözéssel szembeni fellépésről szóló törvény:

Ez a második nagy eleme a szervezett bűnözéssel szembeni fellépésnek Németországban. Az 1992-es törvényhez képest az 1998-as jobban koncentrált az

³⁵⁰ Fair-verseny elleni bűncselekmény.

eljárásjogi oldalra. A már meglévő nyomozati eszközök (pl: telefon lehallgatás) alkalmazhatóságát kiterjeszti, új eszközként jelenik meg a magánépületeken belül történő lehallgatás. Ez utóbbi eszköz alkalmazása azonban már 1992-ben felmerült, ám akkor alkotmányossági szempontból nem felelt meg így nem lett a korábbi törvény része. Majd 1998-ban alkotmánymódosítást hajtott végre a parlament és csak a legsúlyosabb bűncselekmények esetében engedélyezett a használata a lehallgatás e fajtájának. A legsúlyosabb bűncselekményeket az eljárásjogi törvénynek kell megneveznie. A pénzmosással kapcsolatban, amennyiben pénzmosás elkövetésére alapos gyanú merül fel, a pénzmosás gyanús összeget azonnal le lehet foglalni.

Az adózással kapcsolatos rendelkezés a mutatója a szervezett bűnözés elleni fellépés „Al Capone” megközelítésnek, mely szerint két új adócsalással kapcsolatos bűncselekményt vezet be a törvény. Amikor az elkövető hivatásos, és a csempészethez vagy vámügyi jogszabályok megsértéséhez kapcsolódik a cselekmény. A pénzmosással kapcsolatos törvény bevezette a jelentési kötelezettséget a gyanús tranzakciók esetén az adóhatóságnak. Ám ezen esetekben a „gyanús” nem egyenlő az eljáráshoz szükséges alapos gyanúval, mégis eljárás indul, melyet az adóhatóság folytat le. Ekkorra már létrejött a több hatóság közötti együttműködés (adó-vám-rendőrség), az adóhatóság által szolgáltatott információkat a nyomozóhatóságok felhasználhatták.

2001-es jogtalan adócsökkentés elleni küzdelemről szóló törvény:

Adócsalás vétségéből bűncselekménnyé és a pénzmosást megelőző cselekményévé válik.

34-ik büntetőtörvénykönyv módosítás:

2002-ben történik meg a német Btk. módosítása, mely bevezeti a bűnszervezetben való részvételt, mint bűncselekményt az 1998-as uniós közös cselekvéssel összhangban³⁵¹. E bűncselekmény tekintetében is lehetőség van az elkobzásra.

A német szervezett bűnözésben jelen vannak igen erőteljesen más országokból bevándorolt ma már gyakran német állampolgárok³⁵², akiknek a részvétele a szervezett bűnözés tevékenységében például a kábítószer-kereskedelem terén török, albán csoportok és kolumbiaiak (ez utóbbi kevésbé jellemző)³⁵³. A bevándorlók szociális helyzete miatt vonzóbbá válik a szervezett bűnözésben való részvétellel „könnyen” szereshető pénz, kereseti lehetőség mint karrier jelenik meg számukra.

A fentiek után néhány adat: 1992-2002-ig 148 pénzmosás bűncselekménye került regisztrálásra, melyben 485 személyt ítél el a bíróság. 1994-1999 között 2700-3700 közé esett a gyanús tranzakciók száma. 2002-re már 8261 gyanús tranzakciót jelentettek a FIU-nak. Ugyanilyen irányú emelkedést mutat az elrendelt nyomozások száma, míg 1994-ben 543 nyomozás indult addig ez a szám 2002-re már 1061-re emelkedett.³⁵⁴

³⁵¹ 98/733/IB, 1998 OJ L 351/1

³⁵² Kivéve azok állam polgárai, mely államok a kettős állampolgárságot nem ismerik el mint pl: Törökország és Kína.

³⁵³ Drug Trafficking and Ethnic Minorities in Western Europe Letizia Paoli Catholic University of Leuven, Belgium Peter Reuter University of Maryland, USA, European journal of Criminology 2008/1 16-17, 22, 24, 27, 32,

³⁵⁴ Organized crime in Europe, concepts, patterns and control policies in the European Union and beyond, edited by Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli, Springer 2004/2006 717-753,

Assessing Organized Crime: The case of Germany by Klaus von Lampe, <http://freenet-homepage.de/kvlampe/kvIECPRNL0309.pdf>

3.) A szervezett bűnözés elleni fellépés Franciaországban

1990-es évek elején kezdett el mozgolódni a politikai élet a szervezett bűnözéssel kapcsolatos fellépés tekintetében. Először az olasz bűnözők hatása és beszivárgása miatt (Aubert Commission) és a '90-es évek vége felé a kelet-európai bűnözők megjelenése miatt. A '90-es évek második felétől került reflektorfénybe a fehérgalléros bűnözés, a gazdasági bűnözés és a pénzmosás.

Külföldi szervezett bűnözés térhódítása Franciaországban leginkább az olasz bűnözők kora 90-es évek eleji tömeges megjelenése és tevékenykedése miatt, különösen 1992-ben, ami Falcone és Borsellino vizsgálóbírók hatásos tevékenységének az eredményeként tekinthetők. Az olasz bűnözők főleg Dél-Franciaországot preferálták, ezért 1992-ben parlamenti vizsgálóbizottság jött létre, nagyjából a TREVI és a német jogalkotás tevékenységével egy időben. A Francois d'Aubert vezette vizsgálóbizottság megállapította, hogy az olasz szervezett bűnözés egész Franciaországban jelen van, egyenlőre gyenge, de ébernek kell maradni a jelenséggel kapcsolatban. Ezért a bizottság számos ajánlást készített mind jogi, mind adminisztratív jellegűeket, mint például a bűnszervezetben való tagság vagy bandatagság önálló bűncselekményként megjelenése, régiók közötti speciális bíróságok létrehozása.

Ezt követően 1999-ben ismét létrehoztak egy parlamenti vizsgáló bizottságot a gazdasági és pénzügyi bűncselekmények vizsgálatára (EFC). Ám ez a vizsgálóbizottság 3 éven keresztül vizsgálta szinte egész Európát összesen 14 országot. A vizsgálat eredményeként, akárcsak az első bizottság, a második is fontos javaslatokat tett a szervezett bűnözéssel kapcsolatban. Néhány fontosabb javaslat:

- szövetkezés-konspiráció büntetése, elveti az amerikai és olasz modellt, inkább a bűnszervezeti tagság önálló büntetése mellett áll ki,

- jelentős előrelépést szeretne a hatóságok és uniós szervezetek közötti együttműködés tekintetében (Eurpollal és Eurojust-tel)
- új eszközök bevezetését szeretné a büntető-eljárásjog terén, különösen az operatív eszközökkel kapcsolatban,
- a kábítószerrel kapcsolatos nyomozási hatáskörök bővítése,
- fedett ügynökök alkalmazása, akár külföldi nyomozóhatóság ügynökének alkalmazása is.

Időközben a belügyminisztérium létrehoz egy rendszert (UCRAM), melynek a feladata a maffia típusú szervezetekről való információ gyűjtés és elemzés. Csak közel 10 évvel az ajánlások megtétele után kerülnek törvényi szintre az ajánlások néhány tartalma, 2003. júniusában. A második vizsgálóbizottság tevékenységét követően 2001-ben ismét politikai csatározások célpontjába kerül a pénzmosás elleni küzdelem például, mely a 2001-es új gazdasági szabályozás (NER) keretében található meg.

Majd 2002 nyarán a francia parlament ratifikálja a Palermói Egyezményt, mely az újonnan megválasztott képviselők első jelentős döntése.

Szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőjogi politika:

A francia büntetőjog 1810 óta tartalmaz rendelkezéseket a strukturáltan felépült csoportokkal szembeni fellépéssel kapcsolatban³⁵⁵. Ám a szervezett banda büntetőjogi fogalma csak 1980-tól található meg a büntetőtörvénykönyvben. Ezt követően a szervezett bűnözéssel kapcsolatos fogalmak megjelenése ugrásszerű növekedést mutatott.

³⁵⁵ Büntette például a súlyos bűncselekmények elkövetésére létrejött szervezetben való tagságot, ha a bűncselekményt csoportosan követik el a büntetési tétel is súlyosbodott.

Bűnös összeesküvés

A francia Btk. 450-1 cikkelye alatt található meghatározás önálló bűncselekményként van jelen, a lényege, hogy bármely csoport vagy megegyezés, mely súlyos bűncselekmény előkészítésére irányul – mely legalább 5 év börtönbüntetéssel büntetendő – annak egy vagy több lényeges elemének előkészítésén keresztül. A megállapíthatóságához szükséges tárgyi bizonyíték megléte.³⁵⁶

Bűncselekmény előkészítése tekintetében súlyosító körülmény (Szervezett banda):

Súlyosító körülményként szerepel a francia Btk.-ban a szervezett banda keretében történő elkövetés és megállapodás is, ezért súlyosabb büntetési tételt von maga után.³⁵⁷ Ez a cikk 1981 óta része a francia Btk.-nak viszont 1994-ig szigorúan csak fenyegetés és robbantások végrehajtása estében alkalmazták. Napjainkban azonban kábítószer-kereskedelem, csalás, zsarolás bűncselekményekkel kapcsolatban is súlyosító körülmény.

A szervezett bűnözés és a bűnszervezet fogalma hosszú ideig ismeretlen volt a francia jogrendszerben, például mind a mai napig nem minősül bűncselekménynek a bűnszervezetben való tagság önállóan. A francia büntetőjog inkább a szervezett bűnözés tevékenységi körének kriminalizálásával próbál a büntetőjogon belül fellépni.

Szervezett bűnözés- pénzmosás:

1993-95 között összesen két jelentős törvény került elfogadásra: 1993. január 13-ai politikai pártok finanszírozásával átláthatóságával kapcsolatban, mely az 1990. július 12.-ei pénzmosás elleni fellépéshez kapcsolódó törvény által

³⁵⁶ 2001. május 15-ei 420-as törvény. (a NRE részeként lett elfogadva)

³⁵⁷ 132-71 cikk a francia Btk.-ban.

bevezetett rendelkezést is módosította. Egyúttal kibővítette a jelentési kötelezettségét a pénzügyintézeteknek a gyanús, bűnöző szervezethez kapcsolódó tevékenységből származó bevételek tekintetében a jelentési kötelezettséget. Érdekesség még mindig nincs törvényi szinten definiálva a szervezett bűnözés fogalma ekkor sem.

Nem sokkal később 1995. január 21.-ei törvénnyel létrehozták a szervezett bűnözéssel kapcsolatos speciális nyomozó egységet (SCICO), és ez az a törvény mely először említi meg a szervezett bűnözés elleni küzdelmet.

1996. május 13.-ai 96-392-es nemzetközi együttműködés a bűncselekményből származó javak felkutatása, azonosítása és lefoglalása tekintetében, valamint a kábítószer-kereskedelem és a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos. Ez a törvény a FATF ajánlásainak, uniós irányelvnek megfelel, ám nem tartalmazza a szervezett bűnözéssel kapcsolatos elnevezést.

2001-es 2001-420 törvény a 1993-as törvényen túllép, mert már nem használja a láthatóan szervezett bűnözői tevékenységből származás kifejezését, hanem helyette használja az „alkalmas arra, hogy bűnszervezet tevékenységéből származzon” meghatározást. Itt már elég az alapos gyanú a származással kapcsolatban, viszont a bűnszervezet tevékenységéből származást nehéz továbbra is bizonyítani.

2002-ben végre a Palermói Egyezmény a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni küzdelemmel kapcsolatban is ratifikálásra kerül. Az egyezmény ratifikálása igen nagy vitákat vált ki, hiszen az 5 cikkelye a bűnszervezetben való tagságot bünteti, meghatározza a bűnszervezet fogalmát is többek közt, ám ehhez szükséges törvénymódosítás elől elzárkózott a parlament.

Büntető-eljárásjog:

A 2001. szeptember 11. után elfogadásra került „mindennapi biztonság” törvény a terrorcselekményekkel kapcsolatban növeli a nyomozóhatóságok

hatáskörét (engedélyezett kutatások stb), melyet később kiterjesztenek a kábítószer és fegyverkereskedelemmel kapcsolatban.

A 2003-as igazságügyi rendszer módosításáról szóló törvény már a kiterjesztett nyomozati hatásköröket pénzmosás, kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekre és az orgazdaságra is.

Jelentősebb rendelkezések:

- Őrizet, bizonyos feltételek mellett 2-4 napig is eltarthat³⁵⁸
- Súlyos bűncselekményekkel kapcsolatos – 3 évi vagy annál súlyosabb büntetési tétellel büntetendő bűncselekmények - tanúvédelem: anonimitás garantálása, védelem garantálása együttműködő személyeknek is³⁵⁹
- Keresési eljárások³⁶⁰
- Fedett akciók végrehajtása, ismert és ellenőrzött szállítások kábítószerrel kapcsolatban 1991-ben lettek bevezetve.³⁶¹
- lehallgatások³⁶².

2004-re került elfogadásra az a törvény, mely lehetővé tette, hogy a fenti eszközök valamennyi szervezett bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmény tárgyában végzett nyomozás során használhatóak legyenek.³⁶³

Szervezett bűnözés elleni fellépésben résztvevő intézmények:

A szervezet bűnözéssel kapcsolatban a nemzeti rendőrség (DGPN), együttműködik az olyan a szervekkel, mint az erőszakos bűncselekmények és vagyon elleni bűncselekményekkel foglalkozó OCRFM, a kábítószer ügyekben

³⁵⁸ Francia büntetőeljárásjogi törvény 706-29 cikk, kábítószerrel kapcsolatos és összeesküvéssel kapcsolatos bűncselekmények esetén.

³⁵⁹ Idem 706-58-tól 706-62 cikk.

³⁶⁰ Idem. 76-1 és 706-24. cikk

³⁶¹ Idem 706-32.

³⁶² 1991. évi 646-os törvény 3 cikke vezette be.

³⁶³ 2004. évi 204-es törvény „ az igazságügy adaptációja a bűnözés fejlődésével kapcsolatban”

OCRTIS, emberkereskedelemmel kapcsolatban OCRTEH bandabűnözéssel kapcsolatban OCRB, műkincsekkel kapcsolatban OCBC, fegyverkereskedelemmel kapcsolatban OCRTAEMS, melyek központi irodák. Továbbá a pénzmosással kapcsolatban az OCRGDF, illegális bevándorlással kapcsolatban OCRIEST, kommunikáció technológiával kapcsolatos bűncselekmények esetében az OCLCTIC, eltűnt személyekkel kapcsolatban OCCDIP.

1990-ben kerül létrehozásra a TRACFIN, mely rejtett pénzügyi tranzakciók elleni küzdelem és az ezekkel az akciókkal kapcsolatos adatok elemzése és kezelése céljából lett létrehozva a pénzügy és ipari minisztériumon belül az 1990-es pénzmosás elleni törvénnyel kapcsolatban.

1992-ben az UCRAM létrehozását nem sokkal követte 1995-ben létrejött a SCICO, mely a szervezett bűnözéssel kapcsolatos központi nyomozási részleg, ezzel fokozatosan hírszerzésre jellemző eszközök jelentek meg a nyomozások során.

1993-ban kerül létrehozásra a vesztegetés elleni küzdelemmel kapcsolatban az SCPC, mely a vesztegetést megelőző központi szolgálat.

Ám nem csak új szolgálatokat hivatalokat hoztak létre, hanem koordinációs pontokat is, melyek ügyészségek bíróságok között tartják a kapcsolatot, valamint más hivatalokkal, nem beszélve az uniós hivatalok szolgálatokkal történő kapcsolattartásról.³⁶⁴

³⁶⁴ Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli: Idem 754-789.old.

4.) Szervezett bűnözés elleni fellépés Magyarországon

Magyarország a rendszerváltást követően fokozatosan elkezdte a felzárkózást a szervezett bűnözés elleni fellépés tekintetében. A rendszerváltás nem „csak” történelmi fordulópont, hanem kriminológiai tekintetében is fordulópont, hiszen a rendszerváltást megelőzően a szovjet blokk befolyása alatt állt szocialista országok tekintetében, így hazánkban is nem ismerték el hivatalosan a szervezett bűnözés létezését. A rendszerváltás követően számos fórumon, kerekasztal beszélgetések, hazai és nemzetközi fórumokon hazánk jelentős büntetőjogászai, kriminológusai kezdtek a témával egyre nyíltabban foglalkozni. Mivel Magyarország céljaul tűzte ki az európai unióhoz történő csatlakozását, ezért elengedhetetlen volt, hogy nemzetközi egyezményeket írjon alá, majd a nemzeti jog részévé tegye. Az uniós kötelezettségek nagyon sokszor nemzetközi egyezmények (ENSZ vagy ET) aláírását is jelentették. Így a II. és III. Fejezetben említett eszközök a nemzeti jog része lett. Azonban nem csak nemzetközi egyezmények aláírásával veszi fel hazánk a versenyt a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, hanem saját jogalkotó tevékenységével is, hiszen önálló törvény született a szervezett bűnözéssel kapcsolatban az 1999. évi LXXV tv., mely nem csak bűnmegelőző, a szervezett bűnözés egyes megjelenési formái elleni hanem büntető-eljárásjogi eszközöket is tartalmaz. E mellett a jogalkotó új büntető-eljárásjogi törvényt alkotott és a büntetőtörvénykönyvet is rendkívül sokszor módosította új bűncselekmények és büntetőjogi fogalmak beillesztésén keresztül a büntetőjogba³⁶⁵.

³⁶⁵ Pl a II. Fejezetben már korábban említett és elemzett bünszervezet fogalmának bevezetése, módosítása.

A szervezett bűnözés, csalás és korrupcióval kapcsolatban:

Europollal kapcsolatban információcsere a Nemzeti Központi Irodákon keresztül történik az összekötő tiszthálózat segítségével, fontos hangsúlyozni. A kapcsolatukat a belső jogi szabályozás határozza meg.

Mivel az Europol egyezmény nagy hangsúlyt fektet az adatvédelem kérdésre így figyelembe kell venni a vonatkozó Uniós és Európa Tanácsi adatvédelmi normákat. Így az Európa Tanács 108.sz. Egyezményének alkalmazása a tagállamokra kötelező, de hazánk már az 1998:VI. tv.-el kihirdette, illetve összhangban van a személyes adatok védelméről és közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992:LXIII. tv.-el.

Továbbá az adatok gyűjtése, kezelése és felhasználása tekintetében az E.T. a rendőrségi adatok kezeléséről szóló (87)15.számú ajánlásainak elveit is átültetésre kerültek a magyar jogba.³⁶⁶

Az említett ajánlással részben összhangban van a Rendőrségről szóló 1994:XXXIV. tv. (Rtv.), illetve a már említett adatvédelmi törvény alapján működik az adatvédelmi biztos, akinek feladata és hatásköre a rendőrségi területet is lefedi.

Az 1999:LIV. tv.3.§-a létrehozta a Nemzetközi Bűnüldözési Együttműködési Központot, illetve a már említett tv. 11.§-a az adatvédelmi felelős pozícióját is létrehozta, az említett ajánlásnak megfelelően. Illetve ezek alapján került módosításra az adatvédelmi 1992:LXIII. tv. és a Rtv. idevonatkozó rendelkezései.

Büntetőanyagi joggal kapcsolatban meghatározásra került – módosításra – a bűnszövetség, (Btk. 137. § 7.) bűnszervezet fogalma (Btk. 137. § 8. pont), a bűnszervezetben történő elkövetésre vonatkozó rendelkezések (Btk 98.§), a jogi személyekkel szemben alkalmazható intézkedés (Btk. 70. § 8.), külföldi hivatalos személy fogalma (Btk. 137. § 3.), emberkereskedelem (Btk. 175/B.§),

³⁶⁶ Ki kell jelölni egy független nemzeti ellenőrző testület, amely a tagállamok jogának figyelembevételével ellenőrizni az EUROPOL részére végzett személyes adatbevitel és bármely adatátadás jogszerűségét.

embercsempészés (Btk 218. §), a közélet tisztasága elleni bűncselekmények a Btk. VII. címében (vesztegetés, vesztegetés feljelentésének elmulasztása, befolyással üzérkedés), nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények Btk. VIII. cím (vesztegetés nemzetközi kapcsolatban, befolyással üzérkedés nemzetközi kapcsolatban, fegyvercsempészet (Btk. 263/B. §), bűnszervezetben való részvétel (Btk.263/C §), visszaélés kábítószerrel (Btk. 282. §), visszaélés kábítószer előállításához használt anyaggal (Btk. 283/A. §), elkobzás (Btk. 286. §) pénzmosás (Btk. 303. §) és számos más gazdasági bűncselekményt (Btk. XVII. fejezet).

Büntető-eljárásjog terén egy új eljárásjogi törvény került elfogadásra az 1998. évi XIX. tv, mely lehetővé tette a tanúvédelem különböző fokozatait, titkos információgyűjtést, fedett nyomozók tevékenységét, ellenőrzött ügyleteket.

A " ne bis in idem " elv alkalmazása tekintetében a már említett Btk. módosítás 1.§-ával módosított, külföldi bíróság ítélet a magyar bíróság ítéletével azonos érvényű, ha az elbírált cselekmény mindkét állam szerint büntetendő, illetve a lefolytatott eljárás valamint a kiszabott büntetés vagy intézkedés összhangban áll a magyar joggal.

A fentiekben csak néhány fontos intézkedést emeltem ki, mert valamennyi ismertetésére jelen keretek között nincs lehetőség.

Szervezett bűnözés Magyarországon ³⁶⁷

Magyarországon a magyar és az orosz ajkú szervezett bűnözés a meghatározó. Az utóbbi lényeges jellemzője, hogy - tanulva korábbi negatív tapasztalataiból - kevés magyar állampolgárt avat bizalmába, konspirációja határozottan erősödött. Komoly törekvés tapasztalható részükről a stratégiai ágazatokban rejlő üzleti lehetőségek kiaknázására, amihez mozgósítják széles körű kapcsolati rendszerüket, illetve politikai, kormányzati összeköttetéseket

³⁶⁷

NemzetBiztonsági Hivatal 2006. évkönyve alapján, <http://nbh.gov.hu/evk2006/06-0044.htm>

igyekeznek kiépíteni. A bűnözői kör megpróbál bekapcsolódni a magyar építőanyag-kereskedelembé is.

A bűnszervezetek összetételében és erőviszonyaiban annak ellenére sem érzékelhető alapvető változás, hogy a folyamatban lévő büntető- és bírósági eljárások új piacfelosztási elképzeléseket gerjesztettek, ami a viszonylagos nyugalom átmeneti jellegére, sérülékenységére hívja fel a figyelmet.

Évek óta erősödő tendencia, hogy a bűnszervezetek irányítói igyekeznek az illegálisan szerzett tőkét minél rövidebb időn belül átcsoportosítani a legális gazdaságba.

A büntetőeljárások és a Nemzetbiztonsági Hivatal felderítési adatai arra utalnak, hogy az illegális tevékenységből származó bevételek egy részét az elkövetők egyre gyakrabban könnyen átruházható, értékálló műkincsek vásárlására fordítják.

A szervezett (intellektuális) bűnözői csoportok a legális pénzszerzési csatornák igénybevételére is törekszenek. A Nemzetbiztonsági Hivatal az ország zavartalan és folyamatos energia ellátásának megőrzését célzó törvényes feladatai ellátásával összefüggésben az elmúlt év során kiemelt figyelmet fordított az alternatív, illetve megújuló energiaforrásokra épülő beruházások megvalósítását veszélyeztető gazdasági visszaélések felderítésére. Az esetleges visszaélések megelőzését célzó szigorú pályázati feltételek, valamint a számos hatósági engedélyhez kötött eljárási rend ellenére, a pályázók között esetenként olyan, szervezett bűnözői körökkel kapcsolatba hozható személyek és vállalkozások is az NBH látókörébe kerültek, akiknek alapvető célja az uniós támogatások jogellenes megszerzése.

A magyarországi szervezett bűnözés alapvető átrendeződésére rövid távon nem kell számítani. Bár eszközeikben, módszereikben nem várható változás, az egyes szervezetek az egymás közötti pozícióharcokban átmenetileg újra a ma már kevésbé alkalmazott erőszakos módszereket helyezhetik előtérbe. A Hivatal ezért

a megelőzésre fekteti a hangsúlyt, és minden olyan, köztörvényes bűncselekményre vonatkozó információt átad a nyílt nyomozást végző szerveknek, amelyek alkalmasak a bűnözői csoportok biztonságérzetének gyengítésére.

Szervezett bűnözői körökben népszerű a közraktárjegyeken alapuló csalás, a cigaretta csempészet, kábítószer-kereskedelem, csalás minden elkövethető módozatai, lopott gépjárműkereskedelem.

Konklúzió

A vizsgálódás alkalmával fontos hangsúlyt fektettem a kriminológiai tényezők és a jogi eszközök bemutatására. Azért ez a kettősség, mivel véleményem szerint a szervezett bűnözés egy olyan kriminológiai jelenség, mellyel szemben összetett fellépést kell kidolgozni és elkerülhetetlen a kriminológia tényezők figyelembevétele.

Az uniós eszközök vizsgálata, bár részletes még sem tartalmaz minden olyan eszközt kimerítő jelleggel, ami érinti a szervezett bűnözést, hiszen ha a jelenség kriminológiai elemeiből indulunk ki, minden olyan területét a büntetőpolitikának ide kellene számítani, ahol a szervezett bűnözés jelen van. Ezért is elemeztem olyan eszközöket, melyek látszólag semmi kapcsolatot nem mutatnak a szervezett bűnözéssel mint pl: a hamisítás, szerzői jogvédelem vagy környezetvédelemhez kapcsolódó szabályozás.

Azonban nem szabad elfelejteni, hogy e jelenséggel kapcsolatban érvényesül talán a leginkább a látencia megjelenése, hiszen a szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűncselekményekben lefolytatott eljárások, letartóztatások, elítélések a jéghegy csúcsát adják csak meg. Nem beszélve azokról a bűncselekményekről, melyek a bírósági adatokban –statisztikában- nem szerepelnek a szervezett bűnözéssel kapcsolatban, hanem csak önállóan egy vagy több bűncselekménnyel kapcsolatban szerepelnek, így kicsúsznak az ilyen típusú statisztikákból.

A másik érdekesség számomra az uniós eszközök vizsgálatánál az volt, hogy nagyon jó, hogy ezek a normák megalkotásra kerültek, azonban az unión belül a tagállamok kényes kérdésként kezelik a nemzeti önállóságot, melynek részét képezi a saját nemzeti büntetőjog. Ezen a téren szinte csak irányelvek, ajánlások vannak és nagyon kevés kötelező erejű olyan norma létezik, amely kötelezné a tagállamokat az egységes definíciók, szankciók alkalmazására, így e téren még

mindig a harmonizáláson van a hangsúly. Mindez érthető a nemzeti önállóság indokaként, azonban nem kellene elgondolkodni, azon: ha már a szervezett bűnözés súlyosságát felismerte az unió – és tagállamai is -, hogy az e tárgyban létrehozott normák nem elégségesek a tényleges fellépésre? Nem kellene a tárgyalási folyamatokat gyorsabbá tenni, az együttműködést nem csak hangsúlyozni kellene, hanem tenni is érte, olyan értelemben komolyabban kellene venni a nemzeti hatóságokon belül például a már meglévő normák létezését. Ez alatt értem azt, hogy az unióon belül az angolszász jogrendszerű államba menő európai elfogatóparancsot például annyi követelménnyel teljesítéséhez kötik, hogy a bíróságok gyakran mellőzik –nyilvántartásba teszik az ügyet -, ha nem súlyos, élet elleni cselekményről van szó. Így ezek az elkövetők nem csak a statisztikákból, hanem az igazságszolgáltatás hálójából is kikerülnek.

Visszakanyarodva a tagállamok joganyagának harmonizálására, nagyon gyakran a Bizottsági jelentésekből kitűnően látszik, hogy a tagállamok az eszközökkel kapcsolatos harmonizálást hanyagul kezelik, nem teljesítik, felszólításra késve reagálnak. Az eszközök áttekintését követően olyan érzése támadhat az olvasónak, hogy “látszat intézkedést” alkottak uniós szinten, mert valahogy nem igazán látszik az eredménye.

Véleményem szerint a szervezett bűnözés elleni fellépést kriminológiai kutatásokra alapítva – mely az életterük felmérését mutatná – több jogág átfogó vizsgálatával kellene kezdeni, abból a célból, hogy megtaláljuk melyek azok az intézmények amelyek segítik a szervezett bűnözés létezését. Mindez ellenérzést válthat ki büntetőjogászokból, azonban figyelemmel kell lenni arra a tényre is, hogy a szervezett bűnözés egy olyan jelenség, mely az élet azon területeit használja ki, ahol kereslet van a gyorsabb/hatékonyabb ügyintézésre, lehetőség a magasabb profit szerzésre és kereslet az állam által illegálisnak minősített termékekre, szolgáltatásokra. Amíg ezek a tényezők adottak addig a szervezett bűnözés is létezni fog.

Nem szabad azt sem elfelejteni, hogy a szervezett bűnözés nem csak a magas szervezettségi fokú maffia bűnözést jelenti, éppen ezért fontos a prevenció a bűnözés táptalaját képező társadalmi rétegek, korosztályok tekintetében, akik a bandák potenciális tagjai lehetnek, majd később a bűnözést hivatásként választva magasabb szintre jutva folytatják “karrierjüket”.

A jogágak tekintetében minden olyan területre hangsúlyt kell fektetni, mely a illegális profitszerzést lehetővé teszi a szervezett bűnözés számára: adó, bank, pénzügyek, ingatlanok, állami tenderek, pályázatok, társaságok, értékpapírok. Ezekben a területeken is lehetne olyan adminisztratív szankciókat bevezetni, melyek esetében semmisség kötődne az ilyen jellegű jogügyletekhez. Hiszen ezen a területeken keresztül a legbiztonságosabb az illegális tevékenységből származó javak legalizálása.

Azonban a szankcionáló jogterület egyértelműen a büntetőjog maradna. A büntetőjog – eljárás és anyagi jog - tekintetében e tárgykörben kutatást kellene végezni, mely eredményeképpen egységes eszközöket kellene bevezetni (mint bizonyítás során alkalmazható vélelem, ahol fordul a bizonyítási teher, anyagi joghoz kapcsolódó ténybeli vélelem, nem csak a szankciók között), hiszen az esetek nagy többségében a szervezett bűnözéssel kapcsolatos vádak a bizonyításon buknak meg.

Álláspontom szerint, ha már határokon átnyúló szervezett bűnözésről beszélünk a határokon átnyúló egységes eszközök meglétén is dolgozni kellene, ahogy az unió már elkezdte, csak a hatékonyságon kell változtatni, amihez elengedhetetlenek a további kutatások folytatása.³⁶⁸

³⁶⁸ Dolgozat lezárásának napja: 2008. november 21.

Felhasznált irodalom jegyzéke:

Jogszabályok:

Hatályos Btk.

1997. évi LXXIII.

Legfelső Bíróság IV. Büntető Elvi döntése

1998:LXXXVII. tv.

2001:CXXI. tv.

4/2005 Legfelső Bíróság Büntető jogegységi Határozata

ENSZ Határokon Átnyúló szervezett bűnözésről szóló egyezményének
(A/RES/55/25)

Római Szerződés (1957)

Maashtrichit Szerződés,

Amszterdami Szerződés,

2002/475/IB

2008/841/IB

2002/630/IB,

2004/48/EK irányelv

2001/413/IB kerethatározat

2003/568/IB kerethatározat

2005/60/EK

2005/37/CE határozat

2005/681/IB

2000/383/IB kerethatározat

97/C 195/01

97/661/IB közös állásfoglalás

94/140/EK határozat

2182/2004/EK rendelet

2005/223/EK határozat

2000/383/IB kerethatározata.
2001/887/IB kerethatározat
1338/2001/IB rendelet,
1339/2001/IB rendelet
2001/427 sz.Tanács határozata
2001/427 sz .Tanács határozata
4045/89/IB számú rendelet
2004/48/EK rendelet
2001/515/IB határozat
2001/888/IB kerethatározat
2004/919/EK határozat
804/2004/EK határozat
2005/1889 EK rendelet
97/827/IB közös cselekvés
2002/630/IB határozat
2005/681/IB határozat
460/2004/EK rendelet.
2002/187/IB
2008/841/IB
97/783/JAI közös állásfoglalás
98/733/IB közös cselekvés
2003/659/IB
98/428/IB közös cselekvés
2007/125/IB határozat
2003/209/EK határozat
2006/618/EK. határozat
2988/1995/EK rendelet
878/2007/EK határozat

Council Act of 27 September 1996 drawing up a Protocol to the Convention on the Protection of the European Communities' financial interests, OJ.C313,23/10/1996

2005/222/IB kerethatározat

2005/35/EK irányelv

2005/667/IB határozat

2004/757/IB kerethatározat

2002/584/IB határozat

2008/841/IB

1998/699/IB,

Az olasz Btk.

Francia Btk.

98/733/IB

Joggyakorlat:

Catalano v. United States, 383 F. Supp. 346, 350-51 (D. Conn. 1974).

Vas Megyei Bíróság 18-H-BJ-2008-1 (B.417/2005/447, bírósági számú) számú elsőfokú határozata, <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>

Vas Megyei Bíróság B. 306/2006/68 számú ítélet, 82-85. old. <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>.

(GYIT-H-BJ-2007-44 sz. Határozat., bírósági szám: Bf.60/2007/81. Szám, Bf.114/2007/49. Szám <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>).

Vas Megyei Bíróság 18-H-BJ-2008-1 számú elsőfokú határozata, <http://www.birosag.hu/engine.aspx?page=anonim>,

Doktrina -könyvek-

Szakkönyvek

- Cressey, D: Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America. New York: Harper & Row. (1969)
- Dagobert, L: Der mob Recherchen zum organisierten Verbrechen Hamburg 1988
- Farkas, Ákos : Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban, Osiris Kiadó 2002.
- Fijnaut, C – Paoli, L:Organized Crime in European Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and beyond- Spinger- Volume 4. 2006
- Gönczöl K.-Kerezsi K.- Korinek L.-Lévay M.: Kriminológia- Szakkriminológia, Complex Kiadó, 2006
- Gönczöl Katalin - Korinek László - Lévai Miklós: Kriminológiai ismeretek- Bűnözés, bűnözéskontroll Corvina Kiadó, 1999,
- Halmacher, H. W.: Tatort Bundesrepublik: Organisierte Kriminalität. Hilden, 1986
- Horváth Z.: Kézikönyv az EU-ról , Magyar Országgyűlés 1998
- Jacobs, J-Unbound, G.- How New York Was Liberated from the Grip of Organized Crime. New York: New York University Press. (1999),
- Landesco, J: Organized Crime in Chicago (1929; rept., Chicago: University of Chicago Press, 1968)
- Lavigne, Yves, : Hell's Angels, le clan de terreur Toronto, Deneau&Wayne, 1987
- Legislative Guide to the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols, Prepared by the United Nations Office on Drugs and Crime, United Nations New York, 2003, http://www.unodc.org/pdf/crime/terrorism/explanatory_english2.pdf,
- Levinson, D : Encyclopedia of crime and punishment, Sage Publications 2002,
- Linden, R.: Criminology, Harcourt Canada Ltd. 2000
- Livingston, J: Crime and Criminology, Prentice Hall Inc. 1999,
- Maltz,M: Defining Organized Crime in Handbook of Organized Crime in the U.S.A., edc. Kelly, Ko-Lin Chin and Schatzberg 1994
- Masika E. - Harmati G.:Egységes belbiztonsági és jogi térség Európában, ISM Budapest, 1999,

Potter, G.: Criminal organizations: Vice, Racketeering and Politics in an American City. Prospect Heights, IL: Waveland Press. (1994)

Reuter, P: Disorganized Crime: The Economics of the Visible Hand. Cambridge, MA: The MIT Press. (1983)

Smith, D.: The Mafia Mystique (New York: Basic Books, 1975)

Thrasher, E. F.: The Gang, A Study of 1,313 Gangs in Chicago, The University of Chicago Press (1927) 1963,

Woodiwiss: Organized Crime and American Power: A History. Toronto: University of Toronto Press (2001),

Könyvek

Gellért, Gábor : Maffia - Kossuth Könyvkiadó Bp. 1978.

Giuseppe, F: Sziciliai maffia, Kossuth Könyvkiadó, 1985,

Nicaso A. - Lamothe, L.: A maffia, Saxum Kiadó 1996.

Sam Giancana: Mafia- United States Treasury Departement Bureau of narcotics – The government’s secret file on organized crime, Collins. 2007, Foreword

Vericourt, G. D: A maffia, Alexandra Kiadó (Budapest),1999

Doktrina – cikkek-

Artova, M: Az Oroszországi bűnözés egyes jellemzői a Szovjetunió felbomlása után Rendészeti Szemle 1994/4

Aszlahanov. A: A szovjet maffia születése Belügyi Szemle 1997/7,

Balogh E.: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban Rendészeti Szemle 1993/8.

Balogh, E: A szervezett bűnözés fenomenológiája Németországban - 1993/8 Rendészeti Szemle

Bedő, Cs: Szervezett bűnözés a megtorlás politikája Belügyi Szemle 1997/7-8.

Beisel, B. : 'Class, Culture, and Campaigns against Vice in Three American Cities', American Sociological Review, 1990,

Bolyai I. : Cosa di Cosa Nostra Belügyi Szemle 1996/10

Bólyai Imréné: Cosa di Cosa Nostra.- Belügyi Szemle 1996/10. sz.

Bradley, C. M.: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006,

Bradley, C. M.: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006,

Bradley, C. M: Anti-racketeering legislation in America, American Journal of Comparative Law Fall 2006,

Brenner, S. W.: Organized crime/ How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002,

Brenner, S. W.: Organized crime/ How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002

Brenner, S. W.: Organized cybercrime? How cyberspace may affect the structure of criminal relationships -North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002,

Brenner, S. W: Organized crime? How cyberspace may affect the structure of criminal relationships, North Carolina Journal of Law & Technology Fall 2002

Brian Goodwin, B.: Civil versus Criminal RICO and the “Eradication” of La Cosa Nostra, New England Journal on Criminal and Civil Confinement Summer, 2002,

Cormaney, M: RICO in Russia: Effective control of organized crime or an other empty promise, Transnational Law and Contemporary Problems Spring, 1997,

Cormaney, M: RICO in Russia: Effective control of organized crime or an other empty promise, Transnational Law and Contemporary Problems Spring, 1997,

Criminal Intelligence Service Canada 2006-os éves jelentése, www.cisc.ca

Donigan Guymon, C: International legal mechanisms for combating transnational organized crime: The need for a multilateral convention, Berkeley Journal of International Law 2000

Dr. Balla P.: Adalékok a terrorizmus fogalmához, Belügyi Szemle 1995/10.

Dr. Borai, Á : A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései Rendészeti Szemle 1992/5.

Dr. Borai, Á.: A szervezett bűnözés büntetőjogi kérdései, Rendészeti Szemle, 1999/6

Dr. Dános, V.: A szervezett bűnözés néhány elméleti kérdése, a szervezett bűnözés egyes jegyeinek megjelenése a hazai bűnözésben, Magyar Jog, 1988/1

Dr. Fülöp, S: A szervezett bűnözés ismérvei - Ügyészségi Értesítő 1993/2.

Dr. Görgényi Iлона: Az Európai Unió elvárásai a vesztegetés kriminalizálása terén kerethatározat előtt és után, dr. Györgyi Kálmán 65. Születésnapjának tiszteletére kiadott emlékkötet, KJK-Kerszöv Jogi és üzleti kiadó, 2004,

Dr. Györgyi D.: Büntetőjogi kerekasztal megbeszélések Magyar Jog 1997/5.

Dr. Katona, G : A magyarországi szervezett bűnözés kutatásának módszertani kérdéseiről Rendészeti Szemle 1993/9.

Dr. Katona, G. : A magyarországi szervezett bűnözés kutatásairól Rendészeti Szemle 1993/9.

Dr. Pusztai, L.: A szervezett bűnözés néhány kérdése, Belügyi Szemle 1989/1.

Dr. Pusztai, L.: Bűnözés az Oroszországi föderációban Rendészeti Szemle 1993/7,

Dr. Pusztai, L.: Szervezett bűnözés az NSZK-ban, Ügyészségi Értesítő 1989/2.

Dr. Cserei Gy: A magyarországi szervezett bűnözés és főbb jellemzői egy ügyészségi vizsgálat tükrében, Magyar Jog, 1989/7-8

Dr. Vajda, A. : A bűnözés a Szovjetunióban Ügyészségi Értesítő 1988/3,

Fijnaut, C.: Szervezett bűnözés az U.S.A. és Nyugat-Európa összehasonlításában, Magyar Jog 1991/2

Fortescue, J. A.: First experiences with the implementation of the Third Pillar provisions (in:JHA in the EU: The development of the Third pillar, The Bruges Conferences No.9.1995

Golder, B.-Williams, G.: What is terrorism? Problems of legal definition, UNSW Law Journal, Volume 27(2),
http://www.tamilnation.org/terrorism/terrorism_definition.pdf

Goodwin, B: Civil versus criminal RICO and the “Eradication” of La Cosa Nostra, New England Journal on Criminal and Civil Confinement Summer, 2002,

Grib, V. G. :A szervezett bűnözés Oroszországban Belügyi Szemle 1998/9

Harfield, C.: A Paradigm Shift in British Policing, British Journal of Criminology July, 2006

Horváth A.: A szervezett bűnözés néhány gyakorlati tapasztalata Rendészeti Szemle 1994/10.

Jacobs, J. B. - Gouldin, L.: Cosa Nostra: the final chapter? Crime and Justice 1999,

Jacobs, J. B. -Gouldin, L. P.: Cosa Nostra: The final chapter?, Crime and Justice 1999,

John Lambert: Az EU egységes piacának sikere gondokat is okoz, Európa Dialógus 1998/3.

Kleemans, E. R.: Organized crime, transit crime and racketeering, Crime and Justice, 2007,

Koenig, D. M.: The criminal justice system facing the challenge of organized crime,XVI International Congress of Penal Law Report Submitted by the American National Section, AIDP, Topic II: Special Part, Wayne Law Review Fall, 1998,

Labardini, R.: Mexico's federal organized crime act, United States-Mexico Law Journal Spring, 2003

Lampe, K.:Assessing Organized Crime: The case of Germany, <http://freenet-homepage.de/kvlampe/kvIECPRNL0309.pdf>

Máramaros, Z.: A századvég terrorizmusának természetrajza Rendészeti szemle
1992/2

McClure, G The Role of Interpol in Fighting Organized Crime, 481 Int'l Crim.
Police Review (2000), Interpol, at [http://
www.interpol.int/Public/Publications/ICPR/ICPR481_1.asp](http://www.interpol.int/Public/Publications/ICPR/ICPR481_1.asp),

Moon, M: Outlawing the outlaws: Importing RICO notion of “criminal
enterprise” into Canada to combat organized crime Queen's Law Journal Spring,
1999,

Nagle, L. E.: The challenges of fighting global organized crime in Latin America,
Fordham International Law Journal June, 2003,

Nagle, L. E.: The challenges of fighting global organized crime in Latin America,
Fordham International Law Journal June, 2003

Nagle, L. E.: The challenges of fighting global organized crime in Latin America,
Latin America: Views on Contemporary Issues in the Region, Fordham
International Law Journal, 2003

Nagle, L.E.: The challenge of fighting global organized crime in Latin America ,
Fordham International Law Journal, June, 2003,

NemzetBiztonsági Hivatal 2006. évkönyve, [http://nbh.gov.hu/evk2006/06-
0044.htm](http://nbh.gov.hu/evk2006/06-0044.htm)

Niessen, J.: The EU.'s migration and asylum policies (in:The developing in
migration and asylum policies of the EU. Kluwer Law International,1996,

Orlova, A. V. : Missing the mark: The Russian experience with defining
“organized crime”, Columbia Journal of East European Law, 2007,

Orlova, A. V.- Moore, J. W.: “Umbrellas” or “building blocks?”: Defining
international terrorism and transnational organized crime in international law,
Houston Journal of International Law Winter 2005

Paoli, L: Drug Trafficking and Ethnic Minorities in Western Europe, Catholic
University of Leuven, Belgium Peter Reuter University of Maryland, USA,
European journal of Criminology 2008/1

Porteous, S. D. Porteous Consulting. Étude d'impact de la criminalité organisée : points saillants. Solliciteur général du Canada, 1998. Les points saillants sont affichés à l'adresse suivante :

www.sgc.gc.ca/Publications/Policing/1998orgcrim_f.asp

Rapport general: Les systemes de justice criminelle face au défi du crime organisé, rédigé par Christopher L. Blakesley, Revue International de droit penal 1998,

Records of the Wickersham Commission on law observance and enforcement- General Editor: Kermit Hall, 4, 7-9 old. http://www.lexisnexis.com/documents/academic/upa_cis/1968_WickershamCommPt2.pdf

Reisman,W.M.: Symposium Legal Responses to International Terrorism: International Legal Responses to Terrorism, Houston International Law Journal (1999).

Report of the African Regional Preparatory Meeting for the Eleventh United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice, A/CONF.203/RPM.3, 4. P.

Ritch, J. R.: They'll make you an offer you can't refuse: A comparative analysis of international organized crime, Tulsa Journal of Comparative and International Law Spring 2002,

Seiber E.: Az EU bel-és igazságügyi együttműködést szabályozó " acquis communautaire "(1) , Európa Tükör 1.évf.1.sz. (1996.okt.sz.)

Steve Peers: EU criminal Law and the Treaty of Lisbon, European Law Review,2008

Széles Nóra: The relation between international humanitarian law and organized crime, <http://www.fwpublishing.net>

Széles Nóra: Le certificat de sécurité à la lumière des droits fondamentaux – tanulmány, <http://www.fwpublishing.net>

Széles Nóra: La definition de la criminalité organisée: perspective comparative, 2009, <http://www.fwpublishing.net>

Széles Nóra: Katona Géza: Szervezett Bűnözés c. könyvének recenziója. Magyar Jog 2001/7

Széles Nóra: A szervezett bűnözés fogalmának megjelenése a büntetőjogban”.23-32, Bírák Lapja (2001. decemberi szám, 67-75.old.)”

dr. Széles Nóra: A szervezett bűnözés fogalmának megjelenése a büntetőjogban Collega 2001. március, 5-11. Old.

Széles Nóra: Társas bűnelkövetési alakzatok fejlődése a magyar büntetőjogban, tanulmány, Prof. Dr.Horváth Tibor 75. Születés napja alkalmából kiadott emlékkötében., és publikálva az Eastern European Criminal Law Journal-ban 2004 vol. 1. Issue 2. (<http://www.fwpublishing.net/Files/EECrLJv1n2.pdf>)

dr. Széles Nóra: Egyesült Nemzetek Szervezetének Egyezménye a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni fellépésről Archives of the Eastern European Criminal Law Journal Volume 2, Number 1 (January 5, 2005)

dr. Nóra Széles (Hungary) p. 17, http://www.fwpublishing.net/EECrLJs_Archives.html, és ME-ÁJK, Doktoranduszok Fóruma, 2001,

Széles Nóra: A szervezett bűnözés elleni fellépés hazai büntetőjogi eszközeinek elméleti és gyakorlati problematikája, ME-ÁJK, Doktoranduszok Fóruma, 2000

Széles Nóra: A szociológiai iskola hatása a törvényhozásra a XX. században Magyarországon

Nóra Széles (Hungary) Eastern European Criminal Law Journal

Széles Nóra: Kriminológia ismérvek megjelenése a büntetés-kiszabása során, 2002, ME Doktoranduszok fóruma. (220-223 old.)

Széles dr.Széles Nóra Miskolci Egyetem ÁJK PhD hallgató - 1. A szervezett bűnözés klasszikus kriminológiai és büntető anyagi jogi kérdései, <http://www.bdt.hu/phd.php?jag=3>

dr. Sz dr. Széles Nóra Miskolci Egyetem ÁJK PhD hallgató - 2. A szervezett bűnözés fogalmának megjelenése a büntetőjogban,
<http://www.bdt.hu/phd.php?jag=3>

There is no UN definition of terrorism:
<http://www.eyeontheun.org/facts.asp?1=1&p=61>

TrinkfaB, A: Szervezett bűnözés Rendészeti Szemle 1993/6.

Váradi E.: Szervezett bűnözés hétköznapi erőszak megelőzése Belügyi Szemle 1997/3.

Vidékiné F. A.: A francia rendőrség szervezett bűnözés és pénzmosás elleni fellépése Ügyészek lapja 1996/6

Vidékiné, F. A : A francia rendőrség szervezett bűnözés és pénzmosás elleni fellépése Ügyészek Lapja 1996/6.

Walterbach, M.: International illicit convergence: The growing problem of transnational organized crime groups' involvement in intellectual property rights violations, Florida State University Law Review Winter, 2007,

Watson, R: A bűncselekmények fenyegetése cselekvésre készíti az Uniót , Európai Dialógus 1999/1.

Zambo, S: Digital LA Cosa Nostra: The computer fraud and abuse act's failure to punish and deter organized crime, New England Journal on Criminal and Civil Confinement Summer, 2007

Összefoglaló a „ Szervezett bűnözés elleni fellépés büntetőjogi eszközei az Európai Unióban” c. PhD értekezésről

A 90-es évek elejétől került fokozatosan előtérbe a szervezett bűnözés problémája, valamint a jelenség elleni fellépés kérdései nemzetközi és hazai szakmai konferenciák témájaként. A téma felvetését, időszerűségét: a politikai tényezők (pl: rendszerváltás hazánkban, volt Jugoszlávia területén kialakult válság), gazdasági tényezők (a folyamatos piaci fejlődés és az azt kísérő jogszabályi változások) és a szociális tényezők alakulása (a társadalom rétegeinek változása, marginalizáció) rendkívül erősen befolyásolták és befolyásolják mind a mai napig.

Míg Európa nyugati felében 1990-es években nem volt vitatott kérdés a szervezett bűnözés létezése, addig a rendszerváltást megelőzően a volt „keleti-blokk” országokban erőteljes tiltakozás volt a hivatalos válasz a szervezett bűnözés létével kapcsolatban. Ám ez a fajta reagálás a rendszerváltást követően jelentősen változott. A változás köszönhető azoknak a hazai kriminológusoknak és büntetőjogászoknak, akik a témát folyamatosan az érdeklődés középpontjában tartották cikkeikkel, tanulmányaikkal, valamint a politikai, gazdasági élet változása és az ezt nyomon követni próbáló büntetőpolitika változása is mutatja. Miután Európában mindenhol vitathatatlanná vált a szervezett bűnözés létezése, a jelenség káros tevékenységeinek érződésén keresztül is, egyre erőteljesebbé vált az igény az ellene történő fellépés tekintetében.

Bár az Európai Unió elsősorban gazdasági céllal lett létrehozva, 1990-es évek eleje-közepe tájékán az unió vezetése felismerte, hogy az áruk, személyek, szolgáltatások szabad áramlása a bűnözők és tevékenységeik szabad „áramlását” is lehetővé teszi. Arról nem is beszélve, hogy az EU. költségvetéséből létrehozott alapok, tagállamoknak nyújtandó szubvenciók támogatásokban igen gyakran a

szervezett bűnözés is részesül, ügyes, legálisnak álcázott tevékenységein keresztül.

Mindezek után joggal állíthatjuk, hogy a szervezett bűnözés és az ellene történő fellépés problematikája jelenleg is időszerű. A téma jelentőségét nem csak a számtalan nemzetközi és hazai szakmai konferencia, hanem az EU szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikája is mutatja. Éppen ezért is választottam a kutatási területemnek a szervezett bűnözés elleni fellépés eszközeinek bemutatását az Európai Unióra fókuszálva.

A kutatás során számos olyan fontos tényezővel találkoztam, amit elengedhetetlennek tartottam beépíteni a dolgozatomba. A téma sokrétűségére figyelemmel úgy építettem fel a dolgozatot, hogy bevezetésként nem csak az Európai Unió területén található jelentősebb szervezett bűnözői csoportokat említem, hiszen elengedhetetlennek tartottam egy kis földrajzi, történelmi, politikai háttér bemutatását.

Második fejezetben a szervezett bűnözés kriminológiai fogalma körül kialakult nemzetközi vitát mutatom be, egészen a fogalom büntetőjogban történő megjelenéséig.

Majd harmadik fejezetben az Európai Unió szervezett bűnözéssel kapcsolatos politikájának alakulásával, fejlődésével foglalkozom. E fejezet elengedhetetlen –annak ellenére, hogy a kutatásom nem európai jogra irányul-, hiszen az uniós eszközök konkrét bemutatásánál már nem fogom elemezni, hogy mely eszköznek, milyen jogformáló hatása, kötelezettsége van.

Negyedik fejezetben térek rá az Európai Unió által elfogadott, vagy az Európa Tanácstól, illetve az ENSZ-től átvett és uniós jog részévé tett eszközökkel. Az eszközök vizsgálatakor, a strukturáltság szem előtt tartása végett fontosnak tartottam azokat csoportosítani. Elsősorban említem meg a szervezett bűnözéssel kapcsolatban létrehozott intézményeket, majd az intézkedéseket, jogintézményeket. Ez utóbbiakat 3 nagy csoportra osztottam, az első csoportba soroltam a preventív jellegű intézkedéseket, a második a büntető anyagi jog

jellegű intézkedéseket, míg a harmadik az eljárásjog területén született jogintézményeket mutatja be.

Ötödik fejezetként az Európai Unión belül négy országot emeltem ki, ahol a szervezett bűnözés elleni fellépés néhány érdekes elemét mutatom be, mely mind kriminológiai, mind büntetőjogi szempontból érdekes. Az országok kiválasztásánál szerepet játszott a szervezett bűnözés szempontjából „történelmi háttérrel” rendelkező országok kiemelése.

II.

A kutatás eredményeként létrejött dolgozatban konklúzióként az alábbiakat fogalmaztam meg:

A dolgozatban fontos hangsúlyt fektettem a kriminológiai tényezők és a jogi eszközök bemutatására. Azért ez a kettősség, mivel véleményem szerint a szervezett bűnözés egy olyan kriminológiai jelenség, mellyel szemben összetett fellépést kell kidolgozni és elkerülhetetlen a kriminológia tényezők figyelembevétele.

Az uniós eszközök vizsgálata, bár részletes még sem tartalmaz minden olyan eszközt kimerítő jelleggel, ami érinti a szervezett bűnözést, hiszen ha a jelenség kriminológiai elemeiből indulunk ki, minden olyan területét a büntetőpolitikának ide kellene számítani, ahol a szervezett bűnözés jelen van. Ezért is elemeztem olyan eszközöket, melyek látszólag semmi kapcsolatot nem mutatnak a szervezett bűnözéssel mint pl: a hamisítás, szerzői jogvédelem vagy környezetvédelemhez kapcsolódó szabályozás.

Azonban nem szabad elfelejteni, hogy e jelenséggel kapcsolatban érvényesül talán a leginkább a látencia megjelenése, hiszen a szervezett bűnözéshez kapcsolódó bűncselekményekben lefolytatott eljárások, letartóztatások, elítélések a jéghegy csúcsát adják csak meg. Nem beszélve azokról a bűncselekményekről, melyek a bírósági adatokban –statisztikában- nem szerepelnek a szervezett

bűnözéssel kapcsolatban, hanem csak önállóan egy vagy több bűncselekménnyel kapcsolatban szerepelnek, így kicsúsznak az ilyen típusú statisztikákból.

A másik érdekesség számomra az uniós eszközök vizsgálatánál az volt, hogy nagyon jó, hogy ezek a normák megalkotásra kerültek, azonban az Unión belül a tagállamok kényes kérdésként kezelik a nemzeti önállóságot, melynek részét képezi a saját nemzeti büntetőjog. Ezen a téren szinte csak irányelvek, ajánlások vannak és nagyon kevés kötelező erejű olyan norma létezik, amely kötelezné a tagállamokat az egységes definíciók, szankciók alkalmazására, így e téren még mindig a harmonizáláson van a hangsúly. Mindez érthető a nemzeti önállóság indokaként, azonban nem kellene elgondolkodni, azon: ha már a szervezett bűnözés súlyosságát felismerte az unió – és tagállamai is -, hogy az e tárgyban létrehozott normák nem elégségesek a tényleges fellépésre? Nem kellene a tárgyalási folyamatokat gyorsabbá tenni, az együttműködést nem csak hangsúlyozni kellene, hanem tenni is érte, olyan értelemben komolyabban kellene venni a nemzeti hatóságokon belül például a már meglévő normák létezését. Ez alatt értem azt, hogy az Unión belül az angolszász jogrendszerű államba menő európai elfogatóparancsot például annyi követelménnyel teljesítéséhez kötik, hogy a bíróságok gyakran mellőzik –nyilvántartásba teszik az ügyet -, ha nem súlyos, élet elleni cselekményről van szó. Így ezek az elkövetők nem csak a statisztikákból, hanem az igazságszolgáltatás hálójából is kikerülnek.

Visszakanyarodva a tagállamok joganyagának harmonizálására, nagyon gyakran a Bizottsági jelentésekből kitűnően látszik, hogy a tagállamok az eszközökkel kapcsolatos harmonizálást hanyagul kezelik, nem teljesítik, felszólításra késve reagálnak. Az eszközök áttekintését követően olyan érzése támadhat az olvasónak, hogy “látszat intézkedést” alkottak uniós szinten, mert valahogy nem igazán látszik az eredménye.

Véleményem szerint a szervezett bűnözés elleni fellépést kriminológiai kutatásokra alapítva – mely az életük felmérését mutatná – több jogág átfogó vizsgálatával kellene kezdeni, abból a célból, hogy megtaláljuk melyek azok az

intézmények, amelyek segítik a szervezett bűnözés létezését. Mindez ellenérzést válthat ki büntetőjogászokból, azonban figyelemmel kell lenni arra a tényre is, hogy a szervezett bűnözés egy olyan jelenség, mely az élet azon területeit használja ki, ahol kereslet van a gyorsabb/hatékonyabb ügyintézésre, lehetőség a magasabb profit szerzésre és kereslet az állam által illegálisnak minősített termékekre, szolgáltatásokra. Amíg ezek a tényezők adottak, és az igény létezik, addig a szervezett bűnözés is létezni fog.

Nem szabad azt sem elfelejteni, hogy a szervezett bűnözés nem csak a magas szervezettségi fokú maffia bűnözést jelenti, éppen ezért fontos a prevenció a bűnözés táptalaját képező társadalmi rétegek, korosztályok tekintetében, akik a bandák potenciális tagjai lehetnek, majd később a bűnözést hivatásként választva magasabb szintre jutva folytatják “karrierjüket”.

A jogágak tekintetében minden olyan területre hangsúlyt kell fektetni, mely az illegális profitszerzést lehetővé teszi a szervezett bűnözés számára: adó, bank, pénzügyek, ingatlanok, állami tenderek, pályázatok, társaságok, értékpapírok. Ezeken a területeken is lehetne olyan adminisztratív szankciókat bevezetni, melyek esetében semmisség kötődne az ilyen jellegű jogügyletekhez. Hiszen ezen a területeken keresztül a legbiztonságosabb az illegális tevékenységből származó javak legalizálása.

Azonban a szankcionáló jogterület egyértelműen a büntetőjog maradna. A büntetőjog – eljárás és anyagi jog - tekintetében e tárgykörben kutatást kellene végezni, mely eredményeképpen egységes eszközöket kellene bevezetni (mint bizonyítás során alkalmazható vélelem, ahol fordul a bizonyítási teher, anyagi joghoz kapcsolódó ténybeli vélelem), hiszen az esetek nagy többségében a szervezett bűnözéssel kapcsolatos vádak a bizonyításon buknak meg.

Álláspontom szerint, ha már határokon átnyúló szervezett bűnözésről beszélünk a határokon átnyúló egységes eszközök meglétén is dolgozni kellene, ahogy az unió már elkezdte, csak a hatékonyságon kell változtatni, amihez elengedhetetlenek a további kutatások folytatása.

dr. Széles Nóra

**Résumé de la thèse sur « Les instruments juridiques pénaux dans la lutte
contre la criminalité organisée en Union Européenne »**

Depuis les années 1980, il n’y a aucun doute que la question de la criminalité organisée et la réaction à ce phénomène criminologique est un thème très important. Avant le changement du système politique, les pays qui étaient sous l’influence de l’ancienne Union soviétique avaient un argument unique concernant la criminalité organisée: « ça n’existe pas; c’est seulement le fléau des pays capitalistes ». Pendant ce temps, les pays occidentaux ont accepté l’existence de ce phénomène.

Après le changement du système politique, des pays de l’Europe de l’Est et de l’Europe centrale ont commencé à réagir à l’inverse d’avant, grâce aux conférences de droit pénal et de criminologie ainsi qu’aux experts-spécialistes qui se sont concentré sur ce sujet au milieu de divers intérêts. Ces pays ont remarqué l’importance de se joindre à l’Union Européenne. Durant l’élargissement de l’Union Européenne, ces pays avaient de plus de nouvelles obligations en ce qui concerne le droit pénal et la criminalité organisée.

L’existence de la criminalité organisée n’est plus mise en question, mais son danger reste. C’est pour cela que l’on peut dire que la criminalité organisée a une actualité tout aussi présente aujourd’hui. C’est aussi la raison pour laquelle j’ai choisie ce sujet pour ma thèse.

Dans ma recherche, je me concentre particulièrement sur les instruments européens. Mon approche a deux principaux points de vue : la criminologie et le droit pénal. Cette approche peut être trouvée dans toute la thèse que je présente.

Premièrement, j’ai jugé fondamental l’approche criminologique concernant le l’emplacement géographique, la définition et le débat ontologique concernant la notion de la criminalité organisée. Après cette introduction criminologique, je résume le développement de la politique de l’UE concernant la criminalité organisée, avec une présentation succincte du développement du IIIe pilier. Malgré ce détour dans le droit

européen, je trouve important de présenter ce développement du IIIe pilier pour mieux comprendre l'étendue des instruments juridiques.

La colonne vertébrale de ma thèse est l'analyse des instruments juridiques dans la lutte contre la criminalité organisée. Pour comprendre et voir clairement la complexité des instruments juridiques, j'ai groupé les instruments par institutions et aux catégories d'instruments juridiques. Dans ce regroupement, je catégorise les instruments juridiques concernant l'importance de la prévention, du droit pénal et de la procédure pénale.

Après cette analyse et présentation – malgré qu'elle ne contient pas tous les instruments - j'ai choisi de présenter un échantillon représentatif de quatre pays de l'UE, sur la base d'une histoire établie de la criminalité organisée dans ses pays.

En conclusion, je constate qu'il existe une sérieuse importance des recherches criminologiques dans le sujet pour examiner les domaines où la criminalité organisée existe ou a une influence. Ces recherches peuvent aider à identifier les lacunes juridiques qui favorisent la criminalité organisée, p.ex. : le droit immobilier, le droit des affaires bancaires, le droit des valeurs mobilières, le droit de l'entreprise, etc.

Évidemment, le domaine juridique de sanction demeure le droit pénal. Dans ce domaine, on devrait considérer l'harmonisation du droit pénal en UE pour rendre plus efficaces les instruments juridiques, tels : l'inversement du fardeau de preuve dans ces cas, les présomptions de preuve qui pourraient préciser par les critères mais si ceux-ci se réalisent, la présomption substituera la libellé de l'article, ou un élément de l'infraction etc.

En résumant, mon concept de recherche est déterminé par le dualisme de la criminologie et du droit pénal, ce qui m'apparaît une pierre angulaire de la lutte contre la criminalité organisée. Ceci doit continuer d'être pour une raison simple: la criminalité organisée existe dès l'instant où on lui donne les possibilités d'exister.